

ते सव वस्तु असार थइ पँरे, माटे आत्मा ठे एऊ सार ठे कारण के, अनंतज्ञान अनंतदर्शन
 अनंतअव्यवाच्य सुख पण, एऊ आत्मामा रहेछुं ठे अने ते आत्माने लोधि बीडा सर्वे अ-
 सार पदार्थो पण सारा लागि ठे एटले स्त्रीआदिकना देहमांयो आत्मा ऊनो रहे तारे तेऊ
 श्रोआदिक पदार्थ, वणुं प्रिय होय पण तेनुं आलिगनादिक करी सकातुं नथी बली छेप
 छेप सूर्यनी समीपि जाइए, तेम तेम वधारे वधारे प्रकाश छाणाय, बली छेप छेप बध्मानी
 समीपि जाइए, तेम तेम वधारे शीतलता छाणाय, बली छेप छेप समुजनी समीपि जाइए, तेम
 तेम ठंन्नी हवा वधारे छाणाय, तेम, छेप छेप आत्मगुणनी समीपि छाता जाइए, तेम तेम व-
 धारे सुखशाति छाणाय अने छेप छेप तेथी (आत्मगुणथी ठेहुं पवाय, एटले परभावमा
 पेसाय, तेम तेम वधारे थगांति थाय, मटे आत्म गुण तो अवश्य प्रकट करवा जाइए एटले
 छेप छेप सार वस्तु छाणाती जाय, तेम तेम असार उपरथी सहेछेछा प्रीति उतरती जाय,
 छेप के, कोइनी पासि कोमी होय, ने तेने पैशो मलयो, त्यारे तेने कोमी गम्भी ते कांइ क-
 गुण नथी तेमछ रूपियो मले, त्यारे पैशो गम्भी कठण नथी तेमछ सोना महेर मले,
 त्यारे रूपियो गम्भी कठण नथी तेमछ रत्न मले, त्यारे सोना महेर गम्भी कठण नथी तेमछ

पार्श्वમणि મળે, ત્યારે રત્ન ઘોંટું કઠણ નથી તેમજ્ઞ ચિન્તામણિ રત્ન મળે, ત્યારે તે પૂર્વે ક-
 હિલું સપહું ધન ઘૂંટું કાંઈ કઠણ નથી માટે ચિન્તામણિ રત્ન સમાન તો આત્મગુણ હે તે
 આત્મગુણ પ્રકટ કરવાને માટેજ્ઞ સર્વ ક્રિયા અનુષ્ઠાન કરવા પડે છે તે પણ આત્મજ્ઞાન પૂર્વક
 વિધિ સહિત કરે, ત્યારેજ્ઞ આત્મગુણ પ્રકટ થાય છે તે આત્મગુણોનો અત કોઈથી કહી શ
 કાય તેમ નથી જોમ કે, આકાશનો અંત કોઈ પહોંથી પામી શકાતો નથી જોમ હે પહોં,
 પોતાના વલવેને જોટલા આકાશમા ઝૂની શકે છે, તે પહોં, આ આટલુંજ્ઞ આકાશ હે, એમ
 સમજો છે જોમ મગવરુ, ચરકલુ, સમલી, અનલ પહોં, અષ્ટાપદનામા પહોં અને ગરુડ પહોં
 એ સર્વે પહોં કહેશ્ય હે, તેઝ પોત પોવાની પાસના વલ પ્રમાણે આકાશમા ગમન કરી શકે
 છે, પરંતુ તે સર્વને પણ, આકાશ અપારને અપાર રહે છે તેમ બદ્ધમથ્ઞ જીવોથી પણ આત્માના
 જ્ઞાનાદિક ગુણોનો પાર પામી શકાતો નહો માટે સર્વોપરિ સારરૂપ તરે આત્માના જ્ઞાના-
 દિક્ઞ ગુણોજ્ઞ હે એમ વિચારીને તેથી ઝલડો પટલે આ સધલો સંસાર અસારરૂપ હે અર્થાત્
 અનેક પ્રકારના અધિ તથા વ્યાધિ તથા ઝપાધિ તેણે કરીને આ સંસાર ઝરેલો હે, એવી રીતે
 આ જીવ જાણે છે, દેસે છે, અને અનુબ્રવે છે, તોય પણ તે આત્મગુણ પ્રકટ કરવાને ઝથમ

ત્રિલોક્ય કસ્તો નથી ને કદાપિ કરે છે, તો દેહને પોતાનું રૂપ માર્નનિ કરે છે, ઇટલે મના-
 વા પૂઠાવાદિકની જાલચે કરે છે માટે તે આત્મગુણ શી રીતે પ્રકટ થાય ? પરંતુ તે આત્મ-
 ગુણો તો, ક્યારે પ્રકટ થાય ? કે, જ્યારે આ સંસારને વિષે દેહાદિક સર્વ પદાર્થને અસારરૂપ
 જાણે ત્યારેહ આત્મગુણ પ્રકટ થાય છે અર્થાત્ વૈરાગ્ય પામ્યા વિના આત્મગુણ પ્રકટ થાયહ
 નહીં માટે મોક્ષ માર્ગમાં ચાલનાર પુરુષને તો, વૈરાગ્ય પામને ઠેકાણે છે, જ્ઞાન હૃદયને ઠેકાણે
 છે, અને ધર્મ માયને ઠેકાણે છે તોપણ એક બોહાને પરસ્પર સંબંધ રહેલો છે ઇટલે મોક્ષ
 જ્ઞાન પુરુષને પૂર્વોક્ત ત્રણે પદાર્થોનું સંપૂર્ણ ચલ જોડે પરંતુ તેમા મોક્ષમાર્ગે ચાલનારને
 પ્રથમ પગનું ચલ ચરોચર જોડે, કેમ કે, પગવિના ચાલી શકાતું નથી ઇટલાહ માટે વૈરા-
 ગ્યનું ચલ દૃઢ જોડે, તે વૈરાગ્યને જાણત કરનાર પૃથો આ વૈરાગ્યશતક નામનો ગ્રંથ કોઈ
 પૂર્વધર પુરુષે પૂર્વમાથી ઉચ્ચરો છે તેને મૂહાવતી ગ્રાયાન્તર સહિત કરો, પ્રકટ કરું છું કેં બહુના

॥ હિ. શાસ્ત્રી રામચન્દ્ર દીનાનાથ ॥

॥ ॐ श्री वीतरागाय नमः ॥

॥ श्री वैराग्यशतकम् ॥

प्रणम्य परमात्मान । बालबोधाय लिख्यते ॥

वैराग्यशतकस्यास्य । आषाढीकानुसारिणी ॥ १ ॥

श्री पूर्वाचार्य महाराजे पूर्वमाधी उच्चार करीने वैराग्यशतक नामनो ग्रंथ रच्यो ठे अने तेनी टीका सबत् १६४७ ना वर्षमा खरतर गढ्योय श्री जिनचखरिना राज्यमा थपला श्री गुणविनय नामा आचार्ये करी ठे तेनो जावार्थ लेइने आ बालाबोध करथो ठे

॥ आर्याष्टतम् ॥

संसार	भसार	नालि	मुच	व्याधिविदनाप्रभुरे
४	१	६	५	९

संसारमि असारे । नहि सुहं वाहिवेअणापनरे ॥

ચિલ્લકુલ કરતો નથી ને કદાપિ કરે છે, તો દેહને પોતાનું રૂપ માર્નનિ કરે છે, एल्ले मना-
वा पूजावादिकनी लालचे करे ते माटे ते आत्मगुण शो रीति प्रकट थाय? परतु ते आत्म-
गुणो तो, क्यारे प्रकट थाय? के, ज्यारे आ संसारने विषे देहादिक सर्व पदार्थने असाररूप
छाणे त्वरिछ आत्मगुण प्रकट थाय ते अर्थात् वैराग्य पाम्या विना आत्मगुण प्रकट थायछ
नही माटे मोक्ष मार्गमां चालनार पुरुषने तो, वैराग्य पगने ठेकाणे ते, हान वदयने ठेकाणे
ते, अने धर्म मायाने ठेकाणे ते तोयपण एक बीछाने परस्पर संबंध रहेलो ते एल्ले मोक्षमा
छानार पुरुषने पूर्वोक्त त्रणे पदार्थोनું संपूर्ण बल छोडए परतु तेमा मोक्षमार्गे चालनारने
प्रथम पगनुं बल बरोबर छोडए, केम के, पगविना चाली शकातु नयी एल्लाछ माटे वैरा-
ग्यनुं बल दृढ छोडए, ते वैराग्यने छागृत करनार एवो आ वैराग्यशक्त नामनी ग्रंथ कोइ
पूर्वधरं पुरुषे पूर्वमाथी उभरो ते तेने गुजाराती जाषान्तर सहित करो, प्रकट करु तुं किं चशुना

॥ लि शास्त्री रामचन्द्र दीनानाथ ॥

जनारा अने श्री वीरभगवाननी देशना फकत एकछ वार सात्रलवापी दढ वैरागपवान् षण्ड-
ला, एट्हुंज नही पण ते ससारना असारपणा संवधी माता पिता साथे प्रत्युचर करी, ठेवटे
माता पितानी आझा लेइ छेणे वाट्यावस्थामा दीक्षा अंगीकार करी एवा श्री अतिमुक्तक
कुमारुं घुचात श्री अंतगढदशाग अने जगवत्यादि स्रजने अनुसारे नीचे प्रमाणे जाणुं

कथा

पोलासपुर नगरने विषे विछाय नामे राजा, तेनी श्री नामनी पट्टेदवी एट्हे पटराणी, ते
वे छापानो अतिमुक्तक एवे नामे पुत्र हतो ते पुत्र बहु उद्यमे करिनि महोदो ययो, अनुक्रमे क
रिने ठ वर्षनो ययो, ते अवसरे नगरनी बहार श्री वीरस्वामी समोसस्था एट्हे पधारथा
त्यार पत्नी ज्ञानवत एवा गौतम गणधर, श्री वीरस्वामीने पूछनि त्रिहा लेवाने अर्थे नगर
मध्ये आव्या, ते अवसरे ठीकराउनी संगथि रमतो एवो अतिमुक्तक कुमार, गौतमस्वामीने
देखनि ए प्रकारे पूछतो हवो के, “तमे कोण ठो ? अने केम फरो ठो ? ” एम पूछे सेते गौतम
स्वामीए कछु के, “अमे श्रमण ठीए, अने त्रिहानि अर्थे फरीए ठीए ” त्यारे कुमार बोळ्यो “हे
पूज्याआवो, हुं तमने त्रिहा अपावु.” एम कहीने ते कुमार गौतमस्वामीनी आंगलीए बलागीने

જ્ઞાન ૨૪ સોપાન ન કોતિ કિન્નરકાંત પર્વ
૭ ૩ ૬ ૧૧ ૧૨ ૯ ૧૦

જાણતો ડહ જીવો । ન કુણડ જિણદેસિયં ધમ્મ ॥ ૩ ॥

અર્થ—(અસારે કેળ) સાર રહિત ઇવો, અને (વાહિ કેળ) વ્યાધિ પટલે શરીર સર્વધિ
ડુલ્લ, (વેચ્છણા કેળ) વેદના પટલે મન સર્વધિ ડુલ્લ, તેળે કરીને (પરે કેળ) પ્રચુર પટલે
વહુલ અથવા ખેરલો ઇવો, (ડહ કેળ) આ (સંસારમિ કેળ) સંસારને વિષે (છું કેળ) સુલ
જે તે (નહિ કેળ) નથી (જાણતો કેળ) એ પ્રકારે જાણતો ઇવો (જીવો કેળ) જીવ જે તે
(જિણદેસિય કેળ) જિનરાજના પ્રરૂપેલા (ધમ્મ કેળ) ધર્મને (ન કુણડ કેળ) નયો કરતો ॥ ૧ ॥

પ્રાર્થ—અનેક પ્રકારના આધિ, વ્યાધિ, અને ઉપાધિ તેળે કરીને આ સંસાર ખેરલો
હે, પટલે આ અસાર સંસારમા કાડ પણ સુલ નથી ઇવી રીતે આ જીવ જાળે હે, દેલે હે,
અને અનુખે હે, તોય પણ આ મુલ જીવ જિન પરમાત્માના કહેલા ધર્મને નયો કરતો !!

આ પ્રથમ ગાથામા એમ કહ્યું કે, આ જીવ સંસારનુ અસારપણું જાળે હે, તોય પણ શ્રી જિ
નપ્રણીત ધર્મને નથી કરતો, એવું કહ્યું પરંતુ ન્હાની ઉમ્મસ્વાલા અને તેજ પ્રવને વિષે મોટું

સ્વામીજીની સમીપે ધર્મ સાપ્તલ્યો, અને વલી તે ધર્મ તેને રુચ્યો, તે કારણ માટે " ત્યાર પછી તે કુમાર ફરીને એ પ્રકારે કહેતો હવો "હે અન્ન ! હે તાત ! હું તે ધર્મ સાપ્તલવાદિકે કારીને સંસારના ખર્ચે કરીને ઉદ્ધિગ્ન પટલે ઉપરાગા મનવાલો એવો અને હાન્મ મરણના ખર્ચ થકી ખર્ચ પામેલો એવો થયો તુ તે કારણ માટે તમારી અનુક્રાણ કરીને પટલે રહાણ કરીને શ્રી વીરપ્રસુહીની સમીપે પ્રવ્રજ્યા ગ્રહણ કરવાને હું હું, " એ કશુ ત્યાર પછી તે કુમારની માતા અનિટ કહેતા વહન નહીં એવું, અને એકાત પળે અણગમતુ એવું, અને અપ્રિય એવું, અને પ્રથમ કોઈ દહાડો ન સાપ્તલેલું એવું, તે કુમારનું વચન સાપ્તલીને તત્કાલ શોકના સમૂહ પ્રત્યે પામી પટલે શોકાતુર થઈ અને દીન અને ઉદાસ એવા મને કરીને સહિત હે મુસ્ત તે હેતું એવી થઈ સતી, મ્હર્મ પામીને અંગણતલને વિષે પટલે ઘરના આગણામા ઘસતી સર્વ અગોણ કરીને પછી તે અવસરે દાસીડાણ શીખ્ર, સોનાનો કલશ લાવીને તે કલશના મુલ થકી નીકલતું એવું શીતલ અને નિર્મલ એવું હલ્લ તેની ધારાડા કરીને પટલે તે પાણીની ધારાડા કરીને શીંચી, પટલે બાટી, અને કરચો હે તાઢા વાયરાનો ઉપચાર તે હેને એવી થઈ સતી ચેતના પામીને વિલાપ કરતી થકી પુત્ર પ્રત્યે આ પ્રકારે કહેતી હવી "હે હાત ! હું અમારે એકઠા પુત્ર હે અને અમને ઇટ કહેતા વહન, અને કાત કહેતા મનોહ, અને પ્રિય

पोताने घेर आव्यो ते अवसरे श्रीदेवी घणी खुशी थइ सती प्रकिये करीनि गौतमस्वामीनि नमस्कार करीनि प्रविजाप्रती हवी पटले आहार पाणो आप्या त्यार पत्नी अतिमुक्तक कुमार फरीनि ए प्रकारे पूढतो हवो के, “तमे क्या रहो ओ ?” त्यार पत्नी गौतमस्वामी कहेता हवा “हे नइ ! हो उद्यानमा अमारा धर्माचार्य श्री वदमानस्वामी वसे ठे त्या अमे वसीए ङीए ” एहुं कसुं ते अवसरे ते कुमार बोल्थो “हे स्वामिन् ! तमारी साने श्री वीरस्वामीने व दन करवा माटे हु आबुं ?” त्यार पत्नी गौतमस्वामी कहेता हवा, “यथासुखं देवानुप्रिय पटले हे देवताउने वड्डन्न ! होम तने सुख उपडे तेम ” त्यार पत्नी गौतमस्वामीनी साथे आवीनि अतिमुक्तक कुमार जगवंतने वदन करतो हवो त्यार पत्नी जगवंते धर्मनो उपदेश दीयो, ते उपदेश साजलीने प्रविबोध पाग्यो एवो अतिमुक्तक कुमार, दीक्षा ग्रहण करवाने डढतो सती माता पितानी अनुज्ञा लेवाने अर्थ, घेर आवीने माता पिताने आ प्रकारे कहेतो हवो “हे अच ! हे वात ! में आछ श्री वीरस्वामीजीनी पास धर्म साजल्थो ते धर्म मने रुच्यो पटले ते धर्म करवानो मने अजिलाए थयो ठे ” ते अवसरे ते माता पिता कहेता हवा “हे पुत्र ! तूं धन्य ठुं. तूं कृतपुण्य ठुं. तूं कृतार्थ ठुं. पटले तने धन्य ठे अने कस्यु ठे पुण्य ते होणे एवो तूं थयो अने कस्यो ठे अर्थ नाम प्रयोछान ते होणे एवो तूं थयो हो कारण माटे ते वीर

સ્વામીજીની સમીપે ધર્મ સાંપડ્યો, અને વલ્લી તે ધર્મ તને રુચ્યો, તે કારણ માટે ” ત્યાર પછી તે કુમાર ફરીને એ પ્રકારે કહેતો હવો “હે અબ ! હે તાત ! હું તે ધર્મ સાંપડવાદિકે કરીને સંસારના પ્રેમે કરીને ઉદ્ધિગ પટલે ઉપરાંતા મનવાલો એવો અને હાન્ય મરણના પ્રય થકી પ્રમ પામેલો એવો થયો હું તે કારણ માટે તમારી અનુદાપ કરીને પટલે રહાપ કરીને શ્રી વીરપ્રભુજીની સમીપે પ્રવ્રજ્યા ગ્રહણ કરવાને ઇચ્છું હું, ” એકલું ત્યાર પછી તે કુમારનો માતા અનિદ કહેતા વક્ષત્ર નહીં એવું, અને એકાત પળે અણગમતું એવું, અને અપ્રિય એવું, અને પ્રથમ કોઈ દહાડો ન સાંપડેલું એવું, તે કુમારનું વચન સાંપડીને તત્કાલ શોકના સમૂહ પ્રત્યે પામી પટલે શોકાતુર થઈ અને દીન અને ઉદાસ એવા મને કરીને સહિત હે મુલ્ત તે હોનુ એવી થડ સતી, ઘૂર્ણ પામીને અગણતલને વિષે પટલે ધરના આગણામા ધસતી સર્વ અગોપ કરીને પહી તે અવસરે દાસીનું શીઘ્ર, સોનાનો કલશ લાવીને તે કલશના મુલ્ત થકી નીકલતું એવું શીતલ અને નિર્મલ એવું હલ તેની ધારાનું કરીને પટલે તે પાણીની ધારાનું કરીને શીંચી, પટલે બાટી, અને કરચો હે તાઢા વાયરાનો ઉપચાર તે હોને એવી થડ સતી ચેતના પામીને વિલાપ કરતી થકી પુત્ર પ્રત્યે આ પ્રકારે કહેતી હવી “હે હાત ! હું અમારે એકલ પુત્ર હે અને અમને ઇડ કહેતા વક્ષત્ર, અને કાત કહેતા મનોહ, અને પ્રિય

કહેતા પ્રિયકારી एवો, અને આજરણના કરંડિયા સમાન, एटले अमृत्य रत्न तुल्य एवो, અને इदयेने आर्नद उत्पन्न करनार एवो, અને उंचराना फूलनी पेटे तुलज एवो तुं अमारे ते एका कारण मटे दृष्टा मात्र पण तारा विडोगने अमे सहन करवाने समर्थ नथी ते का रण मटे हे ज्ञात ! ज्या सधी अमे छीवीए त्या सधी तुं घरमा रहे पत्नी सुखे करीने प्रवज्या ग्रहण करछे एटले दीक्षा लेछे ” तयार पत्नी ते कुमार कहेतो हवो “हे श्रंत ! तमारु कहेहुं सत्य ते परतु आ मनुष्यनो जव अनेक काम द्वारा मरण रूप, तथा शरीर अने मन सचधि अतिशे दुःखनुं वेदहुं एटले जोगवहुं ते रूप उपचवे करीने पराजव पाभेलो एवो, अने अधुव कहेतां अशान्वत एवो, अने संख्या समयना वादलाना रग सरखो एवो, अने छज्जना परपोटा सरखो एवो, अने वीछल्लीना सरखो चचल एवो, अने सही छद्द, पही छद्द, नाश पाभव, एते धर्म कहेतां स्वभाव ते जनो एवो ते ते प्रथम अथवा पत्नी छरूर त्यागवा डोगय ते एटले मूक वीछ पड्छे हवे कोण छाणे आपणा मध्ये कोण पहेलुं परलोकें छडो ? अथवा कोण पत्नी छडो ? एवी स्वर पडवी नथी ते कारण मटे तमारी आझाए करीने हमणाछ हुं दो हा लेवाने इहुं हुं ” ए रीते कुमारे कथुं. तयार पत्नी करीने माता पिता ते कुमारेने कहेता हवा

“હે પુત્ર ! આ તહારું શરીર વિશેષ રૂપવાલું एवું અને લંકાણ, વ્યઢન રૂપ ગુણે કરીને સહિત एवું, અને નાના પ્રકારની વ્યાધિए કરીને રહિત एवું, અને સૌજાગ્યપણाए કરીને સહિત एवું, અને ન હણાएલા एवा, અને ઉદાચ કહેતા મનોહર અને કાત કહેતા મનોહા एवा, પાચ ઇંહિત્તેમણે કરીને સૌજાગ્યમાન एवું, एटले અલંહિત મનોહર પાચ ઇંહિયોए કરીને સહિત एवું, અને અનેક ઉચમ ગુણોए કરીને સહિત एवું હે તે કારણ માટે પોતાના શરીર રૂપ સૌજાગ્યાદિ ગુણોને અનુબ્રવીને एटલે જોગવીને પરિણત વપવાલો થइને एटલે પરિ પક્ક અવસ્થાવાલો થइને પત્રી પ્રવ્રજ્યા શ્રહણ કરેહા ” ત્યાર પત્રી તે કુમાર ફરીને આ પ્રકારે કહેતો હવો “ હે અંવ ! હે તાત ! હે તમે શરીરનુ સ્વરૂપ કહું, તે મનુષ્ય સંવંધિ શરીર, સલુ કહેતા નિશ્ચે ડુ સતુંહા સ્થાનક હે અને નાના પ્રકારની શેકહો વ્યાધિયોને રહેવાનુ વર एवું, અને હાહકા રૂપ લાકઢાથી ઉત્પન્ન થएલું एवું, અને નસાહાલે કરીને વિંઢાएલું एवું, અને માટીના જાહની પેઠે ડુર્બલ एवું, અને અશુચિના ડુગ્ગલોए કરીને વ્યાધ एवું, અને સહી હાહું, પહી હાહું, અને નાશ થવું ए હે ધર્મ નામ સ્વજાવ તે હેનો एવું આ શરીર, પ્રથમ અથવા

पत्नी छत्तर त्यागवा होग्य थशे ए कारण माटे आवा शरीरमा कोण बुच्चिंत पुर्य रीज पामे ? एटले छे बुच्चिंशाली पुर्य होय, ते तेवा शरीरमा रंछित नछा थाय " ए रीते कुमारे कस्य त्पार पत्नी कुमारना माता पिता फरीने कहेता हवा " हे पुत्र ! आ तहारा चाप दादापो आविनु एवु विस्तारवत घन, कनक, रत्न, मणि, मोती, शस्त्र प्रवाला आदि पोताने वश्य एवु प्रधान ख्य ठे छे ख्य सात पेढी सुधी, अतिशे दीनादिकने एटले गरिब लोकोने आपवा माड्यु अने पोते जोगववा माड्यु होय तो पण ह्य न थाय, एटले सुटी न छाप्य एवु ठे ते कारण माटे ए प्रकारुं आ ख्य ते प्रत्ये पोतानी सुशी प्रमाणे रुडे प्रकारे जोगवीने, पोताने सदश रूप लावण्यादि गुणो ए करीने शोभायमान एवी अने पोताना मननी रुचि प्रमाणे चालनारी एवी घणी राजकन्याउं परणीने तेमनी साथे आश्रयकारी एवा संसार सबधि जोगसुख जो मवीने पत्नी दीक्षा लेज्यो " त्पार पत्नी कुमार कहेतो हवो, " हे अत्र ! हे तात ! तेमे छे ख्या- दिकनु स्वरूप कसुं तेनु एवी रीते छाण्यु के, ते ख्य, खु कहेता निश्चे अग्नि, छत्त, चोर, राजा, दायाद कहेता गोत्रीलोको ए आदिक घणा लोकोने साधारण ठे, एटले घणा लो- कोने वश्य ठे, पण ख्य काइ एक छाणानी पासि रेहंतुं नथी अने अश्रुव कहेता अशाश्वत ठे एटले ते ख्य काइ निरंतर रेहंतुं नथी अने प्रथम अथवा पत्नी छत्तर त्यागवा योग्य थशे,

एटલે મૂકવુંહા પદશે તથા મનુષ્ય સંવંધિ કામખોગ પણ અશુચિ એટલે અપવિત્ર એવા, અને
 અશાશ્વત એવા, અને વાત, પિત્ત, કફ, શુક્ર કહેતા વીર્ય અને શોણિત કહેતા રુધિર એટલા
 ઊંચો છે આશ્રય તે હેમને એવા, એટલે વાત, પિત્ત, કફ, શુક્ર, શોણિતમય એવા, અને અ-
 મનોહ કહેતા અસંદર એવા, અને વિરૂપ કહેતા માઠા મૂત્ર અને પુરીપ કહેતા વિષા તેણે કરીને
 ખેરેલા એવા, અને ડુર્ગંધ એવા છે ઊંચાસ અને નિશ્વાસ તે હેમના, એટલે ઊંચોશ્વાસ અને નિ-
 ચોશ્વાસ હેમનો ડુર્ગંધ છે એવા, અને મૂર્ચ્છા લોકોએ અતિશે કરીને સેવેલા એવા, અને નિરંતર
 સાધુજનને નિંદવા હોય એવા, અને ઉત્કૃષ્ટ ખોગે અનત સમારના વધારનાર એવા, અને ક-
 હવા ફલ રૂપ છે વિપાક તે હેમનો, એટલે અતિ ડુર્ગતિના ફલને આપનાર એવા કામખોગ
 છે. ઇહા કામખોગ કહેવે કરીને તેના આધારચૂત એટલે તેમને રહેવાનું સ્થાનક એવા સ્ત્રી પુરુ-
 પના શરીર હાણવા તે શરીર પૂર્વે કહેલા વિશેષણોએ કરીને સહિત છે, એહાકારણ માટે તેમને
 અર્થે એટલે તે કામખોગોને અર્થે કોણ પુરુષ પોતાના હોવિતને નિષ્ફલ કરે ? એટલે હે-
 દાસ્યો પુરુષ હોય તે નહીં કરે " આ રીતે કુમારે ઉચ્ચર આપ્યો ત્યાર પછી તે કુમારના માતા
 પિતા, એ પ્રકારે વિપયને અનુકૂળ એવા વધુ વચનોએ કરીને તે કુમારને લોખાવવાને અસમર્થ
 થયાં પછી વિપયને પ્રતિકૂળ એવા, અને સંહમના ખયને દેસાદનાર એવા વચનોએ કરીને આ

પ્રકારે કહેતા હતા “હે પુત્ર ! નૈર્ઘર્ય પ્રવચન કહેતા વીતરાગનું કહેલું એ સિદ્ધાંત અચૂંચ શાસન તે સત્ય છે કહેતાં સાચું છે અને અનુષ્ઠાન કહેતા પ્રધાન છે અને શુદ્ધ કહેતા દોષ રહિત છે અને શત્રુકર્ષન કહેતાં માયા શત્રુ, નિયાણ શત્રુ, અને મિષ્ટાત્વ શત્રુ, એ ત્રણ શત્રુને નાશ કરનાર છે અને શુભિકનો માર્ગ છે અને સર્વ દુઃખને નાશ કરનાર એ વીતરાગનું કહેલું પ્રવચન છે તે પ્રવચનમાં એટલે જનશાસનમાં રહેલા એવા જીવો સિદ્ધિપદને વેરે છે એટલે વીતરાગની આજ્ઞાના પાલનનાર એવા જીવો સર્વ કર્મ કરીને રહિત થાય છે પરંતુ આ પ્રવચન, લોઠાના ઘણા ઘાવવાની પેઠે અતિશે દુઃખકર છે અને વેલુના કોલિયાની પેઠે સ્વાદ કરીને રહિત છે અને જે યુદ્ધાન્ન કરીને મહોદય સમુદ્ધતરવાની પેઠે દુસ્તર છે એટલે તે તરવા જોગ્ય છે અને વલી આ પ્રવચન છે તે તો દુષ્ટ સ્વભાવને નિર્બળ કરવા હેતુ છે, તથા દોષ રહાદિકે કરીને વાધેલી એવી મહાશિલાદિક વસ્તુ તેને હસ્તાદિકે કરીને ધારણ કરવા હેતુ છે તથા અસિધારા વ્રત સેવન કરવાની પેઠે, એટલે જીમ સ્વભાવ, અતિક્રમણ કરવાને અશક્ય છે, તેમ આ મહાવ્રતનું પાલનું અશક્ય છે વલી જનશાસનમાં સાધુને આધારકર્મિક ઔદિશિકાદિ ખોગવવાને ન કલે એટલે જીમના જે સાધુ હોય તે પોતાને વાસ્તે કરેલું એ આદિક વિવાલીશ દોષ સહિત વસ્તુ ગ્રહણ કરે નહીં અને હે પુત્ર ! તે તો સદાય કાલ મુક્તિમાં નિર્ભય

થપ્પલો તુ કોઈ દહાડો પણ ડુસ્સમાં રહ્યોહા નથી. એહા કારણ માટે તું શોત કહેતા તાઢ
 અને ગુણા કહેતા ધામ, છુત્ત કહેતા હુધા, પિપાસા કહેતા ટપા, દંશ કહેતાં ઢાસ, મશક ક
 હેતા મગતરા, અને નાના પ્રકારના રોગાદિ રૂપ, પરિષદ, નપસર્ગો પ્રત્યે સહન કરવાને સમથ
 નથી તે કારણ માટે હમણા તને દીક્ષા લેવાને અર્થે આજ્ઞા આપવાને અમે ઇચ્છતા નથી અર્થાત્
 હમણા તને આજ્ઞા નહીં આપીએ ” ત્યાર પછી કુમાર કહેતો હવો “હે અંબ ! હે તાત ! તમે હો
 સહમની ડુષ્કરતા દેસાઢી, તે ડુષ્કરતા સલુ કહેતાં નિશ્ચે ક્ષોત્ર પુરુષોને અને કાતર પુરુષોને
 એટલે કાપર લોકોને અને કુત્તિત પુરુષોને અને આલોકને વિષે પ્રતિવંધવાલા પુરુષોને એ
 ટલે આ લોકમાહા સુત્ર માની વેઠેલા તેવાન્ત્રિ, અને પરલોકથી અવલા મુસવાલા થપ્પલા
 એવા લોકોને એટલે પરલોકના સુત્રના અઢાણ લોકોને, અને વિપયની વૃણાવાલા લોકોને
 હે એટલે પૂર્વે કહેલા એવા લોકોને સહમતુ ડુષ્કરપણું લાગે હે પણ સલુ કહેતા નિશ્ચે ધીર
 પુરુષને અને સંસારના પ્રયયો ડિધિય થપ્પલા એવા પુરુષને ડુષ્કર નથી એટલે સહમ પાલવો ક
 ટણ નથી તે કારણ માટે હું તમારી આજ્ઞાએ કરીને હમણાંહા પ્રથજ્યા લેવાને ઇહું હું ” ત્યાર
 પછી તે માતા પિતા ફરીને કહેતા હવા “હે બાલ ! આટલો હઠ તું ન કર તુ શું સમજે છે ? ” ત્યારે
 અતિમુક્ત કુમાર કહેતો હવો, “હે અંબ ! હે તાત ! હે હું હાણું તુ તેહા નથી જાણતો અને

હો નથી જાણતો તેહ શું જાણું તું " ત્યાર પછી તે માતા પિતા કહેતા હવા "હે પુત્ર ! આમ કેમ બોલે છે ?" ત્યારે તે કુમાર કહેતો હવો "હે માતા પિતાનું ! શું જાણું તું કે, હો જાણ્યો તેને જાણ મરવું છે પરંતુ પટલું નથી જાણતો કે, તે ક્યારે મરશે ? અથવા કિયા સ્થાનમા મરશે ? અથવા કેવે પ્રકારે મરશે ? અથવા કેટલે કાલે મરશે ? એ શું નથી જાણતો તથા શું નથી જાણતો કે, કિયા કર્મોએ કરીને નરકાદિકને વિષે જીવો ઉત્પન્ન થાય છે ? પણ આટલું જાણું તું કે, પોતાના કરેલા કર્મોએ કરીને જીવ નરકાદિકોમા ઉત્પન્ન થાય છે " એ રીતે કુમારે ઉચર આપ્યો ત્યાર પછી તેના માતા પિતાનું તે કુમારને, સંહમને વિષે સ્થિર ચિત્તવાળો જાણીને મહોદા આઢરે કરીને નિકલવાનો મહોદો ઉત્સવ કરતા હવા તે અવસરે અતિમુક્તક કુમારે જ્ઞાન કહેવાં નહાડુ, અને વિલેપન કહેતા શરીરે ધ્વદનાદિકનો લેપ કરવો, અને વસ્ત્ર આપ-રણાદિકોએ કરીને શોખાવું છે શરીર તે જોણે પવો, અને માતા પિતાદિક વધુ પરિવારે કરીને પરિવેરલો પવો, મહોદો શિશ્વિકામા (પાલસીમા) બેસીને નાના પ્રકારના વાડિનનો શબ્દ બધે સતે જ્યારે નગર મધ્યે થઈને નિકલતો હવો, ત્યારે ઘણા જીવના અર્થિ ખટાદિ લોકો, મનોહા વાણીએ કરીને આ પ્રકારે આશિષ દેતા હવા કે, હે રાજકુમાર ! તું ધર્મે વ-રીને અને વલી તપે કરીને કર્મરૂપ શશુ પ્રત્યે ક્ષીત વલી હે જગતને આનંદના કરનાર !

તહાર કહ્યાણ થાનુ વલી તું ઉત્તમ કહેતા પ્રધાન એવા જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રીએ કરીને ન
 હીતેલા એવા ઇંછિયો પ્રત્યે હોત અને ઇંગીકાર કરેલો એવો સાધુનો ધર્મ તે પ્રત્યે રૂઢે પ્ર-
 કારે પાલ વલી તું નિર્વિઘ્નપણે કરીને સિદ્ધિ સ્થાનકને પામ્ય એ પ્રકારે આશિષ દીધી
 ત્યાર પછી તે અતિમુક્તક કુમાર એ પ્રકારે હાચક લોકેએ સ્તવના કરવા માટેલો એવો, અને
 નગરના રહેનાર નર નારીએ આદર સહિત હોવા માટેલો એવો, અને હાચક લોકોને વા-
 નિત દાન પ્રત્યે આપતો એવો, નગર થકી બહાર નિકળીને જ્યાં શ્રી વીરસ્વામીજીનું સમવસ-
 રણ છે, ત્યાં આવીને શિવિકા થકી ઉતરયો એટલે પાલસીથી હેઠો ઉતરયો ત્યાર પછી
 માતા પિતા, તે કુમારને આગલ કરીને શ્રી વીરસ્વામીજીની સમીપે આવીને વંદનાદિ પૂર્વક
 એટલે વંદનાદિ નમસ્કાર કરીને આ પ્રકારે કહેતાં હવા હે સ્વામિન્ ! આ અતિમુક્તક કુમાર
 અમને વહાલો છે, અને અમને મનોહર છે, અને એ અમારે એકહુ પુત્ર છે પરતુ હેમ કમલ, કા-
 દવને વિષે ઉત્પન્ન થાય છે, અને વલી પાળીને વિષે વૃદ્ધિ થાય છે પણ કાદવ અને પાણીએ
 કરીને લેપાતું નથી, તેમ આ અતિમુક્તક કુમાર પણ શબ્દ, રૂપ, એ છે લક્ષણ તે હેમનું એવા
 કામોને વિષે ઉત્પન્ન થયો છે, અને ગંધ, રસ, અને સ્પર્શ એ છે લક્ષણ તે હેમનું એવા જોગોને
 વિષે વૃદ્ધિ પ્રત્યે પામ્યો છે, પણ તે કામ જોગોને વિષે અને મિત્ર, જ્ઞાતિ, સ્વહન, સંબંધિ એવા

लोकोने विषे लेपायो नथी अर्थात् ममताए करीने रहित ठे वली आ कुमार ससारना प्रये करीने उद्धिग्र थयो सतो एटले विरक्त मनवालो थयो सतो आपनी पासे दीहा लेवाने इठे-
 ६ ते कारण मटे अमे आपने आ शिष्य रूप जिहा प्रत्ये आपीए ठीए आप पाण आ शिष्यरूप जिहा प्रत्ये अंगीकार करो त्यारे स्वामिए कसु, हे देवानुप्रियो ! डेम तमने सुत्त उपडो तेम, पण प्रतिवन्ध करशो नही एटले ममता करशो नही त्यार पत्नी अतिमुक्तक कु-
 मार जगवतनु वचन साजलीने खुशी थयो सतो जगवंत प्रत्ये ज्ञाण प्रदक्षिणा करीने अने नमस्कार करीने उच्चर पुं दिशिने विषे एटले ईशान छूणमा ढाडने पोतानी मेलेडा आ-
 ज्ञाण मात्तय अलकार प्रत्ये शुकतो हवो ते अवसरे माता, उज्वल वस्त्रे करीने आभरणा-
 दिक प्रत्ये ग्रहण करीने आंखो धकी आसु शुकती धकी अतिमुक्तक कुमारने ए प्रकारे कहती हवी हे पुत्र ! पामेला एवा संछाम छोगीने विषे तहारे प्रयत्न करवो अने न पामेला एवा संछाम छोगीने पामवाने अर्थे घटना एटले रचना करवी वली प्रवज्या पालवाने विषे पो-
 ताना पुरुषपणानो अभिमान सफल करवो अने प्रमाद तो करवोडा नही ए प्रकार कहने त्यार पत्नी माता पिताउ जगवंत प्रत्ये नमस्कार करीने परिवार सहित पोताने स्थानके गया त्यार पत्नी अतिमुक्तक कुमार, श्री वीरस्वामी समीपे आवीने वदनादि करीने प्रवर्द्धित थयो

त्पार पत्नी श्री वीरस्वामीए पण पंचमहाव्रत ग्रहण कराववा पूर्वक एटले पंचमहाव्रत ग्रहण क-
 रावीने किया कलापादि शोखवाने अर्थे गीतार्थ एवा स्थविर मुनियोने सुप्यो त्पार पत्नी
 प्रकृतिए करीने प्रचक एवो, अने विनीत एवो, अतिमुक्तक नामे कुमार श्रमण, एक दहाडो
 महोटी घुटि पडे सते एटले घणो वरसाद पडे सते काखने विषे पात्रुं अने रडोहरण लेइने
 बहार निकळ्यो त्या छत्तनो प्रवाह वेहतो देखीने बाल अवस्थाना वश थकी माटीए करीने
 पाल बाधीने छेम नावनो चलावनार नाव प्रत्ये चलावे ठे, तेम आ अतिमुक्तक साधु पा-
 त्राने, आ महारी नाव ठे, ए प्रकारे कल्पना करीने ते पाणीभा चलावतो सतो रमतो हवो
 ते अवसरे स्थविर मुनियो तेनी ते अतिशे अवष्टित वेष्टा देखीने ते साधु प्रत्ये हाशी करता
 होय ने शू छेम । एम जगवत् समीपे आवीने जगवतने ए प्रकारे पूढता हवा हे स्वामिन् !
 आपनो अतिवासी अतिमुक्तक नामे कुमार श्रमण, केटला जवोए करीने सिद्धिपदने वरशे ?
 त्पारे जगवते कबुं, हे आर्यो ! महारो अतिवासी अतिमुक्तक साधु, एछा जवमां सिद्धिप
 दने वरशे ते कारण माटे हे रूढा पुरुषो । तमे अतिमुक्तक कुमार श्रमणानी छात्यादिकने
 उधाढवाथकी हीलना न करशो अने तेनी उचित सेवा न करवे करीने निंदा न करशो

અને મને કરીને લોકની સમજૂતી ન કરશો અને તેની અવજા ન કરશો વલી હે દેવા-
 નુપ્રિયો ! એ અતિમુક્તક સાધુને અસ્વેદ કરીને અંગીકાર કરો અને અસ્વેદ કરીને તેની સ-
 હાસ્ય કરો તથા જાત પાણી લાવી આપવારૂપ વિનય કરીને એની વૈયાવચ્ચ કરો હે કારણ
 માટે આ મુનિ, જવનો અંત કરનાર હો એટલે સસારનો ઉઠેદ કરનાર હો અને ચરમ
 શરીરવાલી હો એટલે આ એને ઊંડું શરીર છે એ રીતે તે જ્ઞાનવંત એવા સ્યવિર મુનિયોને જ-
 ગવંત કહ્યું ત્યાર પછી તે સ્યવિર મુનિયો જગવંતને વદન નમસ્કાર કરીને જગવંતના વચનને
 વિનય પૂર્વક અંગીકાર કરીને અતિમુક્તક કુમાર શ્રમણ પ્રત્યે અસ્વેદ કરીને અંગીકાર કરતા
 હવા હાવત્ વૈયાવચ્ચ પ્રત્યે કરતા હવા ત્યાર પછી અતિમુક્તક મુનિ હો તે પણ, તે પાપસ્થા-
 નને આલોવીને નાના પ્રકારની તપશ્ચર્યાદિકે કરીને સંહમ પ્રત્યે સમ્યક્મકારિ આગધન ક-
 રીને અતિ અંતકૃત કેવલી યદ્ સિદ્ધિ પ્રત્યે હતા હવા એટલે અતિમુક્તક મુનિનું વૃષાત હા-
 ણું એટલે અતિમુક્તક કુમારને હવર્ષની નુમ્મરમા દીક્ષા આપી છે તેનું કારણ કે, જગવંત
 પેતિહા દીક્ષા આપનાર છે, માટે તેમા વિરોધ હાળવો નહી

थवा परार्थ, धननी वणी प्राप्ति यशे एम विचार करया करे ते परतु हाथेलिमा रहेला पाणीनी पेठे दृष्टे नाश पामता एवा पोताना आज्ञानो विचार नयी करता ॥ ५ ॥

एम् कन्धे कर्मव्ये मल् भय एव कुरुव्ये तप्याया

१ ५ ३ ४ ५ ६ ७ ८

हां कहने कायव । त अज्ञां चिय केहेह तुरमाणा ॥

बहुनिर्ग एव मुहूर्त्त मा भयणहं प्रतीक्षन्

११ १० ए १३ १५ १४

बहुविगधो ह्युमुहूर्त्तो । मा अवरणह पडिस्केह ॥ ३ ॥

अर्थ—हे प्राणियो ! (हां के०) हे धर्मकार्य (कळे के०) काल्य (कायव के०) करवा योग्य होय, (तं के०) तेने (अज्ञां चिय के०) आढाडा (तुरमाणा के०) उतावला (केहेह के०) करो केम के, (मुहुचो के०) मुहूर्त्त पटले काल विशेष हे ते, (ह्यु के०) निश्च (बहुविगधो के०) वणा विघ्नवालो ते मोटे हे धर्मकार्य पहेला पहेरमा करवानुं होय तेने (अवरणह के०) अपराह पटले पाम्ला पहेरे करीशू, एम (मा पडिस्केह के०) विलंब न करो ॥ ३ ॥

भावार्थ—हे ज्ञान्य जीवो ! हे धर्म संबंधी काम काल्य करवानुं होय, तेने उतावली

आच्छाद करो केम के, सारा काम करवानी वसते, निश्चय घणा विघ्न आवी पड़े ठे मोटे छे
धर्म कार्य पाजला पहरे करवानुं होय, तेने पहिला पहोरमाछा करी ल्यो अर्थात् छे धर्म
कार्य, छे वसते करबु घटवुं होय, तेने तेछा वसते करी ल्यो ॥ ३ ॥

निनिबिदे संसारस्वभावस्य आचरणं चेकनुगमत्ता भवति

१
हो संसारसहाव । चरियं नेहाणुरायरत्तावि ॥

के पूर्वछे हवा ते अपराछे न दृश्यते
३ ५ ६ ७ ८ ९ १०

छे पुवणहे दिछा । ते अवरणहे न दीसति ॥ ४ ॥

अर्थ—(संसार सहाव चरियं के०) संसारनो छे स्वभाव, तेनु छे आचरण, तेने देखीनि
हमने, (ही के०) घणो खेद थाय ठे केम के, (छे के०) छे (नेहाणुरायरचावि के०) जे-
हना अनुरागे करीने रक्त एवा पण, अर्थात् प्रेम बधने करी बधायिला एवा पण, स्वहना-
दिक छेत्ते (पुवणहे के०) प्रात कालने विषे (दिछा के०) दीखा, (ते के०) तेछा (अ-
वरणहे के०) सजि (न दीसति के०) नथी देखाता ! ॥ ४ ॥

थवा परारथ, घननी घणी प्राप्ति भशे एम विचार कथा करे ते परंतु हाथेलिमा रहेला पाणीनी पेटे टाणे टाणे नाश पामता एवा पोताना आउसानी विचार नथी करता ॥ ५ ॥

म्ह् कन्ये कर्तव्य तन् भव एव कुरुय सरामाना

१ ५ ३ ४ ५ ६ ७ ८

हां कह्ले कायव । त अर्जुन चिय करेह तुरमाणा ॥

बहुविध एव मुहूर्त मा भयपटं प्रलोख्य

११ १० ए १३ १५ १४

बहुविगधी हु मुहुत्तो । मा अवरणह पडिस्केह ॥ ३ ॥

अर्थ—हे प्राणिपो ! (हां के०) हे धर्मकार्य (कहे के०) काल्य (कायव के०) करवा योग्य होय, (तं के०) तेने (अर्जुन चिय के०) आढाळा (तुरमाणा के०) उतावला (करेह के०) करो किम के, (मुहुत्तो के०) मुहूर्त एटले काल विशेष हे ते, (हु के०) निम्ने (बहुविगधी के०) घणा विघ्नवालो हे मोटे हे धर्मकार्य पहला पहोरमा करवानु होय तेने (अवरणह के०) अपराह्ण एटले पावला पहारे करीशु एम (मा पडिस्केह के०) विलच न करो ॥ ३ ॥

भावार्थ—हे जव्य जीवो ! हे धर्म सर्वधी काम काल्य करवानु होय, तेने उतावली

નાસવાની હામ્યા (ફીસ કેળ) કેમ (વીસમેહ કેળ) વિસામો કરો બો ? અર્થાત્ આ સ-
સાર નાસવાની હામ્યા હે, તો તેમા નિરાતે કેમ વેસી રસા બો ? કેમ કે, (રોગો કેળ) રોગ
(અ કેળ) વલી (હસા કેળ) વૃધાવસ્થા (અ કેળ) વલી (મચ્ કેળ) મૃત્યુ (અ કેળ)
પહ્લ (તિન્નિ હામ્યા કેળ) વ્રણ હાણ હોતે (અણુલગ્યા કેળ) તમારી પૂઠે લાગ્યા હે પટલે
તમારી કેહે પહ્યા હે મોટે ધર્મ કૃત્યમા પ્રમાદ ન કરો ॥ ૫ ॥

ત્રાવાર્થ—હે ધર્માર્થિ હોવો ! હેમ આ ઠેકાણે લોકોફિ પ્વો હે કે, હોની પાસે ધન
હોય, તેમણે હુદવાની હામ્યા હાગતા રહેહુ, અને નાસવાની હામ્યા વેસી ન રહેહું, તેમ ધર્મ
કૃત્યને વિષે પ્રમાદ ન કરવો અને નાસવા યોગ્ય પ્વો હે સસાર તેમા વેસી ન રહેહુ, શાથી
કે, રોગ, હસા, અને મૃત્યુ એ વ્રણ દુઃસ્મનો તમારી પૂઠે નિરતર પહેલાહ્લ હે, મોટે પ્રમાદ બો-
હીને ધર્મ કરણીમા સાવધાન રહો ॥ ૫ ॥

શિવસનિયાષ્ટીમામ્યા

આપુસસ્મિં

ચોધાર્નાં

ગૃહીત્યા

૭

૪

૩

૫

દિવસનિસાધડિમાલ । આનસલિલં હીઆણ ધિત્તૂણં ॥

प्रावार्थ—ही इति सेदे ॥ अहह ॥ आ संसारनी श्यो स्वप्नाव ठे ? के, डेना स्वप्नावनी विचार करतां तरतऊ सेद उत्पन्न थायते ॥ केम के, डे परस्पर प्रेमवधने करीने गाढा व धायेला ठे, तेवा स्वछानादिक पण डे प्राप्त काले दीठा होय, तेना तेछ, स्वछानादिक साजे देखाता नथी ॥ एटले स्नेहानुरागे करीने गाढपणे वंधायेलाने परस्पर विछोग न पढवो छोइए, तोपण ससारनी एवो स्वप्नाव ठे के, डे प्रथम कृणामा दीठु, ते बीडा कृणामा तेवुने तेवुं नथी दे-
खावुं, मोटे तेमनी विछोग थायते एट्सुछा नहिं पण स्थूल विछोग पण थया करे छे ॥ ४ ॥

मा स्वपिय सागरेतये

पम्ससितये

कस्मान्

विश्वाम्य

१ ३

१

४

५

६

मा सुअह छगिअवे । पलाइअवमि कीस वीसमेह ॥

मयः यनाः

अनुमयाः

रेगा

व

सप

स मृगु एव

१३

१४

१५

१६

१७

१८

१९

तिन्नि छाणा अणुलगा । रोगो अ डारा अ मच्चु अ ॥ ५ ॥

अर्थ—हे लोको ! (छगिअवे के०) छागवाने ठेकाणे अर्थात् धर्म कृत्यने विये (मा सुअह के०) न सइ रहो अर्थात् धर्म कृत्यने विये प्रमाद न करो अने (पलाइअवमि के०)

होण धरिजाइ काया । खज्जती कालसप्पेण ॥ ७ ॥

अर्थ—हे प्रब्य ह्रीवो ! (काल सप्पेण के०) काल रूप सर्पे (खज्जती के०) खावा माहली
 एवी (काया के०) देह है ते (होण के०) होणे करीने (धरिजाइ के०) धारण करीए, अर्थात्
 रक्षा करीए, (सा के०) ते अर्थात् तेवी (कला के०) बहोतिर कला माहिली कोइ पण कला
 (नडि के०) नथी (तं के०) ते अर्थात् तेवु (उसह के०) औपध (नडि के०) नथी (तं के०)
 ते अर्थात् तेवु (किं पि के०) काइ पण (विभाण के०) विधान अर्थात् शिल्प चातुरी
 (नडि के०) नथी अर्थात् पढता शरीरनी रक्षा करे, एवी कोइ पण वस्तु नथी ॥ ७ ॥

भावार्थ—काल रूप सर्प, आ शरीरनुं भक्षण करी ले ठे, ते कालरूप सर्पने निवारण
 करे एवी कोइ पण कला नथी तथा काल रूप सर्पे हशेली कापानुं जेर उतारवा समर्थ
 कोइ पण औपध नथी तथा ऊगतमा अनेक प्रकारनी शिल्प चातुरी ठे, पण कोइ शिल्प
 चातुर्य एवं नथी के, होथी काल रूप सर्पनुं जेर लागेऊ नहीं माटे हे प्रब्य प्राणियो ! मोटा

चदाइच्चवइह्ना । कालरहह जमाडति ॥ ६ ॥

अर्थ—(चदाइच्च के०) चंद्र सूर्य रूप (बइह्ना के०) बलद होते (दिवस निसा व-
हिमाल के०) दिवस रात्रि रूप घढानी श्रेणियो वडे (होआण के०) होवहुं(आउ के०)
आउसा रूप (सजिल के०) पाणीने (चिट्ठण के०) ग्रहण करीने (कालरहह के०)काल
रूप रहैटने (जमाडति के०) उंचे नीचे प्रमावे ठे, अर्थात् उंचे नीचे फेरवे ठे, ॥ ६ ॥

भावार्थ—चंद्र अने सूर्य ए रूप धोली ने रातो एवा घणा बलवान् चै बलद होते दिवस
अने रात्रि ते रूप लालने काला घढानी श्रेणियोवडे, होबेनुं आउसा रूप पाणीने उले-
धी नास्वाने, काल रूप रहैटने फेरवे ठे, माटे हे अव्य प्राणियो ! आहुं नहरे होउने पण
तमने ससार उपरथी उदास आव केम नथी धतो ? ॥ ६ ॥

स स नास्ति कल्य स ए नास्ति भीषणं स ए नास्ति किमपि विज्ञानं विद्यम्

६ ए उ ए ११ १० १२ १५ १३ १४

सा नहि कला तं नहि । नसहं तं नहि किंपि विघ्नाणं ॥

પ્રાવાર્ય—લોકમા એવી પ્રસિદ્ધિ છે કે, ખમરો કમલમાથી એવી રીતે રસ લે કે, હોથી
 કરીને તે કમલને લગાર માત્ર ઇહા ન થાય, તેવી રીતે પોતાને સ્વપ્ન હેટલોઈ મધુરે સ્વરે
 બોલીને થોડો થોડો રસ લે છે, પરંતુ આ હાગ્યાએ તો તેનાથી તમામ ગુલદો રીતે હાણવા
 હેતુ છે માટે તે વાર્તાનો વિચાર કરતા ખવ્ય પ્રાણિયોને તો દયાના અધિક પ્રણામથી ક-
 પારો વૃદ્ધ્યા વિના રહેઈ નહીં !! હેમ કે, કાલરૂપ અસંતોષી એવો એક ખમરો છે તે પૃથ્વી-
 રૂપ કમલમાથી લોકરૂપ તમામ રસને, બ્યાધિ વેદનારૂપ ક્રૂરપણુ વાપરીને વૃદ્ધી લે છે એટલે
 કોઈ માણસને તે કાલ ખટણ કર્યા વિના રહેતોઈ નથી ઇહા પૃથ્વીરૂપ કમલનુ શેષનાગ-
 રૂપ નાલનુ કહ્યું, તે લોકોકીયો હાણનુ એટલે લોકમા એવું કહેવાય છે કે, આ વધી પુ-
 થ્વીને શેષનાગે માથા ગુપર ગુપાડી લીધી છે વલી એ પૃથ્વીરૂપ કમલમા પર્વતો, તે કેસ-
 રાને ઠેકાણે છે ને દશ દિશાઓ તે મહોદા પાનહાને ઠેકાણે છે આવા મહોદા કમ-
 લનો રસ નિરંતર પીતા પણ કાલરૂપ ખમરો આહ્લ સ્થી પણ ત્વ થયો નથી, ને થતો પણ
 નથી, અને થશે પણ નહીં માટે હે ખવ્ય પ્રાણિયો ! કાલરૂપ ખમરાના આસ્વાદનમા ન
 અવાય, એવા આત્મસ્વરૂપને પામવાના સાધનમા, પ્રમાદ બોદીને ગુધમ કરો !! ॥ ૬ ॥

છાયામિયેગ છાયા
 સકમલસ્થાના સકમલસ્થાના
 કાલા કાલા
 કલં મધેપયન્ત્સન્

मोटा समर्थ पुरुषोना वज्र समान शरीरने पण काल रूप सर्प गली गयो ठे, तो आपणा
 राक छेवानी काची कायानो श्यो प्ररुसो ? माटे शीघ्रपणे धर्म कृत्य करी ल्यो

हीर्यफर्णीद्विपन्नले

महीषपण्यकेसरे

दिशाएवमहातमे

३

४

५

दीहरफणिंदनाले । महिअरकेसर दिसामहदलिहने ॥

३ इतिपद्यासाये विवति

कालएवमहातमे

पृथ्वीएवकमने

६

७

८

९

नुं पीअइ कालभमरो । जाणमयरदं पुहविपनुमे ॥ ८ ॥

अर्थ—(३ के०) नुं इति सिंदे ! एटले आ घणी सिंद कारक वार्त्ता ठे अर्थात् आ वात
 छि न जाणे तेने पश्चाचाप घणो थाय ठे (काल भमरो के०) काल रूप भ्रमर छे ते (दीहर
 के०) दीर्घ एटले महोई (फणिंदनाले के०) शेषनाग रूप ठे नाल ते छेनु एवुं, ने (महिअर
 केसर के०) महिअर एटले पवत ते रूप ठे केसरा ते छेने विपे एवुं, ने (दिसा महदलिहने के०)
 दिशा रूप ठे महोटा पत्र ते छेने विपे एवुं (पुहवि पनुमे के०) पृथ्वी रूप कमलने विपे (जा-
 णमयरदं के०) जानरूप मकरदने अर्थात् लोक रूप रसने (पीअइ के०) पीए ठे ॥ ८ ॥

કાલસિ અણાઈએ । જીવાણ વિવિહકમ્મવસગાણ ॥

જુ નાસ્તિ સંધિજન-એ-પ્રાઈ

સંસારે ચહેકેદિપ્યાહિત્યં ન

સમર્થાન

૧૦ ૧૧

૭

૫

૬

૮

૯

તં નહિ સંવિહાણ । સસારે જા ન સન્નવડ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—(અણાઈએ કે૦) આદિ રહિત એવા (કાર્ણમિ કે૦) કાલચક્રને વિષે પરિગ્રમણ કરતા એવા, ને (વિવિહકમ્મવસગાણ કે૦) નાનાપ્રકારના કર્મને વશ થયેલા એવા (હી-વાણ કે૦) હીવોને (સસારે કે૦) સસારને વિષે (હી કે૦) હી (સંવિહાણ કે૦) સંવિધાન, અર્થાત્ એકંદિપ્યાદિક ખેદ (ન સન્નવડ કે૦) પ્રાપ્ત થયેલો નથી સન્નવતો એમ, (તં નહિ કે૦) તે નથી અર્થાત્ સર્વે એકંદિપ્યાદિક ખેદ એ હીવોને થયેલા સન્નવે છે ॥ ૧૦ ॥

પ્રાવાર્થ—કાલ, કર્મ, હીવ, અને સંસાર એ સર્વેનું અનાદિપણ છે મોટે આ હીવ ક મના વડો કરીને અનાદિ કાલનો કાલચક્રને વિષે પરિગ્રમણ કરતા કરતાં સસારને વિષે સઘલા એકંદિપ્યાદિક ખેદને પામી વૃક્ષ્યો છે પણ એવું ન કહી શકાય કે, અશુક ખેદ નથી

छायामिसेण कालो । सयलङ्गीआण छन्द गवेसतो ॥

पार्श्वे ऋचयणि न मुपवसि सस्यान् धर्मे उद्यम कुल्ये

६ ७ ८ ए १० ११ १२ १३

पासं कहवि न मुंचइ । ता धम्मे नुद्यम कुणह ॥ ए ॥

अर्थ—(बल के०) बलने (गवेसतो के०) गवेपणा करतो एवो (कालो के०) काल हो
ते, (छायामिसेण के०) शरीरनी गयाने मिये (सयलङ्गीआण के०) सकल लोचोनु (पास
के०) पासुं तेने (कहवि के०) कोइ प्रकारे पण (न मुंचइ के०) नयी मुक्तो (ता के०)
ते हेतु माटे (धम्मे के०) धर्मे विषे (उद्यम के०) उद्यमने (कुणह के०) करो ॥ ए ॥

भावार्थ—हे जग्य प्राणियो ! रात्रि दिवस, भिन्ने खोलतो एटले आ प्राणि कथारे
स्वप्नना पामे के, एने हुं पकडी लेउ, एवी वाज्याये निरतर गयाने मिये पकडवाने माटे पञ्च-
वाढे पहेलो एवो हो काल, ते कोइ प्रकारे पण पालो हठे एवो नयी एतो छहर उचितो
जाली लेश ते वखते तमने धणो पश्चात्ताप भशे, के, अरे ॥ ध्यापणे काइ पण धर्मसाधन
करी शक्या नहीं ! माटे छिनप्रणीत अहिंसादिक धर्मे विषे, ज्या सुखो कालना ऊपादामा
चरावर नयी आब्बा, त्या सुधीमा काइ पण प्रयत्न करो ल्यो ॥ ए ॥

तथा (पित्रमाया के०) माता पिता (पुत्रचारिया के०) पुत्र तथा स्त्री, ते सर्वं ऊते, मरी
गयेला मनुष्य प्रत्ये (सखिलहलि के०) पाणीनी अछलीनि (दाऊण के०) आपीनि (पे-
अवणानु के०) अशान थकी (निअचति के०) पाठा घेर आवे ते पण मेरला मनुष्यनी
संगाये कीइपण मनुष्य ऊता नथी ॥ ११ ॥

प्राथम्य—हे जीव ! आ सखला देहना संबधि ते एण ए कोइ तहारु संबंधी नथी के-
मेक, स्वहान तथा मित्रो, माता, पिता, पुत्र, अने स्त्री ए कोइ माणस तहारा सगां नथी
किमके, हे देहनी सगाये तेमने संबध हतो, ते देहने बाली कूटीनि पढी पाणीनी अंडली
आपीने अर्थात् ते फरीपी पाठा घेर आववाना नथी एवी आशा एकीने अशान थकी पोत
पोताना स्वार्थने संभारता पाठा पोत पोताने घेर छापले पण तेमानु कोइ वहालं सगुं ते
जीवनी साधे ऊतुं नथी ॥ ११ ॥

॥ आपीकृतम् ॥

विपद्ये विपद्यते	मुग्धः	विपद्यते	राज्याः	राज्याः	विपद्यते
३	२	५	४	७	६
					८

विहडति सुआ विहडति । बंधवा वल्लहा य विहडति ॥

पाम्यो मोटे हे जव्य प्राणियो ! आछा तमे अहंकार करोतो, पण तमे तो केटलीएक वस्तुत
गंधेडा पण थवा ठो, छुतरा पण थवा ठो, अने बली ज्यारे बोर मूला मोगरीआदिकनी छा-
तिमा उत्पन्न थया त्यारे तो तमने न्हाना ठोकराए पण दाणा साटे वेचाथो लीवा, एट्छुछा
नही पण उपर माग्यामा पण गया, यावत् विद्याने विषे कीडापणो पण उत्पन्न यइ चूक्या
ठो तेना तेछा तमे, आछा शेठ शाहूकार बनीने वेठा ठो मोटे तमे सर्व प्रकारनु मान मकीने
वर्म कायिमा प्रवर्चो ॥ १० ॥

॥ प्रनुष्टुप्छत्तम् ॥

गोचराः सुखः सर्वे मायस्मिन्ते पुनयापाः

७ ३ १

४

५

बंधवा सुहिणो सवे । पित्रमाया पुत्तजारिया ॥

प्रेतवनात्स्मयानात् निवर्त्तते

दत्तायुर्मग्ननि

सम्प्लोज्जलि

८

ए

७

६

पेअवणान् निअत्तति । दाऊणं सलिलज्जलिं ॥ ११ ॥

अर्थ—(सवे के०) सर्व एवा (बंधवा के०) वाधव (सुहिणो के०) सुद्धर एट्छे मित्रो

હાંડશ, અથવા તેને ધૂક્કીને તે હસો માટે જ્યા સયોગ છે, ત્યા નિમાયે વિહોગ બેઠા પણ ફૂક-
 હિનરાહનો કહેલો ધર્મ પટલો હોવને હુ સમા પદતા ધરી રાલે માટે ધર્મ કહીએ તે ધર્મ-
 નો કોઈ કાલે પણ વિહોગ નયો થતો અર્થાત્ આ હોંને સાચું સગપણ તો ધર્મનુંહ છે
 અને વીસું સર્વે સગપણ પોગટ છે ॥ ૧૨ ॥

અવકર્મવ્યયેન પાશાસૈર્વદઃ

હી ઃ સંસાર એવ ચારેકે મંદિરુહે નિહલિ

૧

૨

૩

૪

અહકમ્મપાસવધો । હોવો સંસારચારુ ગાડ ॥

અવકર્મપાશમુક્તઃ

આત્મા

નિવર્ત્યચિર

નિહલિ

૫

૬

૭

૮

અહકમ્મપાસમુક્કો । આયા સિવમદિરે ગાડ ॥ ૧૩ ॥

અર્થ—હે આત્મન ! (અહકમ્મપાસવધો કેળ) આત કર્મ રૂપ પાસે વંધાણો एवો

•આ જીવ જ્યાં સુધી કર્મ વડે વંધાયેલો છે, ત્યાં સુધી એને મોટા પુરુષો જીવ કહે છે અને એમ એમ
 કમથી પૂકાનો જાપ છે, એમ એમ તેને આત્મા કહીને મોકાવે છે તેવી રાત જળાવવાને માટે આ માયામાં
 જીવ થયા આત્મા एवा ને શબ્દો મુકેલા છે

नलिणीदलगघोलिर । छललवपरिचंचलं सव ॥ १४ ॥

अर्थ—(विह्वो के०) विभव एटले लक्ष्मी छे ते, तथा (सज्जनसंगो के०) माता, पिता, जाई, नाना, इत्यादिकनो छे संबंध ते, तथा (विलास के०) विलासे करीने (नलिनी आई के०) सुंदर एवा (विसय सुहाई के०) विषय सुख (सर्व के०) ए सर्व छे ते (नलिणी के०) कमलिनी (पौयणी) तेना (दलग के०) पानढाना अत्र जागने विषे (घोलिर के०) घुमरातुं अर्थात् रहेलुं एव (छललव के०) पाणीनो बिंदु तेना छेलुं (परिचंचल के०) अतिशे चंचल छे अर्थात् अल्प वायुयी पण शीघ्रपणे पढी जाय तेवुं छे ॥ १४ ॥

प्राचार्य—आ छवि मानी लीधिला एवा छे सुखकारी पदार्थ, छेवा के, लक्ष्मी, सगा, संबधी, तथा अनेक प्रकारना विलासे करीने शोभता एवा पच विषयना सुख ए सर्व अतिशे चंचल छे छेम कमलना पानढाना अत्रजागमा रहेलुं पाणीनु दीपुं थोडी वारमा स्वप्नवेछा नाश पामे छे तेम ते सखल सुख पण थोडा कालमां हटुं नहोत थइ जाय छे मोटे हे छीव ! एवा अतिशे अस्थिर विषय सुखने विषे तुं शु आसक थाय छे ! ॥ १४ ॥

लक्ष्मीकुचगलं बलं तत् कुत्र दौघर्न भगस्य चमिमा सोमा कुत्र

(छोवो के०) प्राणी छै ते (संसारचारण के०) संसार रूप बधित्वानने विषे (गाइ के०) रहे ठे ने (अहकम्पपासुको के०) आठ कर्मरूप पासथी मुक्काएलो एवो (आया के०) आत्मा छै ते (सिवमंदिर के०) मोह मंदिरने विषे (गाइ के०) रहे ठे एटले एक समयमा बीजा क्षेत्रने न स्पर्श करतो मोहने पाये ठे ॥ १३ ॥

प्राचार्य—हे छोव ! तु विचार करय के, आ जगतमा एक पास वडे बधायेलो मनुष्य पण मुक्काइ शक्तो नथी, तो, छुतो आठ कर्म रूप आठ पास वडे बधायेलो दुं, ने तेमा वज्जी संसाररूप बधित्वानाना घरमा पढयो दुं तोपण तेमा मिथ्या सुख मानी बेठो दु, पण तेमाथी निकलवानो उद्यम नथी करतो, पण ज्यारे त्यारे, तेमाथी निकलवानो उद्यम करीने ज्यारे आठ कर्मरूप पासने तोडीश, त्यारेछा तुं मोह मंदिरमा छाडश पण ते विनातो तेने अविनाशी सुख क्यारे पण मलवानुं नथी ॥ १३ ॥

निमगः

सज्जनसंगः

विषयमुष्यानि

विभक्तसमस्तितानि

१

२

४

३

विहवो सज्जनसंगो । विसयमुद्वाइ विलासललिआडं ॥

नमिनीरत्नोपेन्द्रेलनवीनः

यकमय इव परिकल्पक

सर्व

नलिणीदलगघोलिर । छललवपरिचचलं सध ॥ १४ ॥

अर्थ—(विह्वो के०) विभ्रव एदले लक्ष्मी छे ते, तथा (सङ्गणसंगो के०) माता, पिता, भाई, ब्राह्म, इत्यादिकनो छे संबंध ते, तथा (विलास के०) विलासे करीने (नलिनी आइ के०) सुंदर एवा (विसय सुहाइ के०) विषय सुख (सर्व के०) ए सर्व छे ते (नलिणी के०) कमलिनी (पोयणी) तेना (दलग के०) पानढाना अत्र जागने विषे (घोलिर के०) घुमरातुं अर्थात् रहेछुं एवुं (छललव के०) पाणीनो बिंदु तेना छेछुं (परिचचल के०) अतिशे चचल छे अर्थात् अल्प वायुधी पण शीघ्रपणे पढी जाय तेवुं छे ॥ १४ ॥

भावार्थ—आ ऊँवि मानी लीधिला एवा छे सुखकारी पदार्थ, छेत्वा के, लक्ष्मी, सगा, सबधी, तथा अनेक प्रकारना विलासे करीने शोभता एवा पच विषयना सुख ए सर्व अतिशे चचल छे छेम् कमलना पानढाना अत्रजागमा रहेछुं पाणीनु दीपुं थोडी वारमा स्वप्नाविड्नाश पामे छे तेम ते सषष्ठ सुख पण थोढा कालमा हवुं नहोछु थइ जाय छे मटे हे जीव ! एवा अतिशे अस्थिर विषय सुखने विषे छुं शु आसक्त थाय छे ! ॥ १४ ॥

तस् कुवगले बले मत् कुव

दीवने

अंगस्य र्दमिमा शोभा कुल

१ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९

तं कढ बलं त कढ । जुवणं अंगचगिमा कढ ॥

सर्वे अनर्थ

पक्ष

हर्ष पूर्व नष्ट पश्चात् कृतमिति सूत्रा

११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८

सवमऽणिच्चं पिठ्ह । दिठ्ठनं कयतेण ॥ १५ ॥

अर्थ—हे प्राणियो ! (त के०) ते (बलं के०) शरीरनु बल (कढ के०) क्या गयुं ? बली (तं के०) ते (जुवण के०) छत्तानीपणु (कढ के०) क्या गयुं ? बली (अंगचगिमा के०) शरीरनुं सुदर पणुं (कढ के०) क्या गयुं ? ते हेतु माटे (कयतेण के०) काले करीने (दिठ्ठनं के०) प्रथम दीठु, ने पनी नाश पाम्भुं एव, (सब के०) सर्व वस्तु (अणिच्च के०) अनित्य एवाने (पिठ्ह के०) अवलोकन करो अर्थात् विचारी ह्यु ॥ १५ ॥

भावार्थ—केटलाएक पुरुषोने प्रथम छत्तानीपणामा घणा बलादिके सहित डोइने, पनी तेमने वृक्ष अवस्थामा अति निर्बल डोइने उपदेश करेते के, हे प्राणिन् ! तारी छत्तानीपणानी शोभाये सहित शरीरनुं बलादिक क्या गयुं ? अहो ! काले करीने ह्यु नहोतुं भइ गयुं ॥ माटे सर्वे वस्तु अनित्य ते एम छाणी रात्रि दिवस करवा माहेली एवी शरीरनी शु-

श्रूया तेने उज्जी करो, केमके, तमे गमे तेठळुं घव्यादिकनुं खरच करीने शरीरनी साचवणी
करो, तोपण ते शरीरनी छागानी कदि काले तेवीने तवी रहेवानी नथी मोटे छेनी सेवा
निष्फल न जाय, एवा धर्मनी सेवामा तत्पर थानु ॥ १५ ॥

विश्रिया:

मय एव नगरः व्याप्यति तेषु

प्रथमनि वयस्येव पायास्तैर्यदः

४

३

१

घणकम्मपासवचो । जवनयरचनुप्पहेसु विविहानु ॥

प्र प्रेति विहवनाः

सीता का अवससारे पारणे तस्य

६

५

७

८

९

पावइ विहंवणानु । जीवो को इत्त सरणं से ॥ १६ ॥

अर्थ—(वणकम्मपासवचो के०) निविह कर्मरूप पासाए पटले गाठयोए बंधापेजो
एवो (जीवो के०) जीव छे ते (जवनयर के०) ससाररूप नगरना (चनुप्पहेसु के०) चौटाने विपे
अर्थात् च्यार गतिरूप चौटाने विषे (विविहानु के०) अनेक प्रकारनी दुःख दाइ एवी (विहंव-
णानु के०) विटवनाने (पावइ के०) पावे ठे ए हेतु मोटे (इत्त के०) ए ससारने विपे (से के०) ते
प्राणीने (को के०) कोणा (सरण के०) रक्षणा करनार ठे ? अर्थात् कोइ पण नथी ॥ १६ ॥

आवार्थ—हे प्राणिन् ! आ जीव घणा कर्मरूप पासबंधधी बंधायेलो एवो सतो ध्यार गतिरूप ससारना चोगानमा (चौदामा) अनेक प्रकारनी शरीरने तथा मनने दु स्वदायक बंधनादिरूप विटंबनाने पामे हे त्या तेने रक्षा करवा कोण समर्थ हे ? अर्थात् ते जीवनी रक्षा करनार धर्म विना बीछुं कोइ पण समर्थ नथी ॥ १६ ॥

कोरे गर्मणसे अठउत्तप्यसमुह एव संभाला कर्ममस्तेनशुचिबीमस्ते

७ ४

३

घोरंमि गप्पवास । कलमलज्वालअसुइवीज्जे ॥

वसितः स्थितः अनेकस्त्वोऽनेकवारान् सीमा कर्मानुष्मावेन

७ ६

१

५

वसिन् अणतखुत्तो । जीवो कम्माणुजावेण ॥ १७ ॥

अर्थ—(जीवो के०) जीव छे ते (घोरमि के०) घोर एटले प्रयानक एवो (कलमल के०) पेटमां रेह्ला धव्यनो (पदार्थोनो) समूह ते रूप (ज्वाल के०) कादव तेणे करीने (असुइ के०) अशुचि प्ररेलो एवो, ने (बीज्जे के०) बीजत्स केहता कमकमाट प्ररेलो

एवो (गर्भवासि के०) गर्भवासने विषे (कम्माणुजावेण के०) शुभाशुभ कर्मना प्रजावि क-
 रीने (अणंत खुचो के०) अनतीवार (वसिन् के०) रहेलो ठे पण ते दु खने चूली छाईने
 फरीथी अनती वार गर्भवासमां दु ख भोगवहुं पड़े, एव कृत्य करे ठे परंतु फरीथी गर्भवा-
 समा न आवहुं पड़े, एवो उद्यम नथी करतो ए घणु आश्रय ठे ! ॥ १७ ॥

भावार्थ—हे महासुख प्राणिन् ! आ संसारमा सारा माणसनी एवी रीत ठे के, छे छा-
 गयाए घणुछे दु ख पड़युं होय, ते छायाए फरीथी न जाय पण आ जीवनीतो एवो अव-
 लो स्वभाव ठे के, तेछे छायाए वारंवार छायाए एवो उपाय करथा करे ठे पण ते थकी
 विराम नथी पामतो तेने छोईने हानी पुरुष उपदेश करे ठे के, गर्भवासमा घणुछे कष्ट ठे
 के, छेछुं वर्णन पण बरोबर यइ शक्तुं नथी तोयपण इहा यत्किंचित् कहीए नीए ते ग-
 र्भवास अनेक प्रकारना मलमूत्रनी दुर्गंधथी प्ररपुर ठे के, छेमा सारी हवा आववानी तो
 लेश मात्र रस्तोछे नथी ने अनेक प्रकारना सूक्ष्म छ्छुनुं ते गर्भना कोमल शरीरने घणी
 वेदना उपछावे ठे ने, ते गर्भने नाशी छाया नी मलती, तेथी वारंवार भूर्झासाइ
 तेनी ते वेदना सहन करे ठे वली त्या अनेक प्रकारनी रूंधण थायठे तेनी वेदना, तथा छा-
 ठराग्निथी थपेली उष्ण वेदना, इत्यादिक कमकमाट जरेली अनेक वेदनाने सहन करतो

उंचे माये नवमास सधी टलततो हतो माटे हे जीव । ते दुःखना दिवस ते अनतीवार जोग-
व्या तोपण तु केम चूली जाय ते ? अने फरीपी पाळा तेनांतळा दुःख पामवाना उपाय केम
करया करे ते ? ॥ १७ ॥

चतुर्वीथिः किळ लोके घाले पोनिना प्रमुजानि घातसहस्रानि लल्लानि विद्येने

३ ५ १ ७ ४

चुलसीड किर लोए । जोणीण पमुहसयसहस्साई ॥

एकक्यां पोने च जीवः अनंतकला समुत्पन्नाः

७ ८ ६ ९ १०

इक्किम्मि अ जीवो । अणंतवुत्तो समुप्पन्नो ॥ १८ ॥

अर्थ—(लोए के०) लोकने विषे (जोणीणं के०) जीवनी उत्पत्तिना स्यानक (चु-
लसीड के०) चोराशी (पमुह के०) प्रमुख (सप सहस्साई के०) लाख, एटले चोराशी
शब्दने प्रमुख कहेता अश्वेसर करीने लाख शब्द जोडवो अर्थात् चोराशी लाख जीवने उ-
पज्वाना स्यानक ते (किर के०) निश्च एटले ए वात शास्त्रा कहेली ते ते चोराशीलास
योनिने विषे (जीवो के०) जीव हे ते (इक्किम्मि के०) एकेक योनिने विषे (अ के०)

बली (अणतखुचो के०) अनतीवार (समुप्यन्नो के०) उत्पन्न थयो ठे ॥ १८ ॥

प्रावार्थ—हे छीव ! तु चोराशी लाख छीवा छोनीनि विषे अनतीवार भ्रमण करो आ-
व्यो तु ने, ते ते छीवा छोनीनि विषे अनेक प्रकारना ठेदन जेदनना दुःख, ते अनतीवार
सहन करया, तोय पण ते उत्पत्ति स्थानमाथी कदालो पामीने, धर्मकृत्य करवाने विषे तु
प्रीति केम छोडतो नथी ? ॥ १८ ॥

मातापितृबन्धुभिः

संसारस्थैः

पूरिताः

भोक्ताः

३

१

५

४

मायापियबन्धुहिं । ससारब्धेहिं पूरितं लोभं ॥

बहुयेनिनिवासिभिः

नय ते माये पुनः शरणं पुनः

२

११

६

८

९

१०

ए

बहुछोणिनिवासीहिं । नय ते ताणं च सरणं च ॥ १९ ॥

अर्थ—(संसारब्धेहिं के०) ससारने विषे रहेला एवा, ने (बहुछोणी के०) धणी एवी
योनि एटले चोराशी लाख योनी, तेने विषे (निवासीहिं के०) निवास करीने रहेला एवा
(मायापियबन्धुहिं के०) माता पिता ने बहु, तेमणे करीने (लोभं के०) लोक छेते (पू-

रिउ के०) पूरेलो ठे (ते के०) ते सर्वे (च के०) वली तहारुं (ताणें के०) रक्षण करनार,
अने (च के०) वली तहारे (सरण के०) शरण करवा योग्य (नय के०) नथीछा केम के,
छे पीतेछा बंधनमा पढ्यो होय, ते सामाने बचनथी शो रीते जोडावे ? ॥ १ए ॥

भावार्थ—हे जीव ! आ ऊगवमा रहेला सर्वे छत्तु कदाचित् तहारुं पालण पोपण करवा
माटे, मावा, पिता तथा बंधुरूपे थया ठे, ने तेमणे करीने आ सर्व लोक पूरेलो ठे परंतु
ते सर्वेथी पण आछा सूधी तहारुं रक्षण थइ शक्युं नथी माटे ते तहारे शरण करवा योग्य
पण नथी कारण के, ससारना महा दु स्वरूप प्रवाहमा खेचाता प्राणियोने, छिमा सारी
कर्णधार (नावनो चलावनार) ठे, एवी नौका (नाव) रूप छिनधर्म छे तेछा, शरण करवा
योग्य तथा ग्रहण करवा योग्य ठे, पण माता पितादिक शरण करवा योग्य नथी ॥ १ए ॥

जीव व्याधिभित्तुः सफरो मत्स्यः इव निर्मले आकुलीभवति

१ १

४ ५

३

६

जीवो वाहिविष्टो । सफरो इव निज्जले तडाफड्डे ॥

सफलाः अग्निः सनः पदार्थः का नस्तेऽस्मि

वेदनाभिगमे

७

८

९

१०

११

१२

१३

परिणामे धर्मनु शरणतो करबुद्धा पढे ठे, तो प्रथमथीछा तुं धर्मनु शरण करय कारण के, छे
धर्मना प्रभावथी तहारे फरीथी एवु दु ख जोगवु पढे नही, माटे तेवा धर्मेने करय ॥ २० ॥

मा मादोधि सीव तं पुनकल्लावति मय मुक्खेहुमुमिप्पसि

६ २ १ ५ २ ३ ४

मा जाणसि जीव तुमं । पुत्तकल्लात्ताइ मज्झ सुहहेऊ ॥

सिपुने गाढे बंधने एण ससारे संसराणां

११ १२ १० ८ ९

निजण बंधणमेय । संसारे ससरंताण ॥ २१ ॥

अर्थ—(जीव के०) हे प्राणिन ! (पुत्तकल्लात्ताइ के०) पुत्र तथा स्त्री इत्यादिक छे ते
(मज्झ के०) महारे (सुहहेऊ के०) सुखनुं कारण थो एम (तुम के०) तुं (मा जाणसि
के०) न जाणीश केम के, (संसारे के०) ससारने विषे (संसराणां के०) नरक तिर्यच
इत्यादि रूपे प्रमण करता एवा जीविने (एय के०) ए पुत्र कलत्रादिक छे तेछा, जलदा
(निजण के०) अतिशे गाढ एवा (बंधने के०) बंधन रूपे थाय ठे ॥ २१ ॥

भावार्थ—अरे जीव ! तहारी शी विपरीत बुद्धि भइ ठे ? के, छे दुःख दुःकारण ठे,

तेनेऊ तुं, एकांति सुखनुं कारण मानी बेतो डु ! केमके, ससारने विषे स्त्री पुत्रादिक एऊ म-
होइं बंधन ठे ते बंधनने तु एम छाणे ठे के, एथी महारे सुख थशे, परंतु तेथी कदि पण त-
हारे सुख थवानु नथी कारण के, तेमने विषे गाढ प्रीति राखवाथी नरकने विषे छत्तु पडे ठे
तथा तिर्यंच गतिने विषे गंधेडा कूतरादिकना नि शकणो विषय भोगवाना अवतार घरवा
पडे ठे अने त्यां त्या अनेक प्रकारना दु ख सहन करवा पडे ठे तेनुं कारण एऊ ठे के, आ
महारी स्त्री, आ महारी पुत्र इत्यादिक ममत्वभाव करवाथी एवा फल मले ठे ने आ जवमा
तेनुं पालन पोषण करवामा रात्रि दिवस गमावे ठे पण एम विचार करतो नथी के, आऊ
बधो दिवस गयो, तथा आऊ बधी रात्रि गइ, पण तेमा केटली बडि में महारा आत्मानुं
साधन करथुं ? एवो विचार तुं केम नथी करतो ? ॥ २१ ॥

सन्नी मर्यादे सांगते साया स्त्री साया माला विद्या च पुणः चक्षुरत्युद्यः पित्त
५ १३ ६ ८ ११ ७ १२ १०

छाणणी जायइ जाया ! जाया माया पिया य पुत्तो य ॥

अननस्याऽस्ति सर्वसारे कर्मयथाम् सर्वसीकनो

४ १ ३

२

३

અણવઢા સંસારે । કમ્મવસા સઘ્ઞીવાણ ॥ ૨૨ ॥

અર્થ—(સસારે કે ૦) સંસારને વિષે (કમ્મવસા કે ૦) કર્મના વશ થકો (સઘ્ઞીવાણ કે ૦) સર્વ જીવોની (અણવઢા કે ૦) અનવસ્થા પટલે એક જાતની સ્થિતિ નથી રહેતો કારણ કે, (જાણણી કે ૦) માતા હોતે, જવાતરે (જાયા કે ૦) સ્ત્રીરૂપે અને (ય કે ૦) વલો (જાયા કે ૦) સ્ત્રી હોતે, જવાતરે (માયા કે ૦) માતારૂપે અને (ય કે ૦) વલો (પિયા કે ૦) પિતા હોતે, જવાતરે (પુત્રો કે ૦) પુત્રરૂપે પણ (જાયડ કે ૦) થાય છે અર્થાત્ આ જીવનો એક સરસી સ્થિતિ નથી રહેતો । ઇત્યાદિ અનવસ્થા જાણવી ॥ ૨૨ ॥

નાવાર્થ—હે જીવ ! સસારમા સર્વે જીવ કર્મને વશ છે માટે તેમનું સ્વરૂપ સદાકાલ એકરૂપે રહેતુ નથી । એહ સસારનો વિષમ સ્વપ્નાવ છે કારણ કે, હો માતા છે તે જવાતરે માતારૂપે જ નથી થતી, પરંતુ તેહ માતા સ્ત્રીરૂપે થાય છે અને હો સ્ત્રી પટલે પોતાની પ્રાર્થા હોતે જવાતરે માતારૂપે થાય છે પણ પ્રાર્થારૂપે ઉત્પન્ન નથી થતો અને હો પિતા છે, તે જવાતરે પિતારૂપે જ ઉત્પન્ન નથી થતો, પરંતુ પુત્રરૂપે પણ ઉત્પન્ન થાય છે માટે હોના ઉપર તુ આહ પ્રીતિ રાક્ષીને તહારો વધો હન્મારો તેવું જાણ પોષણ કરવામા, પશુની પેઠે આ મનુષ્ય-જવને પૂલે ગમાવે છે પણ એમ વિચાર નથી કરતો કે, એહ મહારા કેટલીએક વસ્ત શસ્ત્ર થ-

इने तेउए मने ठेदन, भेदन, ताढनतर्जन, घातपातादिक अत्यंत वेदना उपजावी हशे तोपण
 हुं तेना उपर सरागजावे करीने उलटो रात्रि दिवस तेनीछा चिंतामा रहीने महारु धर्मभ्यान
 प्रकरीने शु करवा स्वराव यत्तुं हु ? एवो विचार हुं लेशमात्र पण करतो नयी कारण के, हुं
 आखो छान्मारो तेमने माटे छूटी छूटीने मरी छाईश, तोयपण जो तेमना कर्ममा सुख नयी,
 तो हुं केम करीने सुखी करीश तथा तेमना कर्ममा जो छव्यादिकनो लाज नयी, तो हुं तेमने
 क्यायो लावीने आपीश ? तेम उता कदापि हुं छूढ, कपट, ठुलभेद, प्रपच, विश्वासथात
 अने अन्यायादिक अनेक प्रकारना कुकर्म करीने, महोटा मेरुपर्वत छत्तडो मांथे पापरूप भार
 जरीने, हुं छव्य भेलवीने तेमने आपीश, तोयपण तेमनी पासे ते रहेवानु नयी अने जो
 तेमना जाग्यमा छव्यादिक पदार्थ ठे, तो हुं काइ पण नही आपे, तोयपण ते महोटा को-
 टिछ्छा यशे माटे केवल तेमनेछा माटे पोतानुं धर्मभ्यान चुकई, ते ठीक नही ॥ २२ ॥

आ चावीशमी गाथाभा आ ढीवने जवातर आश्रीने अनेक प्रकारना संबध थाय ठे एम
 कहुं परतु आने आज्ञवमाछ अनेक प्रकारना संबध थयाठे, तेनी कथा नीचे प्रमाणे छाणवी

कथा २

मथुरा नगरीने विषे कुबेरसेना एवे नामे एक गणिका (वेश्या) रहेती हती ते एक दहा-

हो पोताने गर्भ उत्पन्न थवा थकी अतिशे खेद पायी त्पारे तेनी माता कुटिनी तेणीए, तेने खेदवाली छोडने, तेनी पीडा दूर करवाने अर्थे वैधने बोलाव्यो ते वैधे नाडी छोडने तेने रोग रहित जाणनि ए प्रकारे कणु के, आना शरीरमा कोइ पण रोग नयी फक्त पेटने विये, पुत्र पुत्रीरूप जोडलुं उत्पन्न थयुं ठे ए कारण माटे एने खेद वर्ते ठे त्पार पत्नी वैधने विदाय करीने ते कुटिनी, पुत्री प्रत्ये कहेती हवी आ गर्भ तहारा प्राणनो नाश करनारो ठे ते कारण माटे राखवा जोग्य नयी एतो पाडवा जोग्यज ठे ते अवसरे वेश्या कहेती हवी केश (दुःख) पण सहन करीश, परंतु महारा गर्भने कुशल रहो एम कहीने पत्नी ते वेश्याए गर्भनी वेदना सहन करीने अवसरे पुत्र पुत्रीरूप जोडलु प्रसव्यु त्पारे वली कुटिनी कहेता तेनी मा, कहेती हवी हे पुत्री ! आ लोकानु जोडलुं तहारा हत्तानीपणाने नाश करनार थजे ए कारण माटे आ जोडलुं विटानी पेटे त्याग करीने, आजीविकानु कारण एवुं पो-
तानु हत्तानीपणु रूप त्पारे वेश्या कहेती हवी हे मात ! जो एम ठे तो दश दिवस सुधी विलंब करो पत्नी तमारु कहेलुं करीश त्पार पत्नी तेनो माताये आज्ञा आपी त्पार पत्नी ते वेश्या दश दिवस सुधी धवरावीने ते बालकोनु सम्पन्न प्रकारे प्रतिपालन करीने अमीया-
मे दिवसे, एक जाणनु कुवेरदश, अने एक जाणनु कुवेरदश ए प्रकारे बे जाणनो नाम पा-

ढीने पत्नी तेमना नाम सहित एवी बे वीटीयो करावीने ते बे छाणनी आगलीयोमा घालीने
पत्नी एक लाकढानी पेटीमा ते बे छाणने माही म्कीने सध्या समये यमुना नदीना प्रवाहने
विये ते पेटीने वहेती म्की दूधी त्यार पत्नी ते पेटी छलमा वहेती थकी अनुक्रमे करीने दि-
वसनो उदय थए सते, शीयपुर नगरे आवी त्या स्नान करवाने अर्थे आवेला एवा बे शेठना
पुत्रो ते पेटीने आवतो देखिनि, तत्काल लेइने एकछाणे तेनी मध्ये एक बालक अने बालि-
काने छोइने, तेमनी मध्ये छे पुत्रनो अर्थि हतो, तेणे पुत्र लीधो अने बीछो पुत्रीनो अर्थि
हतो, तेणे बालिका लीधो ए प्रकारे ते एक एक बालक लेइने पोत पोतानी स्त्रीने आप्पुं
पत्नी मुचिकामा लसेला अदरने अनुसार तेमनुं नाम पाड्यु त्यार पत्नी ते कुंवरदच अने
कुंवरदचा एवे नामे बे बालक, ते शाहुकारोने घेर अतिशे उथमे करीने महोटां थया पत्नी
अनुक्रमे करीने छोवन अवस्था पाय्या त्यारे ते बे बालकोनुं सरखुं रूप छाणीने, ए बे शा-
हुकारी ते बे छाणनी माहो माहे पाणीग्रहणनो उत्सव करता हवा एटले लग्ननो उत्सव क
र्यो त्यार पत्नी ते स्त्री प्रतार, एक दहाहो सोगटा बाझी रमवा बेठां ते अवसरे कुंवरदचना
हाथथकी ते नामाकित मुचिका कोइक प्रकारे निकलीने, कुंवरदचानी आगल पढी त्यार
पत्नी तेणोए ते मुचिका पोतानी मुचिकानी साथे सरसी आकृतिवाली, अने एक देशमा

વેઠેલી, અને સરસ્વા નામવાલી एवी દેસીની મનને વિષે કુચેરદત્તને પોતાનો ખાઈ છે, एम
 નિશ્ચે કરીને તે વે વીંટીયો કુચેરદત્તના હાથમાં ધાલી તે અવસરે કુચેરદત્ત પણ તે વીંટી ઢીલા
 ચકી તેમજ તેને પોતાની વહેન છે, एम નિશ્ચે કરીને અતિશે સેદ પામ્યો ત્યાર પછી તે વે ઢીલા
 પણ પોતાના વિવાહના કાર્યને અકાર્ય માનતા एटले આ સોદં થયું ' एम ઢાણતા एवा पो-
 તાનો સંદેહ નિવારવાને માટે પોતપોતાની માતાને સમ સ્વરાવીને અતિશે આગ્રહે ' કરીને પો-
 તપોતાનું સ્વરૂપ પૂછ્યું તે અવસરે તેમની માતાએ તે વે ઢાણની આગલ મજૂપામાયી (પેટી-
 માયી) કહાઢ્યા ત્યાંથી માઢીને સર્વ પણ ધુચાત કહ્યું ત્યાર પછી કુચેરદત્ત માતા પિતાને
 કહેવા લાગ્યો કે, તેમ અમને ઢોઢલે ઢાણેલા ઢાણેને પણ આંબું અકાર્ય કેમ કરશું? ત્યારે
 તે કહેવા લાગ્યા કે, તહારા સરસ્વી કન્યા અને તેના સરસ્વો વર ક્યાહિ અમને મલ્યો નહીં
 તેથી સરસ્વા શોખાદિ ગુણવાલા તમને ઢાણેને તમારા વેનોઢા માહોમાહે વિવાહ કર્યો પરંતુ
 હજી સ્વી કાઢપણ વગઢ્યું નથી હો કારણ માટે તમારા વેનું એક કરપીઢનઢા થયું છે एटले
 ફક્ત એક હાથનોઢા મિલાપ થયો છે પણ મૈયુન કર્મ થયું નથી તે માટે તું સેદ ન કરીશ તને
 વીઢી કન્યા પરણાવીશું ત્યાર પછી કુચેરદત્તે કહ્યું તમારુ વચન મહારે પ્રમાણ છે પરંતુ હમ-
 ણા તો હું વ્યાપાર કરવાને માટે પરેદશ ડાવાની ડાવા રાહું હુ ए કારણ માટે મને આઢા

आपो त्पार पढी तें शेर शेठाणीए आहा आपी पढी कुंवरदत्त, ते वृत्तांच पोतानी बहेनने
 कहीने, षणाक क्रियाणा लेइने, देवयोग थकी पोताने उत्पत्तिनु स्थानक एवी मथुरा नग
 रीये गयो त्या ते निरतर पोताने उचित व्यापार करतो सतो, एक दहाडो कोइक मोठा
 कर्माना डोगथकी अद्भुतरूपे करीने गोत्रायमान एवी, पोतानी माता कुंवरसेना वेश्पाने
 देखीने, कामे पीडित थयो सतो, ते वेश्पाने बहु छप्प आपीने, पोतानी सौ करीने निरंतर
 तेनी सगाये विषय संबंधी सुख भोगवतो हवो त्या अनुक्रमे करीने तेने एक पुत्र थयो हवे
 शौर्यपुरुने विपे ते कुंवरदत्ता, माताना मुत्तथकी मूलथकी पोतानी ते प्रवृत्ति साजलाने, त-
 ल्काल वराग्य प्रत्ये पामो सती आया (साध्वी) नो संजोग थए सते दीक्षा ग्रहण करीने,
 षणा महोटा तप करीने, किशुच अध्यवसायना योग थकी थोडा कालमाऊ, तेणीए अवधि
 ज्ञान उत्पन्न करथुं त्पार पढी ते साध्वी, अवधिज्ञानना बले करीने पोताना जाइनु स्वरूप
 जोती सती मथुरा नगरीने विपे पोतानी माता संगथे लागिलो एवो, अने पुत्र सहित एवो,
 तेने देखीने कर्मनी गतिने धिक्कार करती एटले धिक्कार पडो कर्मने !!! एम कहेती सती पो-
 ताना जाइने अकारणरूप महोटा पापरूप कादव थकी उधरवाने एटले कादवाने, पोते म-
 थुरा प्रत्ये आवीने, कुंवरसेना वेश्पानेडा घेर लाइने, घर्मलाप्ररूप आगिष् देइने तेनी पासे

ઘેઢલી, અને સરસ્વા નામવાલી एवी દેહીને મનને વિષે કુચેરદત્તને પોતાનો ખાઈ ઢે, एम
 નિશ્ચે કરીને તે વે વીંટીયો કુચેરદત્તના હાથમા ધાલી તે અવસરે કુચેરદત્ત પણ તે વીંટી ઢોવા
 થકી તેમજ તેને પોતાની વહેન ઢે, एम નિશ્ચે કરીને અતિશે સેદ પામ્યો ત્યાર પછી તે વે ઢાણ
 પણ પોતાના વિવાહના કાર્યને અકાર્ય માનતા एटले આ સોદૃ થયું ' एम ઢાણતા एवा પો-
 તાનો સંદેહ નિવારવાને માટે પોતપોતાની માતાને સમ સ્વરાવીને અતિશે આગ્રહે ' કરીને પો-
 તપોતાનું સ્વરૂપ પૂઝયું તે અવસરે તેમની માતાજીએ તે વે ઢાણની આગલ મજૂમામાયો (પેટી-
 માયી) કહાડ્યા ત્યાંથી માઢીને સર્વ પણ ધૂત્તાત કહ્યું ત્યાર પછી કુચેરદત્ત માતા પિતાને
 કહેવા લાગ્યો કે, તમે અમને ઢોહલે ઢાંખેલા ઢાણોને પણ આંત્ર અકાર્ય કેમ કરયું? ત્યારે
 તે કહેવા લાગ્યા કે, તહારા સરસ્વી કન્યા અને તેના સરસ્વો વર કપાહિ અમને મલ્યો નહીં
 તેયો સરસ્વા શોખાદિ ગુણવાલા તમને ઢાણોને તમારા વેનોઢા માહોમાહે વિમાહ કરયો પરંતુ
 હજી સુધી કાંઈપણ વગદયું નથી ઢેા કારણ માટે તમારા તેનું એક કરપીડનઢા થયું ઢે एटले
 ફક્ત એક હાથનોઢા મિલાપ થયો ઢે પણ મેયુન કમ થયું નથી તે માટે તું સેદ ન કરીશ તને
 વીંટી કન્યા પરણાવીશું ત્યાર પછી કુચેરદત્તે કહ્યું તમારુ વચન મહારે પ્રમાણ ઢે પરંતુ હમ-
 ણાં તો હું વ્યાપાર કરવાને માટે પરદેશ ઢાવાની ઢઢા રાહું તું ए કારણ માટે મને આઢા

आपो त्वार पढी ते शेर शेठाणीए आइआ आपी पढी कुचरदस, ते धुचाच पोतानी बहेनने
 कहने, घणाक क्रियाणा लेइने, देवयोग थकी पोताने उत्पचिनु स्थानक एवी मयुरा नग
 रीये गयो त्या ते निरतर पोताने उचित व्यापार करतो सतो, एक दहाडो कोइक मोठा
 कभता झोगयकी अर्चूतरूपे करीने गोभायमान एवी, पोतानी माता कुचरसेना वेशपाने
 देखने, कामे पीडित ययो सतो, ते वेशपाने बहु छव्य आपीने, पोतानी स्त्री करीने निरतर
 तेनी सगाथे वियय संच्ची सुख भोगवतो हवो त्यां अनुक्रमे करीने तेने एक पुत्र थयो हवे
 शौर्यपुरुने विषे ते कुचरदचा, माताना सुखयकी मूलथकी पोतानी ते प्रवृचि साजलीने, त-
 लाल वराग्य प्रत्ये पामो सतो आर्या (साध्वी) नो संझोग थए सते दीक्षा ग्रहण करीने,
 घणां महोदा तप करीने, किशुध अध्ववसायना योग थकी थोडा कालमाछ, तेणीए अवधि
 ज्ञान उत्पन्न करथु त्वार पढां ते साध्वी, अवधिदानना बले करीने पोताना जाइनु स्वरूप
 छोती सती मयुरा नगरीने विषे पोतानी माता संगाये लागेलो एवो, अने पुत्र सहित एवो,
 तेने देखने कर्मनी गतिने धिक्कार करती एटले धिक्कार पडो कर्मने ॥ एम कहेती सती पो-
 ताना जाइने अकारछल्लय महोदा पापरूप कादव थकी उधरवने एटले काढवने, पोते म-
 युरा प्रत्ये आवीने, कुचरसेना वेशपानेडा घेर डाइने, धर्मलाजरूप आगिष्टेइने तेनो पास

ઘેઢેલી, અને સરસા નામવાલી एवी દેસીને મનને વિષે કુચેરદત્તને પોતાનો ખાડું છે, एમ
 નિશ્ચે કરીને તેં વે વીંટીયો કુચેરદત્તના હાથમા ઘાલી તેં અવસરે કુચેરદત્ત પળ તે વીંટી ડોવા
 થકી તેમજ તેને પોતાની બહેન છે, एમ નિશ્ચે કરીને અતિશે સેદ પામ્યો ત્યાર પડી તેં વે ડાણ
 પણ પોતાના વિવાહના કાર્યને અકાર્ય માનતા एટલે આ સોટું થયું ! एમ ડાણતા एવા પો-
 તાનો સંદેહ નિવારવાને માટે પોતપોતાની માતાને સમ સવરાવીને અતિશે આગ્રહે કરીને પો-
 તપોતાનું સ્વરૂપ પૂછ્યું તે અવસરે તેમની માતાએ તેં વે ડાણની આગલ મનૂપામાયી (પેટી-
 માપી) કઢાઢ્યાં ત્યાપી માઢીને સર્વ પણ વૃષાત કહ્યું ત્યાર પડી કુચેરદત્ત માતા પિતાને
 કહેવા લાગ્યો કે, તેમે અમને ઢોઢલે ઢાંમેલા ઢાણોને પણ આંડું અકાર્ય કેમ કરશુ ? ત્યારે
 તે કહેવા લગ્યા કે, તહારા સરસી કન્યા અને તેના સરસી વર ક્યાહિ અમને મળ્યો નહીં
 તેથી સરસા શોખાદિ ગુણવાલા તમને ઢાણોને તમારા વેનોઢા માહોમાહે વિવાહ કરયો પરતુ
 હજી સુધી કાંઈપણ ચગઢ્યું નથી ઢેં કારણ માટે તમારા વેનું એક કરપીઢનઢા થયું છે एટલે
 ફક્ત એક હાથનોઢા મિલાપ થયો છે પણ મૈયુન કમ થયું નથી તે માટે તું સેદ ન કરીશ તને
 વીઢી કન્યા પરણાવીશું ત્યાર પડી કુચેરદત્તે કહ્યું તમારું વચન મહારે પ્રમાણ છે પરંતુ હમ-
 ણા તો હુ વ્યાપાર કરવાને માટે પરેદશ ઢાવાની ડગા રાહું હું ए કારણ માટે મને આઢા

તે બાલકને ધારધાર બોલાવે છે ત્યાર પછી એક દહાઠો કુચેરદત્ત તેનું વચન સાંજીને, આ-
 શ્ર્વ પામ્યો સતો, તે સાધ્વીને કહેતો હવો હે આર્યે ! ધારધાર આપુ અશુક્લ શું બોલો છો ?
 ત્યારે સાધ્વી કહેતી હવો હું અશુક્લ નથી બોલતી કે કારણ માટે આ બાલક એક માતા-
 પણા થકી જાઈ છે, ઇટલે તેની અને મહારી એક માતા છે તેથી મહારો જાઈ થાય છે ॥૧॥
 અને મહારા જરતારનો પુત્ર છે, માટે મહારો પુત્ર થાય છે ॥૨॥ અને મહારા જરતારનો નહાનો
 જાઈ છે, માટે મહારો દીયર છે ॥૩॥ અને મહારા જાઈનો પુત્ર છે, માટે મહારો જન્મીલો છે
 ॥૪॥ અને મહારી માતાના પતિનો જાઈ છે માટે મહારો કાકો લાગે છે ॥૫॥ અને મહારી
 શોક્યના પુત્રનો પુત્ર છે, માટે મહારો પોત્રો લાગે છે ॥૬॥—એ પ્રકારે બાલકની સંઘથે પો-
 તાના ઇ સંઘ દેસાડીન, વલી કહેતી હવો કે આ બાલકનો પિતા છે, તે મહારે એક મા-
 તાપણા થકી જાઈ છે ઇટલે તેની અને મહારી એક માતા છે માટે જાઈ થાય છે ॥૧॥ અને
 મહારી માતાનો જરતાર થયો, તેથી મહારો પિતા થાય છે ॥૨॥ અને મહારા કાકાનો પિતા
 થયો, તેથી મહારો વડાનું થયો ॥૩॥ અને પ્રથમ મને પરણ્યો છે, માટે મહારો જરતાર થાય
 છે ॥ ૪ ॥ અને મહારી શોક્યનો પુત્ર થાય છે, માટે મહારો પુત્ર પણ થાય છે ॥૫॥ અને મહારા
 દીયરનો પિતા થાય, માટે મહારો સસરો છે ॥૬॥—એ પ્રકારે બાલકના પિતા કુચેરદત્તની

પોતાને ઉતરવાનું સ્થાનક માર્ગું તે અવસરે કુચેરસેના પણ તે આર્યોને નમસ્કાર કરીને એમ કહેતો હવે હે મહાસતી ! હુ વેશ્યા હું પણ હમણા એક જરતારના સહોગથકી નિશ્ચે કુલસી થઈ હું તે કારણ માટે તમે છૂલે કરીને મહારા ધરની સમીપે પાપ રહિત એવા આશ્રયને ગ્રહણ કરીને, અમને રૂઢા આચારમા પ્રવર્તીવો ત્યાર પછી કુચેરદના સાધ્વી પણ, પોતાના પરિવાર સહિત તેણીએ આપેલા ઉપાયયમા રહી હવે તે વેશ્યા, નિરતર ત્યા આવીને, તે ચાલકને સાધ્વીની આગલ ચૂંડ ઉપર લોટ્યો મૂકતી હવી તે અવસરે અવસરની જાણ એવી હેત સાધ્વી, તે આગામી કાલમા લાજ જાણીને તે ચાલકને આ પ્રકારે બોલાવતી હવી હે ચાલક ! તુ મહારો જાઈ હું ॥૧॥ તું મહારો પુત્ર હું ॥૨॥ તું માહારો દીપર હું ॥૩॥ તુ મહારા જાઈનો પુત્ર હું, દટ્લે જત્રિજી હું ॥૪॥ તુ મહારો કાકો હું ॥૫॥ તુ મહારા પુત્રનો પણ પુત્ર હું ॥૬॥ તથા હે તહારો પિતા હે, તે મહારો જાઈ હે ॥૧॥ અને મહારો પિતા હે ॥૨॥ અને મહારા પિતાનો પિતા, દટ્લે મહારો વહાનું હે ॥૩॥ માહારો જસ્તાર હે ॥૪॥ મહારો પુત્ર હે ॥૫॥ અને મહારો સસરો પણ હે ॥૬॥—તથા હે તહારો માતા હે, તે મહારો માતા હે ॥૧॥ અને મહારા પિતાની માતા હે ॥૨॥ અને મહારા જાઈનો શ્રી હે ॥૩॥ અને મહારી વધુ હે ॥૪॥ અને મહારી સાસુ હે ॥૫॥ અને મહારો શોક્ય પણ હે ॥૬॥—૧ રીતે કહેને સાધ્વી

प्रकारे अढार संवंध उपर कुवेरदचनुं दृष्टात कथुं आ एक प्रवने आश्रीने संवंध देवाढ्या अनेक प्रवनी अयेहामा तो प्राये करीने सांव्यवहारीक ङीवोने एकएक सवंध पण अर्नतो-
 वारु थपा हे ते प्रकारे श्री जगवती सूत्रना बारमा शतकना सातमा उद्देशमा कथुं हे, तेनो
 अर्थ इहा लखीए नीए

हे जगवत ! आ ङीव सर्व ङीवोना मातापणे करीने, पितापणे करीने, भाईपणे करीने, बहेनपणे करीने, स्त्रीपणे करीने, पुत्रपणे करीने, पुत्रीपणे करीने, पुत्रनी स्त्रीपणे करीने, सामान्यधर्मी शत्रुपणे करीने, वैरिपणे करीने एटले शत्रुभावना अनुबध सहितपणे करीने, धातकपणे करीने एटले मारनारपणे करीने, अने ताढन करनारपणे करीने, प्रत्यनी-
 कपणे करीने एटले प्रतिहूलपणे करीने, अने कार्यना उपधातपणे करीने, एटले अमित्रस-
 हायीपणे करीने, राजापणे करीने, छुवराहपणे करीने, यावत् सार्थवाहपणे करीने, दास-
 पणे करीने, एटले धरनी दासीना पुत्रपणे करीने, प्रेष्पणे करीने एटले चाकरपणे करीने,
 भृतकपणे करीने एटले पुकालादिकने विषे अन्नसाटे लक्षिलो तेपणे करीने, कर्षणादि
 लाभना भाग ग्राहकपणे करीने, अन्य पुस्वोए उपाढन करेला अर्थना भोगकारी नरपणे
 करीने, वलो कला शोखवा भोग्यपणे करीने, अने वली भेष करवा भोग्यपणे करीने

સાથે પોતાના ઠ સંવંધ કહીને, વલો કહેતી હવી છે આ બાલકની માતા છે, તે મને પણ
 જાણનારી છે, માટે મહારી પણ માતા છે ॥૧॥ અને મહારા કાકાની માતા છે, તેથી મહારી
 દાદી લાગે છે ॥૨॥ અને મહારાં ખાઈની સ્ત્રી થઈ, તેથી મહારી ખેજાઈ થાય છે ॥૩॥ અને
 મહારી શોક્યના પુત્રની સ્ત્રી થઈ, માટે મહારી વહુ થઈ ॥ ૪ ॥ અને મહારા ખસતારની માતા
 થઈ, તેથી મહારી સાસુ થઈ ॥૫॥ અને મહારા ખાઈની વીજી સ્ત્રી થઈ, માટે મહારી શોક્ય
 થઈ ॥૬॥ એ રીતે આ બાલકની માતા કુબેરસેના વેશ્યાની સાથે પોતાના ઠ સંવંધ દેસાડયા
 એ પ્રકારે આ અઢાર સંવંધ કહીને તે સાધ્વી, તે સંવંધોની સ્વાતરી કરવાને અર્થે, પોતે વ્રત ગ્ર-
 હણ કર્યું તે અવસરે રાસેલી પોતાની વીંટી કુબેરદત્તને આપતી હવી ત્યાર પછી કુબેરદત્ત પણ
 તે વીંટી દેસીને સર્વ સંવંધનું વિરુદ્ધપણ જાણીને, તત્કાલ વૈરાગ્ય પામીને, પોતાનો નિંદા
 કરતો સતો પોતાની શુદ્ધિને અર્થે, ધારિત્ર ગ્રહણ કરતો હવો અને વલો મહા તપ કરતો હવો
 તથા કુબેરસેના વેશ્યા પણ તે પ્રવૃત્તિ સામ્રલવા થકી પ્રતિજ્ઞા પામી સતી શ્રાવકનો ધર્મ
 અંગીકાર કરતો હવી ત્યાર પછી કુબેરદત્ત સાધ્વી, એ પ્રકારે તેમનો ઉચાર કરીને પોતાની
 પ્રવૃત્તિની પાસે ગઈ એટલે પોતાની ગુરુણી પાસે ગઈ અનુક્રમે કરીને એ સર્વ હીવો, પોતાનો
 ધર્મ સમ્પન્ન પ્રકારે આરાધન કરીને સજ્જિતના પ્રહનાર થયાં અર્થાત્ રૂઢી ગતિમા ગયાં 'એ

પ્રકારે અઢાર સંવંધ ઉપર કુચેરદત્તનુ દટાત કશુ આ એક ખવને આશ્રીને સંવંધ દેસાહ્યા
અનેક ખવની અપેક્ષામા તો પ્રાંયે કરીને સાવ્યવહારીક જીવોને ઇકએક સવંધ પળ અનંતો-
વાર થયા હે તે પ્રકારે શ્રી ખગવતી સૂત્રના ચારમા શતકના સાતમા ઉદ્દેશમા કશું હે, તેનો
અર્થ હા લક્ષીએ બીજી

હે ખગવત ! આ જીવ સર્વ જીવોના માતાપણે કરીને, પિતાપણે કરીને, ખાંડપણે કરી-
રીને, વહેનપણે કરીને, સ્ત્રીપણે કરીને, પુત્રપણે કરીને, પુત્રની સ્ત્રીપણે કરી-
રીને, સામાન્યથકી શત્રુપણે કરીને, વૈરિપણે કરીને ઇટલે શત્રુખાવના અતુચ્ચ સહિતપણે
કરીને, વાતકપણે કરીને ઇટલે મારનારપણે કરીને, અને તાઢન કરનારપણે કરીને, પ્રત્યની-
કપણે કરીને ઇટલે પ્રતિકૂલપણે કરીને, અને કાર્યના ઉપધાતપણે કરીને, ઇટલે અમિત્રસ-
હાર્યોપણે કરીને, રાજાપણે કરીને, હુવરાજાપણે કરીને, યાવત્ સાર્યવાહપણે કરીને, દાસ-
પણે કરીને, ઇટલે ધરની દાસીના પુત્રપણે કરીને, પ્રેમપણે કરીને ઇટલે ચાકરપણે કરીને,
ઋતકપણે કરીને ઇટલે ડુકાલાદિકને વિષે અમ્મસાંટે લંધિલો તેપણે કરીને, કર્ષણાદિ
લાખના ખાગ ગ્રાહકપણે કરીને, અન્ય પુરુષોએ ઉપાઢન કરેલા અર્થના ખોગકારી નરપણે
કરીને, વડી કલા શોસ્વવા જોગ્યપણે કરીને, અને વડી ધ્રેપ કરવા જોગ્યપણે કરીને

પૂર્વે નુત્પન્ન થયો છે ? એ રીતે ગૌતમસ્વામીએ જગવતને પૂછ્યું ત્યારે જગવત કહેતા હવા હે ગૌ-
 તમ ! હા ! અનેકવાર અથવા અનતીવાર આ હોવ સર્વ હોવોનો માતા યડ, પિતા થયો,
 જાડ થયો, એ રીતે ઝપર કલ્યા પ્રમાણે પૂર્વે સર્વ સંવધ કરી ચૂક્યો છે એહ પ્રકારે સર્વ હોવો
 પણ આ હોવના માતાદિકણે કરોને, અનેકવાર, તથા અનતીવાર પૂર્વે નુત્પન્ન થયા છે એ
 રીતે સર્વ હોવોને માહોયાહિ સર્વ સંવધ થઈ ચૂક્યા છે એટલે સમારનો અનવસ્થા ઝપર હોવે-
 સેના ગણિકાનું દટાત તથા શ્રી જગવતી સૂત્રના પાઠનો અર્થ જાણવો

॥ अनुपपत्तम् ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

११ ए १० ए १५ १३ १७ १५

न सा जाई न सा छोणी । न त गणं न त कुल ॥

न
बालो
न
न
सुताः
पुत्र
सौ
कीर्तिः
प्रत्यक्षाः

2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526

न जाया न मुञ्चा ढह ॥ सवे जीवा अणतसो ॥ ७३ ॥

अर्थ - (कल के०) ज्या (सर्व के०) सर्व (हीवा के०) हीव के० ते (अणतसो के०) अनती-

वार (न जाया के०) नथी उत्पन्न थया तथा (न मुआ के०) नथी मरण पाम्या, एवी (सा के०)
 ते अर्थात् तेवी कोइ (छाई के०) छाति छे ते (न के०) नथी अने (सा के०) ते अर्थात् तेवी
 कोइ (छोणो के०) योनि छे ते (न के०) नथी अने (तं के०) ते अर्थात् तेबु कोई (ठाण
 के०) स्थान छे ते (न के०) नथी अने (त के०) ते अर्थात् तेबु कोइ (कुल के०) कुल छे
 ते (न के०) नथी एउले सर्वे जावोने पूर्वे कहेला सर्वे स्थानको अनतीवार थया ने ॥५३॥
 बली आ अधिकारने विशेषे जाणवानी मरछी होय तो, श्री भगवतो सूत्रना वारमा
 शतकना सातमा उद्देशामाथी बोकढाहुं दृष्टात छोइ लेज्यो

॥ आर्याष्टतम् ॥

तद् किमपि नास्ति स्थानं लोके वात्मप्रच्छेदीमान्नयसि

७ ए १५ ११ ए १०

त किपि नहि ठाण । लोए वालगगकोडिमित्तं पि ॥

यत्र न सीमाः बहुधाः मुच्युः अपरेपर्यं प्रमाः

१ ए ५ ४ ६

जान्न न जीवा बहुसो । सुहृदुस्करपर पत्ता ॥ ५४ ॥

अर्थ—(हल्ल के०) हे स्थानने विषे (होवा के०) डीव ठे ते (सुख दुःख परपर के०) सुख दुःखनी परंपराने (बहुसो के०) घणीवार (न पसा के०) नयी पाम्या (तं के०) ते अर्थात् तेहुं (किपि के०) कोइ पण (लोए के०) लोकने विषे (वालग के०) वालनो अग्र तेनो (कोडिमिचपि के०) प्रातृप्राग मात्र पण, अर्थात् किंचित् मात्र पण (ठाण के०) स्थान हे ते (नड्डि के०) नयी अर्थात् आ डीव, सर्व स्थानकमा ऊइ आव्यो ने ॥ ७४ ॥

ખાવાર્થ-વ્યવહાર રાશોને પામેલા હોવોને અનતો કાલ થડ ગયો હે માટે તે હોવોને સર્વ
 જ્ઞાતિ આદિકને વિષે અનતોવાર નુતપૂર્વિ થડહા હજો? એમ સપ્રાવના કરીએ ઢીએ કેમ કે, એ
 અપ્રિપ્રાયતો વહુશ્વતેનહા ગમ્ય હે અર્થાત્ તે અપ્રિપ્રાય તો વહુશ્વત જાણે હે હોવ! તુ અનતો-
 વાર સારી સારી જ્ઞાતિમા તથા સારી સારી યોનિમા નુતપન્ન થયો હે અને સારા સારા સ્થાનમા
 તથા સારા સારા કુલમા નુતપન્ન થયો હે અને તે ત્યા અનેક પ્રકારે જ્ઞામ મરણ પામ્યો હે
 પરંતુ વિચારો હોતાતો તે હેવો હે, તેવોને તેવોહા હે પૃથ્લે તહારુ સ્વરૂપતો નિશ્ચે નયમતે કરીને
 અનૈય, અપ્રેય, અજાર, અમર, જ્ઞાનરૂપ, સુસ્વરૂપ અને સત્વારૂપ એ તેને તે વિસરી હાડને, દેહ
 દિ પરપ્રાવમા આસક્ત થડને પંચ પ્રકારના વિષય સુલ્લ જોગવવાની વૃણા, હહુ સુષો તને
 હક્તી નથી પરંતુ તે એમ વાઘા રાસેહે કે, તે સારો સારો જ્ઞાતિ આદિકમા હાડને સારા સારા

विषय भोगसु. पण ते विषयनां सुख ते अनतीवार भोगवीने कमन करयां ठे, तोयपण तेने तेडा
 भोगनी इढा राखीने वाताशी (कमन करेलाने सानारो) केम थाय ठे? वली ए विषय सुखने
 भोगवीने काइ वस थावठु नथी पण, उलटी तेनी ठण्णा केम बलता अग्निमा धी होमे, ने
 तेनी ज्वाला वृद्धि पोमे, तेम विषय ठण्णा वृद्धि पामशे, माटे हे छोव! सु एम विचार के,
 हुं सर्व ठेकाणे जाइने सर्व जातिनां सुख दुख अनतीवार भोगवी आव्यो हुं पण कोइ
 ठेकाणे नथी जाइ आव्यो एम नथी एवं विचारीने विषय सुखयो विराम पामने तु तहारा
 आत्मस्वरूपना अविनाशी सुखमा मग था आ बे गायानो भोगो जावार्थ ठे ॥२३॥२४॥

॥ आर्यावृत्तम् ॥

सकाः ऋद्धयः प्राप्ताः सर्वेऽर्थाः स्वयनसर्वथाः

२ ३ ६ ४ ५

सवान् रिचीन् । पत्ता सधेवि सयणसंवधा ॥

संसारे मस्याम् विषय त्ताः ऋद्धयधिया यधि आनसि त्ता आस्थानं मुचिने

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

संसारे तो विरमसु । ततो जाइ मुणसि अप्पाण ॥ २५ ॥

અર્થ—(સંસારે કેળ) સંસારને વિષે (સંઘાત કેળ) સવ ઇવી (રિદ્ધિત કેળ) રુદ્ધિયો હે તે તથા (સંઘે વિ કેળ) સર્વ ઇવા પળ (સપણ સર્વધા કેળ) સ્વદાન સવધ હે તે (પત્તા કેળ) પામ્યો હે (તો કેળ) તે કારણ માટે (હાડ કેળ) હો અપ્પાણ કેળ) આત્માને (મુણસિ કેળ) હાણે હે, તો (તસો કેળ) તે રુદ્ધિઆદિક થકી (વિરમસુ કેળ) વિરામ પામ્ય અર્થાત્ નિવૃત્તિ પામ્ય ॥૨૫॥

બ્રાહ્મર્ષ—હે આત્મન્ ! સંસારને વિષે અનાદિ કાલથી ભ્રમણ કરતા આ હોવિ દેવ મનુ-
ષ્યાદિકની સર્વે સમૃદ્ધિયો પામી હે તથા સર્વેની સાથે, પોતાનો માતા પિતા બ્રાહ્મ બ્રાહ્મ્યાદિક
સંવધ, હોઢાંયો હે માટે તેમા તહારે મોહ રાસવો ઘટતો નયો કેમ કે, હો સ્ત્રી હે, તે પરાબ્રવંતું
સ્થાનક હે તથા હે વધુદાન હે, તેહ વંધન હે તથા હે વિષયમુત્ત હે, તેહ વિપદ હે (જિર હે)
એ પ્રકારે હે તહારા શત્રુ હે, તેનેહ તું મિત્ર હાણોને તેને વિષે મોહ રાસીને વેગી હે તે કારણ
માટે એક પોતાના આત્મ સ્વરૂપનુહા સારું મુત્ત મારીને, તે રુદ્ધિ, સ્વદાન, ઇત્યાદિકનુ ક-
લ્પિત મુત્ત મારીને અર્થાત્ તેને ડુ સ્વરૂપ હાણોને તે સર્વ થકી નિવૃત્તિ પામ્ય ॥૨૫॥

एकः ब्रह्मणि कर्म एकः सर्वबंधयत्नव्यसनानि

૧ ૨ ૩ ૪ ૫

एगो बधइ कम्मं । एगो वहबंधमरणवसणाइ ॥

વિસહૃ ભવંમિ જમહૃ । ઇગુચ્ચિત્ર કમ્મવેલવિત્તે ॥૭૬॥

અર્થ—(ઇગો કેળ) એકલો અર્થાત્ સહાય્ય રહિત ઇવો હોવ હે તે (કમ્મ કેળ) જ્ઞાનાવરણીઆદિ કર્મને (બંધ કેળ) આત્માની સગાથે બંધે હે તથા (ઇગો કેળ) એકલોહા જ્ઞાંતરને વિષે (વહ કેળ) તાહન અને (વષ કેળ) વચન અને (મરણ કેળ) પ્રાણનો વિયોગ અને (વસણા કેળ) આપત્તિ, તેમને (વિસહૃ કેળ) સહન કરે હે વલી (ઇગુચ્ચિય કેળ) એકલોહા આ હોવ (કમ્મવેલવિત્તે કેળ) કર્મવેહે તગાયો સતો (જવમિ કેળ) સસારને વિષે (જમહૃ કેળ) જમે હે ॥૭૬॥

પ્રાવાર્થ:—હે હોવ ! હે વસ્તવ તહારો હાન્ય થયો, તે વસ્ત તે એકલોહા ઘણુહા કહ સહન કરશું, પણ તે વસ્ત તહારુ ડુ સ મટાહવાને માટે, તને કોડપ્ સહાય્ય કરો નહી અને હે વસ્તે તુ મરણ પામીશ, તે વસ્તે તે મરણની વેદના પણ, તહારે એકલોહા સહન કરવી પહશે અને પળી જ્યારે નરકાદિક જવાતરને વિષે હાઈશ, ત્યારે ત્યાની વેદના પણ, તહારે એકલોહા સહન કરવી પહશે, પણ હેને અર્થે ઇટલે દેહેને અર્થે, સ્ત્રીને અર્થે, પુત્રને અર્થે,

तथा भवंधीने अर्थे तं अनेक प्रकारना पाप करथा ठे, परंतु, तेमानु कोइ पण तहारी वे-
दनानो त्रास लेवाने आवशे नही एवीछ रीति बीछा जेवोमा पण कर्मवेडे उगपिलो वु, ए-
कलोछ कट जोगवीश अर्थात् तहारा कोला कृत्यने हुंछ जोगवीश, पण ते कट जोगव-
वाने वीछो कोइ पण आवशे नही ॥५६॥

अन्ध न कुले भक्ति विरमणि आत्मा कोमि नेर अन्ध

१ ३ ४, ५ ६ ७ ए ८

अन्नो न कुणइ अहिय । हियपि अप्पा करेइ नहु अन्नो ॥

आत्मकर्म मुचकुल पुनलि ततः कर्म्यादुति रीतमुल

१११ १२ १३ १४ १५ १६

अप्पकय सुहउस्क । मुछसि ता कीस दीणमुहो ॥५७॥

अर्थ—हे प्राणिन् । (अन्नो के०) अन्य छे ते (अहिपं के०) अहित (अनिष्ट) नि (न कुणइ
के०) नयी करतो । परंतु आत्माछा करे ठे; अने (हियपि के०) हितने पण, ते (अप्पा के०)
आत्माछा (करेइ के०) करे ठे पण (अन्नो के०) अन्य कोइ (नहु के०) नयीछ करतो (ता
के०) ति कारण मोटे (अप्पकय के०) आत्मानुं करेछ छे (सुहउस्क के०) सुहउ ल, तेने

(નુંહસિ કેળ) પોતે આત્માહા યોગધે હે મોટે હું (દીણસુહો કેળ) દીનમુસ વાલો (કીસ કેળ) કેમ થાય હે ? અર્થાત તુ વીજાનુંનો દોષ શું કરવા દેસે હે ? ॥૨૭॥

ત્રાવાર્થ—હે હીવ ! તું એમ વિચારે હે કે, ફલાણાયે મહારુ બગાડ્યું, એમ ધારીને તેના ઉપર બ્રેષ કરે હે, અને ફલાણાયે મહારુ સુધાર્યું, એમ ધારીને તેના ઉપર રાગ કરે હે, પણ તે માનુ કોઈ તહારું બગાડવું પણ નથી, ને સુધારવું પણ નથી પરતુ તે બગાડનારો, અને સુધારનારો, તે તહારો આત્માહા હે અર્થાત સુસ પણ તહારો આત્મા કરે હે, અને હુ સ પણ તહારો આત્માહા કરે હે મોટે હુ સ આન્વે સતે દીનમુસ વાલો થડને, વીજાનો દોષ શું કરવા દેસે હે ? વલી શ્રી ઉત્તરાખ્યન સઝના વીશમા અધ્યયનમા કહ્યું હે કે, વૈતરણી નદીનો પમાહનાર પણ આ આત્મા હે અને કુટશાલ્મલિ વૃદ્ધની વેદનાને પમાહનારો પણ આ આત્મા હે અને કામવેનુ ગાયને પમાહનારો પણ આ આત્મા હે અને નંદનવન તયા દેવલોક અને મોક્ષ તેને પમાહનારો પણ આ આત્માહા હે વલી આ આત્મા કોઈ અપેક્ષાયે કર્તા હે, અને કોઈ અપેક્ષાયે અકર્તા હે જહા રીતે સુસ હુ સનો કર્તા અકર્તા પણ આત્માહા હે વલી મિત્ર તથા અમિત્ર પણ આત્માહા હે અને સદાચાર અને દુરાચારને કરનારો પણ, આ આત્માહા હે એમ જાણીને કોઈના ઉપર રાગ બ્રેષ કરવો નહી ॥૨૭॥

३

५

५

१

३

बहुभारं न विदत्तं । वित्तं विलसति जीव सयणगणा ॥

केन भार्येण दानि पापकर्म

अनुभविष्यति नरेके पुनः त्वं एव

७

१०

६

८

ए

तज्जाणियपावकम्मं । अणुहवसि पुणो तुम चेव ॥ ३८ ॥

अर्थ—(जीव के ०) हे प्राणिन ! (सयणगणा के ०) माता, पिता, भ्राता, भ्रादृ, स्त्री, पुत्रादिक स्वज्ञान नही समझ के ते, (बहुभारं के ०) तें, सेतीआदिक घणा भारं करीने (विदत्त के ०) उपार्जन करधु एव, डा(विचं के ०) धन, ते प्रत्ये अर्थात् ते धने करीने, तेन (विलसति के ०) विलास करे ते अर्थात् ते धननु फल ते स्वछनादिक भोगे ते (पुणो के ०) वली (तज्जाणिय के ०) ते आरंभ करीने उत्पन्न भयं एव, डा(पावकम्म के ०) पाप कर्म, तेने(तुम चेव के ०) तु एकलोक(अणुहवसि के ०) अनुभव करीश अर्थात् नरकादिकने विये ते पापनु फल तु एकलोक भोगवीश ॥ ३८ ॥

भावार्थ—हे जीव ! तें अनेक प्रकारे जीव हिंसा तथा कुदकपट लज्जेद प्रपचादिक के-टलाक अनर्थ करी, तथा नीच सेवादिक घणा अकर्षण्य करी, तथा अनेक प्रकारे परदेशनं

जमीने, तथा लडाइ प्रसुप्तमा मरणांत कष्ट मधि लेइने, तथा पोताना स्वधर्मनो पण त्याग
 करीने तथा रात्रि दिवस शरीरनु सुख पण न गणीने, धन उपार्जन करथु, परहु ते धनने
 स्वहान तथा ज्ञाति आदिक लोक तहारो उपकार न गणतां, उलटा तने दवावनि, तथा तने
 तिरस्कार करीने, तथा मेहेणा मारीने, अने अनेक प्रकारनी शुक्तिवडे करीने, एटले उंद-
 रनी पठे पूक्री फूक्रीने तेउ खाइ छाप ठे अर्थात् घोले दहाडे प्रया शेरमा ते स्वहानादिक
 चोर, तने जुटी ले ठे अने ते धन उपार्जन करता छे पाप थपु, तेना फलने तो नरकादिकने
 निसे, ५ एकजोडा भोगवीश पण बीछु कोइ भोगववा आवशे नही माटे हे ज्ञाप्य प्राणिन् !
 कांइक विचार करीने न्यायपी धन उपार्जन करीने तेने कांइक तो सारा मार्गमां वापरथ ॥॥

अथ दुर्मिताया तथा पुमुक्षिता इति पद्या चित्तिना दिमा

४ ५ ६ ७ ८ ९

अह दुस्किआइ तह मु । स्क्रियाइ जह चितिआइ डिजाइ ॥

तथा स्तोत्रमपि य चास्या विचिंतिता यास्त्यां केमीन किं मणाय

ए ११ १२ १३ १४ १५

तह थोवपि न अप्पा । विचिंतिनु जौव किं नणिमो ॥७९॥

अर्थ—(जीव के०) हे ङीव! तु मोहने वश यइने (डह के०) छेम (हिंजाइ के०) आ महारा बालक छे ते एटले महारा लोकरो छे ते (अह के०) हवे (दुरिआइ के०) दु सी-या ते एटले दाहाद्वयमां उंढवा पापरवादिक वस नथी, तेथी पीडा पामे ते (तह के०) ते-मज्ज (नुरिआइ के०) महारा बालक जूस्या ते एम(चिंतिआइ के०) ते बालकोनु तुं रात्रि दिवस चितवन करे ते, परंतु (तह के०) तेवी रीति, ते (अप्या के०) आत्मा जे ते (धोवपि के०) थोडो पण (न. विचिंतिउ के०) नथी चितवन करयो मॉट तने (किं जणिमो के०) शु कहीए अर्थात् हे मूर्ख! तने केटलो उपको देइए एटले ते थोडो पण आत्मानो विचार नथी करयो के, महारा आत्मानी शी गति थोशे एवो विचार लगार मात्र पण तुं करतो नथी एए

भावार्थ—हे ङीव ! तुं मोहने वश यइने रात्रि दिवस पारकी चिंता करथा करे ते के, आ महारा बालक, तथा आ महारा श्री इत्यादिक स्वछन्द जूस्या ते, तरप्पा ते, तथा तेमने अन्न वस्त्रादिकनुं दु'स्व ते इत्यादिक अनेक प्रकारनी चिंताने रात्रि दिवस करथा करे ते, परंतु तु तहारा आत्मानी चिंता करतो नथी के, में महारा आत्मानु साधन केटलुं करथुं ? एटले आत्मा परभवे सुखी थाय, एहुं काम में रात्रि दिवस मध्ये केटली घडि करथु ? एवो थोडो पण तहारा स्वार्थनो विचार तुं करतो नथी केवल रात्रि दिवस पारकुंन वैतरं छटपा करे ते

माटे तु पृथ्वी तेने वे टलो उपदेश देइए? केम के, उपदेश तो योग्यनेछ पाय हे ॥५॥

सुपमगुरे शरीरं अन्यः स साधनसङ्घः

१ २ ३ ४ ५
खगगुरं सरीर । जीवो अश्वो अ सासयसरूवो ॥

कर्मवशात् अन्वयोः संबन्धः निर्बन्धोऽर्थो अथ शरीरे कः तव

७ ८ ९ १० ११ १२

कम्मवसा सबधो । निब्वंधो इत्थ को तुज्झ ॥३॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (सणप्रगुरं के०) क्षण प्रगुर पटले क्षणमा नाश पामवाना स्व
जाव वाहुं एवं (सरीर के०) आ शरीर ते (अ के०) वली (अश्वो के०) शरीर थकी जूढो
एवो, अने (सासयसरूवो के०) शाश्वतु हे स्वरूप ते हेतु, एवो (जीवो के०) जीव ते तेने
(कम्मवसा के०) कर्मना आधीनपणाथी शरीरनी साथे (संबन्धो के०) संयोग थयो हे मोटे
(इत्थ के०) ए शरीरने विषे (तुज्झ के०) तहारे (को के०) अर्थो (निब्वंधो के०) अनुबंध हे? पटले
ए शरीरने विषे तहारे शी ग्ढो हे ? ॥३॥

प्रावार्थ—हे जीव ! तु अनेध, अनेध, अछर, अमर, ध्रुव, अनत ज्ञानमय, अनत

દર્શનમય, અનત ચારિત્રમય, અનંત વીર્યમય, જ્યોતિ સ્વરૂપ, પવિત્ર, અલિંગ, અવ્યક્ત, નિ-
 લેપ, નિરંજલ, અને આનંદમય एवો તુ નિશ્ચ નય મતે છે પરતુ અનાદિ કાલથી કર્મના વશે
 કરીને, અનિત્ય, અને અશાશ્વત एव, અને ત્વચા, માસ, હાડકા, રુધિર, નસો, મેદ, एटले
 હાડકોં ઉપર રહેલો ચામડો, અને મજ્જા एटले હાડકામા રહેલુ માસ, અને મલ મૂત્ર, ને
 ડુર્ગંધ, ને ત્રિપ્રીત્સ (ત્રિહામણી) एवો વસ્તુ ए પ્રેરેલા ચામડાના કોથલા રૂપ આ શરીર છે
 તેવા શરીરને વિષે હે જ્ઞોવ ! તું કર્મના વશયકી બંધાएलो છે તેને વિષે મહારાણુ માનો લે-
 ડને, एटले આ શરીર તે હું હું એમ ચારીને તેના ઉપરુ મમત્વજાવ રાસીને શું કરવા મિથ્યા
 હેરાન થાય છે ? હા પ્રસંગાનુસારે શરીર ઉપરથી મૂર્ત્ત્વાં ઉતરવાને માટે, વિચારવા હેતુ એક
 દટાત લસીए नीए — હેમ કોઈ પુરુષે સરકારનો અપરાધ કરયો હોય, તેણે કરીને તેને સ-
 કત મલ્હૂરી સાથે, મહા હુ સદાઈ બંધીલાનામા, અમુક વર્ષની ટીપ મારીને પૂરયો હોય, તેમ
 તેને પણ, તહારા કર્મે, પૂર્વે લસેલો અશુચિ વસ્તુए કરીને પ્રેરેલો, અને ડુર્ગંધમય શરીરરૂપ
 પુરુષની આકૃતિવાલો તથા સ્ત્રીની આકૃતિવાલો ચામડાનો કોથલો, તેમાં તેને અમુક મુદત
 સુધી પૂરયો છે તોપણ તેવા શરીરને વિષે હું एवો મમત્વ ધારણ કરે છે કે, હું શેઠ, હું શેઠાણી,
 હું રાજા, હું રાણી, હું માણુए, હું માણુणी इत्यादिक કટિપત નામ ઠરાવીને, તથા તે કોઈ-

લાનો રાગ, કાલો ધોલો દેસીને તેમા રૂપવાન્ન કુરૂપવાનની કલ્પના કરાને, તે મોહ પામે છે, પરંતુ એમ નથી વિચારતો કે, આ મહારા શરીરમા શેઠ તે કિયો ? હાથ શેઠ ? પગ શેઠ ? કે, માર્થ શેઠ ? એમ સ્વરી રીતે વિચારીશ તો સર્વ કલ્પના માત્રજા માલમ પહોં મટે એવી રીતે વસ્તુગતે વિચારોને, ધુ શરીર ઉપરથી ઘઘાં ઉતારશ કિં બહુના ? આ અધિકારને વિષે શ્રી આચારાગજી સુત્રમા વિશેષ પ્રકારે કર્ણુ છે, ત્યાંથી જોડ લેવું ॥૩૦॥

કુત્તા આળસે કુચ વસ્ત્રિભે ભયમિ કુત્તા આળસે કુચ ગમિવસિ
૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧

કહ આય કહ ચલિય । તુમપિ કહ આગનું કહં ગમિહી ॥

અન્યોમ્યમસે પુર્ણ ન આનોયા રે ક્ષિપ કુટુમ્બિયે કુત્તા ભય અન્તઃકરણાન્,

૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧ ૨ ૧૬ ૧૫

અનુન્નાપિ ન યાણહ । જીવ કુટુંબં કર્ણુ તુજ્ઞ ॥૩૧॥

અર્થ—(જીવ કેળ) હે આત્મન્ (કુટુંબં કેળ) આ માતા પિતા ખાડ સ્ત્રીપાદિ કુટુંબ (કહ આય કેળ) કયાથી આવ્યુ છે ? અને (કહ ચલિય કેળ) કયા ગયુ ? પટલે અહિયો મરીને કયા ગયું ? અને (તુમંપિ કેળ) યુ પણ (કહ આગનું કેળ) કયાથી આવ્યો ? અને

(कहं गमिहि के०) क्या छाड़श ? एम (अबुअपि के०) परस्पर एटले एक बीछाने पण (न याणह के०) नथी छाणतो माटे (हुज्ज के०) तहार कुट्टच (कन के०) क्याथी ? अर्थात् एक बीछाने छाण्या वगर आ कुट्टच महारुं ठे, एम मानी बेठो वु, ते मिय्या ठे ॥३१॥

भावार्थ—हे छीब' छेना उपर तने वणो मोह ठे, ने महारा महारा करे ठे, ते तहारा माता पिता बीपादिक केइ गतिमाथी आव्या ठे ? ने केइ गतिमा छो ? अने तुं पण केइ गतिमाथी आव्यो ठे ? ने केइ गतिमा छाड़श ? ते संवंधी तने काइ पण खर मथी एटले छेम परवने विषे कोइ क्याथी आव्यु ? ने कोइ क्याथी आव्यु, ए रीते ते सर्वे आवीने एकठा मले ठे पळी तेनु पाणी पीने सज सजने मार्गे वेराड छाप ठे तम आ जवरूप परवने विषे कुट्टचरूप सर्वे लोक पण, कोइ नारकीमाथी, कोइ तिर्यकमाथी, कोइ मनुष्यमाथी अने कोइ देवलोकमाथी, एम सज सजनी गतिमाथी आवीने जेगा थया ठे तेनु पोत पोताना कर्भने अनुसार सुख दु ख जोगवनि, पोत पोताना करेलां कृत्यने अनुसार, चाड्या छाप ठे परंतु भेभने राखवनि माटे तुं अनेक प्रकारना उपाय करोश, तोयपण ते रही शकवाना नथी ते कारण माटे तेभने तु एम मानी बेठो वुं के, आ महारुं कुट्टच ठे, पण ते वस्तुगते तहारुं कुट्टच ठेका नही परंतु तहारुं साधु कुट्टच तो ज्ञान, दर्शन, चरित्रादिक आत्मगुण ठे ॥३१॥

આ અધિકારને વિશેષ જ્ઞાણવાની મરજી હોય તો, શ્રી આચારંગજી સૂત્રના પ્રથમ શ્રુતસ્કથના પ્રથમ અધ્યયનના, પ્રથમ નવેશમા છોડે લેજ્યો ॥૨૧॥

ધનમેગુરે ઘરોરે મનુવમગે

૧ ૨ ૩ ૪ ૫

સ્વણખગુરે સરોરે । મણુઅખવે અપ્પપટલસારિહે ॥

સારે ણાચન્યાને યથાસ્યાન્ કિયલે ધોમનઃ ધર્મઃ

૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫

સારં ઇત્તિયમેત્ત । જા કીરડ સોહણો ધમ્મો ॥૩૨॥

અર્થ—હે આત્મન્ ! (સ્વણખગુરે કેળ) દુણ દુણમા નાશ પામતુણું (સરોરે કેળ) શરીર સતે, તયા (અપ્પપટલ સારિહે કેળ) મેવના સમ્મહ હેવા, ઇટલે હેમ વાયરાયી મેવ શીવ્ર નાશ પામે હે, તેમ થોહા કાલમાં નાશ પામે ઇવા (મણુઅખવે કેળ) મનુષ્ય ખવને વિપે (જા કેળ) હે (સોહણો કેળ) સારો ઇટલે પાચ આશ્રવથી વિરામ પામવા રૂપ (ધમ્મો કેળ) જ્ઞાનપ્રણી-ત ધર્મ હે તે (કીરડ કેળ) કરીણ (ઇચિયમિત્ત કેળ) ઇટલુ માત્રજા (સાર કેળ) સાર હે અર્થાત્ આ સંસારમા હેટ્થું ધર્મ સાધન થાય હે, ઇટલુંજા સાર હે ॥૩૨॥

પ્રાવાર્ય—હે પ્રવ્ય હીંવ ! દેવાદિક પ્રવની અપેક્ષા થોડા કાલ રહે પ્વો, આ મનુષ્ય
 પ્રવ હે તેમાં વલી આ શરીર ક્ષણે ક્ષણે નાશ પામે તેહું હે અર્થાત્ ચારે તરફથી ચલવા માહેલા
 ધર હેલું આ શરીર હે તેવા ક્ષણિક શરીર વહે, હેટલી ધડિ સુ ધર્મ સાધન કરીશ, ઇટલી વાર-
 નોહા તહારો મનુષ્ય પ્રવ લેવાનો હે હેમ કોઈ ધર ચલતુ હોય, ને તેમાંથી હેટલો સામાન
 કાઢી લીધો, તેટલોહા આપણો હે તેમ નાશ પામતા શરીરથી હેટલી ધડિ તું તહારા આ-
 ત્માનુ સાધન કરીશ, ઇટલીહા વાર તહારો મનુષ્યપ્રવ હાણવો અને ચાકીનો પશુના હેત્તો
 નિર્ણયક હાણવો ઇટલે હેમ પશુ હે, તે આહાર, સંવ અને મૈયુન તેણે કરીને પોતાનો હા-
 ન્યારો ગમાવે હે, તેમ તહારો પણ વ્યર્થ હાન્યારો ગયો હાણવો ॥ ૩૨ ॥

॥ અનુષ્ટુપ્વન્તમ્ ॥

અમ્મનુઃ	અપનુઃ	તેમઃ	ચ	પરણમિ	ચ
૨	૩	૫	૪	૭	૬

હમ્મનુસ્કં હરાનુસ્કં । રોગા ય મરણાણિ ચ ॥

અરો આશ્વર્યે શુભઠયઃ નિશ્ચયે સંસારઃ પદ સંસારે કિલ્લ્યમિ ક્રોધઃ

अहो दुस्को हु ससारो ! छल कीसंति छत्तुणो ॥३३॥

अर्थ—(अहो के०) अहो इति आश्चर्य ! एटले आ वात आश्चर्यकारी हे अथवा (अहो के०) हे जीव ! ए प्रकारे जीवनु संबोधन करवुं आ ससारमा प्रयत्न करता प्राणियोने कोइ एवो पदार्थ नबी के, छे दुःसदायक न होय अर्थात् सर्वे पदार्थ दुःसदायक हे शुं शुं दुःसदायक हे, ते देखाहे ते (हम्म दुःक के०) हम्म संबधी दुःख, एटले आ जीवने छ नमती वस्तुते वणुछ दुःख थाय हे तथा (हत्ता दुःक के०) वृक्षावस्था संबधी दुःख, एटले व-इहपणमा अनेक प्रकारनां दुःख प्राप्त थाय हे (य के०) वली (रोगा के०) अनेक प्रकारना व्याधि उत्पन्न थाय हे (य के०) वली (मरणाणि के०) अनेक प्रकारे मरणी वेदना थाय हे मोटे (हु के०) निश्चे (छल के०) छे संसारने विषे (छत्तुणो के०) प्राणी छे ते (कीसति के०) कुश पाये हे, ते (ससारो के०) संसार छे ते (दुस्को के०) केवल दुःख रुपछ हे अर्थात् आ संसारमा काइ एण सुख नथी ॥३३॥

भावार्थ—हे आत्मन् ! तुं विचार कस्य के, आ जीव ज्याथी छामे हे, त्याथी ते मरण प-र्यंत केवल दुःखमांछ वसें हे केस के, छन्मती वस्तुते दुःख वणुं पडे हे ते विषे शास्त्रमा कहुं

હે કે, અગ્નિ વહે તપાવીને, લાલચોલ કરેલી સાહાત્રણ ક્રોધ સોયો, શરીરમા રહેલી एवी સાહાત્રણ કોટિ રોમરાય તેને વિષે ચાપતા હેટલી વેદના થાય, તેથી આઠગુણી વેદના ગર્જન વિષે થાય છે તથા હાન્યતી વસ્તની વેદના તો, કાંઈ કહી શકાય તેવી નથી, હેમ હાન્ય-હામા ઘાલેલા સોના રુપાના તારને, હેમ બલાત્કારે સેંચી કાઢે છે, એ દટાંતે માતાના યોનો યજ્ઞમાથી નિકળતા, માતાને તથા પોતાને, અતુલ વેદના થાય છે તેવી રીતે મરણનુ દુઃસ્વ પણ જાણી લેહું હવે હાન્ય અને મરણ એ બે દુઃસ્વોનો મધ્યે રહેલા દુઃસ્વોનું વર્ણન કરીએ તો એ વાળ્યાવસ્થાને વિષે, તેં બાલકને બોલતા ન આવહવાથી, તેને હે વેદના થઈ હોય, તે વેદના મદાહવાના ઉપચારને બદલે, ઝલડી તેને વધારે વેદના થાય, તેવા ઉપચાર કરવામા આવે છે હેમ કે, તે બાલકને માથુ દુઃસ્વ હોય, તેનો ઉપચાર મૂકીને પેટ દુઃસ્વનું મદાહવાનો ઉપચાર કરે છે. ઇત્યાદિ ઘણી હિત્તાનીમાં એટલે માની લીધેલી મુલની અવસ્થામા પણ સત્સારના સ-મસ્ત મુલની પ્રાપ્તિ થતી નથી - કદાપિ પરાણે એક મુલની પ્રાપ્તિ થાય છે, તેવામા બોહ્યાં બે દુઃસ્વ ઝખા થાય છે હેમ કોઈ વસ્તુનો ઘડો કરવા માટે, કાંઈ પણ ચીજ ન હાહવાથી, ધીમાસામા ઉત્પન્ન થણા આશરે દશ પદર દેહકા લેઈ, પાચશેરીનો ઘડો કરે છે, તેવામા તે ઘડો, કાંઈક ઝંઝી થવાથી હિત્તામા ચીંછું એક દેહકું લેવા હાય છે, તેવામાં બે દેહકા

કુદી જાય છે વલી વેને પક્ષ્માં જાય છે, તેવામાં ચાર હજાર રહે છે, તેમ ૫ દૃષ્ટાંતનું સિ-
 ઘાત ૫ છે કે, શ્રી, ધન, પુત્ર, નિરોગીપણું હાલતમા માન્યપણું, તથા મહોટો હવેલીનું, અને
 સ્વહનાદિકનું અનુકૂળપણું ઇત્યાદિક વર્ષાં સુત્ર જોગવાની ઇચ્છા કરે છે, તેવામાં તેમાંથી હા
 અણધાર્યું અણર્ચિતવ્યું, ઊર્ચિતું મહાકટ આવી પડે છે કેમ કે, પુત્રના સુત્રની ઇચ્છા કરવા
 જાય છે, તેવામાં સ્ત્રી મરી જાય, વલી સ્ત્રીના સુત્રની ઇચ્છા કરવા જાય છે, પૃથ્વીમાં હવ્ય
 નાશ થઈ જાય, વલી પરાણે કદાપિ હવ્ય મળ્યું, તો શરીરે માંદો થાય, કદાપિ શરીરે સાહજો
 થયો, તો ઘર વલી જાય, વલી ઘર સમુ કરાવવા જાય, પૃથ્વીમાં ચોરીનો, અથવા સ્વહના-
 દિકનો ઉપજવ થાય, માટે હજારનીમાં પણ, સર્વ પ્રકારનો ચોરબ ન્યસ્થા રાત્રીને સુત્ર જો-
 ગવા જાય, તોપણ જોગવી શકાતું નથી તો રૂચાવસ્થામાં તો ક્યાંથી હા જોગવાય ? કેમ
 કે, સર્વ સુત્ર જોગવાનું મુરુપ સાધન જુદું જો શરીર, તે નિર્વલ, રોગી, કવુપુ થઈ જાય છે
 તેમજ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે, હાય પગ વિગેરે અંગ ધરધર ઘૂટે છે તથા અંતિ પૂરું દેસાંતું નથી
 કાને પૂરું સંપ્રજાતું નથી નાકમાંથી લોટ નિતરે છે ને દાંત પણ હાલી ઊઠે છે તથા પની
 પણ જાય છે તથા ત્વાસી, શ્વાસ અને શરીરનું નિર્વલપણું વધે છે, અંગ જાગે છે, તુટે છે અને
 ફાટે છે વલી મુલેથી બરાબર ચોસું બોલી શકાતું નથી અને લોકને પણ અનાદર કરવા

छोग्य, तथा हासी करवा छोग्य थाय ठे तथा दिक्से दिक्से ज्ञान पण उठु थतं छाप ठे तोयपण वधा काममा म्हापण मोहोलवा घणो छाप ठे, त्यारे पोतानी स्त्री तथा वहालो पुत्र अने पुत्री विंगरे, ते मोसाने तिरस्कार करीने एम वहे ठे के, तमे ठानामाना खाटलामा पढया रखेने ! नकामो लवारो शुं करवा करो ठो ! तमारु हेय्यु फूटी गयु ठे, पण काइ अमारुं फुटो गयुं नथी के, तमारु कछु करीए !" बली घरना खूणाने विषे साशो खातो खातो एक तूटमूट खाटलीमां पढयो रहे ठे बली छत्वानी अवस्थामा पुत्रादिकने पालन पोषण करेला, ते एवी आशाए के, तेउ वृद्धावस्थामा महारी चाकरी करशे, तोयपण ते स्त्री, पुत्र, पुत्रनी स्त्रीयो, इत्यादि ते पण ते मोसाथी न सहन थाय तेवो, पराजव करे ठे अने बली मोट्टी बोले ठे के, आ मोसो भरतोए नथी, ने मांचो भक्तो पण नथी बली ते मोसानी वरमा रहेला माणसोळा निंदा करे ठे, एटलुळा नही, परंतु ते वृद्ध पोतेछ, पोताना देहनी निंदा करे ठे ते उपर टीकामा लसेलु काव्य तथा तेनो अर्थ लखीए बोए

॥ बैलाटीयष्टतम् ॥

बहिसंगममस्मिदेशिभं शिपिलसापुधुर्न कठेवरम् ॥

स्वयमेव पुमान् जुगुप्सते किमु कान्वा कमनीयविग्रहा ॥ १ ॥

અર્થ-ધુધાવસ્થાથી હેના વધા શરીરની ત્વષા (વામની) મા કરચોર્લીયો વલી ગઈ હે તથા શરીરમા કેવલ હામ્કાહા દેસાય હે અને નામ્મિયો પણ, ગિથિલ થઈ ગઈ હે एषा वे-
 ङ्गा कलेवरने छोड़, ए दृष्ट पति पोतानी भेलेछ, ते शरीरनी निंदा करे हे, तो छेत्तु शरीर
 सुंदर हे, एवी स्त्रीयो निंदे, तेमा तो शुद्ध कहेंबु ? ॥ १ ॥

વલો તે ધુધાવસ્થાના ધુઃસ્ત્ર ઉપર ટીકામા કયા લસેલી હે, તેનો અર્થ લસીએ બીએ

કથા ૩

કૌશાલી નગરીને વિષે ઘણા ઘનવાલો, અને ઘણા પુત્રવાલો एषो, एक घनो नामे सार्थ-
 वाह हतो तेणो एकलेछ नाना प्रकारना उपाये करीने, घन उपाहल करयु ने ते सखलु घन,
 दु खवाला बंधुछन, तथा स्वजन, तथा मित्र, तथा स्त्री, અને ગ્રાઈ આદિક સર્વે સંબંધીન્ના
 જાગને અર્થે વાપરયું. ત્યાર પછી તે ઘનો, કાલના પરિપાક પણાથી રૂઢ અવસ્થાને પામ્યો ને
 તેના સખલા પુત્રો, તનું સારી રીતે પાલન પોષણ કરવાની યોગ્ય કલામા કુશલ હતા અને
 સસાર સર્વંધિ સખલા કામની ચિંતાનો ખાર, તેણે તે પુત્રો ઉપરહ નાસ્યો હતો તોપણ તે
 પુત્રો એમ બોલે હે કે, અમને આ પિતાહીણહ આવી સુદર અવસ્થાને પમામ્યા હે તથા
 સર્વે લોકના અગ્રેસર કરયા હે તથા તેમણે અમારો વહુ ઉપકાર કરયો હે એ રીતે પોતાનું

હોગય, તથા હાસી કરવા હોગય થાય છે તથા દિવસે દિવસે જ્ઞાન પણ ઝંટુ થઈ જાય છે તોયપણ વધા કામમા મ્હાણ નોહોલવા ઘણો જ્ઞાય છે, ત્યારે પોતાની સ્ત્રી તથા વહાલો પુત્ર અને પુત્રી વિગરે, તે નોસાને તિસ્કાર કરીને એમ કહે છે કે, તમે જાનામાના સ્વાટલામા પહયા રહોને ! નકામો લવારો શું કરવા કરો બો ! તમારુ હૈયુ ફૂટી ગયુ છે, પણ વાડ અમારુ ફુટો ગયું નથી કે, તમારુ કશુ કરીય ! વલી ઘરના સુણાને વિષે સાગી સ્વાતો સ્વાતો એક વૃટમટ સ્વાટલીમા પહયો રહે છે વલી હન્નાની અવસ્થામા પુત્રાદિકને પાલન પોષણ કરેલા, તે એવી આશાએ કે, તેડે ઘુચાવસ્થામા મહારી ચાકરી કરશે, તોયપણ તે સ્ત્રી, પુત્ર, પુત્રની સ્ત્રીયો, દુ-ત્યાદિ તે પણ તે નોસાથી ન સહન થાય તેવો, પરાખવ કરે છે અને વલી મોટેથી બોલે છે કે, આ નોસો મરતોય નથી, ને માવો મરતો પણ નથી વલી તે નોસાની ઘરમા રહેલા માણસોહા નિંદા કરે છે, ઇટહુંહા નહી, પરંતુ તે ઘુચ પોતેહા, પોતાના દેહની નિંદા કરે છે તે ઉપર દોકામા લસેઈ કાઢ્ય તથા તેનો અર્થ લસીયે બોણ

॥ ધૈતાલીયહત્તમ્ ॥

પરિહતતમસ્વિયોષિતં શિષિતસ્યાપુષ્પં કઠેવરમ્ ॥

સ્વપમેવ પુષાન્ ગયુષ્યતે કિમુ કાન્વા કમનીયિષિહા ॥ ૧ ॥

અર્થ-વૃદ્ધાવસ્થાથી હેના વધા શરીરની ત્વષા (વામની) મા કરચોલીયો ધલી ગઈ છે તથા શરીરમા કેવળ હામ્કાહા દેસાય છે અને નામ્મિયો પણ, ગિચ્છિલ થઈ ગઈ છે એવા બેઠંગા કલેવરને છોડી, એ વૃદ્ધ પતિ પોતાની મેલેહા, તે શરીરની નિંદા કરે છે, તો હેનું શરોર સુંદર છે, એવી સ્ત્રીયો નિંદે, તેમાં તો શુદ્ધ કહેવું ? ॥ ૧ ॥

વલો તે વૃદ્ધાવસ્થાના હુ સ્વ ઉપર ટીકામા કયા લેખેલી છે, તેનો અર્થ લેખોએ ઠીએ

કથા ૩

કૌશાલી નગરીને વિષે ઘણા ધનવાલો, અને ઘણા પુત્રવાલો પૂવો, એક ધનો નામે સાર્થ-વાહ હતો તેણે એકલેહા નાના પ્રકારના ઉપાયે કરીને, ધન ઉપાદાન કર્યું ને તે સઘલુ ધન, હુ સ્વવાલા વધુહાન, તથા સ્વહાન, તથા મિત્ર, તથા સ્ત્રી, અને ખાઈ આદિક સર્વે સંબંધીના જાગને અર્પે વાપર્યું, ત્યાર પછી તે ધનો, કાલના પરિપાક પળાથી વૃદ્ધ અવસ્થાને પામ્યો ને તેના સઘલા પુત્રો, તેનું સારો રીતે પાલન પોષણ કરવાની યોગ્ય કલામા કુદાલ હતા અને સંસાર સંબંધિ સઘલા કામની ચિંતાનો ખાર, તેણે તે પુત્રો ઉપરહા નામ્મો હતો તોયપણ તે પુત્રો એમ બોલે છે કે, અમને આ પિતાહીણ આવી સુંદર અવસ્થાને પમામ્મ્યા છે તથા સર્વે લોકના અગ્રેસર કરચા છે તથા તેમણે અમારો વધુ ઉપકાર કર્યો છે એ રીતે પોતાનું

સારું કુલીનપણું, તે પુત્રો ઠણાવતા હતા પત્ની કોઈં કાર્ય પ્રસંગે, તે વૃદ્ધની સ્ત્રીયો પોતાના સ્વામીની ધાકરી કરતી હતી તેમાં પણ શરીર ચોલીને સ્નાન કરાવું, તથા ખોદ્દન કરાવું, ઇત્યાદિક હે કાલે હેમ ફરું થે, તે તેમ નિરંતર કરતી હતી તેમ કરતાં કરતા કેટલાએક દિવસ ગયા, પત્ની વૃદ્ધપણું વૃદ્ધિ પામ્યું. ઇટલે આત્મા શરીરની ઇચ્છિયો સ્વાધીન ન રહી અને સર્વ અંગ કંપવા લાગ્યાં અને નેત્રાદિકમાથી પાણી ગલવા માન્યું ત્યારે હલવે હલવે તે સ્ત્રી-યાદિકોણ, તે વૃદ્ધની ધાકરી ઘટાન્યા માંનો કેમકે, વૃદ્ધપણું તો વધવા લાગ્યું માટે વલી તે વૃદ્ધ, ચિત્તના અખિમાન વંદ કરીને, વૃદ્ધાવસ્થાના હુ સ્વરૂપ સમુદયમાં પન્ન્યો વલી તે વૃદ્ધના દીકરાની સ્ત્રીયો એમ કહે છે કે, આ નોસાનું વડતર હૃદવાનું તે અમારા કમમાં ક્યા સ્ત્રી ચાલો સ્વયં હશે ? તે કાંઈં માલમ પન્નું નથી ત્યારે તેમના સ્વામીનું નોસાના પુત્રો, વલી તે સ્ત્રીયોને સમજાવીને નોસાની ધાકરીમાં વલગાડે છે, ત્યાર પત્ની એક દિવસ તે સર્વે સ્ત્રીયો, સપ કરીને પોત પોતાના ખરતારને એમ કહે છે કે, તમારા પિતાની અમે ઘણી ઘણી ધાકરી કરીએ છીએ, તોયપણ તે વૃદ્ધપણામાં વૃદ્ધિની વિકલતાથી, અમારી કરેલી ધાકરીના હસને બદલે, ઝલ્લડો અપહસ આપે છે માટે તમને હો અમારું કહું માનવામા ન આવતું હોય, તો બીજા કોઈં મા-ણસ પાસે તે નોસાની ધાકરી કરાવો, ઇટલે સ્વર પન્ને પત્ની તે પુત્રોએ તેમજ કરું, ત્યાર

पत्नी केटलाएक दिवसे पुत्रे पूछ्युं के, हे पिताजी ! केम हवे सारी रीति चाकरी थाय ठे ? त्यरि
ते मोसो बोळ्यो के, प्राइ ! शु कइ ! ! महारु मन छाणे ठे, कांइ कइवानी बात नथी एवी
रीति ते मोसानुं बोळबु साजलानि, ते सर्वे सोयो पोत पोताना पतिने कइवा लागी के, तेम अ-
मारुं कछु प्रथम नहोता मानता, पण हवे छासमारनि मान्युं ! ! इत्यादिक रीति बोळानि, ते
मोसाना अवगुण पोताना पतिना इदयमा सारी रीति उसाव्या ते पुत्रो पण ते स्त्रीयोनुं कहे-
बुं मान्य करनि, पोताना पतिने विस्कार करवा लाग्या ए रीति ध्यारे तरफनुं दुःख जेगुं
धवाथी, ते मोसाए तो पोको यकवा मानी ते सांजलानि ते स्त्रीयो बोळी के, आपणा प्रसरानि
अन्न पचवु नथी, ने वगर विचारयुं सा सा करे ठे, तेथी चुक आवती हशे, माटे लावो ! देवता
वने शेकीए पत्नी ते स्त्रीनुं पण लूगमाना बुवा सारी पेठे उना करीने छेम छाम दे, तेम मोसानि
शेके ठे तेथी ते मोसाने धणी पीमा थवायो मोसो ना ना कहेतो छाप ठे, तो पण, पराणे प-
राणे शेके छाप ठे अने मनमा विचार ठे के, आ मोसाए लोकमां अमारी बहु फछेत्ती करी
ठे, माटे फरनि फरनि आवो लागू मलवानो नथी एम विचारनि, ते मोसाने बहु पराभव करे
ठे त्यार पत्नी ते मोसो पण, आर्चव्याने करी थोमा दिवसमा मरण पाय्यो ए रीति बुझाव-
स्यानुं दुःख छाणवुं.

सारं कुलीनपणुं, ते पुत्री कृपावता हता पत्नी कोईं कार्यं प्रसंगे, ते वृध्नी स्त्रीयो पीताना स्वामोनी चाकरी करती हती तेमां पण शरीर चोलीने स्नान करावहुं, तथा ओछान करावहुं इत्यादिकं हो काले होम करहुं घटे, ते तेम निरंतर करती हती तेम करतां करता केटलाएक दिवस गया, पत्नी वृधपणुं बुद्धि पाम्नुं एटले आसा शरीरनी इच्छियो स्वाधीन न रही अने सर्व अंग कंपवा लागया अने नेत्रादिकमाथी पाणी गलवा माम्नुं त्पारे हलवे हलवे ते स्त्री-यादिकोए, ते वृध्नी चाकरी घटाम्ना मांनो केमेके, वृधपणुं तो वधवा लाग्यु माटे वली ते वृध, चिपना अभिमान बंद करनि, वृधवस्थाना दु सरूप समुच्चमां पम्थो वली ते वृधना दीकरानी स्त्रीयो एम कहे ठे के, आ नोसानुं वडतर छटवानुं ते अमारा कर्ममां क्यां सुधी बालो मुखं हशे ? ते कांइ मालम पम्नुं नथी त्पारे तेमना स्वामीनुं नोसाना पुत्रो, वली ते स्त्रीयोने समझावीने नोसानी चाकरीमां बलगांने ठे, त्पार पत्नी एक दिवस ते सर्वे स्त्रीयो, सप करोने पोत पीताना भरतारने एम कहे ठे के, तमारा पितानी अमे वणी वणी चाकरी करीए ठीए, तोयपण ते वृधपणामा बुद्धिनी विकलताथी, अमारी करली चाकरीना छेसने बदले, नुजवो अयहस आये ठे माटे तंमने हो अमारुं कहुं मानवाया न आवहुं होय, तो बीछा कोई मा-णस पासि ते नोसानो चाकरी करावो, एटले सबर पम्थो पत्नी ते पुत्रोए तेमछा करसुं, त्पार

॥ आर्पाहृतम् ॥

जाव न इदियहाणी । जाव न जरस्वस्ती परिष्फुरइ ॥

जाव न रोगविआरा । जाव न मच्चु समुह्निअइ ॥ ३४ ॥

अर्थ-हे जाव ! (जाव के०) ज्या सूधी (इंदियहाणी के०) इंदियोनी हानी, एहले इ-
 दियोनुं हीणपणुं (न के०) नपी थणुं तथा (जाव के०) ज्या सूधी (जरस्वस्ती के०) जरस्वरूप
 राक्षसी (न परिष्फुरइ के०) नपी प्रकट थई, तथा (जाव के०) ज्या सूधी (रोगविआरा के०)
 रोग विकार (न के०) नपी प्रकट थया, तथा (जाव के०) ज्या सूधी (मच्चु के०) मच्चु हो ते (न
 समुह्निअइ के०) नपी उदयमां आबुं, त्या सूधीमां शक्तिने न गोपवता तहाराथी बने तेहं
 धर्मसाधन करी ले, नहिं तो पळीयो तने घणोह पथाचार्य थशे ॥ ३४ ॥

जावार्थ-हे प्राणिन् ! ज्या सूधी तहारी इंदियोनी शक्ति जरपूर ले, अने ते शक्तिने ह-

વલી પણ અધિકારને વિશેષ કાણવાના અર્થે પુરુષોણ, શ્રી આચારાગઢી સુત્રમાયી ક્ષોડ લેઈ વલી ગાથામા વ શબ્દનું ગ્રહણ કરયુ છે તેથી જ્ઞ્ય સંવંધી પણ ઘણુજા હુ સ છે, તે દેસાને તે

અથાનામર્જને દુઃસ્તમર્ષિવાનાં વ રસને ॥

આપે દુઃસ્તં ત્વયે દુઃસ્તં પિગર્ય દુઃસ્તસાવનમ્ ॥ ૪ ॥

અર્થ—આ સંસારને વિષે મનુષ્યોને બે પ્રકારના પ્રાણ છે તેમાં એક અંત પ્રાણ, ને વીજાં બહિ પ્રાણ, તેમાં અંત પ્રાણતો પ્રસિદ્ધ છે અને બહિ પ્રાણ તે ધન છે કેમ કે, પ્રાણ હતા હેંહુ હુ સ થાય છે, તેવુંજા હુ સ ધન હતા પણ થાય છે પટલાહા માટે જ્ઞાની પુરુષોણ આ હુ સની પંક્તિમા ધનને પણ ગણ્યુ છે કેમ કે, (અર્ચાના કે ૦) ધન મેલવતા પણ હુ સ છે, તેમજ ન-પાંદાન કરેલા ધનને સાવધવામા પણ હુ સ છે માટે ધન આવ્યે પણ હુ સ છે, અને ધન મયે પણ હુ સ છે અર્થાત્ તે ધનજા હુ સદાયક છે માટે હુ સનું સાધન એવા ધનને વિકાર થાતો!! ॥ ૪ ॥—એ રીતે હનમ્, હારા, રોગ, મરણ અને ધન, તે સંવંધી હુ સનો વિચાર કરવો પણ અંધ પરંપરાણ ન ચાલેઈ. એ ઉપદેશ ॥ ૩૩ ॥

छावानी अंवस्था ठे, माटे हालमा ससारनां छुल जोगवीने, पत्नी वृक्षावस्थामा धर्म साधन क-
 रीशुं, पण हे सज्जनो! छेम (प्रोदीये केण) घर अतिशे बलवां मान्नुं त्यारे छे छुवो खोदवानो
 नुधम करवो, ते केवो कहवाय? एट्ठे घर बलवा मान्ना पत्नी छुवो खोदी पाणि कहानी घर
 होलवाय्छे नही, तेम वृक्षावस्थामा वधु धर्मसाधन करीशुं, एम धारवुं ते सिद्ध थायछे नही
 केम के, वृक्षावस्थाना स्वाभाविक दुःखी, धर्म साधन बनी शकवुं घण्टां कठण ठे 'माटे
 धर्म साधन करवामा प्रमाद न करवो' ॥ १ ॥

वर्द्धी एज बालने मूळ धर्मकार पण जणावे छे

अनर्थिनु म शक्नोति कोवि

व्या

को

प्रतिने

दुःखे

अनर्थिनु

म शक्नोति

कोवि

जह गेहमि पलिते । कुर्व खणिउ न सकए कोइ ॥

जग संप्रसे मरने धर्म किये हे जीव

ए १२ ११ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०

तह सपत्ते मरणे । धम्मो कह कीरण जीव ॥ ३५ ॥

अर्प-हे छोवा (छह केण) छेम (गिहमि केण) घर (पलिचे केण) बलवा माडये सते (कोइ

के०) कीइ पण, एटले समर्थ होय ते पण (छुवे के०) छवाने (स्वर्णि के०) सोदवाने अर्थात्
 छवो सोदी पाणो काढीने, बलता धरने होलववाने (न सखए के०) न समर्थ थाय (तह के०)
 तेम (जीव के०) हे जीव ! (मरण के०) मरण (संपत्ते के०) प्राप्त भए सते एटले मरण नडोके
 आन्ने सते (धम्मो के०) धर्म हो, ते (कह के०) किये प्रकारे (कीरए के०) करी शकाय ? ॥ ३५ ॥

आचार्य-हे आत्मन् ! ज्यारे (छवानो अवस्थाया) तहारे धर्म करवानो अवसर हतो, त्यारे
 तुं बीछि बाले घडी गयो, एटले विषयी जीवनी संगते पशुनी पेटे फोगट अवस्था गमावी
 अने हे ज्यारे शरीरनी शक्ति क्षीण बवापी, नकाया होवो ययो, अने बली ज्यारे तने छ-
 तरानी पेटे, तहारां श्री पुत्रादिके तिरस्कार करयो, त्यारे तुं पराण धर्म साधन करवाने तत्पर
 भयो, पण हे छु जीव ! तुं एटलु विचारतो नपी के, हेरे महाराषी श्रु बनवानु हो ? हेम ज्यारे
 तरफवी घर बलवा माग्छु, ने तेने होलववाने मोटे, जाणे छवो सोदी पाणो काढीने, ते न-
 लहुं घर होलव, इत्यादिक विचार हेम कोमट हे, तेम शरीरनु सावध्व भवा पडी, धर्म साधन
 करवानो विचार, ते व्यर्थ हे एम देखी, तु विचार के, धर्म साधन तो नोनपण्णोपीछ, अ-
 म्मास करतां करतां प्राये पणे कालिका सिद्ध बाबु हे हेम छवाना कांठा उपर पासो काढ
 बानी लग्याए, प्यरो अक्का जाकई एछहुं होब, तेमो पण कोमल एम दोरका बटे, पसे

काले करीने घसाराथी जुंझा कापा पड़े ठे पण तेवो कापो पाढवाने, कदापि लोढानी सा-
कल्यो आखो दिवस घसे, तोपण, तेवो कापो न पड़े तेम तुं बाल्यावस्थाथोछा विषय क-
पाय जुंझा करवाने मदि, धर्म साधनमा वर्चवानो अभ्यास करय ॥ ३५ ॥

हुये अघान्वत एतन्नु विदुस्तत्त्वबलं अंगि सीमित

१ ३

६

४ ५

स्वमऽसासयमेय । विधुलयाचंचलं छाए डीअं ॥

संचानुरागसङ्गा

सगरवर्षीयं च तारुण्यं

ए

१०

७

८

सञ्ज्ञाणुरागसरिसं । खणरमणीअं च तारुणं ॥ ३६ ॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (एय के०) आ (रुव के०) शरीरनु सुदरपणु छे ते (असासयं के०)
अज्ञाभुं ठे केम के, रोगादिके करीने सनत्कुमार चक्रवर्तिना शरीरनी पेटे नाश पाये तेंवुं
ठे वली (छाए के०) छागतेने विपे (डीअं के०) डीवित छे ते (विधुलयाचंचलं के०) बी
छल्ली रूप लतानी पठे चंचल ठे एटले छेम बीछल्ली, कृणमात्र देखाइने पळी नाश पाये ठे,
तेम डीवित पण थोडा कालमा नाश पाये ठे अने (च के०) वली (तारुण के०) छवानीपणु

हेतु (सजाणुरागसरिस के०) सध्याकालना नाना प्रकारना रंग सरखु, एटले सध्याकाले आकाशमा पंचवर्णा अभ्रपटलना रंग, उत्पन्न थाय ले तेना हेतुं (स्वप्नरमणीय के०) कृष्ण मात्र सुंदर देखाय तेहुं ले ॥ ३६ ॥

त्रावार्थ-छेम सध्याकाले अनेक प्रकारना वादलाना रंग थाय ले, ते कृष्णमात्र देखाइने वायुना प्रयोगयी नाश पाये ले वली छेम छलकमल (पुंदरीकादि कमल) अने स्थलकमल (गुलाबनां फूल आदि) केवा सुंदर प्रकलित देखाय ले? परंतु तेहुं फूल, बेअण दिवसमा एवा करमाइ जाय ले के, तेनी काइ पण शोभा रहेती नयो, तेम हजानी अवस्थामा पण शरीर, श्रुपनी पेटे स्त्रीलिङ्ग देखाय ले, अर्थात् मोहनं, कारण यइ पदे ले परंतु तेनु तेहुं शरीर, वृद्धावस्थामा एवु नठारं यइ जाय ले के, तेना सामुं छोव पण बहुधा गमे नही ! मोटे एवी तरह-एवास्थामा शरीरनो शो मद् करवो ? ॥ ३६ ॥

आ शरीरनी सुंदरतानो अहंकार न करवा आश्री सनत्कुमार चक्रवर्तिनी कथा टीकामा जाणान्यापी लखीए नीए

कथा ४

भरतचक्रवर्तिना छेती रुचिवालो सनत्कुमारनामा चक्रवर्ती राक्षा हलो सनत्कुमारनो

વર્ણ અને રૂપ અનુપમ હતા એક વેળા, સુષર્મ સજામાં તે રૂપની સ્તુતી થઈ, તે વાત કોઈ બે
 દેવોને રુચી નહીં, પત્ની તેણે, તે શકા ટાલવાને વિપ્રરૂપે સનત્કુમારના અંત પુરમા ગયા, સન-
 ત્કુમારનો દેહ તે વેળા સેલ ખરથો હતો, તેને ઓગ મર્દનાદિક પદાર્થોનું માત્ર વિલોપન હતું એક
 નહાનું પંચિયું પહેરણું હતું, અને તે સ્નાનમજ્જન કરવા માટે વેળો હતો તેવામા વિપ્રરૂપે આવેલા
 દેવતા, તેનું મનોહર મુસ, કેંચનવર્ણી કાયા અને ચંદના હોઠી કાંતિ, હોડને વહુ આનંદ પામ્યા
 હારા માયુ ઘુણાબ્ધુ, ઇટલે ચક્રવર્તિનું પૂઠયું તમે માયુ કેમ, ઘુણાબ્ધુ ? દેવોએ કહ્યું : અમે તમારું
 રૂપ અને વર્ણ નિરીક્ષણ કરવા માટે વહુ, અગ્નિલાપી હતા, સ્થલે સ્થલે તમારા વર્ણ રૂપની સ્તુતિ
 સાંપળી હતી આજ તે વાત અમને પ્રમાણચૂત થઈ, એથી અમે આનંદ પામ્યા માટે માંયુ ઘુણાબ્ધુ
 કે, હેતું લોકોમા કહેવાય છે, તેવુંજ રૂપ છે એથી વલો વિશેષ છે, પણ ઝટું નથી સનત્કુમાર, શરી-
 રના વર્ણની સ્તુતિથી પ્રચુત્વ લાવી બોલ્યો, તમે આ વેળા મહારું રૂપ હોયું તો ખલે પરંતુ હું
 જ્યારે રાક્ષસજામા વશાલકાર ધારણ કરી કેવલ સજ્જ થઈને, જ્યારે સિંહાસન ઉપર વેસું, હું
 ત્યારે મહારુ રૂપ અને મહારો વર્ણ હોવા યોગ્ય છે, અત્યારે તો હું સેલખરી કાયાએ વેળો હું,
 હો તો વેળા તમે મહારું રૂપ વર્ણ હોજ તો અદ્ભૂત ઘમત્કારને પામો, અને ચક્રિત થઈ જાનું
 પત્ની દેવોએ કહ્યું ત્યારે અમે રાક્ષસજામાં આવીશુ એમ કહીને ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા ત્યાર પત્ની

સનતકુમારે ઉત્તમ અને અમુલ્ય વસ્ત્રાલકારો ધારણ કરયા અનેક ઉપચારથી ક્ષેમ પોતાની કાયા, વિશેષ આશ્રયને ઉપજાવે તેમ કરીને તે રાજસમામા આવી સિંહાસન ઉપર બેઠો. આ હુવાહુ સમર્થ મંત્રિયો, સુત્રદો, વિદ્વાનો અને અન્ય સપ્રાસદો યોગ્ય આસને બેસી ગયા હે, રા-
જેશ્વર, વામરત્રયી, અને સ્વાસ્થ્યાથી વિશેષ શોખી રહ્યો હે (વધાઈ રહ્યો હે) ત્યા પેલા દેવ-
તાનું પાંખા વિમ રૂપે આવ્યા અદ્ભુત રૂપ વર્ણથી આનંદ પામવાને બદલે જાણે સ્વેદ પામ્યા
હે! પણ સ્વરૂપમા તેનું, માંયુ બુણાબુ ચક્રવર્તિનું પૂઠું અહો નાહુણો! ગઈ વેલા કરતા આ
વેલા તમે હૃદા રૂપમા માંયુ બુણાબુ, પૂંડું શું કારણ હે? તે મને કહો અવધિજ્ઞાનાનુસારે વિપ્રે
કશું કે હે મહારાજા! તે, રૂપમા અને આ રૂપમા, ચૂમી અને આકાશ હેઠલો ફેર પની ગયો
હે, ચક્રવર્તિનું તે વાત સ્પષ્ટ સમજતા પૂંડું ત્યારે નાહુણો કશું અધિરાજા! પ્રથમ તમારી કો-
મલ કાપા અમૃત તુલ્ય હતી પણ આવેલાનું જેરૂપ, હે તેથી જ્યારે અમૃત તુલ્ય અગ્ર હવું,
ત્યારે આનંદ પામ્યા હતા આ વેલા જેર તુલ્ય હે, ત્યારે સ્વેદ પામ્યા અમે કહીએ તો તે વાત-
ની સિદ્ધતા કરવો હોય તો, તમે હમણા તાશૂલ ધુંકો, તત્કાલ તેતાં નુપુર મહિકા બેસશે અને
તે પરધામ પ્રાપ્ત થશે સનતકુમારે ને પરીક્ષા કરી તો સત્ય ઠરી, પૂર્વ કર્મના પાપનો હે પ્રાપ્ત,
તેમા આ કાયાના મદ સ્વચંદુ મેલવણ બવાથી ને ચક્રવર્તિની કાયા જેરમય થઈ ગઈ બિના-

शी अने अशुचिमय कायानो आबो प्रपच छोडने सनत्कुमारना अत करणामा वैराग्य उत्पन्न
 थयो के, केवल आ संसार तळगा योग्य ठे आबीने आबी अशुची स्त्री, पुत्र मित्रादिना श
 रीरमां रेंहिली ठे ए सचलुं मोहमान करवा योग्य नथी एम बोलीने, ते उ सडनी प्रभूतानो
 त्याग करीने चाली निकट्यो एवु छाणनि अहं भ्रमत्व न करवो
 मयकर्मवद्वचसा ॥ मर्यादा ॥ निवद्याचापसहसां वचने ॥

३ ५ ५
 गयकन्नचंचलानु । लह्मीनुं तिअसचावसारिठ ॥

विषयमुलं जीवनां । पुण्यत्वं रे जीव मा मुमत्स्व
 ४ १ ५ ६ ८ ए

विसयसुह जीवाणं । बुझसु रे जीव मा सुन्न ॥ ३५ ॥

अर्थ—(जीवाणं के०) जीवोनी (लह्मीनुं के०) लह्मीणो छे ते (गयकन्न चंचलानुं के०)
 हाथीना कान छोनी चंचल ठे अने (विसयसुहं के०) विषय सुह छे ते (तिअसचाव सारिठ
 के०) इच्छना धनुष् (आकाशमा लीला पीला धनुषनी आकृतिवाला वादला देखाय ठे ते)
 सरस्वा चंचल ठे ए हेतु माटे (रे जीव के०) हे गूढ जीव ! (बुझसु के०) बोध पाम्य अने (मा

મુગ્ધ કેળ) મોહ ન પામ્ય કેમ કે, ફરીથી આવી મનુષ્ય દેહાદિક સામગ્રી મલવી ઘણીજા ડુ-
ર્લભ છે, માટે ધર્મને વિષે વોષ પામ્ય ॥ ૩૭ ॥

પ્રાવાર્ય-રે આત્મન્દ્ર! હે લક્ષ્મીયોને દેહીને તું અર્હકાર ધારણ કરે છે, કે, આ લક્ષ્મી
જીવતા સુધીમા મહારી પાસેથી કૃત્વાનીજા નથી પરંતુ એ લક્ષ્મીયો હાથીના કાનનો પેઠે ધં-
વલ છે કેમ કે, થોડા કાલે ઉપર તેં હેતુને મોટા ધનાઢય દીઠા હતા, તે સંજ્ઞા કર્મના વશ-
થી થોડા કાલમાં દરિદ્ર થણા, તહારા જીવામાં આવે છે, માટે લક્ષ્મીયોનું સ્થિરપણું
નથી વલ્લી જીવોના શબ્દાદિક વિષય સુલ્લ પણ, ઇંચ ધનુષનો પેઠે પટલે સાકાશના લીલા
પીલા રંગની પેઠે શોષ નાશ પામે તેવા છે પટલે વસ્તુગતે વિષયના સુલ્લ જાજ્વાના પાણી
જેવાં, તથા ધૂમાગ્નના વાવકા જેવા અસત્ય છે, માટે હે જીવ! મનથી માનો લધિલા વિષય સુ-
લ્લને તથા લક્ષ્મીને અસત્ય જાણી, શ્રી હંચકુમારનો પેઠે ધર્મ સાધન કરવાને તત્પર થા!!! ૩૭ ॥

કથા ૫

રાઠ્ઠાઈ નગરીને વિષે સ્વપ્નદષ્ટ નામા શેઠ તેની ધારણી નામે પ્રાર્થાની કૃત્તમા, હાનુસ્વા-
મીનો જીવ, હે પૂર્વ ખેવે પાંચમા મહાદેવલોકને વિષે તિર્યકકુંજક જ્ઞાતિમા મહાદેવિક દેવતા
હતો, તે ત્યારથી (દેવલોકથી) ધર્મને, પુત્રપણે આવેને નુપન્યો ત્યાર પછી માતાએ સ્વપ્નમા

छात्रद्वय दीतो, पत्नी ज्यारे ते कुमारनो छत्र भयो, त्यारे तेनो छत्रम भहोत्सव करीने छत्रकुमार
 एवुं नाम दीवुं अनुक्रमे युवान अवस्था पाम्यो, त्यारे सुधर्म गणवरनो पासि धर्मदेशना साज-
 लीने वैराग्य पाम्यो त्यारे श्री सुधर्म स्वामीने कथुं के, हे जगवन् ! इ चारित्र लेइश, पण म
 हारा माता पिताने पूजो आब. एम कहीनि पावो घर तरफ आवे ठे, एटलामां मार्गमां आवता
 छात्रप्री उपेहलो पत्थर, पोतानी पासेथी निकल्यो देखीने, विचारवा लाग्यो के, हमणा छो
 मने आ तोपनो गेलो जागी जात, तो इ अवतिपणामा मरण पामत ! एवुं छाणी श्री सुध-
 र्मस्वामीनी पासि पावो आवीने, ते कुमारि समकित शूल छे बार व्रत ठे, ते बारे व्रत लोचा ए-
 टले अंगीकार करथा तेमा चोथा व्रतमा एटलो मर्यादा राखी के, कदापि माता पिताना क-
 हे वाथी स्त्रीयो परणवी पढे तो, तेने परणु, पण ते स्त्रीयोनी साथे प्रोग प्रोगुं नही एवो त्याग
 करीने, फरी घेर आवी माता पिताने कथुं के, हे माता ! हे पिता ! ! मने आह्वा आपो, हुं श्री
 सुधर्मस्वामी पासि दीक्षा लेउ त्यारे माता पितार कथुं के, हे पुत्र ! दीक्षा पाववी घणी दु-
 स्कर ठे, एवी रीते घणो समझाव्यो, तोपण छात्रकुमार मान्यु नही त्यारे माता पितार
 कथुं के, हे पुत्र ! आठ कन्याउ साथे तहारु सगपण करेछुं ठे, माटे तेने परणीने पत्नी दीक्षा
 लेछे ते साजली छात्रकुमार मौनपण धारण करी रखा त्यार पत्नी माता पितार, आठ क-

न्याउना पितान्नि कसु के अमारो पुत्र वैराग्यवान् थयो ठे माटे तमारे दीकरियो परणाववानी मरछी, होय तो प्रले परणावो, पण ते कन्याउनी त्याग करीने छो दीक्षा ले, तो अमारो दोष कहाभ्यो नही, ते साज्रली सर्व श्रुतिया कसु के, अये तो छात्रकुमारनेछ परणोशु 'पण बीछाने परणावानी तियाउनी दीकरीयोए कसु के, अये तो 'छात्रकुमारनेछ परणोशु 'पण बीछाने परणावानी त्याग ठे त्यारे श्रुतियाउए पोतानी पुत्रीउनि कसु के, एतो दीक्षा' लेशे तोपण दीकरीयोए कसु के, ए दीक्षा ले तो प्रले उयो, पण अये तो एनेछ परणोशु पत्नी ते एक रात्रीमा आठे कन्या परण्या, अने रात्रिये सम्मा उपर बेसीने सर्व स्त्रीयोने कसु के, हुतो प्रजाते दीक्षा ले- इश केम के, आ संसार सर्व अनित्य ठे, कोइ कोइनी साथे आवनार नयो त्यारे स्त्रीयोए कसु के, हे स्वामिन् ! तमे हमणा दीक्षा लेशो नही हमणा तो हे संसारनु सुख मल्लु ठे, ते सारी रीते, जोगवीने, पत्नी दीक्षा लेछी, नहि तो कर्पणीना न्याये पश्चात्ताप करशो 'हेम कोइ मारवाड देशनी कर्पणी, पोताने घेर वन वावीने पत्नी मेवाभ्या, पोताने सासरे गयो त्या तेनी सासुए सारा रोटला करीने, बालमा मुख्या उपरथी शेलढी मकी, ते शेलढी कर्पणीने घणी सारी स्वादिष्ट लागी पत्नी ज्यारे पोताना सालाने पूल्लु के, आ शेलढी तमने क्यापी मली ? एटने तमारे घेर क्यापी आवी ? त्यारे सालाए कसु के, ए अमारा घरमा नीपछे ठे बनेवीए

पृष्ठ, ते केवी रीते नीपेछे ? त्यारे सालाये शेलनी वाववानो विधि देसाम्भो पढी कर्प
 णीए छाएयुं के, महारे घेर पण ए डु वावीश एम निर्धार करी घेर आवीनि प्रथम छे वनंनुं सेत्र
 वावुं हष्ट, तेने उखेनी नांसवा लाग्यो त्यारे लोकोए कष्ट के, आठुं शु करे छे ? तेणे कष्ट के,
 हु एमा शेलनी वावीश त्यारे लोको केहेवा लाग्या के, आ देशमा पाणी नधी, मटे शेलनी
 यशे नही, तेम ठता छो तेने शेलनीछ वाववानी इछा होय तो, एकवार छे आ वउनी सेतो
 करेली छे ते कपावी ले, पढी शेलढी वनावछे एडु लोकोनु कहेवु तेणे मान्यु नही, अने शे-
 लढी वावी ते थोनी उगी, एटलामा छुवानु पाणी खुटी पम्यु, तेथो छे उगेली शेलनी हतो
 ते पण सुकाइ गइ त्यारे पश्चाचाप करवा लाग्यो, तेम हे स्वामिन् ! तमे पण ठवुं सुख म्कनि
 बीछा नवा सुखनी चाहना करोछो तो पढी पस्ताशो ! एवी सीयोनी वाणी साजली छे
 कुमारे कष्ट के, पूर्वोक्त दृष्टते पश्चाचाप नही करुं परंतु छो नही समझशो तो तमेछ पस्ता
 वो करशो हु तो ललिताग कुमारनी पेठे तमारा फदमा नही पडुं, तेनी कथा कहुं दुं ते सा
 जलो एक नगरमा एक शेठनो पुत्र ललिताग कुमार एवे नामे, महा रूपवत पुत्र हतो तेने
 एक दिवसे ते नगरना राज्ञानी रूपवती नामा राणी छे. तेणीये दीगो त्यारे एकाते बीला-
 बीने, तेनी साथे ससार संबंधी भोग विलास करवा लागी एटलामा राज्ञा पण त्या आव्यो

त्योर जपभ्रात थइने, राणीए ते ललिताग कुमारने, खालमा उताख्यो अने विचार्यु के, पत्नी कहानीश हवे राणीतो राज्ञानी साथे रमवा लागी गई अने ललिताग खालमा नूखे मरती, कोई अन्य आवीने एठवानी नांखे, ते स्वाय, अने एठनुं पाणी पडे ते पीये, एवी रीते च्यार महिना पर्यंत ते खालमा पत्नी रखो इहा कोई न महिना सुधी पत्नी रखो एम पण कहे ठे "तत्त्व केवली गम्प"त्यार पत्नी ललितागना मा बापे वणोये छोयो, पण छान्यो नही तेथी शोक करवा बेठा, एटलामा वसंत आव्यो तेथी खालमा पाणी जराए, ते पाणी कहान्ना सार खाल उषानी, ते खालना पाणीनी साथे ललिताग पण तणातो तणातो नगरनी महोठो खालमा जइ पत्न्यो तेने लोकोये देखीने, तेना माता पिताने छइ कबु माता पिता छइ खालमा-थी कहानी घेर लेइ गया, त्या मूर्छा खाइने पत्नी रखो शरीर पोतु पत्नी गड्ड, हाडका नीकली आव्या, माता पितायि वणा प्रकारना तैलादिक मसली जागतो करयो त्यार काइक साव-चेत थयो पत्नी ओपधोपचार करता करता घणा दिवसे तेनु शरीर सारु थपु त्यार बली कपना प्रभुत्त पेहेरीने वजारमा फरवा निकल्यो, तेने राणीये देखीने बोलाव्यो ते बोल्यो के, हवे हु तमारा फंदमा पडु नही ॥ इति ललिताग कथा ॥ एवी रीते आठिबीसोए, हुनी छुंदी आठ कथाउ, संसारना सुत्तनो त्याग न करवो, ते आश्रयो छत्तकुमारने कही अने क-

बुद्धुमारि पण फरी संसारनी असारता बतावनारी छुदी छुदी आठ कथाउ आठे सीर्योनि क
ही ते कथाउ इहा ग्रंथ वधवाना प्रयथी लखी नथी छो छाणवानी भरछी होय तो श्री छं
बुचरित्रमा छोइ लेज्यो त्यारे सीर्यो प्रतिबोध पामो एवामा एक प्रप्रवोनामे चोर, पाचसे
चोरने साथे लेइने, छात्रकुमारना घरमा आव्यो तेणे सर्वने विधाना बलथी अवस्वापिनी
निचा सुकी तेथी सर्वने निचा आवी गइ परंतु छात्रकुमारने निचा न आवी पत्नी ताला उ-
धरवानी विद्याथी जद्वार उबारने, नवाणु कोठ सोनामहोरिनी गाठडियो बाधी, तेने ले
इने चालवा मास्या, एउटाया छात्रकुमारने, यद्यपि छव्य उपर पड्यो तो विजकुल नयी, तो-
पण एवो विचार आव्यो के, महारे तो प्रजाते दीक्षा लेवी ने, अने आ चोर लोको छो छव्य
लेइ छने, तो लोक कहेशे के, छुड जाइउ! एउ धन सर्व चार लोको लेइ गया, तेथी ए
माथु मुढावे ठे एवो रीते धर्मनी निंदा यशे ते बात सारी नही एवं चिंतवने नवकार गुणवा
लाग्या, तेथी पांचसे चोरिना पण स्थंजाइ गया त्यारे प्रप्रवाने विचार थयो के, अति शुं
थयुं! त्यारे छोवा लाग्यो तो, छात्रकुमारने जागता दीठा त्यारे प्रप्रवे छाएपुं के, एनी पासे
कोइ महा जोरावर विद्या ठे एवं छाणोने छात्रकुमारने कहुं के, महारी विद्या तम ल्यो,
अने तमारी विद्या मने आपो त्यारे छात्रकुमारि कहुं के, महारी पासे कोइ पण विद्या

त्यारे जयघ्रात थइने, राणीए ते ललिताग कुमारने, खालमा उताखो अने विचारथू के, पत्नी कहानीश हवे राणीतो राज्ञानी साथे रमवा लागी गई अने ललिताग खालमा चूले मरतो, कोई अन्य आवीने पठवानो नाँखे, ते साथ, अने एठनुं पाणी पदे ते पीये, एवी रीति ध्यार महिना पर्यंत ते खालमां पत्नी रखो इहा कोई न महिना सुधी पत्नी रखो एम पण कहे ते “तत्व केवली गम्य” त्यार पत्नी ललितागना मा बापे धर्णोये छोयो, पण छम्ह्यो नही तेथी शोक करवा बेठा, एटलामा वसंत आव्यो तेथी खालमा पाणी जराए, ते पाणी कहाम्वा सार खाल उधानी, ते खालना पाणीनी साथे ललिताग पण तणातो नगरनी महोठो खालमा जइ पम्ह्यो तेने लोकोये देखीने, तेना माता पिताने छइ कसु माता पिता छइ खालमा-थी कहानी बेर लेइ गया, त्यां सुठो खाइने पत्नी रखो शरीर पोखु पत्नी गइ, हाडका नीकली आव्यां, माता पिताये धणा प्रकारना तैलादिक मसली जागतो करथो त्यारे काइक साव-चेत थयो पत्नी ओपधोपचार करता करता धणा दिवसे तेनुं शरीर सारु थपुं त्यारे बली कपना प्रमुख पेहेरीने बजारमा फरवा निकल्यो, तेने राणीये देखीने बोलाव्यो ते बोड्यो के, हवे हु तमारा फंदमा पडु नही ॥ इति ललिताग कथा ॥ एवी रीति आवेक्षीयोए, हुनी हुनी आव कथाउ, ससारना सुखनो त्याग न करवो, ते आश्रयो छलकुमारने कही अने छ-

पर पूर्वोक्त अनेक छातना दु स पम्थां ठे, ते सर्वे चूली गयो पटलाभां एक १७ विधाधर आ-
 कीने कहेवा लाग्यो के, हे पुरुष ! तहारुं दु स देखीनि, मने दया आवे ठे, माटे आव्य ! महारा
 १३ विमानमा बेसी डा हुं तेने दु सभाथी काढवा वाबु हुं तयारे ते पुरुष बोल्थो हे विधा-
 धर ! आ एक दीपु मधनु महारा मुखमा आववा थो, पत्नी हु आपनी साथे विमानमा बेसी
 चाहुं एम एक दीपु आव्युं, बली पण कथुं के, आ बीजुं दीपु आवे तो चालुं, ए रति ऐकेक
 दीपाना स्वादमा लोभाणो थको, ते विकट स्थानने ठेठे नही, तयारे विधाधर काण्यु के एतो
 एवोडा स्तुं ठे, लोमीठे, ए काइ दु सभाथी निकलशे नही एहुं जाणी तेने त्याऊ शकी
 विधाधर चाल्यो गयो तेम हे प्रजवा ! आ अवसर चुक्या तो फरो ससारमा पढ्या, ने मनु-
 ष्य अवतार मलवी महा दुर्लभ ठे एवा वचन साप्रल्लानि प्रजवो चोरपण, प्रतिबोध, पाम्यो
 अने बोल्थो के, हे डाहु ! हु पण तहारी साथे दीहा लेइश पत्नी डाहुमारे पोताना माता
 पिताने प्रतिबोध दीधो, तथा आठ कन्याउषि बली पोत पोताना माता पिताने प्रतिबोध

१ जीव २ संसाररूप अटथी ३ कासरूप हाथो ४ आठसाकरूप शास्त्रा ५ प्रवरूप बूते ६ स्वार
 कपायरूप सर्प ७ नरकरूप अजगर ८ राधी ९ शिवस एकरूप ये उंदरो १० सर्व कुटुंबरूप भक्षिकार
 ११ विषय सुखरूप मधनुं दीपु १२ गुगुकरूप विधाधर १३ शिवधर्मरूप वैमान

नथी बली बीड़ी विद्या महारे कीइती पण नथी महारे तो मात्र नवकार भन्नो आधार ठे एवो धर्मोपदेश दीधो, त्यारे प्रजवे कष्ट के, आ नवी परणेली सीयोनी त्याग करीनि, तुं दीक्षा शा वास्ते ले ठे ? संसारना सुख जोगवीनि पत्नी दीक्षा लेई, तेने छत्रकुमारे कष्ट के, हे प्रजवा ! संसारमा सुख ठेऊ कया ? के, छीने हुं जोगवुं संसारनुं सुखतो मधुविंदुआ समान ठे, तेनी लालचे कीव संसारमां रज्ज्वे ठे छेम कोइ एक ? पुरुष जूलयी उऊह ५ अटवीमा छाइ पत्न्यो तेनी पत्रवाडे एक ३ हाथी दोभ्यो, त्यारे ते हाथीना भयथी नासतो भागतो, एक बरुनी ४ शास्त्रामा छाइ लटकी रखो हवे ते शास्त्रानी नीचे, एक ५ छत्रुं ठे तेमा च्यार ६ सप्त पोतानुं मोडुं फानीने वेठा ठे, तथा एक ७ अऊगर पण मोडुं फानीने वेठा ठे तथा ते वरुना भन्ने हाथी घुणावी रखो ठे तथा छै शास्त्रामां ते पुरुष लटके ठे, ते शास्त्राने एक ८ काल्यो अने बीडो ए घोली, एवा बे उंदरो कापी रखा ठे बली तेनी उपर एक मधमांसीनी मधपुनी ठे, तेनी १० महिकानुं उभी उभीने ते पुरुषना शरीरने, चटका मारी रहेली ठे एट लामा ते मधपुनामाथी एक मधनुं ११ दीपुं टक्क्यु, ते पेला पुरुषने कीजने छाइ लाग्यु, त्यारे ते पुरुषे उंनुं कीवा भान्यु तो तेंणे दीवु के, मधपुनामाथी ए मधुविंदु पेम्हे, एवुं छाणीने ते टापानी नीचे महोडुं उचाडु राखीने लटक्यो अने टीपाना स्वादमां मद्य थये बको, पोताना उ-

(પહિઆણ કે૦) માર્ગે હનાર લોકોનો સમાગમ થાય છે. દૃઢલે માર્ગમા હનાર લોકોનો સમાગમ તથા પદ્ધતિયોનો સમાગમ હેમ થોમા કાલનો છે, (તહેવ કે૦) તેમહા (હીવ કે૦) હે હીવ ! (સપણાણં કે૦) સ્વહનનો (સંહોગો કે૦) સયોગ હે તે (સળખગુરો કે૦) દુણખગુરુ છે. દૃઢલે દુણમા નાશ પામવાના સ્વખાવવાલો છે ॥ ૩૬ ॥

ખાવાર્થ-હેમ સધ્યા સમયે અનેક પ્રકારના પદ્ધતિયો, ચારેદિશા તરફથી આવીને એકઠા મલે છે અને પ્રાત કાલે, તેહા પદ્ધતિયો પોત પોતાના કર્મને અનુસરીને, ચારેદિશા તરફ ઊઠી જાય છે તેમ આ સંસારને વિષે અનેક પ્રકારના હીવો ચારે ગતિમાથી આવીને, આ મનુષ્ય ખવમાં એકઠા થયા છે અને તેહા હીવો, પોતાનુ આયુષ્ય પૂર્ણ કરીને, પાઠા કર્માનુસારે ચારે ગતિમાં હતા રહે છે તથા હેમ માર્ગને વિષે, કોઈ કિયે ગામથી કોઈ કિયે ગામથી આવીને ખેગા થાય છે, પઠી ત્યા થોમોવાર વિશ્રામ કરીને, દૃઢલે ખાતું સ્વાડને પાઠા સર્વે પોત પોતાના યોગ્ય સ્થાનક પ્રત્યે હતા રહે છે, પણ તેડું એક ઠેકાણે બેસી રહેતા નથી, તેમ આ સસારો હીવ પણ, કોઈ કયિ ગતિમાથી, કોઈ કયિ ગતિમાથી આવીને, એકઠા થાય છે, ત્યા પોત પોતાના કર્માનુસારે સુત્ર ડુંસ ખોગવીને, પઠી પાઠા પોત પોતાને યોગ્ય ગતિમા હતા રહે છે પણ કોઈ કોઈના ઝાલ્યા રહેતા નથી. વહી હેમ ચારે દિશાથી આવેલા મનુષ્યોના નામ,

दीवो, तथा प्रप्रेवे पण, पाचसे चोराने प्रतिबोध दीवो, एम सर्व मली प्रभाते, नवाणुं कोरु
 सैन्या वर्य हेजोमा खरची नाखीने, नचम उत्सव सहित पाचशें ने सचावीश ज्ञानोनी साये,
 श्री छत्रकुमारे श्री सुधर्मस्वामी पासे दीक्षा लीवो ए रीति लक्ष्मी अने विषयना सुख त्याग
 करवा आश्री, छत्रकुमारनु दटात कळुं

आ मधुविंदुआना दटातनो सिचाव एटले उपनय वणो प्रसिद्ध ते, तोपण किंचित् टीका
 करीने देसाम्भो ते

यथा	संख्या	शकुनानां	संगम	यथा	एषि	व	परिक्रानां
१	२	३	४	५	६	७	८

छाह संज्ञाए सजणा । ए संगमो छाह पहे अ पहिआणं ॥

स्वच्छन्नां	संयोगा	तथैव	संयमगुण	वीथ
११	१२	१३	१४	१५

सयणाण संज्ञोगो । तहेव स्वप्नगुरो जीव ॥३८॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (छाह केण) छेप (सजाए केण) संख्याकालने विषे (सजणाण केण) पहि-
 योनो (संगमो केण) संगम थाप ते (अ केण) मली (छाह केण) छेप (पहे केण) मार्गने विषे

अर्थ-हे जीव ! तने एवो विचार केम नथी आवतो के, हुं (निसाविरामे के०) रात्रि वि-
 राम पामे सते एटले पाठली च्यारधमि रात्री रहे सते छागने (परिजावयामि के०) आवो
 विचार करुं के, (छा के०) छे हुं (धम्मरहितुं के०) धर्म रहित थयो सतो (दिअहा के०) दिव-
 वसने (गमामि के०) फोकट केम गमावुं हुं ! ! " अने बली (गेहे के०) शरीररूप घर (पल्लिचे
 के०) बलवा मनि सते (अह के०) हुं (किं के०) झा मोटे (सुयामी के०) सुइ रहुं हुं ! अने
 (मूर्त के०) दाफता एटले शरीररूप घरनी साथे बली भरता एवा (अप्पाणं के०) आ-
 त्मानी (उवरकयामि के०) उपेक्षा केम करुं हुं ! ! अर्थात् देहनी साथे रहेला बलता आ-
 त्मानी हुं रक्षा केम नथी करुतो ! ! इत्यादि आत्मजावना हुं केम जावतो नथी ! ! ३ए ॥

भावार्थ-शास्त्रने विये सर्व हत्याउ करता आत्म हत्या महोदी गणी ने एटले छाणी छो-
 इने आत्मानुं बगान्हुं, अर्थात् नती सामग्रीए पण आत्मसाधन न करवुं अने रात्रि दिवस
 देशदिक परजावमाण रच्युं पच्युं रहेवुं ते शुं आत्मानी घात करी न कहेवाय ? अर्थात् आत्म
 हत्याछा कहेवाय ! ! मोटे बघो रात्रि दिवसतो संसारना वेगमा चढीछता काइ पण विचार न
 आव्यो, पण पाठली च्यार धमी रात्रे उठीने, छा निर्मल चिचवालो थइने, बीछा बघा
 विचार रहेवा देइने, हे आत्मन ! तु तहारा आत्मानो विचार करय इहा पाठली च्यार धमि

હૂંદા હૂંદા છે, તેમા ચોરે ગતિમાથી આવેલા, અને એક ઘરમા રહેલા એવા હીવોનાં નામ પણ, હૂંદા હૂંદા કહ્યાં છે તેમા કોઈ માતા કહેવાય છે, કોઈ પિતા, કોઈ માર્યા, કોઈ ખાંડ, કોઈ પુત્ર, કોઈ પુત્રી इत्यादि કહ્યનાં કરીને નામ ઠરાવ્યા છે તેમા તું મહોદો મોહ ધારણ કરે છે, અને તેને સુત્રે સુત્રી, અને તેને હુ સે હુ સ્ત્રી થાય છે, પરંતુ હે મૂઠ હીવ ! તું એટલું વિચારતો નથી કે, આ હૂંદા સંબંધને સાચો સંબંધ માનીને શું કરવા હેરાન થતું ? માટે હે હીવ ! એવા હૂંદા સંબંધને હૂંડો માનીને, તેના ઉપરથી મોહ ઝતારીને, આત્મ સાધન કરવાને વિષે નયમવત થા ! ॥ ૩૮ ॥

॥ ઉપજાતિહત્તમ્ ॥

નિષાવિરમે સ્માપ્તિઃ સન્ પરિજાવયામિ

૧

૨

૩

૪

૫

૬

૭

૮

૯

નિસાવિરામે પરિજાવયામિ । ગેહે પલિત્તે કિમ ડહં સુયામી ॥

સ્વાર્થ

ખાત્યાને

ચપેહે

યન્

ધર્મચક્ષિણ

વિવસાન્

ગયપામિ તન્

૧૨

૧૩

૧૪

૧૫

૧૬

૧૭

૧૮

૧૯

મુત્રંતમ ડપ્પાણસુવસ્કયામિ । જં ઘમ્મરહિજં દિઞ્ઞહા ગમામિ ૩૯ ॥

तेवो, पनी छाय तेवो, यावत् विध्वंस थइ छाय, तेवो नयी एवी रीते आत्मानुं अने देहनुं
स्वरूप जुंडु समझीनि, ते छे देहने विपे मिथ्या अहंपणु मानुं ठे, ते तथा देह संबंधी पदार्थोनि
विपे मिथ्या ममत्व मानेलो ठे, तेने खोदो छाणीनि ते बेनो त्याग करवाने विपे प्रयत्नवंत था
ए उपदेश ॥ ३ए ॥

॥ अनुष्टुप् छत्तम् ॥

पा पा	अवति	रखनी	न	सा	प्रतिनियत्ते
१	३	५	६	४	५

जाजा वच्चइ रयणी । न सा पडिनियत्तइ ॥

७	८	१०	११	ए
अपर्म	कुर्वतो यतोऽ	अकला	मति	रायका

अहम्म कुणमाणस्स । अहला क्षति राइनुं ॥ ४० ॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (जाजा के०) छे छे (रयणी के०) रात्री (वच्चइ के०) छाये, (सा
के०) ते ते (पमिनियच्चइ के०) पाणी आतवी (न के०) नयी आ ऊयाए दिवस ग्रहण नयी
करयी, तोपण उपलक्षणीयो ग्रहण करवो एटले गया दिवस पण पाण आवता नयी केम

રાત્રે નમીને વિચાર કરવાનું થયકાર લોસ છે, તેનો અનિપ્રાપ્ય એ છે કે, હેમ સ્ત્રીયો ધંટીયે દલવા માંદે છે, પત્ની દલતા દલતાં પટલે ફેરવતા ફેરવતા તે ધંટીને એવા વેગમા લાવે છે કે, તે વસ્તે હો ધટી ફેરવવી મ્હકી દે, તોપણ વેગના હોરથી તે ફેરવ્યાવિના પાચ સાત આઠા ફરી જાય છે, તેમ આ જીવ પણ વધો દિવસ સંસારના કામનો એવો વેગ લગાંદે છે કે, તે રાત્રે લાંબો થઈને સૂ છે, તો પણ તે કામના સ્વમ આવે જાય છે તે સ્વમ, દિવસે કરેલા કામના હચરકા છે તે હચરકા ષણું કરીને પાઠલી રાત્રે શાત પડે છે માટે તે અવસર, શુષ્ક ધ્યાન કરવાનો ગાજકારે જાણાવ્યો છે માટે તુ એવો વિચાર કરય કે, આ વધા મનુષ્યજવના અમૂલ્ય દિવસો ધર્મ વિના ફોકટ કેમ ગમવે છે? અને આ મહારુ શરીર પણ હારારૂપ અગ્નિની જાલવેને બલવા માહ્યું છે, અને તેની સાથે રહેલો છે આત્મા, તે પણ બલવા માહ્યો છે તો તે આત્માને તુ કેમ બલવા દે છે? પરંતુ આત્મજ્ઞાનવેદે દેહયકી આત્માને જુદો સમજીને તું દેહના ખાવ છે જાન, તુ સ્વ, અને મિષ્ટ્યાખાવ તેને દેહને વિષેહા સમજા. અને આત્માના ખાવ છે સત્, ચિત્ અને આનંદ-રૂપ પટલે સધ્વિદાનદરૂપ તેને તુ આત્મખાવે સમજા પટલે છે દેહ છે તે સમી જાય, પત્ની જાય, યાવત્ વિધ્વંસ થઈ જાય, તેવો છે અને છે આત્મા છે તે તેથી તુલ્યો છે પટલે સમી જાય

तेवो, पनी छाप तेवो, यावत् विध्वंस थइ छाप, तेवो नयी एवी रीते आत्मानुं अने देहनुं
स्वरूप जुंउ समझीने, ते छे देहने विषे मिथ्या ग्रहण मानुं ठे, ते तथा देह संबंधी पदार्थोने
विषे मिथ्या ममत्व मानेलो ठे, तेने सोदो छाणीने ते बेनो त्याग करवाने विषे प्रयत्नवत था
ए उपदेश ॥ ३ए ॥

॥ अनुष्टुप् छत्तम् ॥

पा या वसति रक्ती न सा प्रतिनियत्ते

१ ३ ५ ६ ४ ५

छाजा वचइ रयणी । न सा पडिनियत्तइ ॥

७ ८ १० ११ ए
अर्थये कुर्मो मतोः अफला गति राषका

अहम्म कुणमाणस्स । अहला छति राइनुं ॥४०॥

अर्थ—हे आत्मन् ! (छाजा केण) छे छे (रयणी केण) रात्री (वचइ केण) जाय ठे, (सा
केण) ते ते (पडिनियत्त केण) पाणी आतवी (न केण) नथी आ छायाए दिवस ग्रहण नथी
करयो, तोपण उपलक्षणथी ग्रहण करवो एट्ले गया दिवस पण पावा आवता नथी केम

કે, (અહમ્મ કેળ) અર્ધમને (કુળમાણસ કેળ) કરતો एवો હોતું, તે તહારી (રાડનું કેળ) રાત્રીયો હોતે (અહલા કેળ) અફલ, एटले નિફલ (હોતિ કેળ) હાય તે અર્થાત્ અર્ધમે કરીને તહારા મનુષ્ય ખવના રાત્રી દિવસ વ્યર્થ હાય તે ॥ ૪૦ ॥

ખાવાર્થ-આ હોવનો હોટલો વસ્ત ધર્મ સાધન કરવામા હાય તે, તેટલોહ વસ્ત જ્ઞાની પુરુષોએ સફલ ગણ્યો તે અને વાકીનો રાત્રી દિવસનો હો કાલ, एटले ધર્મ સાધન વિનાનો હો કાલ, તે પશુની પેઠે નિફલ હાય તે કેમ કે, પશુને વિષે આહાર, નિદ્રા, ખય અને મૈ-શુન વિગેરે હોવી રીતે છે, તેવીહ રીતે તહારે વિષે પણ છે માટે તહારો હાન્યારો પણ ધર્મસાધન વિનાનો પશુ હોવો સમજવો ॥ ૪૦ ॥

પસ્ય અસ્તિ યસ્યુના સર્વં પસ્ય વ અસ્તિ પલાપને મુલ્યોઃ સઙ્કાયાત્
૧ ૪ ૨ ૩ ૬ ૫ ૬ ૭

હાસસ ડહિ મચ્છુણા સર્કં । હાસસ વ ડહિ પલાયણી ॥

નો ચાન્નન ન મરિવ્વામિ કેવલ્લિયાકપ્પાન્ સઙ્કા મિચ્છે કોસલિ આ ધર્મ સ્થાપિતિ નામ્હોઃ અર્થે
૧૦ ૧૨ ૧૧ ૧૩ ૧૪ ૧૫ ૧૬

હો જાણે ન મરિસ્સામિ । સો હુ કંઘ્વે સુએ સિયા ॥ ૪૧ ॥

अर्थ-हे जीव ! (हास के०) हे पुरुषने (मञ्जुणा के०) मृत्यु सगाये (सरक के०) मित्रता
 (अट्टि के०) ठे (व के०) बली (हास के०) हा पुरुषने (पलायण के०) मृत्युची नासी डब
 (अट्टि के०) ठे बली (डो के०) हा पुरुष (हाणे के०) एम हाणे ठे के, (गरिस्सामि के०) हुं
 मरीश (न के०) नहीं (सो के०) ते पुरुष (हु के०) निश्चे (सुए के०) य एटले आवती काले
 धर्मसाधन करीश, ए प्रकार (सिया के०) स्यात् एटले कदाचित् (कंसे के०) आकाक्षा
 करे एटले इना करे, अर्थात् ते एवी इछा करे, ते प्रमाण ठे परत एवी रीते कोई पुरुषने
 कोई दिवस पण ययु नयी के, महारे मृत्युनी साथे मित्रता ठे, मोटे महारे तो कदि पण मरवुं नहीं
 पढे ! तथा कोई पुरुषने एम यतु नयी के, हुं बलबाद हु मोटे, मृत्युची नाशोने, बचीश तथा
 कोइना मनमां एम नपी थतु के, हु क्यारे पण नहीं मरु, तो पण ते प्राणी धर्म संबधी कार्यमा
 शीघ्रता करवाने ठेकाणे आवती काट्ये भशेछ तो एवी रीते प्रमाद, केम करतो इशे !!! ४१

भावार्थ-इहा अचूत उपमा अलंकारे करीने उपदेश करे ठे एटले आवी वस्तु कोइ
 दिवस निपट्टी नहीं, ते कदाचित् डो निपट्टे, तो ते आश्चर्यकारक बहेवाय आ जीवना
 मनमा एम थाय ठे के, आहत्तो धर्मसाधन नहीं करीए, पण आवती काले करीशुं पण केम
 जाणु के, तु आवती काट्ये सुधी जीवीश ? मोटे आवती काले जीवबाद तो कोण मनमा

छाणे के, छोने मृत्युनी साथे खरी जाईबची होय, एटले ते मृत्युने पोतानी आझामा राखी शक्तो होय, तो ते पुरुष कदापि एम धारे के, आछानु काट्य करोशु तो ते युक्त ठे तथा कोइ चानवान् पुरुष, मृत्युना जपाटामा न आवता, एवी कोइ पर्वतनी गुंफामा पेशी जाय के, ते मृत्युना हाथमाछ न आवे ! जो एवी शक्तिवान् होय, तो ते पुरुष कदापि आछा करवानु काट्य करीशु, एम विचारि तो ते युक्त ठे तथा कोइ पुरुष कोइ केवलज्ञानी महाराजनी पासिथी छा- एगु होय के, हुं तो कोइ काले मरवानोछ नथी, तो ते पुरुष कदाचित् एम धारे के, हु आछा क रवानु काट्य करीश, तो ते पण युक्त ठे परंतु उपर लसेली सब बातो कोइ काले थई नथी, वत्तमान कालमा थती नथी, अने आगामी कालमा थशे पण नही तोपपण एवी मिथ्या कल्पना मनमा करीने, हे ऊर्ध्वदि जीव ! तू बीछा संसारना कामनो प्रमाद करवो जोनी देइने, फक धर्मसाधन करवामां केम प्रमाद करे ठे ? ॥ ४१ ॥

॥ आर्यावृत्तम् ॥

हेतुन मूर्खोद्विचरन् यथा कुर्ममस्याना प्रवर्तन्ति मिथ्येय एवमयं न निवृत्ताः ॥
१ ५ ११ ५ ६ ७ ए

‘दंभकलिअ करिस्ता । वर्चति छु राइजं य दिवसा य ॥

आनुस सविद्वता । गयावि न पुणो नियत्तति ॥ ४९ ॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (इमं कलित्थं के०) दम् छेम सुम्नी कलना (करिचा के०) करे ते एटले
 कोलिआदिक नीच लोको फालका उपर चढेला सुम्ने छेम लांबा दम् वहे करीने, उकेले
 ते, अर्थात् लूगडु वणवाने मोटे लाबो ताणो करवाने अंत्यझ लोको फालका उपर चढेला
 सुम्ने लांबा इम्ना लसरका वने करीने ज्पाटाबंध उकेले ते, तेम (आनुसं के०) आनुस्वानि
 (सविद्वता के०) उकेलता एवा (राइनु के०) रात्रीयो (य के०) अने (दिवसा के०) दिवसो
 छे ते (वर्चति के०) जाय ते (य के०) अने वली (गयावि के०) गया एवा छे दिवसो तथा
 रात्रीनु, ते (हु के०) निद्रे (पुणो के०) रुरीयो (नियत्तति के०) पाळा आवता (न के०) नयो

प्रावार्य-एक कालरूप चमाल ते, ते दिवस रात्रीनु छह आवबुं तेरूप, दम्ना लसरका-
 वने करीने मनुष्यना आनुसा रूप सुम्ना पिंम्ने शीघ्रपणे उकेले ते एटले आनुस्वानि छालदी
 घटांने ते मोटे हे आत्मन् ! ते आनुस्वामयो गयेला रात्री दिवस कदिपण, पाळा आवता
 नथी छेम आ अंय ज्पावीने प्रसिद्ध थयानी तिथि विक्रम सवत १९४७ ना कार्तिक शुदि

५ (ज्ञान पाचम) ने सोमवार हतो हवे ते वर्षनी तेऊ तिथि वार, आत्मा कामारामा फरीथी आववानो नथी, तेम हे प्रब्य कीवो ! आ गण्डा दिवस रात्रीपण, तेनी पेंठे पाळा आववाना नथी पटले गुया ते तो गयाऊ ! ! एवुं काणीनि आ धर्मकार्य तो काले करीशुं, एम नहो करता, ते धर्मध्यान प्रमाद रहियणो आऊऊ करहुं ए उपदेश ॥ ४५ ॥

॥ उपजासिद्धन्तम् ॥

पया प्रसन्नोऽस्मिन् इव युगे युगे गुरोरा मुमुग् नरं नयति मिथ्येन धनकान्ते

५ १ ३ ५ ४ ६ ७ ए ११ ७ १०

झाहे हसीहो व मियं गहाय । मचू नरं णेइ हु अतकाले ॥

न तस्य श्लाघा च स्ति च श्लाघा कवे तस्मिन् मोक्षितमायावत्कर्म भवति

५१ १७ १५ १६ १७ १८ १९ १४ १३ २० ५५

न तस्स माया वपिया व जाया । कालमि तमिं ऽसहरा भवंति ४३
अर्थ- (इह के०) आ लोकने विषे (छद्म के०) छेम (सीहो के०) सिंह छे ते (मियं के०)
एग छे तेने (व के०) छेम (व शब्दनो इव अर्थ काणवो) (गहाय के०) ग्रहण करीनि एटले
पक्कनि नाम करे ते तेय (४ के०) निअ (मचू के०) पत्तु छे ते (नरं के०) मनुष्यने (भव-

काले के०) आयुष्य पुरुषये (शिङ्ग के०) लोड् छाया डे (तस्स के०) ते माणसने (तमि के०) ति (का-
लमि के०) समयने विषे एटले मरणनी वस्ते (माया के०) माता के ते (व के०) वली (पिया
के०) पिता के ते (व के०) वली (आया के०) आई के ते (असहरा के०) अशमात्र पण वा-
रण करवाने एटले लगार मात्र पण रहण करवाने (न प्रवति के०) समर्थ नयी थता ॥४३॥

‘भावार्थ-हे स्त्रीव ! गमे तेवो धीरछवालो मनुष्य होय, तोपण, अंतकाले मरणनी वणो
वेदनायी ते माणस मृग छेनो निर्चल थड् छायाडे त्परे तेने सिंहरूप काल-पकडीने’ लेइ
छाप डे ते वस्ते ते मनुष्यना माता, पिता, आई, इत्यादि’ कोइपण लगार मात्र राख्वा
समर्थ थतां नथा एटले ममे वेदला उपाय करे, तोपण तेने कृणमात्र राखी शकता नयी ॥४३॥

॥ आर्यावृत्तम् ॥

मीनित अर्धविपुस्यं

संपस्य

तरंगलोला

१ २ ३ ४

जीअं जलविपुसमं । संपत्तिं तरंगलोलां ॥

समस्यं

व प्रेय

पण

आनीये

तत्पण

कुल्ल

५

६

७

ए

१०

११

१२

१३

सुमिणयसमं च पिम्मं । जं जाणसु तं करिज्जासु ॥ ४४ ॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (लोअं के०) जोबहुं (ऊलविंदुसमं के०) ऊलविंदु ऊहं हे एटले मा-
प्रना अग्रजाग उपर रहेला, ऊलनां बिंदु समान चंचल हे तथा (संपसोउ के०) सपचियो
हो ते (तरंगलोलाउ के०) समुद्रना तरंग हेवी चंचल हे एटले एक ठेकाणियो बोलि ठेकाणे
शीघ्र ऊत्तो रहे तेवी हे (च के०) बली (पिम्म के०) स्त्रीयादिकनो प्रेम हो ते (सुमिणयसम
के०) स्वप्न समान हे एटले दृष्टमां नाश पाये तेवो हे ते कारण माट (ऊं के०) जो (जाणसु
के०) ए प्रकारे सरी रीते, जो अंतःकरणयो अस्मिरपणु जाणतो होय, तो (करिज्जासु के०)
जाण्या प्रमाणे करय एटले अप्रमादपणे धर्म साधन करय ॥ ४४ ॥

भावार्थ-लोकमां बालवृं षण्णु पोपटिं हान देसनि ग्रंथकार उपदेस करे हे हवे पोप-
टिं हान एटले शुं ? होम कीइ माणसे एक पोपटने जणाबुं के, चिद्धि (बिलाढी) आवे तो
तरत उम्मी ऊहं एवी रीते शिखबुं, त्यारपणी ते पोपट पण ते वाक्यनो, वारंवार अभ्यास क-
रीने, ते रीते बोलवा लाग्यो परंतु ते विचाराने एम खबर नयो के, चिद्धि ते शुं ? अने उम्मी
ऊहं ते शुं ? पणी एक दिवस ते पोपट जेवो पाऊसामाथी निकल्यो, तेवोऊं बिलाढीए ऊल्यो
तोयपण ते पोपट पूर्वे शिखेला वाक्यने बोलि ऊत्तो हतो, ते बसतेऊ ते पोपटनी मोकी म-

संशरागजलबुब्बुनवमे । जीविए य जलविपुचंचले ॥

पचने च नदीगसंनिधे

पाणीव

किं

प्र

न

पुष्पसे

७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

जुधणी य नद्वेगसंनिधे । पावजीव किमियं न बुधसे ॥४५॥

अर्थ—(संशराग के०) संख्या समयनो रंग, तथा (जलबुब्बु के०) पाणीनो परपोदो (जुधे के०) ए वेनी हे उपमा ते हेने एव, (य के०) अने (जलविपु चंचले के०) नाजना अत्रभाग उपर रहेला पाणीना विपु छेवु चंचल एव, (जीविए के०) जीवित सते (य के०) बली (न इवेमसंनिधे के०) नदीना वेगने तुंटा एव, (बुधसे के०) बौधन सते (पावजीव के०) हे पाप जीव ! (न बुधसे के०) तुं नभी बोध पायतो (इयं के०) ए ते (किं के०) शुं ! एतले ए ते केटलुं बधु आअपे हे ! ॥ ४५ ॥

! जावार्थ—आ संसारमां बधी आशाउ करतां जीवानी आशा बणी महीदी ते केम के, आ जीवने ज्यारे ठेलीवारे भास उपदे ते, अने संस्कारां आये ते, तोपणा हस्तुं जीवनीश, हस्तुं जीवनीश, एवी आशा रसा करे ते मटे कोइ विमान पुरुषनु आरुं बचन ते के,

બીયેલે બીર્ગંદપસઃ । પુંસઃ કેશરદાવરિ ॥ ૧ ॥

બીરિવાશા રમાશા ૪ । કુમારીય નિવરંદે ॥ ૩ ॥

અર્થ-હીર્ણ થઈ છે. અવસ્થા તે હેની, પૃથા પુરુષના કેશ તથા દાંત હીર્ણ થાય છે, પટલે
વધાવસ્થામાં માથાના કેશ ધોળા થાય છે. પટલુંજ નહિ પણ કેટલાક નાશ પણ પામે છે,
અને દાંત પણ શિથિલ થાય છે. પટલુંજ નહિ પણ પઠી, હાથ છે. ત્યારે પોતાનું, હજારનીપણ
દેસાહવાને માટે, સ્ત્રીમાં જ્યારે પલ્લિયાં આવે છે, ત્યારે તેને સુદાવી નાંચે છે. એમ કરતાં જ્યારે
વધારે ધોળાં આવે છે, ત્યારે તેને ગલ્લિફ વઢાવે છે. પટલે કાલાંરંગ વેદે રંગે છે. તથા દાંત પની
હાય છે, ત્યારે હજારનીપણ દેસાહવાને માટે હનાવરના હાન્કાના, વનાવેલા દાંતની વત્રીશી
મુક્તમા ઘૂલાવે છે. એમ કરીને પરાણે હજારનીપણ લાવવા, હાય છે. તો પણ હજારની
પાઠી આવતી નથી અને ન ગમતું એવું વૃદ્ધપણ પ્રાપ્ત થાય છે, ત્યારે પણ હીર્ણવાની આશા તથા
વનની આશા, કુમારી કન્યાની પેઠે દિન દિન પ્રત્યે વૃદ્ધિ પામે છે. પટલે તેને કોઈ નોસો ક-
હીને ધોળાવે, તો તે વચન માણુ કાપ્યા હેલુ લાગે છે. શાથી કે, અને હીર્ણવાની આશા ઘણી
તે માટે પટલાહ માટે મૂલ ગ્રંથકાર ઘણા દૃઢાંત આપી હીર્ણવિતનું તથા હજારનીપણનું અતિ
શે અસ્થિરપણ દેસાહે છે કે, સધાકાલના લાલ, લોલા, પોલા, ખજકાદાર રંગના હેલું

હીવિત ઠાણાય છે પણ તે રંગ ધનિવે ધનિપ્રાં નાશ પામે છે એવું હીવિત અસ્થિર છે વલી
 તેથી વધારે અસ્થિરપણુ દેશ્વામ્વાને માટે વીરું દટાવ કહ્યું છે કે, પાણીના પરપોટા હોયું હી-
 વિત અસ્થિર છે. એટલે તે યોનીવારમાં નાશ પામે તેવું છે તથા તેથી પણ માંજના અગ્રભાગ
 નુપર રહેતું હજી, તેથી પણ યોની વારમા નાશ પામે છે, માટે તેના હેતું હીવિત કહ્યું છે. તેમ-
 જા હજીનીપણુ નદીના વેગ હેતું પંચલ કહ્યું. એટલે નદીનું પાણી છે, આપણે નહારે હોયું,
 તેજા પાણી વિચારીને કોઈપ તો, કેટલે બેટે હજી રહ્યું અને આપણે તો જાણીએ, બીએ કે, તેનું
 તેજા આ પાણી છે, તેમ દ્રશ્યે કળે પલટાવ જ્ઞાનીપણુ, તેને આપણે જાણીએ કે, તેનું તેજા
 છે, પરંતુ જે ગડકાલે હવે, તે જ્ઞાનીપણુ આજ નથી વલી જ્ઞાની આવતાં પહેલાં માવાપ
 વિગેરે એમ જાણે છે કે, મહારો દીકરો જ્ઞાન થશે એટલે મહોદય થશે એમ સમજે છે પરંતુ
 શાસ્ત્રવિદ્ રીતે વિચારીએ તો, તે દિવસે દિવસે નહાનો થાય છે કેમ કે, તેણે જેટલું આયુષ્ય
 ગાંધ્ય છે, તેમાંથી તેટલો કાલ ઝીંચે થયો. એક રીતના વિપરીત જ્ઞાનનો જેમ જુદી જગ્યાનો
 આજીવ સમજતો નથી, માટે ગ્રંથકાર કહે છે કે, હે પાપહીન ! એટલે હે પાપરૂપ થઈ મરેલા
 પ્રાણિન ! આ કહ્યું તેવું અસ્થિરપણુ દેહીને પણ તે હજી કેમ કહ્યો નથી. ॥ ૪૫ ॥

॥ आर्यास्तम् ॥

अन्यथा भयान्तो मुनाः भयान् मेदिनी परिचयेऽपि । अन्यथा

अमृत सुआ अमृत । गेहिणी परिअणोऽवि अमृत ॥

मूलेभ्यो वसिष्ठं कुटुंबं वसिष्ठं वसिष्ठगतिं

३ ५ ७ ९ १० १ ५६ ॥

मूअवलिख कुडुवं । पस्कितां हयकर्यतेण ॥ ५६ ॥
 अर्थ - (हयकर्यतेण के०) निदा करवा होग्य एवां हा यमराहा (माट्टु कर्म) तेषो (कुडुवं के०) आगल कहेसो एवा, सर्व कुडुबने (चूअवलिख के०) जूतने हेम वालदान आपे एटले होम वाकला वृटा वृटे, तेम (सुआ के०) पुत्र पुत्रीयोनि (अमृत के०) अन्य गतिने विषे तेमहा (गेहिणी के०) वसुध छनि पण (अमृत के०) अन्यगतिने विषे तेमहा (परिअणोऽवि के०) परिजानने एटले परिवारने पण (अमृत के०) अन्यगतिने विषे (परिकर्ष के०) पडो-चाम्भा ठे अर्थात् पुत्र, पुत्री, स्त्री, अने परिहत्तादिक सर्वने कुडी कुडी गतिमा फेकी दीवा ठे जावार्थ-हे आत्मन् । आ ससाररूप चकमेला उपर चढीने, तु एम विचार करे ठे के, स-

થલુ કુટુંબ મહારા પ્રેમ સદાયકાલ એક સ્થિતિમા રહે પણ આ સર્વ કુટુંબનો મહારે કોઈ દિ-
 વસ વિયોગ પહે નહીં એવા ઉપાયમા તું રાત્રી દિવસ મંચ્છો હું. પરંતુ તું એમ વિચાર નથી કરતો
 કે, હા સ્વપ્નાવેદન અસ્થિર વસ્તુ છે, તે શંકાથી ઉપાયે પણ સ્થિર થવાની નથી. કેમ કે, હા
 સર્વ કુટુંબી માણસો છે, તે સર્વેના કર્મ ક્ષુદ્રા છે પરંતુ એક રૂપે નથી તેથી કરોને! પુત્ર,
 પુત્રીયો, સ્ત્રી અને પરિવાર इत्यादिक પોત પોતાના કર્માનુસારે નાના પ્રકારની ગતિયોમાયો
 હો રીતે આવ્યા હતા, તેવી રીતે પાછા નાના પ્રકારની ગતિયોમા ચાલ્યા જાય છે. તે કેવી
 રીતે ચાલ્યા જાય છે? તો કે, હા કોઈ ઘટ દેવતાને, બલિચાકલા પેકે છે, તે બલિચાકલા
 પરાધીનપણે ક્ષુદ્રી ક્ષુદ્રી જગ્યાએ જઈ પડે છે, તેમ આ વિચારા પુત્રાદિક કર્માધીનપણાથી
 અનેક પ્રકારની ગતિયોમાં જઈ પડે છે ત્યા તથા આ જવના મુલ હુ ત્વાદિકમાં પણ, તહા-
 રો કોઈ ઉપાય ચાલો શકવાનો નથી તોપણ મિથ્યા મમત્વ બાંધીને, હામ ચાલતા ગાના
 તલે જૂતરુ ચાલતું હોય, તે જૂતરુ એમ વિચારે કે, (હા! સર્વલો ગામનો) ખાટું સેવુ હું તેમ
 તું પણ એમ સમજે છે કે, આ સર્વ કુટુંબનુ ખરણ પોષણ પણ હું જ કરું છું. એવો તું મિથ્યા મમ-
 ત્વ કરે છે પરંતુ એમ નથી જાણતો કે, સર્વે કર્માધીન છે, તેમા હું શું કરી શકવાનો હું! એમ વિચા-
 રીને તેવા સોટા મમત્વને ઝોમી દેડને, કોઈકતો આત્મસાધન કરવાનો અવકાશ લાભ્ય!! ૪૬

अतिथि गौरव प्रमाणपत्र / प्रिस्मिता
रोसा दे सन्ताना संसार

A

子

13

3 R 1 n

4 2 14 1

जीवेण जवे जवे । मिलियाइ देहाइ जाइ संसारे ॥

सुखं

Index

संपत्त्या ११८ प्रतिकी

History

295

2/

52

U

5

1115

ताणं न सागरेहि । कीरद सखा अणतिहि ॥ ४७ ॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (सगरे के०) संसारने विये (छविण के०) छीव छेतेशे (प्रवेप्रवे के०)
 प्रव प्रवने विये (छाड़ के०) छे (देहाइ के०) देह (मिलियाइ के०) मिलव्या हे एटले करया
 हे (तारण के०) ते देहनी (अस्तिहि के०) अनंत एवा (सागरेहि के०) सागरे करीने एटले
 अनंता सागरना पाणीना बिडुए करीने, अथवा अनंता सागरोपम काले करीने पण (संसा
 के०) संस्था छेत (न के०) नथी (कीरइ के०) करी सकावी ॥ ४७ ॥

प्रावार्य-हे प्राणिन् ! ते शरीरिने अर्थे तु अनेक प्रकारना पाप करे ते, देहना स्वरूपनो विचार करय के, ते केटला शरीर करी करिने एकी दीक्षां ते ? ते देहनी सख्या, अनता सागरना विजुवडे पण थड शक्ती नथी अथवा अनता सागरोपमना काले करिने पण थड श-

બહુ કુટુંબ મહારા ઝેગુ સદાયકાલ એક સ્થિતિમા રહે પણ આ સર્વ કુટુંબનો મહારે કોઈ દિ-
 વસ વિયોગ પડે નહીં એવા ઉપાયમા તુ રાત્રી દિવસ મંચેલો હું. પરંતુ હું એમ વિચાર નથી કરતો
 કે, હો સ્વપ્નાવેશ્વર અસ્થિર વસ્તુ છે, તે શેકઢો ઉપાયે પણ સ્થિર. મવાની નથી. કેમ કે, હો
 સર્વ કુટુંબી માણસો છે, તે સર્વના કર્મ ક્ષુદ્રા છે પરંતુ એક રૂપે નથી. તેથી કરીને. પુત્ર,
 પુત્રીયો, સ્ત્રી અને પરિવાર. ઇત્યાદિક પોત પોતાના કર્મનુસારે નાના પ્રકારની ગતિયોમાયો
 હો રીતે આવ્યાં હતા, તેવી રીતે પાછા નાના પ્રકારની ગતિયોમા ચાલ્યા હાય છે. તે કેવી
 રીતે ચાલ્યા હાય છે? તો કે, હોમ કોઈ પૂત દેવતાને. બલિબાકલા પેકે છે, તે બલિબાકલા
 પરાધીનપણે ક્ષુદ્રી ક્ષુદ્રી હાગ્યા હાઈ પડે છે, તેમ આ વિચારા પુત્રાદિક કર્મધીનપણાથી
 અનેક પ્રકારની ગતિયોમા હાઈ પડે છે ત્યા તથા આ મવના સુલ હુ સ્વાદિકમાં પણ, તહા-
 રો કોઈ ઉપાય ચાલો શકવાનો નથી સોપણ મિમ્મા મમત્વ વાંધનિ, હોમ ચાલતા ગાના
 તલે છતર ચાલવું હોય, તે છતર એમ વિચારે કે, આ! સર્વલો ગામનો ખાર. હું સેવું હું તેમ
 તું પણ એમ સમજે છે કે, આ સર્વ કુટુંબનું ખરણ પોષણ પણ હું કરું. એવો તું મિમ્મા મમ-
 ત્વ કરે છે પરંતુ એમ નથી જાણતો કે, સર્વે કર્મધીન છે, તેમા હું શું કરી શકવાનો હું! એમ વિચા-
 રીને તેવા સોદા મમત્વને ઝોની દેડને, કોઈકતો આત્મસાધન કરવાનો આવકાશ લાવ્યા! ૪૬

कती नयी केम के, शास्त्रमा वसु ठे के, जीवे डेहलां शरीरनो त्याग करयो ठे, तेहला शरीरनो
 छो डगल्यो करीए तो त्रण चुवनमां पण माइ शके नही कमके, ते शरीर अनता ठ ते का-
 रण मोटे हे प्रव्य होव । तु एम विचार करय के, जागत्मा देह समान कोइ बीछी अशुचि
 वस्तु प्राये लेह नही कारण के, गमे तेवी सारी सारी वस्तु होय ते । पण देहना संवप्रथी बगनी
 जाय ते छेम सारामां सारा मेवा मिठाइ इत्यादि, देहमा नाखीने 'तत्काल पाहुं' काढीने
 छोइए, तो तेनां सामु पण छोइ शकाहुं नथी एवुं नठारं, यइ जाय ते 'बली गमे एवा अ-
 चर चंदनादि, सुगंधीदार वस्तु, देहनो संबंध पांमनि दुर्गंधमय यइ जाय ते तेमछां गमे तेवा
 सारामा सारां अने बहु मृदयना वस्त्र पण, देहना संबंधे करीने मलमलिन यइने गंधाइ उठे
 ते एवी अशुचिनुं पात्र आ देह ठ तेवा देहनो छ रात्री दिवस ठठवेठ (घणोड सेवा) कर-
 वामा काल गमावे ठे तथा ते देहने मोटे अधम अन्यायादिक करता पण मृतो नथी पण
 तेवा देहतो ते अनता धारण करया, ने सकी दीधा, छेम शरीर उपर पहरेला वस्त्र छुना थएथी
 काढी नाखीने नवां धारण करे ठे, 'ए न्याये' ते, ध्यारे गतिमां अनेक प्रकारना शरीर धारण
 करयां ठे मोटे ते शरीर उपरथी यथा उतारीने, छेम अशरीरी यवाय, तेवो उद्यम करय ॥४७

१ आ नामरोबनु नवाण ब्रह्मे अरे जगाम्यु छे

કે૦) મહા ધોર, ને અનતા પવા (હાઈ કે૦) હુ સ્ને (પાર્વતિ કે૦) પામે છે (તવો કે૦)
 તે યદ્ધી (નિગોઅમત્રે કે૦) નિગોદ મધ્યને વિષે (અર્ણતગુણિય કે૦) અનંત ગુણ (હું કે૦)
 હુ સ હોતે (હોઈ કે૦) હોય છે અર્થાત્ નરકના હુઃસ્વથી પણ નિગોદને વિષે અનંતગુણ
 હુ સ હોય છે ॥ ૪૯ ॥

પ્રાયર્થ-નારકીના હુ સ્વનું વર્ણન ઘણા સિદ્ધાંતોમા પ્રસિદ્ધ છે તથા નિગોદનું સ્વરૂપ નિ
 ગોદ બન્નીશી વિગિરે પ્રકરણથી જાણવું પરંતુ તે હુઃસ્વના વર્ણનને રૂઢા દિશ માત્ર દેવાની
 બીજી રૂઢા નારકીના હુઃસ્વથી નિગોદનું હુ સ અનંતગુણ રૂપથી કહ્યું ? તે કહીએ બીજી દૃષ્ટા-
 ત-સાતમી નરકમા ઉત્કૃષ્ટાદ્ય તેનીશ સાગરોપમનું છે, તે તેનીશ સાગરોપમના કોટલા સમય
 થાય, તેટલીવાર, કોઈ જીવ સાતમો નરકમા પૂર્ણ તેનીશ તેનીશ સાગરોપમને, આનંદે ઉપ-
 જી, ત્યારે તેને અસંખ્યાતા જવ નરકના થાય, તે અસંખ્યાતા જવમા સાતમી નરકને વિષે, તે
 જીવને કોટલું ભેદન ભેદનનું હુ સ થાય, તે સર્વે હુ સ એકવું કરીએ, તેથી પણ અનંતગુણ હુ-
 સ નિગોદોયા જીવ એક સમયમા જોગવે છે ધલી એક ઔદારિક શરીરમા અનંતા જીવ જોગ
 રહે છે તે જોગ શી રીતે રહે છે ? તે જાણવી બીજી એક સૂઝના અજાગ ઉપર રહે તેટલી
 કંદમલની કલો હોય, તેમાં અસંખ્યાતી શ્રેણી રહે છે તે એકેકી શ્રેણીમા અસંખ્યાતા પ્રતર છે

अव्य जीव ! तुं एक अवना माता पिताने रोतां कलकलता छोइने दिजगीर केम थाय ठे ?
 परंतु विचार करय के, ते कर्मना वंश करीने अनंता अवमां अनंता माता पिताने, रोता कल-
 कलता मकीने तुं आ अवमा आब्यो तुं ते माता पिताने आत्ममाथे 'निकलता आसुनी
 संस्था करवा वसीयतो, समुचना पाणीयकी पण अतिश अधिक थाय ठे त्यारे हवे तुं किया
 माता पिताने संतोप पुमानिश ? माटे वस्तुताये विचार करय के, आत्मानि माता कोण ठे ?
 पिता कोण ठे ? अर्थात् आत्माना माता पिता ठेऊ नही एवुं विचारीने साहसिकपणे घम
 सधिन करय ॥ ४८ ॥

एवुं नरके ॥ निरिच्छा ॥ दुःखानि ॥ प्रायुर्धम ॥ पोषण्यकर्मणि ॥

॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

निवेस्यन्ते ॥ दुःखं ॥ अवति

॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ ६४ ॥ ६५ ॥ ६६ ॥ ६७ ॥ ६८ ॥ ६९ ॥ ७० ॥ ७१ ॥ ७२ ॥ ७३ ॥ ७४ ॥ ७५ ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ ७८ ॥ ७९ ॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

अर्थ- (नर ए के ०) नरकने विषे (नर इया के ०) नारकी छे ते (छे के ०) छे (चोरणवाइ

विसहंतो तिस्रदुह । अणतपुगलपरावत्ते ॥ ५० ॥

अर्थ- (रे छोव के०) हे छोव ! (त्रिविद्वक्म्यवसा के०) नाना प्रकारना कर्मनिवेश करीने (तमि के०) ते (निगोअमये के०) निगोदनी मध्ये (वि के०) पण (अणतपुगलपरावत्ते के०) अतः पुञ्ज परावर्ष काल संधी पट्टे अनंता सद्म क्षेत्र पुञ्ज परावर्ष काल पर्यंत, तु (ति-रकदुह के०) तीक्ष्ण दुःखने (विसहंतो के०) सहन करतो सतो (वसिनु के०) रखो दे ॥ ५० ॥
 प्रावार्थ- तेवा दुःखने आ ज्ञेवि हानावरणादिक कर्मना वश यकी अनंतीवार भोगण्या हे मोटे हवेथी तेवा दुःखो न भोगववा पडे, तेवा उद्यममां तत्पर थवुं ॥ ५० ॥

निमित्त कथयति तदा आता मनुचत्तमसि रेसोव

५ ५ ३ ६ ५ ३

निहरीअ कहवि तत्तो । पत्तो मणुअत्तर्णपि रेडीव ॥

तवसि विनयार्थं प्राप्ता वितामणिसहस्र

७ ९ १० ८

तडवि डिणवरथम्मो । पत्तो चिंतामणिसरिडो ॥ ५१ ॥

१ पुद्गलपरावत्तुं स्वल्प आगत कडोथु

તે એકેકા પ્રતરમા અસહ્યાતા ગોલા હે તે એકેકા ગોલામા અસહ્યાતા શરીર હે તે એકેકા શરીરમા અનંતા હોવ હે એવી રીતે નિગોદના હોવને રહેવાનુ સ્થાન ઘણું સાંકડુ હે તે ઉપર એક સ્થૂલ દૃષ્ટાત કહીએ તોએ હેમ કોઈ લાલ ઓપધિયોને ડ્રેગી કરોને તેને ઘણા દિવસ સુધી લલમા ધુંદાવીને, પછી તેની રાડના દાણા હેલની ગોલીયો વાલી, તેમાં હો રીતે લાલ ઓપધિયોનો સમાવેશ થયો, તે રીતે એક શરીરમા અનંતા હોવ રહેલા હે તે નિગોદના હોવ, એક મુઠ્ઠામા પાસઠહ્વાર પાંચરોને ડ્રેગીશ જવ કરે, અને એક માસોઢાસમા સવરથી કાઢક અધિક જવ કરે હે એવી રીતે નિગોદમાં હાન્ય મરણના હુ લે હે કે, તે હુ:લની ઉપમાઢા નથી ! તે આઅપીને નિગોદને વિષે નરકના હુ લથી અનંતગુણ હુ લ શ્રી વીતરાગે કહ્યું હે ॥૪૯॥

તસ્મિન્નરકાર્થિકે અર્થે નિગોસ્પયે

તસ્માત્ ૧૨ કીલ

તિથિવક્યંવચાનુ

૩ ૫ ૪

૯ ૧

૨

તમિ વિ નિગોઅમત્રે । વસિન રેજીવ વિવિહકમ્મવસા ॥

તિથિવચાનુ ચોક્કસનુબંધ

અનંતાનુ પુરુષપરવર્તાનુ યાજનુ

૬

૭

૮

येन ५ प्रवर्धकूरे ७ पुनरपि ६ पठित ७ दुःख ८ अल्पसे १० ५

छोण प्रवर्धकूवे । पुणोवि पडिनु दुहं लहसि ॥५५॥

अर्थ—(रे छीव के०) हे छीव ! (तमि के०) ते छिनराछनो धर्म (पचेवि के०) पामे सते पण (तुम के०) तुं (छोण के०) छोणे करिने (पुणोवि के०) फरीयी पण (प्रवर्धकूवे के०) स-सारूप कूवाने विसे (पम्नि के०) पम्भ्यो सतो (दुह के०) दु खने (लहसि के०) पामिंश (तम के०) ते प्रकारना एटले संसारूप अंध कूवामा फरीयी नांसे एवा (पमाय के०) प्रमादने ए टले निचा विक्यादिकने (चेव के०) निश्चे (कुणसि के०) केम करे ते ? ॥५५॥

आचार्य—हे आत्मन् ! तुं छिनराछनो धर्म पाम्या एवो निश्चय अने व्यवहार ए वे प्रकारे ते धर्मनु करवु, ते मकी देइने उलटो तेने बदले छीयो फरीयी पण संसाररूप आवला कूवामा पमाय, एवा निचा विक्यादिक प्रमादने केम सेव ते ? केम के, मनुष्यनो प्रव, अने श्रीछिन धर्मनो प्राप्ति, ए बेनो योग मलबो तो चिंतामणी रखनी पेटे महा दुर्लभ ते ॥५५॥

उपनयनः ३ विनयर्मः ४ नय ५ अनुबोधः ६ सेवितः ७ प्रमादयेय ८

३ ४ ५ ६ ७ ८

अर्थ—(रे जीव के०) हे जीव ! तू (कहवि के०) कोइ महा कष्ट करीनि पण (तचो के०) ते निगोदयकी (निहरोअ के०) निकलीनि (मणुअचणपि के०) मनुष्यपणाने (पचो के०) पाम्यो ठे (तववि के०) तेशा पण (चितामणिसरिठो के०, चितामणि रत्न सरखो (छिण-वरधम्मो के०) छिनवरनो धर्म छे ते (पचो के०) प्राप्त थयो ठे ॥५१॥

प्राचार्य—हे आत्मन् ! तू अनेक प्रकारनो अकाम निर्झराए करीनि तथा निगोदनी प्रव-
स्थिति पुरी करीने अने महाकष्ट करीनि, महादुर्लभ एवा मनुष्य भवने पाम्यो तेमा पण
सकल वाञ्छाने पूरण करनार मोटे चितामणी रत्नसमान श्री छिनधर्म, तेने तू पाम्यो ठे पट्छे
तू छे छे सुखनी इच्छा करीश, ते ते सुखनी प्राप्ति आ धर्म वरेच्छा मलशे एवा धर्मेने पामीने
विषय कपायने घटान्वानो दिन दिन प्रत्ये उद्यम करय के, छेयी मनुष्य भव अने छिनधर्म
ए वे पामवानुं सफलपणुं थाय ॥५१॥

[प्राप्तेषि तस्मिन् रेजीव कस्तेषि ॥] प्रयादं स्वं न एव
३ ५ १ १४ १५ ११ १३

पस्तेवि तमि रेजीव । कुणसि पमार्य तुमं तर्यं चैव ॥

कथा ६

सावळी नगरीने विये शूरप्रज, अने शशिप्रज एवे नामे वे जाई राज्य प्रोगवता हता
तेवाप्रां एकदा समयने विषे, ह्यानी गुरु श्री धर्मघोषधरि नगरीनी बहार उथानने विये पधा
रया वनपालके छड राखाने वधाप्रणी दीधी राज्याये वनपालकने षण्ठुं खव्य आप्णुं पन्नी
वे बाधव, श्री गुरु पासे गया त्यां विधिपूर्वक वदन करी उचित स्थानके बेठा गुरुप पण
अवसर जाणी धर्मदेशना दीधी छेम के,

॥ शिखरिणीवृत्तम् ॥

सुखापायः कायः, प्रणयिषु सुखं स्वयंप्रियमस्तं ।

मङ्गारोगा प्रोमाः, कुण्डयदशः सर्पमहर्षः ॥

गङ्गादेवाः देवाः, प्रकृतिविषयता श्रीरणि सखा ।

यमः स्वर्गे देवी, परमिह दिवं कर्तुमुत्थितम् ॥ १ ॥

અર્થ-આ શરીર નિરતર અપાયરૂપ છે. એટલે કદરૂપ, દોષરૂપ, અને પાપરૂપ પૃથું મહામ-
લિન આ શરીર છે. તથા સ્નેહિતુ સુત્ર પણ અસ્થિર છે. એટલે સ્થિરતાયે કરીને રહિત છે. અ-
ર્થાત્ તે કુળમાત્રમા સ્નેહી પણ થાય છે, અને તેહ સ્નેહી કુળમાત્રમા ઘેરી પણ થાય છે, અને

नवलघो क्षिणधम्मो । नय अणुचिणो पमायदोसेणं ॥

ए इति केरे रे सोव रे आल्लविल्लि च सुबहु परलोअे केत्तसे गोविण्णसे

७ १ ए ७ ११ १० १३

हा जीव अप्पवेरि अ । सुबहुं परनुं विसुरिहिसि ॥५३॥

अर्थ- (जीव के०) हे जीव ! तें देवयोगयी (क्षिणधम्मो के०) छिनधर्मं के ते (नवलघो के०) पाम्पो परं (पमायदोसेणं के०) आलस्पादिक दोषे करीने (अणुचिणो के०) सेव्यो (नय के०) नयी (हा के०) आ वणी खेदकारक वार्त्ता ते (अ के०) वली (अप्पवेरि के०) हे आत्माना वैरिन् । (परनुं के०) परलोकने विषे तु (सुबहुं के०) अतिशे वणु (विसुरिहिसि के०) खेद पामीश अर्थात् वणोछ पश्चात्ताप करीश ॥५३॥

भावार्थ- हे आत्मन् । सर्व सुखनी प्राप्तितुं कारण एवा छिनधर्मने पामीने, केवल प्रमाद दोषयीछ, ते धर्मनुं सेवन, तें कथुं नही माटे तुं तहारीं मलेछा तहारा आत्मानो महोदो शत्रु धयो पृत्ते आत्मानो हत्या करनारो धयो माटे तुं मरण पामीने परलोकमां शशिप्रभ्रा-
छानीपठ वणोछा शोक करीश ॥५३॥ ते शशिप्रभ्राछानी कथा नीचे प्रमाणे छाणवी

श्वा मोटे तहारे राज्यनो स्वप नथी ! त्यारे शूरप्रभे कहुं जाई ! राज्यने ठेके नरक पामीए
मोटे महारे राज्यनो सर्वपा प्रकारे स्वप नथी त्यारे शशिप्रभे कहुं हे जाई ! मनुष्य प्रव पा-
मीने एले शुं करवा गमावे ठे ? ए सर्वे बालकने बिहामणरूप करी प्रवुं ठे मोटे स्वाले, पीले,
वावरो, काया बालवापी हाथमां शुं आपशे ? कोण छाणे परलोक ठे के, नथी ! अने प्रत्यक्ष
सुख प्रकीने परोक्ष सुखने शुं करवा वढि ठे मोटे हे जाई ! महारं कहेसु मानीने आ राज्य
जोगवी, परंतु उतावला यईने जो संसार प्रकशी, तो पनीपी वणोछ पश्चात्ताप करजो !
अने बली पनी तमे कहेशो के, जाईए वहुं नहोवुं मोटे हालमां सासारिक सुख जोगवीने
पनी प्रचावरणमां समय लेज्यो एवी रीते शशिप्रभे कहुं त्यारे शूरप्रभ कहेतो हवो अरे
जाई ! ए तमे शुं कहुं ! ॥ धर्मस्य त्वरिता गति ॥ एखे धर्मतो प्रमाद प्रकीने छलदीयीछ
करवो मोटे आ राज्य एयो एवी रीते कहिने बलात्कारे पीताना जाईने राज्य आपी शूर-
प्रभ राज्याये श्रीगुरु पास छे दीक्षा लोपी पनी वणां तप छप करी अते अनशन करी,
समाधि सहित काल करिने पाचमा ब्रह्मदेवलोकेने विषे देवतापणे उपन्यो हवे शशिप्रभ
राजा राज्य जोगवी, सात व्यसन 'सेवी मरीने त्रिछो नरकने विषे नारकीपणे उपन्यो हवे

વિષય મોગ હોતે, મહા રોગરૂપ હે. ઇટલે વિષય જોગથી અનેક પ્રકારના, રોગ ઉત્પન્ન થાય હે. અને સ્ત્રીયો હોતે, સર્પ સમાન હે. ઇટલે હેમ સર્પ કરે, ને ઝેર વહે, ને પ્રાણનો નાશ થાય, તેમ સ્ત્રીના સંસર્ગથી વિકાર ઉત્પન્ન થાય હે. અને તેથી અનેકવાર હેન્ય મરણ થાય હે. માટે હે. ગૃહસ્થાશ્રમમા રહેવું, તે કેવલ દુઃશરૂપ હે. અર્થાત્ નુંદના ઉપર બેસવા હોતો ગૃહસ્થાશ્રમ હે. ઇટલે હેમ નુંદનાં અદારે વાંકા હોય હે, તેમ ગૃહસ્થાશ્રમ ચાલાને અનેક પ્રકારના વાંકા આવી પડે હે. પણ કોડ વાતનું પાશઠં પન્નું નથી. ઇટલે ગમે તેથી કઠણ કમ્મર બાંધીને દડપણે, નુંદ ઉપર વેળી હોય, તોપણ તે પુરુષ હાલ્યા વિના રહે નહીં. તેમ સુજે તેવો સ્વરદાર, સંસારમા કહેવાતો હોય તોપણ તેને કોડ પ્રકારનું લાઝન (પાપ) લાગ્યા વિના રહે નહીં. અને લહ્મી પણ સ્વપ્નાવે ચંચલ હે. અને સ્થલ હે. ઇટલે હેતરનારી હે, અને વૈરી ઇવો કાલ હોતે, સ્વેદ્યા ચારી હે. ઇટલે પોતાની મરહીમાં આવે તે વસ્તે હોવને પક્ષીને લેડે દાખ હે. માટે આ પ્રવમા ઉત્કૃષ્ટ આત્માનુ દિત કરવું ઘટે હે. ઇટલે પરલોકમા હિતકારો પુરુષ ધર્મસાધન કરવું જોગ્ય હે ॥ ૧ ॥

હત્યાદિ ધર્મદેશના સાત્રલી નમે જાઈં ઘેર આવ્યા ઘેર આવેને શૂરપ્રજ, પોતાના જાઈં શશિપ્રજ પ્રત્યે કહેતો હવો હે જાઈં ! મહારે રાજ્યનો સપ નથી ત્યારે શશિપ્રજે કહું કે,

घोषंति

६

वरा

पथा

समुपस्थिते

अन्ते

११

६

७

१०

ए

८

सोऽति ते वराया । पन्ना समुवडियमि मरणमि ॥

काण्यमावरणेन

न

संस्थित

यैः

विनयमैः

२

४

५

१

३

पावपमायवसेणं । न संचियो ङोहि जिणधम्मो ॥५४॥

अर्थ—(ङोहि के०) ङम्मणे (पावपमायवसेणं के०) पापरूप प्रमादना वशे करीने (जिणधम्मो के०) जिणधर्म के० (न संचियो के०) पोताना आत्माने विषे नथी संचय करयो अर्थात् पोताना आत्मां जिणधर्म वरोवर तसाव्यो नथी (ते के०) तेवा (वराया के०) राक पुरुषो के० ते एट्ठी अज्ञान कटने करनारा पुरुषो के० ते (मरणमि के०) मरण (समुवडियमि के०) प्राप्त थए सते (पन्ना के०) पत्नी (सोऽति के०) शोक करे ठे के अररे ! आपणे काइ पण धर्म साधन करया विना परलोकने विषे क्याथी सुखी थइशुं ! इत्यादिक घणोड प-
श्चात्ताप करे ठे ॥५४॥

शूरप्रज देवतायि अवधिज्ञानना बले करी छोड़ुं, त्यारे पोतानो जाई शशिप्रजने प्रिछी न-
 रकने विपे दीठो देखीनि विचारुं के, एणो महारुं कहैलुं न मान्युं, मोटे नारकी थयो, ने घणुं
 दु ख जोगवे ठे तोयपण हुं ते दु ख टाळुं. एम घारी ते देवता मोहनो लीधो नरकावा-
 सामा आब्यो आवीनि पोताना जाईने घणो घणो ताणवा मांभ्यो, तेम तेम ते घणीछा वे-
 दना पामवा लाग्यो पत्नी देवता कहै के, जाइ । ते महारुं कहैलुं न मान्युं, चूना में तेने, घणुं ए
 कह्युं हतु तोपण हुं समज्यो नही मोटे हवे शुं करीश ? त्यारे ते नारकी कहै, हे जाइ ! हवे
 शुं करुं ? पत्नी शूरप्रज देव, परमाधर्मिने जलामण देइ पत्नी देवलोकि गयो शशिप्रज ब-
 णीछा पश्चात्ताप पाम्यो पण ते पश्चात्ताप काइ काम आब्यो नही तेम छे प्राणी चिंतामणी
 रत्न समान मनुष्य जब पामीने छिन धर्म नहीं करे, ते प्राणी शशिप्रज राजानी पेटे महा
 शोचनाने पामजे !! अने छे प्राणी शूरप्रज राजानी पेटे प्रमाद यकीनि, छलदीपी धम सा
 धन करशे, ते प्राणी मोक्ष देवलोकना सुख पांमशे एवु छाणी, प्रमाद यकीनि धम साधन
 करवुं ए उपदेश ।

१-१ जुगहुं- २ भीसप्रज्ञा ३ सुरापान. ४ वेरपायमन ५ जाहेरीकर्म (मृगपाकरबी) ६ चोरीकरबी
 ७ परकीसिबबी

અર્થ—(હા કેળ) હાં કારણ માટે (દિવો કેળ) દેવ હાં તે (મરિજાણ કેળ) મરણ પામીને
 (તિરી કેળ) તિર્યંચ (હોઈ કેળ) થાય છે અર્થાત્ દેવતા મરીને તિર્યંચમા તથા પૃથ્વીઆદિ-
 કમા ઉત્પન્ન થાય છે ! અને (રાયરાયા કેળ) રાજાના પણ રાજા હાં ચક્રવર્તી, તે (મરિજાણ
 કેળ) મરણ પામીને (નિરય જાલાણ કેળ) નરકની જાલાવેને કરીને (પરિપચ્છડ કેળ) અ-
 તિશે પચાય છે ! માટે (સંસાર કેળ) તે સંસારને (ધી ધી ધી કેળ) ધિકાર થાતું ! ધિકાર થાતું !!
 ધિકાર થાતું !!! ઇહાં અતિશે ધિકાર જાણાવવાને માટે ત્રણ વસ્ત ધિકાર કર્યો છે ॥૫૫॥

પ્રાવાર્ય—કોઈને એકવાર ધિકાર ! કોઈને બે વાર ધિકાર' ! પણ આ સંસારને તો ત્રણ-
 વાર ધિકાર કર્યો તેનું કારણ એ છે કે, દેવતા સરસ્વા મહા રુચિવંત પણ, મરીને તિર્યંચ ગતિને
 વિષે અથવા પૃથ્વીઆદિકમા જન પાષાણણે ઉત્પન્ન થાય છે ! આ શુ ઝંઘુ આશ્ચર્ય છે ! તથા
 ને સ્વપ્ના ખોળા, તથા ધોસઠ હજાર સ્ત્રીયોના પતિ, તથા ચોરાશી લાસ હાથી, ચોરાજી
 લાસ ધોના, ચોરાશી લાસ રથ, અને ઘણુંકોનુ પાયદલ, ઘલી નવ નિધાન, અને ધોદરલ
 તથા સોલ હજાર જન તથા વખીસ હજાર મુકુટવંધ રાજા ઇત્યાદિક, રાત્રી દિવસ હોની સે-
 વામા રહ્યા છે એવા ચક્રવર્તી રાજા પણ મરીને નરકની જ્વાલામાં ઉત્પન્ન થાય છે ! ત્યાં તે

प्रावार्थ-हे ङीव ! ङेवी ङोइए तेवी तने धर्मसाधन करवानी सामग्री मज्जो, तोपण कु-
 गुरुना उपदेशयी छिनआहा रहित अनेक प्रकारना अज्ञान कट करी, आ लोक तथा पर
 लोक ए प्रकारे बे लोकनु सुख हारी गयो केम के, लोकमां मनाव्वा पूजावाना अहकारयी,
 समज्झा विना अज्ञान कट करथां, तेथी परलोकमा तने षणोळ पञ्चाषाष षणो मटे थोडु
 पण छिनआणा सहित धर्मसाधन करवामा प्रमाद रहित था. अर्थात् पैच प्रकारना प्रमादना
 वशवी विराम पामीने छलदीयी धर्मसाधन करय ॥५४॥

विद्विड्भिद् संसार रेका गुत्ता ननु निर्वन् प्रवसि

११ १० ७ ३ १ ४ ५

धीधीधी संसारं । देवो मरिज्जणं तिरि होई ॥

गुत्ता एवमपराधप्रवर्तिनः परित्यज्यतेऽएव नरकस्थायमग्नि-

७ ६ ए ८

मरिज्जण रायराया ॥ परिपच्चइ निरयङ्गालाए ॥५५॥

१-१ मद २ निरप ३ कताप ४ मित्रा- जने ५ निरया

रतो, तथा सारा सारा घरेणां इत्यादिक साखची शक्तीने, अनाथ पटले रांक छेवो पडने, न-
रकादिक दुर्गतिने विषे जाय ते त्या गया पत्नी पूर्वे कहेली कोइ पण वस्तु ते छीवने स्वप
लागतो नयो माटे हे छीव ! परिणामे छे वस्तु तहारी साथे नथी आवती, तेवी वस्तु उप-
रथी मोह ममत्वनो त्याग करीने, छे परजवने विषे साथे आवीने सुखं करे ते, तेवा ज्ञानदर्शन
चारित्रादिक धर्मनुं आराधन करय ॥५६॥

वासियं गिरीसु वसियं । दरीसु वसियं समुद्रमग्नमि ॥

दृष्टोपेयु च गणिने संसारे संसारा क्वाचित्

रुक्मिणीसु यं वसियं । ससारं संसरतेण ॥५७॥

अर्थ-हे आत्मद ! (ससारे के०) ससारने विषे (संसरतेणं के०) पर्यटन करतो एवो हे तू, तेणे (गिरीसु के०) पर्वताने विषे (वसिय के०) निवास कर्यो हे तथा (दरीसु के०) पर्वतोनी गुफाने विषे पण (वसियं के०) निवास कर्यो हे तथा (समुद्रमग्नंमि के०) समुद्रनी मध्ये

ચક્રવર્તિને પરમાધર્મો, મહા વેદના ત્રણજાણે છે અહો ! હો ! આ તે શુ યોગી આશ્ચર્યકારક વાર્તા છે ! ! ! ॥૫૫॥

પાત્રિ અનાય

ચોખા

દુયસ્ય

પુર્વ

અ

કમણ્ણવાતસેનહત

૧૦

૧

૭

૭

૮

૯

૬

જાડ અણાહો જીવો ! દુમ્મસ પુખ્ત વ કમ્મવાયહન ॥

ધનપાન્યાયરવાર્તિ

ગત્તવજનકુટુંબ

મુક્ત્યાપિ

૩

૫

૫

ધણધન્નાહરણાંડં ! ઘરસયણકુહુવ મિલ્લેવિ ॥૫૬॥

અર્થ-(અણાહો કેળ) અનાય પવો, (જીવો કેળ) જીવે છે તે (ધણધન્નાહરણાંડં કેળ) ધન, ધાન્ય, અને આખરણોને તથા (ઘરસયણકુહુવ કેળ) ઘર, સ્વજાન, અને કુટુંબ હો તેમને (મિલ્લેવિ કેળ) મૂકીને પણ (કમ્મ વાય હન કેળ) કર્મરૂપ વાયુપ કરીને ફણાયો સતો (દુમ્મસ કેળ) ઘટ્ટના (પુખ્ત વ કેળ) પુષ્પની પેઠે (જાડ કેળ) જાય છે અર્થાત્ હોતે પડે છે ॥૫૬॥

ખાવાર્પ-જોમ વાયુથી પરાધીન થણુ પુષ્પ, યોગી વારમા નીચે પડી જાય છે, તેમ આ જીવ પણ કર્મે પ્રેર્યો સતો ધન, ધાન્ય, કુટુંબ પરિવાર, ઘર ઘાટ, હવેલી અને મહોટી મહોટી ઈમા-

देवा नोपिक्ता इति च कीटा पार्था इति मनुष्य एषः पणवस्ति
 १ २ ४ ५ ६ ७ ८ ९

देवो नेरइनु त्ति य। कीड पयगु त्ति माणुसो एसो ॥

उपोठवयान् च विष्णु मुखमासी सुहजागी च
 १० ११ १२ १४ १५ १६

रुवस्सी य विरूवो। सुहजागी दुस्कजागी य ॥५८॥

अर्थ-हे ङीव ! तूं केटलीएक वस्त (देवो के०) देव थयो ठे तथा (नेरइनु चि के०) के-
 टलीएक वस्त नारकी ए प्रकारे थयो ठे (य के०) वली (कीरु के०) केटलीएक वस्त क-
 मियादिक कीनी थयो ठे तथा (पयगु चि के०) केटलीएक वस्त पतंगियो ए प्रकारे थयो
 ठे वली (माणुसो के०) केटलीएक वस्त मनुष्य थयो ठे वली (एसो के०) एऊ तूं (रुवस्सी
 के०) केटलीएक वस्त रूपवत थयो ठे (य के०) वली एऊ तूं (विरूवो के०) केटलीएक
 वस्त कुरुपवत थयो ठे (य के०) वली (सुहजागी के०) केटलीएक वस्त सुसनो भोगवनारो
 थयो ठे अने वली (दुस्कजागी के०) केटलीएक वस्त दु सनो भोगवनारो पण थयो ठे ५८

(વસિયં કેળ) નિવાસ કરયો હે (ય કેળ) વલી ક્યારેક (સુકોસુ કેળ) ઘટના અગ્રને વિષે
(વસિયં કેળ) નિવાસ કરયો હે અર્થાત્ પૂર્વે કહેલા સર્વ સ્થાનકોમા તું અનતીવાર નિવાસ
કરી આવ્યો હે માટે તહારું નિવાસ સ્થાન એક ઠેકાણે નથી ॥૫૭॥

બ્રાવાર્ય-કોડ શિષ્યને પોતાના દેશનું, તથા પોતાના ગામનું, તથા પોતાને રહેવાની ઈ-
મારતનું, તથા પોતાની ઉચમ જ્ઞાતિનું, તથા પોતાના પ્રસિદ્ધ જીવનું, તથા પોતાના ઉચમ વ-
ર્ણનું इत्यादिक અજિમાનને ધારણ કરતો જોડને, ગુરુ નિર્પેદશ કરે હે કે, હે શિષ્ય ! તું
મિમ્પ્યા અજિમાન શું કરવા કરે હે ? પરંતુ તું વિચાર કરય કે, આ સંસારમા ભ્રમણ કરતાં
કેટલીએક વસ્ત તુ પર્વતને વિષે પઢરૂપે થઈ આવ્યો હે તથા કેટલીએક વસ્ત પર્વતની શુ-
ભામાં પણ સિંહાદિક પશુરૂપે થઈ આવ્યો હે તથા કેટલીએક વસ્ત સમુદ્રને વિષે જાલજાત
રૂપે થઈ આવ્યો હે તથા કેટલીએક વસ્તે ઘટ્ટોના અગ્રપ્રાગમા કાગના પ્રસુત પદ્ધિરૂપે
નિવાસ કરી આવ્યો હે इत्यादिक ઘણીક જાગ્યા નિવાસ કરી આવ્યો હે માટે તહારું
કીંઈ એક નિવાસ સ્થલ હે ? અર્થાત્ એક પણ ઠેકાણે નિવાસ કરવાના સ્થાનનો તહારો નિ-
શ્ચ નથી તોપણ મહારું મહારુ કરીને મિમ્પ્યા અજિમાન શું કરવા કરે હે ? ॥૫૭॥

स्वामी

दास

पूज्य

बाब इति

अधन

धनपरिमिति

ए

१०

११

१२

१३

१४

सामी दासो पुज्यो । खल्लोति अधणो धणवइत्ति ॥ ५ए ॥

अपि अह कोटि निपय

स्वस्वकमस्तस्यन्निनिवेदाः तस्यसहृणी कृतावेद्यायेनसः

४

१

२

३

५

नवि इह कोइ निअमो । सकम्मविणिविप्सरिसकयचिणे ॥

अन्यान्यकुरेण

नवव

पण्यसेने

सेव

७

६

ए

८

अनुन्नस्ववेसो । नडुव परिअत्तए जीवो ॥ ६० ॥ युग्मम् ॥

अर्थ-हे जीव ! तू केटलीएक वस्त (रात चि के०) राक्षा ए प्रकारे थयो (य के०) बली (दमगु चि के०) ज्रीसारी ए प्रकारे थयो (य के०) बली (एस के०) एऊ तू (सवागु चि के०) चमाल ए प्रकारे थयो बली (एस के०) एऊ तू (वियवज के०) वेदनो छाण थयो बली (सामी के०) स्वामी थयो अने (दासो के०) दास थयो (पुज्यो के०) पूज्य थयो अने (खल्लो चि के०) खल ए प्रकारे थयो बली (अधणो के०) निर्धन थयो अने (धणवइ चि के०)

भावार्थ—आ ऊँवि नटवानी पेटे छूटा छूटा रूपे करीने आ संसाररूपी रंगभूमिमा अनेक
 प्रकारना नाटक करथा ले छेम के, कीइक वसत देवतानो देश प्रह्लादयो, त्यारे एबुं विचारयुं
 के, छगत्मा महारा छेवो कीइ सुखीयो नथी तथा कीइक वसत नारवनी वेश प्रह्लादयो,
 त्यारे एबुं विचारयुं के, छगत्मा महारा छेवो कीइ दु लीयो नथी. तथा कीइक वसत ति
 र्गचनो वेश प्रह्लादयो, त्यारे एबुं विचारयुं के, छगत्मा महारा छेवो कीइने पराधीनपणानु
 दु ल नथी वली कीइक वसत मनुष्यनो वेश प्रह्लादयो, त्यारे एबुं विचारयुं के, छगत्मा
 कीइ महारा छेवो श्रेष्ठ बुचिवालो नथी एमछा कीइक वसत पोताना पुज्जना रूपनो अहं-
 कार करयो, के, महारा छेवो छगत्मा कीइ छपालो नथी तथा ज्यारे कुरूपवान् थयो, त्यारे
 एबुं विचारयुं के, महारा छेवो छगत्मा कीइ कुरूपवान् नथी एममाकनानी पेटे कीइ वसत
 सुखी यइने नाथ्यो, अने कीइ वसत दु ली यइने नाथ्यो मोटे हे आत्मन् ! ए सर्वे देशने
 असत्य जाणोने, फरीषी तेवा वेश धारण करवा पढे नहीं तेवो उद्यम करय ॥ ५८ ॥

एममा इति न प्रत्यक्षोक्त इति न एष अर्थात् इति एष केवचित्
 ? १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८

रात्रति य दमगुति य । एस सवागुति एस वेयविज् ॥

તથા તેના (અફિણના) સ્વાવાથી લોકમાં પણ આવરુ ઇચ્છતનો ઘટાનો દેસાય છે તથા તે સ્વાવાથી કાંઈ ઉત્તમ રસાયણ છેવો ગુણ નથી થતો, પૃથ્વુજી નહીં, પરંતુ શરીર પણ સ્વાવ થતું દેસાય છે વલી તે અફિણ ન મલવાથી કોઈ ઘસત ડાંટિયા ઘસોને મરવા વસત પણ આવે છે. ઇત્યાદિક અફિણના અનેક પ્રકારના અવગુણ હાણે છે, દેસે છે, અને અનુબંધે છે, તો પણ તેને મૂકી શકવો નથી તેનું કારણ કાંઈ અમ્યાસ અને કુસંગવિના વીહું હાણાવું નથી તેમ આ હીવેને પણ અનાદિકાલના અમ્યાસથી તથા વિષયી હીવોની સોવતથી, આ પંચ પ્રકારના વિષય સુસમાં ડુસ છે એમ હાણે છે, દેસે છે, તથા અનુબંધે છે, તો પણ અફિણના વ્યસનની પેઠે સારું માની વેગે છે તેથી અને અનેક પ્રકારના નીચા ડંચા રૂપ કરી આ સસારને વિષે નાટક કરવું પડે છે વલી શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે,—

॥ અનુષ્ટુપ્ હત્તમ્, ॥

અવમાનાત્પરિબ્રંશાદ્યથબન્ધવમક્ષયાન્ ॥

પ્રાપ્તા રોગાથ શોકાથ જાત્યન્તરશલેષ્વપિ ॥ ૧ ॥

અર્થ-અપમાનથી, તથા ડંચી પદવીથી પમ્ત્વાથી, તથા ઘથ વધ અને ઘનનો ક્રુપ તે થકી

ઘનપતિ એ પ્રકારે થયો ॥૫૯॥-(૬૪ કે ૭) એમા એટલે પૂર્વે કહ્યું તેમા (કોઈ કે ૭) કોઈ પ્રકારનો (નિશ્ચયો કે ૭) નિયમ હોતો (નવિ કે ૭) નથી હો કેમ કે, (સકમ્મ કે ૭) પોતાના જ્ઞાનાવરણીયાદિક હો કર્મ, તેની (વિણિવિઠ કે ૭) વિનિવેશ એટલે પ્રકૃતિ, સ્થિતિ, અનુ-
 પ્રાગ, અને પ્રદેશ તે રૂપ હો રચના, તેના (સરિસ કે ૭) સરસી (કમચિઠો કે ૭) કરી હો વેષ્ટા તે હોણે એટલે દેવાદિક પર્યાય રૂપનો અભ્યાસ (આશ્રય)રૂપ વ્યાપાર તે હોણે એવો સતો (ન-
 જીવ કે ૭) નદની પેઠે (અશુભ કે ૭) અન્ય અન્ય હો (રૂવેસો કે ૭) રૂપ અને વેશ તે હોણો એવો
 (હોવો કે ૭) હોવ હોતો (પરિચય એ કે ૭) પર્યટન કરે હો ॥૬૦॥

પ્રાર્થન-હે આત્મન્દ્ર ! તું ચૌદરાહા લોકરૂપ ચૌદામા, રાહા પ્રહાદિકરૂપે સ્ત્રી પુરુષોના
 વેશ લેઈને, નદુઆની પેઠે અનેક પ્રકારે નિષ્ફલ નાચ્યો, પણ તેમાથી તને કોઈ પ્રકારનો
 અવિનાશી સરપાવ મળ્યો નહીં તોલડો ચ્યાર ગતિમાં પ્રમણ કરવા રૂપ સરપાવ મળ્યો તો-
 પણ તે પ્રમણ કરવાના અભ્યાસ થતી, નિવૃત્તિ પામતો નથી હોમ કોઈ અફિણ પ્રમુલ્લનો
 વ્યસની હોય, તે વ્યસની તે અફિણને એમ હોણે હો કે, આ અફિણ સ્વાપ્નો ઘણા માણ
 સોના હોવના હોસમ થાય હો, તથા તે સ્વાતા પણ કઠવું જેર હોવું લાગે હો તથા દેસાવું પણ
 કાલા ટીકરા હોવું સરાવ દેસાવ હો અને તેની સુગંધ પણ અસર થંદન હોતી તરમ નથી

प्रावार्थ-हे आत्मन् । ते वीछी गतिथोमा तो अनेक प्रकारना दु स जोगव्या, परंतु रत्न
 प्रप्रादिक नरकीना दु सतों कही शक्याय तेवा ठेऊ नही । केम के, तेने विपे अनंती शीत
 वेदना, ॥१॥ तेमऊ अनंती उण वेदना एटले आपणे अहिना आफरा घसवखता सेरना
 अंगारा होय, तेना उपर ते उणवेदनीवाला नारकीना कीवने सुवादे, तो तेने वणीऊ निचा
 आवी जाय ॥१॥ तथा एवीऊ रीतनी अनंती छुधा वेदना, एटले ऊगत्मा रहेला सर्व दु-
 तादिक पुजलो ते नारकीना कीवने सवराधीए, तोपण तेनी छुधा पूरी न थाय ॥३॥ तेमऊ
 अनंती दुपा वेदना एटले ऊगत्मा रहेला सर्व समुद्योना पाणी ते नारकीना कीवने पाइए,
 तो पण ते नारकीना कीवनी दुपा जीपे नही ॥४॥ तेमऊ अनंती तरऊ वेदना, एटले अ-
 नेक प्रकारना तरवार प्रमुख शस्त्रवेद करीने, ते नारकीना कीवने वर्षण करे, तोपण ते नार-
 कीना कीवनी तरऊ मटे नही ॥५॥ तेवी रीते अनंती परवशपणानी वेदना, एटली वषी
 ठे के, आत्मा ऊगत्मा परवशपणानी वेदना एकठी करोए, तोपण तेना बरोबर न थाय ॥६॥
 तेवी रीते, ज्वर ॥७॥ दाह ॥८॥ ज्वर ॥९॥ अने शोक ॥१०॥ ए चारनी वेदना आत्मा ऊ-
 गत्तनी एकठी करोए, ते यकी पण एकैक वेदना अनंतगुणी जाणवी आधी अनंतगुणी वे-
 दनाउ, सात व्यसनना सेवनार प्रमुखने जोगववी पडे ठे केम के, कोइए परबो संग करयो

शोकनो छातिमा रोग ने शोक, आ छाति प्रोगव्या ने ॥१॥ आ अधिकार संबंधी श्री आ-
चारागङ्गी सूत्रमा विशेष प्रकारे कह्युं हे, त्यांथी छोड लेवु ॥५॥६॥

अरज्यु

वेवनाः

अनुपयाः

असातमसुर्जबहुर्लयाभुताः

३

७

४

५

नरएसुवेअणान । अणोवमान असायवहुलाने ॥

रेखीव

त्तया

प्राप्तः

अर्नतकृतः

बहुविधाः

१

२

७

८

६

रेजीव तए पत्ता । अणतखुत्तो वहुविहाने ॥६॥

अर्थ-(रे जीव के०) हे जीव ! (तए के०) तें (नरएसु के०) रत्नप्रज्ञादिक सात नरकेने
विषे (अणोवमान के०) उपमा रहित एवीयो (असायवहुलान के०) दुःखे करीने जरेली ए-
वीयो, एटले अशाता वेदनीय कर्मथो उत्पन्न झाली एवीयो, अने (बहुविहान के०) बहु
प्रकारनी (वेअणान के०) वेदनाने के ते (अणतखुत्तो के०) अनर्तजात (यथा के०) पायी
ते अर्थात् तु जोगवी नृस्यो ने ॥६॥

प्रावार्थ-हे आत्मन् । तें बीछी गतियोमा तो अनेक प्रकारना दुःख जोगव्या, परंतु रत्न
 प्रपादिक नरकोना दुःख तो कही शकाय तेवा ठेका नही ! कम के, तेने विषे अनती शीत
 वेदना, ॥१॥ तेमळा अनंती गुण वेदना एटले आपणे अहिना आकरा धसधसवा खेरना
 अंगारा होय, तेना उपर ते गुणवेदनीवाला नारकीना जीवने सुवादे, तो तेने घणीळा निचा
 आवी जाय ॥२॥ तया एवीळा रीतनी अनंती छुषा वेदना, एटले कागतामा रहेला सर्व हृ-
 तादिक पुज्जो ते नारकीना जीवने खरावीए, तोपण तेनी छुषा पूरी न थाय ॥३॥ तेमळा
 अनंतो तया वेदना एटले कागतामा रहेला सर्व समुखेना पाणी ते नारकीना जीवने पाइए,
 तो पण ते नारकीना जीवनी तया ओपे नही ॥४॥ तेमळा अनंती खरळा वेदना, एटले अ-
 नेक प्रकारना तरवार प्रमुख शस्त्रे करीने, ते नारकीना जीवने घरण करे, तोपण ते नार-
 कीना जीवनी खरळा मटे नही ॥५॥ तेवी रीते अनंतो परवशपणानी वेदना, एटली बधी
 ठेके, आखा कागता परवशपणानी वेदना एकठी करीए, तोपण तेना चरोचर न थाय ॥६॥
 तेवी रीते, ज्वर ॥७॥ दाह ॥८॥ ज्वर ॥९॥ अने शोक ॥१०॥ ए चारनी वेदना आखा का-
 गतनी एकठी करीए, ते थकी पण एकेक वेदना अनंतगुणी काणवी आवी अनंतगुणी वे-
 दनाउ, सात व्यसनना सेवनार प्रमुखने जोगववी पडे ठे कम के, कोइए परस्त्री संग करयो

होय, तेने त्यां (नरकमां) तेढा स्त्रीना आकार ढेवी लोढानी पुतली बनावीनि, अने तेने
अग्निवेने सारी पेठे लालचोल धसधसतो करीनि, ते स्त्रीनी साथे ते परमाधर्मियो अनेकवार
ते पुरुषने चलात्कारे आलिंगन करावे ठे इत्यादिक नरकने विषे अतंतुणी वेदना शास-
ना कही ठे तेने विचारिनि हे मंदमते ! काइक तो पाप कस्तां पाळो उसरय ! ॥६१॥

आ नरकना उ सना अधिष्ठारने विंशये जाणवानी मरजी होय तो, श्री स्यगमाग सु-
प्रना प्रथम श्रुतस्केधना पांचमा नरक विज्रिकि अध्ययनने विषे ङोइ लेज्यो

वेत्ते मनुष्याचे

परमियोग्य

इष्टमतेन

१

२

३

४

देवते मणुअत्ते । पराभिनुगत्तणं नुवगाएणं ॥

मीयणुअत्तं

बहुविधं

अनेतकत्तं

समटुमूनं ।

६

७

८

९

भीसणपुढं बहुविहं । अणंतसुत्तो समणुमूअं ॥६२॥

अर्थ-हे ङीव ! (देवचे केण) देव जवने विषे, तथा (मणुअत्ते केण) मनुष्य जवने विषे
(पराभिनुगत्तणं केण) परतत्रपणाने (नुवगाएणं केण) पाम्यो एवो तुं के तेणे (बहुविहं केण)

बहु प्रकारनु (जीसणपुढ के०) जयानक दु ख ऊ ते (अणतसुचो के०) अनंतीवार (समण-
नुअ के०) अनुजय करथु ठे ॥६२॥

जावार्थ-हे आत्मन् ! विशेष ज्ञानवत एवा देव जवने विषे, तथा मनुष्य जवने विषे पण,
स्वतंत्रपणु एकीने परतत्रपणा वदे, एटले परवशपणे रहोने, अर्थात् इच्छियोने वश बइने,
महामहा कष्ट अनंतीवार जोगव्या ठे एटले इच्छियोए छेम छेम तने नचाव्यो, तेम तेम तु
नाच्यो नें तेथो महा जयानक दु खने पाम्यो, परंतु ते इच्छियोने तें वश न करी मोटे ज्यारे
त्यारे पण, ते इच्छियोने वश करीने आत्मसाधनमा वर्तिस, त्यारेऊतहारु कट्याण बशे ६२॥

सिध्दोक्ति

अनुग्रहः

मीममहावेअणा

अनेकविधा

१

२

४

३

तिरियगइ अणुपत्तो । जीममहावेअणा अणेगविहा ॥

अममरणारथे

अनेकव

परिधाल

५

६

७

जम्मणमरणरहडे । अणतसुत्तो परिअमिनु ॥६३॥

होय, तेने त्या (नरकमा) तेऊ स्त्रीना आकार छोटी लोढानी पुतली बनावीने, अने तेने अग्निबिंदे सारी पेटे लालचोल धसधस्तो करीने, ते स्त्रीनी साथे ते परमाधर्मियो अनेकवार ते पुरुषने बलात्कारे आलिंगन करावे हे इत्यादिक नरकने विषे अततगुणो वेदना शासना कही हे तेने विचारीने हे मंदमते ! काइक तो पाप करतां पाजो उतराय ! ॥६१॥

आ नरकना दु खना अधिकारने विशेषे जाणवानी मरजी होय तो, श्री सयगनाग सज्जना प्रथम श्रुतस्कर्षना पांचमा नरक विज्रक्ति अभयनने विषे छोड लेज्यो

देखते

मनुष्यो

परमियोगस्त

इत्यमतेन

१

२

३

४

देवते मणुअत्ते । पराभिजंगत्तणं उवगएणं ॥

भीषणपुत्र

बहुविध

अनलकल

समदुमूल

६

५

७

८

भीसणपुहं बहुविहं । अपांतखुत्तो समणुसूअं ॥६२॥

अर्प-हे जीव ! (देवसे केण) देव जवने विषे, तथा (मणुअत्ते केण) मनुष्य जवने विषे (पराभिजंगत्तणं केण) परतंत्रपणाने (उवगएणं केण) पाप्मो परो हे के तेणो (बहुविहं केण)

बहु प्रकारं (जीसणदुह के०) ज्ञानक दुःख के ते (अणतखुत्तो के०) अनन्तीवार (समण-
नूअ के०) अनुभव करथु ते ॥६९॥

प्रावार्थ—हे आत्मन् ! विशेष ज्ञानवत एवा देव ज्वने विषे, तथा मनुष्य ज्वने विषे पण,
स्वर्तत्रपणु मूर्खीने परतत्रपणा वरे, एटले परवशपणे रहिने, अर्थात् इच्छियोने वश पइने,
महामहा कट अनन्तीवार जोगव्या ठे एटले इच्छियोए छेम छेम तने नचाव्यो, तेम तेम तु
नाच्यो न तेयो महा ज्ञानक दुःखने पाम्यो, परंतु ते इच्छियोने ते वश न करी मोटे ज्यारे
त्यारे पण, ते इच्छियोने वश करीने आत्मसाधनमा वरिंश, त्यारेऊतहारु कट्याणा यशे ६९॥

विर्योगिनि

अनुपमा

भीममहावेदना

अनेकविधा

१

२

४

३

तिरियगइ अणुपत्तो । जीममहावेअणा अणेगविहा ॥

सम्यमराएण्ठे

अननकत्त

परिआल

५

६

७

जम्मणमरणरहट्टे । अणतखुत्तो परिअमिनु ॥६३॥

अर्थ- हे आत्मन् ! तू (तिरियगडं के०) तिर्यच गतिने (अणुपत्तो के०) पाम्यो हे त्या (अणोगविहा के०) अनेक प्रकारनी (जोममहावेअणा के०) जपकर एवी महोदो वेदनानिने सहन करतो सतो (हम्मण मरणा रहट्ट के०) ऊम मरणरूप रहट्टने विपे (अणंतसुत्तो के०) अनतीवार (परिप्रमिउ के०) परिभ्रमण करी आव्यो हे ॥ ६३ ॥

जाचार्य-हे वीर ! तूं तिर्यच गतिने विपे गयो, त्यां आगल गथेमादिपणे अवतरीनि कुजारादिकना हाथना घणा मरणा खाइ आव्यो हे वली घोमा प्रमुखना अवतार धारणा करिनि घणा कोरमादिकना प्रहार सहन करी आव्यो हे अने हाथो प्रमुख थडने अंकुशना प्रहार सहन करी आव्यो हे वली बलद प्रमुखना जवमा घणो पकणोनी आरोना प्रहार खाइ आव्यो हे वली माकना प्रमुखना जवमा घेरघेर शलाघो करी नाचीने रोटलाना डुकना पराणे पामवानुं कष्ट सहन करी आव्यो हे वली बोकना प्रमुखना जवमा मरणातकट सहन करी आव्यो हे वली पोपट प्रमुखना जवमा पाळारादिकने विपे बधनकटने सहन करी आव्यो हे अर्थात् एव कोइ दुःख नथो के, हे दुःखने तें सहन नथो कुरुं !! ए प्रकारे अनतीमार घोर महा प्रपानक दुःख तें सहन करयां हे माटे हवे एवुं धर्मसाधन करय के, कोधी तेवा दुःख जोगववां पडे नहो ॥ ६३ ॥

जावति केवि दुस्का । सारंग माणसा व संसारे ॥

मांस धर्मेतत्त्व

अपि

संसारकागरे

११ १०

१

ए

पत्तो अणतखुत्तो । जीवो संसारकतारे ॥६४॥

अर्थ—(जीवो के०) जीव है ते (संसार के०) संसारने विषे (सारी के०) शरीर संबंधी (व के०) वली (माणसा के०) मन संबंधी (जावति के०) हैटलो (केवि के०) कोइ पण (दुस्का के०) दु ख है, तेने (संसारकतारे के०) संसाररूपी अटवीने विषे (अणतखुत्तो के०) अनंतोवार (पचो के०) पाम्यो है एटले संसाररूप अटवीमा परिभ्रमण करतां आ जीव सर्वे दु ख सहन करी आव्यो है ॥६४॥

भावार्थ—आ संसारने विषे दु ख वे प्रकारना है, एक शरीर संबंधी रोगादिके करीनि दु ख है अने बीछ्छ मन संबंधी इष्ट वस्तुना वियोगादिक थकी दु ख है ते सर्वे दु ख आ संसाररूप अटवीने विषे भ्रमण करतां, आ जीव अनंतोवार भोगव्या है ॥६४॥

तएहा अणतखुत्तो। संसारे तारिस्सी तुमं आसी ॥

यो गुणा प्रयसिन्नु सवोरपीना

वरकं

म नीसिफुर्पाणू न समर्थमवेणू

हां पसमेनु सवो। दहीणमुदयं न तिरीजा ॥ ६५ ॥

अर्थ-हे जीव ! (तुमं के०) तेने (तएहा के०) ठण्णा अर्थात् ठण्णा (तारिस्सी के०) ते प्रकारनी (अणतखुत्तो के०) अनन्तीवार (संसारे के०) नरकरूप संसारने विषे (आसी के०) उत्पन्न भइ हवी (हां के०) हो ठण्णाने (पसमेनु के०) शमावावने अर्थे (सवोदहीणं के०) सर्व समुच्चोनुं पण (उदयं के०) छल हो ते (न तीरीजा के०) न समर्थ थाय ॥ ६५ ॥

आ प्रकारनी अर्थ प्रथम नरकनी घेदनामा कही गया बीए माटे पुनरुक्ति दोषनुं निवारण करवा माटे आ प्रकारनी प्रावार्थ छाणवो के, हे जीव ! तेने अनन्ती ठण्णा उत्पन्न भइ हो, के, ते ठण्णा शमाववने माटे, सर्व समुच्चोना पाणीना बिडु छेउला पनादिक बने पण तहारी ठण्णा पूरी थाय तेम नथी ते कसुं ठे के,

पापुपिप्यां व्रीहियवं । हिरण्यं पयाय स्त्रियः ॥

माछमकस्य तत्सर्वं । मिति परपञ्च मुखति ॥ १ ॥

अर्थ-सयली पृथ्वीमा उत्पन्न थएली अनेक प्रकारनी मृगेर तथा अनेक प्रकारना घनं
थने छत्र विंगेरि सधलु धान्य, को एक छणने प्राप्त थाय, तोपण तेने धान्य सबधिनी वृणा
पूरी न थाय तेमछा सधला छगत्मां रहेलु हीरा, माणिक, मोती, सोनुं रूपु विंगेरि घन, एक
पुरुषने प्राप्त थाय, तोपण ते पुरुषनी घन सबधिनी वृणा पूरी न थाय तेमछा छगत्ने विपे
कोटला हाथी, घोडा, उंट बलद, गायो, जेशो विंगेरि चतुष्पद छोवी ठे, ते को एक छणने
प्राप्त थाय, तो पण ते पुरुषनी चतुष्पद सबधिनी वृणा पूरी न थाय तेमछा छगत्ने विपे रु
पालामा रूपाली देवागनाउ तथा महोदय महोदय राछानी राणीयो तथा महोदय महोदय
दयनी स्त्रीयो छेसी के, अत्यत लावण्यवाली, अत्यत रूपवाली, अत्यत गुणवाली अने सुदर
सुगंधवाली एवी छवान स्त्रीयो को एक पुरुषने, प्राप्त थाय तोपण ते पुरुषनी स्त्री संबंधी वृणा
पूरी न थाय ए प्रकारनो विचार करिने को नाखो पुरुष वैराग्यने पावे ठे, तेछ पुरुष ससारने
विपे मोह पामतो नथी ॥ १ ॥

मोटे हे आत्मन् । उपर कसा प्रमाणे तु अनतीवार विषयो प्रोगवी चूकयो ने परंतु के सुसनी
ते एक वस्तु पण अनुभव नथी करयो, एवा आत्म सुखनी प्राप्तिने विषे उद्यम करय ॥६५॥

आत्मन्

अनन्तरः

संसारनेकयोः तव

धुर्धनि

आदयो

६

५

१

२

३

४

आसी अणांतखुनी । ससारे ते छुहावि तारिसिया ॥

मां प्रगमिन्

सर्वः

पुत्रकप्योऽपि पुनर्विरपि न

नीर्णन् न चक्षुषाण्

७

८

९

१०

११

१२

हां पसमेनुं सवो । पुगलकानुवि न तरिजा ॥६६॥

अर्थ-रे जीव ! (संसारे के०) नरक प्रवरूप संसारने विषे (ते के०) तने (तारिसिया के०)
तेवा प्रकारनी (बुहावि के०) दुष्ठा पण (अणंतखुने के०) अनतीवार (आसी के०) उत्पन्न
पड़ हती के, (हां के०) के दुथाने (पसमेनुं के०) ग्रामावधाने (सवो के०) सर्व एवा (पुगल
कानुवि के०) वृत्तादिरूप पुज्जलना समझ के ते पण (न तरिजा के०) न समर्थ थाय ! ॥६६॥

प्रावार्थ-हे आत्मन् ! नरक प्रवने विषे तने एवी दुष्ठा उत्पन्न पड़ हती के, आ खगत्यां
रेखा के वृत्तादिक सखला सारा पुज्जोबद्ध पण ते दुषानी शांति थाय तेम नबोव

एवी ह्युपावेदनी तें परवशपणामा अनर्तवार सहन करी ते माटे तने उपदेश करवानो एट-
 छोळा ते के, आळा स्वाधीनपणामा एकाएक वरुं, अथवा एक उपवास करवो, तेमां पण
 तने महोदो विचार यद् पंद ते अने वली तु एवु बोले ते के, महाराथी स्वत्सरीनो उपवास
 पण वनी शकवो कठण ते कारण के, महाराथी तो एक वन्विर पण नुस्तु रहेवात नथी
 एम वहीने अनेक प्रकारना सारा सारा जोळन करावी छमे ते, पय्यु हे मूढ जीव! आसो जा
 मारो यइने ते केटला मण घुतादिक मिट पदार्थो साधा दश? तेनुं सुख लेश मात्र पण आळा
 तने रहु नही केम के, जो घु तहारा हाथे तहारी कीज उपर हाथ केरवी जो के, ते हुतादिक
 पदार्थोनी काइ पण चिकाश कणाय ते? अर्थात् नथी कणातो तेमळा हवेथी पण तुं अनेक
 प्रकारना पाप प्रपचादिक करीने सारा सारा जोळन करीश, तोय पण धूवनी पेठे ते छिह्वा
 इचि तस थवानी नथी अने छिह्वा इचिनु पोपण ते, तेळा सर्वे इच्छियोना पोषणनु मूल ते
 एटले जेम वृहना मूलमा पाणी नासीए, तो वधा दूह्मां ते पाणी पसरे तेम एक छिह्वा
 इच्छिने वूदी मूकवाथी बीछी इच्छियो प्रयासे करीने कीती होय, ते पण कुमार्गे चाले ते माटे
 नीतिशास्त्रमा कथुं ते के, "छिन्नं सर्वं हितं रसे" एटले जेणो रसना इच्छिय जोती, तणे सधली
 इच्छियो कीती जाणवो केम के, रसनेच्छियने मोवली मूकवाथी मयमासादिकने विषे पण

प्रवृत्ति थाय ते अने तेथी विषयनी वृद्धि थाय ते तेणो करीने नरकादिकने विषे ऊतु पने ते त्यां पूर्वे कहेली क्षुधा वेदनी सहन करशी पने ते पट्लाळा माटे ग्रंथकारे क्षुधावेदनीना स्वरूपने विशेषे जाणावधाने माटे फरीयो वर्णन करयुं ते माटे तेथी पुनरुक्ति दोष समजावो नही ॥६६॥

इत्या बनेच्छति

अव्ययपणानी एतवर्त्मनचावति

५

३

४

काऊणम ऽणेगाइ । कम्मणमरणपरियट्ठणसयाइ ॥

दुब्बेन मनुपत्त

वरि क्कमे मयेच्छिं मुक्खं खोव

६

७

१

९

८

७

दुत्तेकण माणुसत्त । जइ लहइ छाहिहियं जीवो ॥६७॥

‘अर्थ- (छाइ के०) ज्यारे (जीवो के०) जीव हाते (अणेगाइ के०) अनेक एवां (कम्मण मरण के०) काम मरणतेनां (परियट्ठण के०) परावर्त्तन तेना (सयाइ के०) शेकने पटले कम्म मरणना शेकने परावर्त्तनेने (काऊण के०) करीने (दुत्तेकण के०) दुःखे करीने (माणुसत्त के०) मनुष्यपणाने पामे ते, त्यारे (छाहिहिय के०) यथा इहा प्रमाणे पटले पोतानी इहा प्रमाणे कटालपणाने (लहइ के०) पामे ते ॥६७॥

धम्ममि जो विसीयइ । सो कानुरिसो न सप्पुरिसो ॥६८॥

अर्थ-(हो के०) हो पुरुष (तह दुल्लहलज के०) तथा प्रकारे एटले बुद्धकादि दश दृष्टते करी दु ते पामवा योग्य एवं (च के०) बली (विजुलया चंचल के०) विजलीरूप लतानी पेटे चंचल एवं (त के०) ते, एटले ते योग्य एवं (गणुयच के०) मनुष्यपण, तेने पामोने (धम्ममि के०) धर्मेने विषे (विसीयइ के०) खेद पामे ने (सो के०) ते (कानुरिसो के०) कुत्सित (निंदित) पुरुष जाणवो पण (सप्पुरिसो के०) सत्पुरुष (न के०) न जाणवो ॥६८॥

भावार्थ-छानशासनमा प्रसिद्ध एवा दश दृष्टते दुर्लभ एवो, अने विजलीना ज्वकारानी पेटे कृष्णभ्रमुर एवो, ने छेमा कोइ प्रकारनी पण स्वामी नथी एवो, एटले आ मनुष्यनो भव अद्वी द्वीपमा भयो, तेमा बली कर्म नृमिमा भयो, तेमा बली आर्य देशमा भयो, तेमा बली उत्तम कुलने विषे भयो, तेमा बली अविकल पर्चडिये पूण भयो, तेमा बली निरोगी काया पाम्यो, अने तेमा बली सहकरुनो अने सत शास्त्र सांजलवानो छोग बन्थो, तेम लता पण, हो पुरुषो, धर्मसाधन करवामा प्रमाद करे ने, ते पुरुषो निंदा करवा योग्य थाय छे, पण ते सत्पुरुषोनी पत्तिमा गणवा लायक यता नथी मोटे हे होव । पूर्वे भ्रमुरभव करेला प्रशुप गाना स्वप्नावने पकी देइने, मनुष्यभवन छेले लगभगमा उत्तम करथ ॥६८॥ । ।

॥ उपजातिवृत्तम् ॥

मानुष्यतयमि नटससारसमुद्रस्य सध्येसति

३ १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

माणुस्सज्जम्मे तमि लक्षयमि । जिणिदधम्मो न कत्त य छोणं ॥

बुद्धिने गुणे दणा धनुस्सेण हत्थौ पुत्तय्यौ तथा च अक्कयं तेन ॥

१३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

सुट्ठे गुणे जह धाणुक्कण्ण ॥ हन्ता मलेवा य अवस्स तेणं ॥ ६९ ॥

अर्थ- (छोणं के०) छोण (तमि के०) संसाररूप समुच्चता काठारूप (माणुस्सज्जम्मे के०)

मानुष्य जन्म (लक्षयमि के०) पांमे सते (जिणिदधम्मो के०) जिनेच्चनो धर्म छे ते (न कत्त

के०) नयो करयो (तेण के०) तेणे अर्थ्यात् तेने (य के०) पण (जह के०) जेम (धाणुक्कण्ण

के०) धनुर्धारि पुरूप छे तेणे अर्थ्यात् तेने (गुणे के०) पणज (सुट्ठे के०) सुट्ठे सते (अवस्स के०)

निश्चे (हन्ता के०) हाथ (मलेवा य के०) धसवा पमेछ ते तेम आ जीविने पण हाथ धसवा

पमे छे एट्ठे पली धणो पश्चात्ताप कस्वो पमे छे ॥ ६९ ॥

प्रावर्त्य-अनन्ता प्रवरूप समुद्रमो जटकता मनुष्य हान्यरूप काठो प्राप्य षण् सते
 पण केणो अहिंसारूप छिनधर्म न आचरण करयो, तेने, काम रणसंश्राममा युद्ध करवा गण्डला
 एक धनुर्धारी पुरुषना धनुष्यनी पण्डत तूटी गइ, तेथी तेने काम हाथ बसवा पम्प्या, तेम तहारे
 पण हाथ बसवा पम्प्यो मोटे, हे छीव ! जो तुं पण ठतो सामग्री सते छिनधर्मरूप जातु नहि
 ग्रहण करे, तो तहारे पण मरणावस्थति पश्चात्प्राप्य करवोछ पम्प्यो ते आ प्रकारे के, अरेरे !!
 में ठतो सामग्री ए पण आ शुं करयुं नु !! के, परलोक के कृता धर्मरूप जातु काइ पण लीधुं
 नही ! मोटे हवे हुं शुं करीश ! एवी रिति तहारे हाथ बसवा पम्प्यो बली काम आ चवमा भोमो
 काल रहवा मोटे कोइ पुरुष ज्यारे परदेश छवानो होय, त्यारे ते पुरुष मथमयी जाता विंगे-
 रनो एतलो बधो बंदोबस्त करी राखे ठे के, असुक छग्याए उत्तरीशुं, बे त्यां असुक जोऊन
 करीशुं एवी रितनो ठराव करीनि पनी पोतानी साथे जातादिक बणी सामग्री लेइने जाप
 ठे पण जातु लिधा शिवाय छतो नही तेम तहारे तो अहिंसी मरीने क्यां छलुं पम्प्यो ? ने
 त्या केटला दिवस रहेबुं पम्प्यो ? अने कोने त्या छाने उत्तारो करवो पम्प्यो ? अने मार्गमां
 जातु लिधा बिना शुं साइशुं ? इत्यादिक परलोक संभवी तेने कांइ पण बिचार बतो नही।

माटे हे शूढ ङ्गीव ! सर्व दुःख मात्रने निवारण करेनार धने मनोवांन्ति सुत्तने आपनार एव
धर्मरूप जातु संगापे राख्य ॥६॥

॥ पद्धरीष्टम् ॥

रे श्रीच विवर्तं दृगु चंचलस्यमाणं मुक्त्वा परलोके पावसि सकलान् अपि बाधेनाशाम् तथा

१. २. ३. ४. ५. ६. ७. ८. ९. १०. ११. १२. १३. १४. १५. १६. १७. १८. १९. २०. २१. २२. २३. २४. २५. २६. २७. २८. २९. ३०. ३१. ३२. ३३. ३४. ३५. ३६. ३७. ३८. ३९. ४०. ४१. ४२. ४३. ४४. ४५. ४६. ४७. ४८. ४९. ५०. ५१. ५२. ५३. ५४. ५५. ५६. ५७. ५८. ५९. ६०. ६१. ६२. ६३. ६४. ६५. ६६. ६७. ६८. ६९. ७०. ७१. ७२. ७३. ७४. ७५. ७६. ७७. ७८. ७९. ८०. ८१. ८२. ८३. ८४. ८५. ८६. ८७. ८८. ८९. ९०. ९१. ९२. ९३. ९४. ९५. ९६. ९७. ९८. ९९. १००.

रेङ्गीव निमुणि चचलसहाव । मिल्हेविणु सयलवि वप्पभाव ॥

नमोऽप्यप्रियहरेऽयं विवर्तमानं समुद्रं यथा संसारे भस्मिण् सर्वं तत् क्षयान्ममियासरसि ।

६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००.

नवभेयपरिगह विविहङ्गाल । संसारि अन्नि सद्दुइंदयाल ॥७॥

! अर्थ—(रे ङ्गीव के०) हे ङ्गीव । तु (निमुणि के०) साप्रत्य के, छे (चचलसहाव के०)
चचल स्वभाववाला (सयलवि के०) सर्व एवाय पर्ण (वप्पभाव के०) शरीरादिक बाधभावने
तथा (नवभेयपरिगह के०) नव भेदवाला परिग्रहनी (विविहङ्गाल के०) अनेक प्रकारनी समूह
तेने (मिल्हेविणु के०) धर्मने परलोके ऊईश, ए हेतु माटे (संसारि के०) संसारने विषे (अन्नि
के०) छे शरीरादिक देसापणे, (सद्दुइंदयाल के०) इंदुजाल समान ठे ७॥

अर्थ-(मुरक के०) हे पूर्व ! (इहलोइस के०) आ लोक संबंधी ! (सब के०) सर्व एवो
 (पिय के०) पिता (पुत्र के०) पुत्र (मित्र के०) मित्र (घर के०) गृह (घरणि के०) स्त्री, तेम-
 नो (जाय के०) समझ के० ते (निय सुह सहाय के०) पोताने सुख करवानो हे स्वभाव ते हो
 मनो एवो हे एटले सौ पोत पोताना सुखना अर्थी हे पण (तिरि निरय दुख के०) ति-
 र्यच तथा नरक ते संबंधी दुःख, तेने (इक्कळ के०) तु, एकलोल (सहसि के०) सहन करे
 हे पण ते वस्तु वेमानु (सुह के०) तहारे (सरणि के०) शरण करवा योग्य (कोइ, वि के०)
 कोइ पण (न अछि के०) यतुं नयी ॥७१॥

ज्ञावार्थ-आ ऊगत्तमा परलोकने विषे काइ पण सहायता करवाने न समर्थ एवो, माता
 पिता बी पुत्रादिक सौ पोत पोताना स्वार्थी हे पण कोइ कोइनुं नयी, होम के, उपर ल-
 खेलां घरनां माणसने एवो निश्चय बायुं के, हवे आ पथारीमां सुखरेलो माणस जोवो
 नही एवुं घारीने ते छेला माणसने महा भरपूर वेदनामां तरफुतो नहारे जोइने पण केहे
 हे के, तमे मने काइ कहो ओ ? एटले तमे ठानो रीते संचय करहुं, आपेछु, मकेछुं, दाट्छुं,
 काइ देखाओ ओ ? एवी रीते पोतानो स्वार्थ साधवानी बातो करे हे तथा तेना मरी गया
 पनी पण केवल पोतानो स्वायं सजारी संजारीने रुप हे, के, आट्छुं काम अधुर मूर्कीने

जावार्यं-हे आत्मन् ! त्वहं हितकारी एषु आ एक वाक्य साप्रत्य आ देसातो शरीरा-
दिक सप्तलो बासभाव ते, ते इच्छाल समान ते एतने नव प्रकारनो परिग्रह ते सप्तलो च-
चल स्वभाववालो ते एतने क्षणमा देसाय अने क्षणमा नाश यामी क्षाय एवो ते एतसुद्ध
नहि पण संसारमा छे को वस्तु देसाय ते, ते सर्वे ते इच्छाल समान क्षणीने तेने विषे मोह
ममत्व न करय कारण के, ते सप्तला बासभावने एकीने तु एकलोक्ष परलोकमा छे इच्छा,
पण पूर्वे कही तेमानो कोइ वस्तु पण तहारी साथे आवानी नवी केम के, ते सर्वे वस्तुताए
असत् ते मोटे तेने विषे तु सत्यपणानी प्राति न करीश ॥ ७० ॥

स्मिदुर्बलितगगनविनेनां कालं समुद्रम्

रेवकेदिनं

सर्वे निवस्य एते कत्र्याण सम्यक् निमित्तं न

पियपुत्तमित्तधरघरणिक्षाय । इहलोद्विअ सव्व नियसुहसहाय ॥

न भवोमिदमे भवति ॥ केचि तव धारणे धामे हे पूज्य प्रवक्ष्याम्येव । सविज्ये ॥ निषकृत्तल्लुब्धानि ॥ ७१ ॥

१३ १७ १४ १३ ए १० ॥ १ ७ ॥ ७

६

न वि अन्नि कोइ तुह सरणि सुक्क । इक्कल्लु सहसि तिरिनियपुक्क ७१

॥ १-१ धम ३ धाम्य ३ धेव ४ धर ५ धुण ६ धनु ७ धममिदं ८ धिस्सि ९ धुणत्त १० धा ११ ध

અર્થ-(મુરકકે૦) હું શર્લ ! (દહલોડકકે૦) આ લોક સંબંધી (સઘકે૦) સર્વ ઇવો
 (પિયકે૦) પિતા (પુત્રકે૦) પુત્ર (મિત્રકે૦) મિત્ર (ધરકે૦) ગૃહ (ધરણિકે૦) સ્ત્રી, તેમ-
 નો (જાપકે૦) સપ્ત હે તે (નિય સહ સહાયકે૦) પોતાને સુખ કરવાનો હે સ્વખાતે હે-
 મનો ઇવો હે પટલે સૌ પોત પોતાના સુખના અર્થી હે પણ (તિરિ નિરય ટુરકકે૦) તિ-
 ર્યંચ તથા, નરક તે સંબંધી ટુ સ્વ, તેને (દક્ષલોહકે૦) દૈ, એકલોહ (સહસિકે૦) સહન કરે
 હે પણ તે વસ્ત તેમાનું (હુકે૦) તહારે (સરણિકે૦) શરણ કરવા મોગ્ય (કોડ, વિકે૦)
 કોડ પણ (ન અહિકે૦) થવું નથી ॥૭૧॥

જાવાર્થ-આ હયાતમા પરલોકને વિષે કાંઈ પણ સહાયતા કરવાને ન સમર્થ ઇવો, માતા
 પિતા સ્ત્રી પુત્રાદિક સૌ પોત પોતાના સ્વાર્થી હે પણ કોઈ કોઈનું નથી, હેમ કે, તુપર લ-
 સેલા ધરનાં માણસને ઇવો નિશ્ચય થાય હે કે, હવે આ પથારીમા સ્વારેલો માણસ હોવો
 નહીં પણ ધારીને તે સ્ત્રેલા માણસને મહા ખરપૂર વેદનામાં તરફમ્તો નહારે હોડને પણ કહે
 હે કે, તમે મને કાંઈ કહો હો ? પટલે તમે જાનો રીતે સંચય કરેલું, આપેલું, મોકેલું, ઘાટેલું
 કાંઈ દેસાનો હો ? ઇવી રીતે પોતાનો સ્વાર્થ સાધવાની વાતો કરે હે તથા તેના મરી ગયા
 પડી પણ કેવલ પોતાનો સ્વાર્થ સંજારી સંજારોને રુ હે, કે, આટલું કામ અધુરું મૂકીને

एव मणुआण जीविय । समयं गोयम मा पमायए ॥ ७२ ॥

अर्थ—(छद्द के०) हेम (कुसंगे के०) माअना अग्रजागने, विषे (उसविंदुए के०) जाक-
लनो विंदु छे ते (लंबमाणए के०) लाबो थतो सतो एटले वाशुवे, पम्भानी तैपारीभा आ-
बिलो (धोवे के०) धोमो काल (चिछद् के०) रहे ठे (एवं के०) ए प्रकारे (मणुआण के०)
मनुष्य छे तेमनु (जीविय के०) छीवित छे ते बचल जाणवुं 'माटे श्री महावीर स्वामी गो
तम स्वामी प्रत्ये' कहें ठे के, (गोयम के०) हे गौतम ! (समय के०) एक समय मात्र पण (मा
पमायए के०) प्रमाद न करीश ॥ ७२ ॥

भावा—श्री महावीर स्वामी गौतम प्रत्ये कहें ठे के, हे गौतम ! एक समय मात्र पण प्र-
माद न करीश केम के, आ मनुष्यपणानु छीववुं माअना अग्रजागमा रहेला । छलविंदुनी
पेटे, धोमो छ काल रहे तेंवुं ठे एटले छोतां छोता अल्प वाशु वे पण शीघ्रपणे नाश पोमे
तेंवुं ठे अर्थात् माअना अग्रने विषे रहेला छलविंदु तो, फक्त वाशुवेछ नाश पोमे ठे । प-

रंतु आ मनुष्य तो, अनेक प्रकारना कारणोधी मरे ते हेम के; ताव आववायी; मंजारी
 पवायी, कोलिरा (कोगलिदुं) आववायी, घर पम्वायी, अग्निर्वेदे बलवायी, शस्त्र प्रमुख वा-
 गवायी, सर्प करम्वायी इत्यादिक अनेक प्रकारना कारणो मलवायी उचितो नाश पावे
 ते एम जाणीने हे जीव ! धर्मकृत्यने विषे समय मात्रनो प्रसाद न करय ॥ ७७ ॥
 आ ७३, तथा ७४ मी ए वे गाथानु श्री सृगभोग सृजना प्रथम श्रुतस्कंधना वैतालीय
 अध्यायननी ते,

संभुप्रहं किं न बुद्धे । संवोदी स्वष्टु पिच्च दुल्लहा ॥
 संभुप्रहं किं न बुद्धे । संवोदी स्वष्टु पिच्च दुल्लहा ॥
 संभुप्रहं किं न बुद्धे । संवोदी स्वष्टु पिच्च दुल्लहा ॥
 संभुप्रहं किं न बुद्धे । संवोदी स्वष्टु पिच्च दुल्लहा ॥

नो ह । नवणमति । रद्धं । नो सुलहं पुणरविजीवियं ॥ ७३ ॥

अर्थ—धी श्वभदेव स्वामीना पुत्र श्री प्रलेश्वर, तेमणे तिरस्कार करपा एवा, अने रा-

१ आ वाचा श्री कृत्तराप्ययन सृजना इत्या अध्येषणनी ते त्वोधी विस्मयना अर्थि पृच्छोप जोष भेमु

ज्यना अर्पि एवा, पोताना अछाण पुत्रो प्रत्ये श्री' आदीशर जगवान् उपदेश करे ते, अ-
 धवा श्री महावीरस्वामी पर्यदा प्रत्ये कहे ते के, (संसृष्टह के०) अहो जवयो ! तमे बुजो
 (बोध पामो) (किं न रुझ के०) केम तमे बोध नथी पामता ! हे हेवु माटे ! छेमणे धर्म
 नथी करयो ते पुरुषोने (पिच्च के०) मरण पाम्या एही परजवने विषे (संबोही के०) बोधि-
 बीज हे ते (सलु के०) निश्चे (दुखहा के०) दुर्लभ ते शायी के, (राइउ के०) रात्री
 दिवस हे ते (हु के०) निश्चे (उवणमति नो के०) गयेला पात्रा आवता नथी तेम (जी-
 विर्य के०) जीवित हे ते (पुणरवि के०) फरीने पण एटले फरी फरी (सुलहं नो-के०)
 सुलभ नथी एटले संयमरूप जीवित वणु दुर्लभ हे अथवा (जीविर्य के०) जीवित हे ते
 अर्थात् तूटेलुं आउलुं हे ते (पुणरवि के०) फरीने पण सावहुं (सुलहं नो के०) सुलभ
 नथी एटले तूटेलुं आउलुं सांभवाने कोइ पण समर्थ नथी ॥ ७३ ॥

भावार्थ-हे जव्य जीवो ! तमे ज्ञान दर्शन चारित्ररूप धर्मने ज्ञाणो कारण के, आवो
 अवसर फरी फरीने मलवो दुर्लभ ते माटे वणी सामग्रीसते पण, केम बोध पामता नथी
 अर्थात् जोगने तुछ ज्ञाणी तेनो त्याग करीने सधर्मने विषे बोध पामो ते कबु ते के,

॥ शार्वतुल्यिकीदित्तत्तम् ॥

निवाणादिसुखमदे भरघवे जैमिन्द्रपमान्निने ।

तद्ये स्वल्पमथाह कामशसुलं नो सेवितुं पुण्ये ॥

वैष्णवादिमोपठोपनिषिन्ने माहेऽपि रत्नाकरे ।

कारुं स्वल्पमधीहि केषांशकं किं बोधिविहं सुमितम् ॥ १ ॥

‘अर्थ-मोक्षार्थिक सुखनो आपनार एवो, मनुष्यो जव मले सते, तेमां बली ‘छिनराज’
नो धर्म मले सते, तहारे लगार मात्र पण काम सुख सेववु वटवुं नथी केम के, ते ‘अल्प’
ते ‘अने ते सुखनो परिणाम सारो आवतो नथी ते उपर दटात कहते के हेम वैदूर्यादि
रत्ननो समूह हेमा रसा ठे, एवा रत्नाकरने पामनि पटले रत्ननी स्वाण पामनि ‘कार्तरहित’
एवो, ‘अने बली अल्प मूल्यवाली एवो काचनो ककनो लेवो शु तहारे घटे ठे ? अर्थात् पूर्व
कसो एवा रत्नाकरनो त्याग करिने, तेने बदले काचनो ककनो लेवो, ते घटे छ नही ‘तेम
अतिश अल्प अने ठुठ एवा-विषय सुखने अर्थे रत्नाकर समान। निहावर्मनो त्याग ‘करवो
ते पंक्ति पुरुषने घटे नही बली केणो धर्मकृत्य नथी करयुं, तेने परप्रवमां। सुखमरूप को-
वित मलसुख नथी ‘बली गयेला एवा, ने धर्मसाधन करवाने योग्य एवा, रात्री दिवस जेते,

तथा यौवनादिक काल इत्यादिक पाठों आवता नथी, केम के, इधादिकनु पण बुट्टे आ-
 युग्य पाट्टे संघातु नथी भटे एषु काणीने रात्री दिवस धर्मनु आराधन करवु ॥ ७३ ॥

हवे सर्व ससारी जीवने आयुष्यनु अनित्यपणु देखामे ठे

बाह्य	पूडा	अ	परम	गर्मस्थ	अवि	स्वर्गवि	मानवा
१	३	५	७	८	६	५	

महरा बुद्धा य पासह । गप्पन्नावि चर्यति माणवा ॥

स्वेन	पया	गर्मक	नित्योर	इति	एव	आयु	सत्ये	बुद्धमिच्छीति
ए	७	१०	११	१२	१३	१४		

सेणे जह वट्टय हरे । एवमाऽऽनुस्कर्यमि वुट्टइ ॥ ७४ ॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (महरा के०) बाल एवा (य के०) बली (बुद्धा के०) वृद्ध एवा, बली
 (गप्पन्नावि के०) गर्भने विपि रहेला एवाय पण (माणवा के०) मनुष्य छेत्ते (चर्यति के०)
 नाश पामे ठे (पासह के०) तेने तु छी बली (वट्ट के०) छेम (सेणे के०) शिचाणो
 पट्टी छे ते (वट्टय के०) तेतर पट्टीने (हरे के०) हरण करे ठे अर्थात् शीघ्रपणे मारे ठे

(૧૬ કે ૦) ૧ પ્રકારે । આનુસ્કર્પમિ કે ૦) આનુસ્વાનો દ્રુપ થયે સંતે (તુટ્ટઈ કે ૦) ડુટે
હે એટલે દ્રુણે દ્રુણે આયુષ્ય નાશ પામે હે અથવા મૃત્યુ હે તે હીવિતને હરે હે ॥ ૭૪ ॥

જાવાર્થ-હે હીવ ! તું વિચારીને હીં કે, કેટલાએક મનુષ્ય ગર્જમા રસા થકાઠ મરણ
પામે હે અને કેટલાએક મહાકહે કરીને, હાન્ય થયા પછી વાલપણામાંઠ મરણ પામે હે અને
કેટલાએક હજાન અવસ્થામાંઠ પોતાનાં સ્ત્રીઆદિક વહાલા પદાર્થોને, અણઙ્ઙાએ પૂર્વેને
મરણ પામે હે અને કેટલાએક તો ધૃષ્ટાવસ્થાના હુ સ્ત્ર બોગવતા બોગવતા પરાણે પરાણે પગ
ઘસીને મરણ પામે હે વલી આ હાન્યાએ માનવ શબ્દ ગ્રહણ કર્યો હે, તતુ ૧ કારણ હે કે,
તપેદેશ કરવા યોગ્ય હોય તેનેઠ મનુષ્ય કહીએ પરતુ હે તપેદેશ દેવા યોગ્ય ન હોય, તેને
તો મનુષ્યની પત્તિમા ન ગણવા, એમ ગ્રંથકારનો અગ્રિમાય હે વલી મનુષ્યનું આયુષ્ય અને-
ક પ્રકારના કારણો મલવાથી ઘણુંઠા ચંચલ હે એમ ક્ષણાવવાને અર્થે સર્વે અવસ્થામાં મરણ
દેસામ્નું હે વલી શ્રી સુયર્ગનાગ સૂત્રના પ્રથમ શ્રુતસ્કંધના ત્રીજા વૈતાલીય અધ્યયનો ત્રીજી
ગાથાનો દીપિકામાં તથા ટીકામાં વર્ણુ હે કે,

ત્રિપન્થોષમાશુટકસ્યામિ વપાત્પવનમ્મરશ્ચમુદ્ધુર્લેધીવ કસ્યપિન્નુનુકપતિહરીતિ ।

અર્થ—જાણ પટયોપમના આયુષ્યવાલાને પણ, પર્યાપ્તિ પામ્યા પછી અંતઃકર્મ કરીને કોઈકે પુરુષને મૃત્યુ હેતુને પ્રાપ્ત થાય છે

વલો શ્રી ઠાણાગઢી સૂત્રના સાતમા ઠાણામા કહ્યું છે કે,

સપ વિહ બાહ પ્રેદે પચ્ચસે ન જજઞા

૧૧

॥ આપાદિત્તમ્ ॥

અદ્વસવસાજ નિમિત્તે । જાહારે ચેયળા જરાબાપ ॥

જાણે બાપાણાનૂ । સ્વર્ષિઃ પ્રિષ્ઠ બાહ ॥ ૧ ॥

અર્થ—આયુષ્યનો પ્રેદ પટલે ઉપક્રમ છે તે, સાત પ્રકારનો કસો છે કેમકે, નિમિત્તનું પાપવાપણું છે એ હેતુ મળે હવે તે સાત અદ દેસાં છે સરાગ સ્નેહના પ્રયત્નથી પટલે કોઈના ઉપર અત્યંત સ્નેહ હોય, તેવામાં તેનો નાશ સાંજલવાથી ઉત્પન્ન થયો છે પ્રપ, તેથી આગળ કહે છે એમ આગળ પણ સર્વં જોમ્બો ॥ ૧ ॥ ઘલી દેન સ્નાદિકના ઝંખિતા ધાત્યી ॥ ૨ ॥ તથા અત્યંત આહાર કરવાથી ॥ ૩ ॥ તથા નેત્ર અને શૂલાદિકનો વેદનાથી ॥ ૪ ॥ તથા પરાવાતવી પટલે ગર્જપાતાદિકથી ॥ ૫ ॥ તથા તરેહવારના સર્પાદિકનાં સ્પર્શથી ॥ ૬ ॥ અને શાસોદ્વાસને રંધવાથી ॥ ૭ ॥ એમ સાત પ્રકારે આગળ પ્રેદાપ છે અથવા ઉપક્રમ છે કારણ તે હેતુ, એક આગળ તે હેતુ પૂર્વે કહેલા નિમિત્તથી કહે છે આ પૂર્વે છે કહ્યું

(પર્વ કે ૦) ૫ પ્રકારે (આનુસ્કર્યમિકે ૦) આનુસ્વાનો દ્વય થયે સંતે (મુદ્દઈ કે ૦) છુટે છે એટલે દ્વયો દ્વયો આયુષ્ય નાશ પામે છે અથવા મૃત્યુ હો તે હીવિતને હરે છે ॥ ૭૪ ॥

પ્રાવાર્થ-હે ક્ષીવ ! તું વિચારીને ક્ષો કે, કેટલાએક મનુષ્ય ગર્જમા રસા થકાહા મરણ પામે છે અને કેટલાએક મહાવટે કરીને, હન્ય થયા પછી ચાલપણામાહા મરણ પામે છે અને કેટલાએક હન્યાન અવસ્થામાહા પોતાના સ્ત્રીઆદિક વહાલા પદાર્થોને, અણદૃઢાયે મૂકીને મરણ પામે છે અને કેટલાએક તો ષ્ઠાવસ્થાના ૭૭ સ્વ ખોગવતા ખોગવતા પરાણે પરાણે પગ ધરીને મરણ પામે છે વલી આ હન્યાએ માનવ શબ્દ ગ્રહણ કર્યો છે, તનુ ૫ કારણ છે કે, તુપદેશ કરવા યોગ્ય હોય તેનેહા મટુષ્ય કહીએ પરંતુ હો તુપદેશ દેવા યોગ્ય ન હોય, તેને તો મનુષ્યની ૫ ક્તિમા ન ગણવા, એમ ગ્રંથકારનો અગ્રિપ્રાય છે વલી મનુષ્યનુ આયુષ્ય અને-ક પ્રકારના કારણો મલવાથી ઘણુંહા ચચલ છે એમ હાણાવવાને અર્થે સર્વે અસ્યામા મરણ દેસામ્હું છે વલી શ્રી સૂયગર્ભંગ સૂત્રના પ્રથમ શ્લોકસ્કન્ધના ચીહા ચૈતાલોપ અધ્યયનો ચીહી ગાથાનો દીપિકામા તથા ટીકામા વર્ણુ છે કે,

अर्थ—(हो के०) हो पुरुष (मरत के०) मरतो एवो (तिशुयणकण के०) त्रण नुवनना हो नने (दहृण के०) देखीने (अप्याण के०) आत्माने (न नयति के०) धर्मेने विषे नयी होम्ता, अने (पावानु के०) पापथकी (न विरमति के०) नयी विराम पामता (ताण के०) तेमना (धीछवण के०) धिठइपणाने एटले निलंजापणाने (धीधी के०) धिक्कार थानु ! ५ ॥ ७५ ॥

प्रावार्थ—स्वर्ग मृत्यु ने पाताल ए प्रकारे त्रण लोकना रहनारने, अर्थात् सर्व ससारी हो- वने, मरता देखीने अने जाणोने पण पोताना आत्माने धर्मेने विषे नयी होम्ता, तथा हिंसा- दिक थकी निश्चित नयी पामता, अर्थात् हो कृत्यथी पाप बघाय ठे, तेवा कृत्यथी पात्रा नयी उतरता, तेवा निलंजा होवीना धिठइपणाने धिक्कार थानु ! धिक्कार थानु ! एम अतिजे धिक्कारपणु जाणाववाने मोटे बेवार धिक्कार शब्द कस्यो ठे ॥ ७५ ॥

माया कर्मत बुद्धि ये बह्म विद्वन् कर्मणि

६ ७ ५ १ ४ ३

मामा जापह बहुय । हो बघा चिकणोहि कम्ममेहि ॥

संवेदां वेदां मायते हित्तापवेसा मयावोय वा मयावोय

ए ७ १७ १० ११

ते सोपक्रम आनुस्वावालनेह आश्रीने छाणवुं पण निरुपक्रम आनुस्वावालने आश्रीने न
छाणवुं केम के, आनुहुं वे प्रकारे वधाय ते एक सोपक्रम कर्मधी अने बीहुं निरुपक्रम
कर्मधी वधाय ते तेमा हे सोपक्रम (शिथिल) वाहुं आयुष्य ते ते निमिच पामवापी जुटे
ते अने निरुपक्रम (निकाचित) वाहुं आयुष्य ते, ते कदिपण जुटत नथी

बली हेम शिचाणो पही तेवर पङ्क्तिने उरिंतो जाली ले ते अर्थात् नाश करे ते तेम
आनुहुं ह्य थए सते जीवित् पण नाश पावे ते मटे एहुं छाणीने एट्ये क्कणमात्र ह्यो-
ववानो विश्वास न राखीने घमसाधन करवामा सावधान या ॥ ७४ ॥

॥ आर्यावृत्तम् ॥

त्रिमुननकमान् विषयभात्र इह्य प्राप्येति ये न आत्मानं धर्मे

३ ५ ४ ७ १ ६ ५

तिष्ठयणजणं मरुवं । दहूण नयंति जे न अप्याणं ॥

निरस्ति न पाण् विरुक्तिं पुटलं भयो

१० ए ८ १३ १५ ११

विरमस्ति न पावसुं । धीधी धीहत्तणं ताणं ॥ ७५ ॥

धर्म—(छ के०) छे पुरुष (मरत के०) मरतो एवो (तिष्ठणछाण के०) प्रण नुवनना छे-
नने (दहण के०) देखीने (अप्पाण के०) आत्माने (न नर्यति के०) धर्मे विने नयी छोम्ता,
अने (पावानु के०) पापधकी (न विरमंति के०) नयी विराम पामता (ताण के०) तेमना
(धीछण के०) धिठइणाने एट्ठे निर्लज्जणाने (धीधी के०) धिक्कार थानु ! ५ ॥ ५५ ॥

प्रावार्थ—स्वर्ग सुत्तु ने पाताल ए प्रकारे त्रण लोकना रहनारने, अर्थात् सर्व संसारी छो-
वने, मरता देखीने अने छाणोने पण पोताना आत्माने धर्मे विने नयी छोम्ता, तथा हिंसा-
दिक बकी निवृत्ति नयी पामता, अर्थात् छे कृत्ययी पाप बंवाय ठे, तेवा कृत्ययी पात्रा नयी
उत्तरता, तेवा निर्लज्ज जीवीना धिठइणाने धिक्कार थानु ! धिक्कार थानु ! एम अतिजे
धिक्कारपणु छाणाववाने माटे बेवार धिक्कार शब्द कसो ठे ॥ ५५ ॥

मामा उन्नत बहुल वे बडा चिक्कै कर्मणि

६ ७ ५ १ ४ ३

मामा छापह बहुय । छे बडा चिक्कणेहि कम्महिं ॥

संघों केवा सायेने क्षिप्तोपदेश महापाप वा महादेष

ए ८ १७ १० ११

સંઘેસિ તેસિ જાણે. હિયોવણસો મહાદોસો ॥ ૭૬ ॥

અર્થ-અયોગ્ય શિષ્યોને કૃપાથી ગુરુને નિર્દેશ કરતા જોડ, યોગ્ય શિષ્યો ગુરુ પ્રત્યે કહે છે કે, હે ગુરો! (હા કેળ) પુરુષો (ચિક્ષણેહિ કેળ) ચિક્ષણા પૂર્વા (કર્મેહિ કેળ) કર્મે કરીને (વદા કેળ) વંધાયા છે, તેમને (વહુયં કેળ) ઘણો (મામા હાંપહ કેળ) નિર્દેશ ન કરો, ન કરો! કેમ કે, (તેસિ કેળ) તે (સંઘેસિ કેળ) સર્વે અયોગ્ય શિષ્યોને (હિયોવણસો કેળ) હિતોપદેશ હોતે (મહાદોસો કેળ) મહાદોષવાળો, અથવા મહાદ્રિષવાળો (જાણે કેળ) જાણે છે ॥ ૭૬ ॥

ખાવાર્થ-અયોગ્ય શિષ્યને વારંવાર બોધ કરતા દેસીને, આચાર્ય મહારાજ પ્રત્યે મુનિયો હોતે, વિનંતી કરે છે કે, હે જગવન્દ! આપતો કરુણાસાગર જો પરતુ કાલા નિવિરુ પઠર હોના, આ સ્તલ શિષ્યોને આપ ગમે તેટલો પ્રતિબોધ કરશો, તોયપણ તેનું પ્રતિબોધ પામવા કઠણ જાણાય છે કેમ કે, હા પ્રાણિયો જ્ઞાનાવરણીયાદિક નિવિરુ કર્મે કરીને વંધાણા છે, તે પ્રાણિયો ધર્મોપદેશ દેવાને યોગ્ય નથી હેમ કાચા ધનમા નાંસેલું પાણી તે પોતે નાશ પામે છે, અને ધનને પણ નાશ પમાડે છે તેમ અયોગ્ય જીવોને બોધ કરેલું સિદ્ધાંત રહસ્ય, હોતે, નાશ પામે છે અને તે અયોગ્ય શિષ્યો પોતાના આત્માને પણ નાશ કરે છે અથવા તે અયોગ્ય શિષ્યોને ગુરુ ઉપર દ્રેષ થાય છે તે કહ્યું છે કે

उपदेशो हि मूलाणां । प्रकोपाय न शान्तये ॥
 एतन्नाम गुणधाम्ना । केवलं विषयकृतम् ॥ १ ॥

अर्थ—पूर्व जीवोंने हितोपदेश है ते, प्रकोपने अर्थे धाय ते एटले उपदेश देवाधी
 नलदो गुरु उपर कोप करे ते हैम सपने है दूध पाई, ते केवल जेरनु वधारबुं ते एटले ते
 सपं हैम हैम दूध पीए ते, तेम तेम तेने जेर वधतुं जाय ते ए रीति मूर्खने हैम हैम हितोप-
 देश करे ते तेम तेम ते पूर्व द्वेय वधारतो जाय ते ॥१॥

माटे तेवा अयोग्य जीवोंने उपदेश देवो ते व्यर्थ ते अर्थात् विपरीतपणाने पामे ते ॥२६॥

करोरि मयसं वनस्वजनविषयप्रमुखाय अनंतदुःखकारणेयु

४ ३

२

१

कुणासि ममत्त धणसय । एविहवपमुहेसु अणतदुस्केसु ॥

पिक्खिस्सपि

भारं पुनं

अनतमुक्खे

मोक्षे

ए

८ ५

६

७

सिद्धिलोसि आयरं पुण । अणतमुक्कमि मुक्कमि ॥ ७७ ॥

સંઘેસિ તેસિ જાયડ । હિયોવણ્સો મહાદોસો ॥ ૭૬ ॥

અર્થ-અયોગ્ય શિષ્યોને કૃપાથી ગુરુને નિર્ણય કરતા હોઈ, યોગ્ય શિષ્યો ગુરુ પ્રત્યે કહે છે કે, હે ગુરો ! (હા કેળ) હું પુરુષો (ચિક્ષણેહિ કેળ) ચિક્ષણા ઇવા (કમ્મેહિ કેળ) કર્મે કરીને (વદ્ધા કેળ) વંધાયા છે, તેમને (વહુય કેળ) ઘણો (પામા હંપહ કેળ) નિર્ણય ન કરો, ન કરો ! કેમ કે, (તેસિ કેળ) તે (સંઘેસિ કેળ) સર્વે અયોગ્ય શિષ્યોને (હિયોવણ્સો કેળ) નિર્ણયેદેશ હોતે (મહાદોસો કેળ) મહાદોષવાળો, અથવા મહાનિષ્ણાલો (જાયડ કેળ) જાય છે ॥ ૭૬ ॥

પ્રાચાર્ય-અયોગ્ય શિષ્યને વારંવાર બોધ કરતા દેહીને, આચાર્ય મહારાજા પ્રત્યે મુનિયો હોતે, વિનંતી કરે છે કે, હે જગવન્દ ! આપતો કરુણાસાગર હો પરંતુ કાલા નિવિરુ પહર હોવા, આ સ્વલ શિષ્યોને આપ ગમે તેટલો પ્રતિબોધ કરશો, તોયપણ તેનું પ્રતિબોધ પામવા કઠણ જાણાય છે કેમ કે, હું પ્રાણિયો જ્ઞાનાવરણીયાદિક નિવિરુ કર્મે કરીને વંધાણા છે, તે પ્રાણિયો ધર્મોપદેશ દેવાને યોગ્ય નથી હોમ કાચા ધન્યાના નાસેલું પાણી તે પોતે નાશ પામે છે, અને ઘનને પણ નાશ પામે છે તેમ અયોગ્ય હીલોને બોધ કરેલું સિદ્ધાંત રહસ્ય, હોતે, નાશ પામે છે અને તે અયોગ્ય શિષ્યો પોતાના આત્માને પણ નાશ કરે છે અથવા તે અયોગ્ય શિષ્યોને ગુરુ નિર્ણય જાય છે તે કહ્યું છે કે

उपदेशो हि मूलाणां । प्रकोपाय न शान्तये ॥
 पपपान गुज्ज्यानां । केवर्धं विपवन्तम् ॥ १ ॥

अर्थ—मूर्ख ढीवीने करेलो हितोपदेश हो ते, प्रकोपने अर्थे थाय ते एटले उपदेश देवायी
 उलटो गुरु उपर कोप करे ते होम सर्पने हो दूध पावु, ते केवल ऊरनुं वधारवुं ते एटले ते
 सप होम होम दूध पीए ते, तेम तेम तेने ऊर वधवुं काय ते ए रीते मूर्खने होम होम हितोप-
 देश करे ते तेम तेम ते मूर्ख द्वेय वधारतो काय ते ॥१॥

माटे तेवा अयोग्य ढीवीने उपदेश देवो ते व्यर्थ ते अर्थात् विपरीतपणाने पामे ते ॥१६॥

अपेसि मयसं

४

३

धनस्वधनविपयमुक्तेषु

२

धनतनु बन्धारेषु

१

कुणासि ममत्त धणासय । णविहवपमुहेसु अर्णततुस्सेसु ॥

शियिस्सयसि

आदरं पुन

भनतमुक्ते

याक्ते

ए

८

५

६

७

सिटिलेसि आयरं पुण । अणतसुस्समि सुस्समि ॥ १७ ॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (अर्णतदुरकेषु के०) अनन्तु हे दुःस ते होणे करीने अथवा होने अर्थे होयकी अथवा होने विषे एवा (घण के०) घन एटले सुवर्णादिक तथा (सयण के०) माता पितादिक स्वछान, तथा (विहवपमृहेषु के०) हाथी, घोडा प्रमुख विजय, इत्यादिकने विषे (ममचं के०) ममत्वभावने तुं (कुणसि के०) करे हे (पुण के०) परतु (अर्णतसुरकमि के०) अनन्तु हे सुख ते होने विषे एवा (सुरकमि के०) मोहना सुखने विषे (आयर के०) आदरने तुं (सिद्धिलेसि के०) शिथिल करे हे एटले तुं मोहना सुख पामवानो उचय नयी करतो ९९

भावार्थ-रे मूढ आत्मन् ! अनन्त दुःसना कारण एवा, स्वछान, विजय, घन इत्यादिकने विषे ममत्व करी मोहदा दुःसना जार तुं मांघे उपदि हे पण वचमान कालना स्वछानादिकने हो तुं उपकारी छाणीने ममत्व करतो होय तो, एवी रीतना उपकार करनार तो, अनन्ता प्रवर्मा अनन्ता स्वछानादिक थर्मा हे माटे ते स्वछानादिकने विषे तुं केम ममत्व नथी करतो ? अने ते स्वछानादिकना स्या हवाल थया हशे ? तेनो पण लगर मात्र विचार नथी करतो ! वली फक्त आछा प्रवना स्वछानादिकने अर्थे राग प्रेरे करीने लेती, व्यापार, अने सेवादिक के, हेमां प्राणीनो उपचात थाय, एवी न करवा योग्य किया, आ होय करवा करे ते होम फरशुराये अनन्तवीर्य राजामा आसक्त थएली रेणुकानाये पोतानी मातातुं मांघे

कापी नास्यु तथा तेष्वा फरशुरामे पोताना पिता उपर राग होवाधी एकवीशवार नट्यो
पृथ्वी करी वली कोणिक राज्याये राज्यना लोत्रे करीने पोताना पिता हे श्रेणिक राजा,
तेमने बंधीखानामा नास्या, तेमहा पोतानो मनोवृत्ति प्रमाणे चालवामा अमृचण करनार
छाणीनि, चुलणी राणीये पोतानो पुत्र हे ब्रह्मदत्त, तेने मारवाने अर्थे लाखना मोहोलमा
वाली अग्नि सलगव्यो वली एक हार हाथीनी लमाइने मोटे, फक्त एक पधावतीना वच-
नथीछा एक क्रोन्ने एशीलाख छीवोनो वात थयो वली राज्यना लोत्र करीने प्ररत अने
बाहुवली ए वे जाइ वच्चे, महोद्व युद्ध थयुं ने तेमा हछारो छीवोनो संहार थइ गयो वली
विषय राग पुरो न थवाधी पोतानो पति हे परदेशी राजा, तेने सुरीकता राणीये जेर देइने
मारयो, एटलुंज नही पण, तेवटे गले नख पण दीधो! वली पुत्रीना स्नेह करीने छत्रासंधे श्री
कृष्ण वासुदेव सगाये महोद्व युद्ध करी, पोताना कुलसहित हछारो छीवोनो नाश करयो
वली राज्यना लोत्रे करीने कनककेतु राज्याये पोताना पुत्रोना सर्व अंग ठेदून करया वली
नीति शास्त्रना कर्वा चाणाक्ये राज्यना लोत्रे करीने पोतानो मित्र हे पर्वत नामे राजा,
तेने मारी नास्यो वली पोताना स्वार्थ मोटे सुचूद्र चक्रवर्तिये बाह्यणोनो अने कत्रियोनो

हय करयो एवी रीतना अनेक दृष्टातो ते ते हो लखवा बेसीए तो तेनो एक महोदो ग्रंथ
पता एण पार न आवे मोटे विचारवानुं आटळुं ते के,

पुढो मे आवा मे । स्वप्नो मे गृहकसप्रवर्गो मे ॥

गर्विष्ठवभेशब्धं । वयुमिष मयुर्जंनं इति ॥ १ ॥

अर्थ—तु रात्री दिवस एवं विचारे ते के, आ महारो पुत्र, आ महारो जाई, आ महारा
स्वजन, आ महारं घर, आ महारां श्रीआदिक वाज्जेशरी, परंतु ए प्रकारे बोलनारने होम
घातकी पुरुष, वे वे करता एवा बोकमाने हरण करे ते, तेम मृत्यु होते, मे मे (महारं महारं)
करता प्राणीनि पकूमिने लोड जाय ते ॥ १ ॥

मोटे तेना उपर ममत्व करवाची उलटुं पाप बंधाशे पण तेमलुं कोइ मरी छाशे, त्वारे ते-
मायी कोइ पण ते मरनारने राखवा समयं थंटुं नयी, एखुछा नहि पण, पोताना स्वार्थमा
स्वामी आववाची, थोमा दिवस रुदन करी “गयेलाने झुली छावुं” ए रीवाछा प्रमाणे तेछ स-
बंधीयो तेने विसरी जाय ते होम पोताना वीश वर्षना पुत्रना मृत्यु समये फक्त मोहना उठा-
लाची गाढस्वरे (लाभा रागे नुमो पामी) रुदन करनार अने ठाती कुटनार पिता, पोताना
बीछा पुत्रना लम समये, ते मृत्यु पापनारने झुली छाड, वर्षमान समयना उत्साहमा पूर्ण

હર્ષથી દાસલ થાય છે. પણ રીતિ અત્યંત સ્નેહવાલી સ્ત્રી (ત્રાપ્યા)ના મૃત્યુ પછી, તેણે ખર્તાર
 વીંછી સ્ત્રી સાથે વિવાહ કરી છાણે આ સર્વં સદાકાલ રહેવાનો હા હોય ને શું ! પણ સોઠા
 મોહમા મુંજાડ પછલે સુશી યડ, અગાત્રની સ્ત્રીને વિસરી છાણે છે તેમજ પોતાના બંધુના મુ-
 સુથી ડુ સ્ત્રી થયાનું વતાવનાર પ્રાતા (પ્રાડ) થોડા દિવસ પછી તે બંધુના સ્નેહને તૂલી ઢાડ,
 તેના પુત્રાદિકનો સાથે ડબ્બાદિકના ત્રાગમા કપટ આદરે છે. એવી રીતે સ્વહન પરિવારનો
 સર્વંથ પણ સ્વાર્થ યુક્ત, અલ્પ મુદતનો, સ્થિતિ પૂર્ણ થયે જુદનારો, આપણો રાહ્યો નહિ રહે-
 નારો, અને પરિણામે ડુ સદાડ એવો ડચ્છાલ સમાન સોટો છે. તેથી તેને વિષે મમત્વ ધારણ
 કરવો પ પણ કેવલ અજ્ઞાનતાડા છે ! પવીંડા રીતે હાથી, ઘોડા, રથ, પાયદલ વિગેરે ઠકુરાડ
 પણ અનિત્ય છે. તેને વિષે હે મમત્વ કરવો, તે પણ મોહવેષ્ટા છાણવી તેમજા ધન, સોનું, રૂપુ,
 હીરા, માણેક, મોતી, શંસ, પ્રવાલા, તેના ઉપર પણ હે મમત્વ કરવો, તે પણ પરિણામે ડુ-
 સનુંજા મૂલ છે. માટે હે હે કૃત્ય કરવું તેનું પરિણામ પ્રથમથીજા વિચારવું કે, આ કૃત્યનું પરિ-
 ણામ શું નિપજ્ઞો ? તે ઉપર નીતિશાસ્ત્રમા કહ્યું છે કે, આત્મા દિવસમા એવું કામ કરવું કે,
 હેથી રાત્રીયે સુત્રે નિષ્ઠા આવે તથા આઠ માસમાં એવું કામ કરવું કે, હેણે કરીને ચોમા-

साना ध्यार महिना निवृत्तिची सुखे सुखे विशेष धर्मध्यान थाय तथा पूर्व श्रवस्थामा एवुं काम करवुं के, छेणे करी बुधावस्थामा सुखी यथाय अने जीवता सुधीमा एवुं काम करवुं के, छेणे करेनि परलोफने विषे सुखी यथाय मोटे परलोक सर्वधी कार्यमा आदर करवो ए उपदेश ॥ ७७ ॥

संसारो दुहेहेऊ १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

संसारो दुहेहेऊ । दुस्कफलो दुसहदुस्करूवो य ॥

न त्वर्षति ते संसाप्यपि सोमा अमिषदाः खेवनिगोः

१० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

न चर्यति तपि जीवा । अइवचा नेहनिअलेहि ॥ ७८ ॥

अर्थ-हे जीव ! (संसारो के०) आ संसार छे ते (दुहेहेऊ के०) दु सनु कारण छे तथा (दुस्कफलो के०) दु स एझ फल छे छेनु एवो छे (य के०) यली (दुसहदुस्करूवो के०) दु से करी सहन थाय, एवुं छे दु स ते रूप छे तेमा (नेहनिअलेहि के०) स्नेहरूप बेनीवेरे (अइ-वचा के०) अतिशे बघायेला एवा (जीवा के०) जीव छे ते (तपि के०) ते संसारने पण

(न चपति के०) नथी त्याग करता अर्थात् संसारने दुःखदायक छाणे ठे, तोयपण तेनो त्याग नथी करता ॥ ७८ ॥

प्रावार्थ-आ संसारमा सर्व बंधन करतां प्रेम बंधन अतिशे महोद्ध ठे ते कसुं ठे के,

॥ वसन्ततिलकावृत्तम् ॥

रात्रिमंदिरपति वसिष्ठ्यति सुमन्नावं । आस्थानेषुष्यति इतिष्यति पट्टवर्धनीः ॥

इत्थं विचिन्त्यपि कोशमये हिरैके । हा इत्य इत्त नलिनीं मज उज्जहार ॥ १ ॥

॥ स्वागतावृत्तम् ॥

वन्दयामासि लघु सन्धि बहूनि । मेमरल्लुङ्गवदवगममन्त्यम् ॥

दासदेवनिपुणोऽपि वदन्नाम । विरिक्तयो वयति रक्कजकोशे ॥ २ ॥

अर्थ-हेम कमलनो रस पीवाने बेतेलो एवो हे प्रमरो, ते मनमां विचारि ठे के, हवे सं ध्याकाल पन्ना आवी, ने कमल मिंघाइ छशे, भोटि धु उनी छत्त तो ठीक, एम विचार करता करता संध्याकाल बइ ने कमल मिंघाइ गयुं, ते वस्ते ते प्रमरो विचार करे ठे के, रात्री छजी ने सारो प्रभातकाल यशे ने सयं उगजे, ने कमलनी लक्ष्मी हसशे एटले प्रफुल्लित यशे त्यारे धु उनीश एवो विचार करे ठे एटलामा पाणी पीवाने भोटि आविला हाथीए

તે કમલને ઉપામીને હા રૂતિ સેદે ! ! મુસમા ધાલી, પેલા વિચારા ઝમરાને દાંતવને ચાવવા માન્યો ! ! ૧ ॥ તે વસ્તે પેલો ઝમરો મરતા મરતા પશ્ચાત્તાપ કરે છે કે, હાલુમા બંધન તો ઘણાં છે, પણ પ્રેમરૂપ દોરીનું બંધન તો એક છુદી જાતનું છે ? કેમ કે, ગમે તેવું કાઠ હોય તો પણ તેને વિધવાને ઝમરો સમર્થ હોય છે, પરંતુ હુંતો સ્નેહ કરીને કમલના દોમ્બને વિધે રહીને ક્રિયા રહિત થયો છું તે દોમ્બને કોરીને નીકળી જતા સમર્થ ન થયો ! ! ૨ ॥—વલી બહુદત્ત રાજા મરણાતિક રોગની વેદનાદિકે કરીને પરાન્નવ પામ્યો સતો અતિશે, સતાપનો અનુબ્રવ કરે છે છું વેદનાં કરીને આંસુમાયી આંસુ ચાલ્યા જાય છે, તોયપણ મોહના નુદયથી ઝોગની આકાંક્ષા(જિજ્ઞાસા)કરે છે અને પાસે બેઠેલી સ્ત્રીના ઉપર હાથ નાસીને પોતાની સ્ત્રીનું નામ દેતો દેતો મરણ પામીને સાતમી નરકને વિધે ગયો અને ત્યાં પણ તીવ્ર વેદનાનો અનુબ્રવ કરતો સતો, તે સ્ત્રીનું નામ વારંવાર સંપ્રારતો સતો વેદના ઝોગવે છે એવી રીતે ઝોગની આસક્તિ ત્યાગ કરવી ઘણી ટુફર છે અને કેટલાંક મહા સત્વવાલા સનત્કુમાર ચક્ર-વર્તી જિજ્ઞાસુ પુરુષો તો, રોગની વેદના થયે સતે પણ દેહને તથા આત્માને છુદો સમજીને છું વિચારતા કે, આ મહારુ કરેલું કર્મ મને નુદય આણ્યું છે માટે મહારેજા ઝોગવડ પન્ને એવો

નિશ્ચય કરીને સમતા સહિત કર્મ ઝોગવે છે પણ મનમા પીમા નુત્પન્ન થવા દેતા નથી અર્થાત્ આર્ચધ્યાન રૌચધ્યાન ધ્યાતા નથી અને વલી એડું વિચારે છે કે,

॥ શાર્વૃલવિક્રીંદિતદ્વત્તમ્ ॥

વલો ય સ્વત ય મોહસલિલો જન્યાઠવાસોઽશુજો ।

રાગદ્વેષકપાપલંઘનિમદ્દાનિર્વિઘ્નરીજસ્વયા ॥

રોગેરદ્દુરિલો વિપત્કુસુમિલ- કર્મદ્રુમઃ સર્ગલં ।

લોગા નો યદિ સમ્યગેષ કલિલો દુઃસૈરથોગમિલિ ॥ ૧ ॥

અર્થ-આ કર્મરૂપ વૃદ્ધ પોતે પોતાને હાથેહા વાળ્યો છે ને તેમા મોહરૂપ પાણી શિંચ્યું છે અને તે વૃદ્ધની હાન્યનૂમિ પણ અશુભ કર્મરૂપ ક્યારામા છે વલી રાગ દ્વેષ કપાય, તેની હે સતતિ પટલે શ્રેણિ, તે રૂપ વીહા છે તે મહોદા વિભ રહિત છે પટલે એ વીહામાંથી વૃદ્ધ નુત્પન્ન થયા વિના રહેહા નહી, તેવું છે અને એ વૃદ્ધને રોમરૂપ અકુરા નુત્પન્ન થયા છે અને વિપત્તિરૂપ પુણ્ણ આવ્યા છે તે વિપત્તિરૂપ પુણ્ણને હોતું સમ્યક્ પ્રકારે પટલે સમપ્રાયે નહિ સહન કરે તો, તે પુણ્ણમાંથી અલોગતિના ડુ સરૂપ ફલ નુત્પન્ન થશે ॥ ૧ ॥

વલી આમ વિચારે છે કે, હો ઇ આવી પેચ્લી આપદાને સમપ્રાયે નહિ ઝોગવું તો, પ-

मायी महारे दुर्गतिनां दुःस्वरूप फल उत्पन्न यशे माटे हे ज्ञव्य क्षीवो! आ प्रकारनो विचार करि ससारने दुःस्वय छाणीनि संसार घटाभ्यानो उद्यम करो ॥ ७८ ॥

निवर्तयन्पवनचक्रितः

श्रीका

संसारकान्ते

घोरे

३

४

५

६

नियकम्मपवणचलिनुं । क्षीवो संसारकाणणे घोरै ।

का का विटंबना वषट्पञ्चमिनिरोपका न प्राप्नुयात् दुःखमुत्तमं याम्यस्ता

६ ७

८

ए १०

५

का का विन्वणानुं । न पावए दुसहदुस्काणुं ॥ ७९ ॥

अर्थ-(घोरि के०) घोर (जयानक) एव (संसारकाणणे के०) संसाररूप महावनने विवि (निय के०) पीतानुं (कम्म के०) ज्ञानावरणीयादिक कर्म, ते रूप (पवण के०) वायु, तेषो करिनि (चलिनुं के०) प्रेरणा करयो एवो, अर्थात् उन्मत्तयो एवो (क्षीवो के०) आ क्षीव हो ते (दुसहदुस्काणुं के०) दुःखे करिनि सहन करवाने अशक्य हो दुःख ते हेतु एवी (का का के०) केइ केइ (विन्वणानुं के०) वषट्पञ्चनादिक विटंबना तेने (न पावए के०) नवो पावतो? अर्थात् सर्वे विटंबनाज्जि पावो हे ॥ ७९ ॥

प्रावार्थ-कोइ पुरुष पीतानो लक्ष्मिलो। निषम (घत) कोइ अल्प परिपहथी भेषकुमारनी
 पंठे प्रागवाने तैप्यार थयो ठे पण तेणे विचारथुं के, आ वार्चा गुरुने निवेदन' करिनि पनी
 महारो, नियम मूकुं एम धारिने छेडलाकमा गुरु पासे आवे ठे 'तेटलाकमा ज्ञानवंत' गुरुए
 उपदेश आपीनि निश्चल करयो ते आ प्रमाणे के-हे प्रव्य ढीव ! अहो हो ! आ वोर ज-
 वाटवीनि विपे आ ढीवे कर्मना वशे करिने शा शा दु स्व नथी सहन करथां ? अर्थात् सवे
 छातिनां वय वयनादिक दु स्व सहन कत्या ठे अने अनेक प्रकारना अपराधथी राजा प्र-
 मुखे गंधेना उपर बेसानीनि नाककान कापीनि अने कपालमा नाम देइने इत्यादि घणीछा
 विटवना पमानेने नै, आसा शहेरमा फेरवीने शूलिये देवा प्रमुख असस दु स्व दीया त्या ते
 परवशायणी तेवा दु स्व अनतीवार सहन करथा-वली कर्म करिने ढीवने शुं शुं नथी वि-
 ततु ? अर्थात् घणुछा वीते ठे छेप के,

निवसस सायरमज्जे ! निवसस गिरिगुहककरामज्जे ॥

कम्मसहायणीपारणं । कइमहि न हणे विसर्गं पु ॥ १ ॥

प्रापंगधरे हरिषंहराणो । पंडवण वणवासो ॥

गुजत्स भिक्खुप्रमर्णं । कीरस ज कम्मणा सचं ॥ २ ॥

રાઈ કરેદ રંકો । રકો પુણ કરેદ રાયસારિત્યો ॥

નં ૧ ૪ જર જદ રીયણ । કીરદ વં કમ્મ બીવાર્ણ ॥ ૩ ॥

અર્થ-હો કદાપિ આ હોવ કર્મના પ્રયત્નો સમુદ્ધ મધ્યે વાસ કરે, અથવા પર્વતની મહોટી
 ગુફામાં વાસ કરે, તોયપણ કર્મની સાથે વલ્લગેલા પટલે કર્મથી આવરણ પામેલા તે હોવોને,
 વલ્લગેલા કર્મ કોઈ પ્રકારે નાશ પામતાં નથી અર્થાત્ નિકાષિત કર્મ પ્રોગવ્યા વિના હુ-
 દ્ધતા નથી ॥ ૧ ॥ વલી હુદ્ધ કે, કર્મને વશે કરીને હરિશ્ચંદ રાજા ચંન્દ્રાલને ઘેર રહ્યા તથા
 પાંચ પાંખો વનવાસ પામ્યા તથા મુંઝારાહોયે ઘેર ઘેર ત્રિદ્વા માગી માટે હે કર્મ કરે તે
 સત્ય હે અર્થાત્ કર્મ કોઈને પણ શકતું નથી ॥ ૨ ॥ વલી કર્મ કેવા હે? તે કહે હે બોની-
 વારમાં રાહોને રક કરે હે અને રંકને રાહો, હોવો કરે હે વલી હોના વરમા, કોઈએ હે હિ
 તાઽહિતકારી વાત હૃદયમા ન ધારી હોય, તે વાતને, હોવોના કર્મ હે તે બોનીવારમાં કરી
 દેતાને હે પટલે હેલું મનમાં પણ ચિંતવન નથી, પણ શુભાશુભ ઝંધિલું એકદમ ૫૬ આવે હે
 તેનું કારણ પણ કર્મ હે માટે કર્મને કાંઈ શરમ નથી ॥ ૩ ॥ માટે તે કર્મને યશ ૫૬ને અનેક
 હુઃસ, સહન કરશો હે તેના આગલ આ ધર્મકૃત્ય કરતાં ૫૬નું અલ્પ હુઃસ યશ હિસાબમાં હે?

प्रावार्य-हे आत्मन् । त्वं पूर्वे अनुभवैलां दु खने, लगाव विचारी हो के, तिर्यचना भव-
मा तहारी देह, खूब मऊस्त हतो, तोयपण पोष महा महिनी अत्यंत ताढथी, (हिम पम-
वाथी), अनंतीवार मरण पाम्यो पटले आ डीव अनेक प्रकारना रसायण केवा के, प्राबु
हरिताल विंगरे स्वाइने शरीरने मऊस्त तथा पुष्ट करबु घारे ठे; तोयपण ते शरीर बोना छेत्तु,
अथवा पाना छेत्तु कदिपण, यहू नबी । तो पण ते शरीरने बोमानी तथा पानानी उपमा अ-
पाय ठे तेवा बोना विंगरे तिर्यचोनां शरीर पण, अत्यंत ताढथी नाश पामे ठे ते नाश पा
मवादिक दु ख ते अनंतीवार सहन करया तो आ भवमां घमसावन निमिचे अल्प एवो पण
शीत (ताढनो) परिपह हू केम सहन नथी करतो ? ॥ ८८ ॥

गिम्हायवसंततो । इरणे छुहिन् पिवासिनु बहसो ॥

वसन्तः तिर्यकपणे । मरणदुःखं बहु पक्षोत्तया विद्यमानः ।

संपत्तो तिरियभव । मरणदुहं बहु विमुरतो ॥ ८९ ॥

'धर्म' हे जोव ! तुं (विरिय प्रवे के०) 'तिर्यचना' जवने विषे (अरणे के०) अटवीमा
 (गिम्हायव के०) ग्रीष्मश्रुना तम्कावेने (संतचो के०) सारी पेटे तप्यो एवो, अने (बहुसो
 के०) घणी घणी (दुहिउ के०) छुषा वेदनाने सहन करतो एवो, अने (पिवासिउ के०) घणी
 घणी दुषा वेदनाने सहन करतो एवो, ने (बहु के०) घणी घणी (विसरतो के०) खेद पा-
 मतो सतो (मरणपुह के०) मरणाना दु खने (संपचो के०) पाम्यो हतो, ॥ ८१ ॥

प्राचार्य-हे आत्मन् ! जेम् तें तिर्यचना जवमा शीत परिषह सहन करथो तेम् उण्ण का-
 लमा (ग्रीष्मश्रुमा) एटले वैशाख छेठ महिनाना आकरा तापमा तें उण्ण परिषह सहन
 करथो तेमा वली अतिशे दुषा वेदनी तथा अतिशे छुषा वेदनी तेषे करीने, तुं अत्यंत खेद
 पामतो सतो अनंतीवार मरण पाम्यो परंतु ते दु खने विसरी जाइने, आ जवमा थोमा ता-
 पने पण न सहन करतो, तुं पंखा प्रमुखे करीने वायुकायना जोवीनो घात करे छे पण एम्
 नथी विचारतो के, 'तिर्यच जवने विषे तथा नरक जवने विषे में अनंता-तार्पना दु ख सहन
 करयां छे ते दु खना आगल आ तापने दु ख, श्या हिंसाबमा छे ? एवो विचार वने लेश-
 मात्र पण आवतो नथी' ॥ ८१ ॥

अर्थ-हे डोव ! तू (तिरियर्जवे के०) तिर्यचना, जवने विषे (अरणे के०) अटवीमां
 (गिम्हायव के०) श्रीम्पश्चुना तर्फावे (संतचो के०) सारी पेटे तप्यो एवो, अने (बहुतो
 के०) घणी घणी (बुहिन के०) छुषा वेदनाने सहन करतो एवो, अने (पिवासिनु के०) घणी
 घणी तथा वेदनाने सहन करतो एवो, ने (बहु के०) घणी घणी (विसरतो के०) खेद पा-
 मतो सतो (मरणपुह के०) मरणाना दुःखने (संपचो के०) पाम्यो हतो, ॥ ८१ ॥ १६ ॥

भावार्थ-हे आत्मन् ! होम ते तिर्यचना जवमा शीत परिग्रह सहन करयो तेम उण्ण का-
 लमा (श्रीम्पश्चुमा) एटले वैशाख छेठ महिनाना आकरा तापमा ते उण्ण परिग्रह सहन
 करयो तेमा वली अतिशे तथा वेदनी तथा अतिशे छुषा वेदनी तेणे करीने, तूं अत्यंत खेद
 पामतो सतो अनतीवार मरण पाम्यो परतु ते दुःखने विसरो जाइने, आ जवमा थोमा ता-
 पने पण न सहन करतो, तूं पंखा प्रमुख करीने वायुकायना ढीचीनो घात करे ठे पण एम
 नथी विचारतो के, तिर्यच जवने विषे तथा नरक जवने विषे में अनंता तापना दुःख सहन
 करथा ठे ते दुःखना आगल आ तापनु दुःख, श्या हिसाबमा ठे ? एवो विचार तेने लेश-
 मात्र पण आवतो नथी ॥ ८१ ॥

प्रावार्प-हे आत्मन् । तुं पूर्वे अनुभवेला दु खने, लगाव विचारी को के, तिर्यचना भव-
मां तहारी देह, खूब मळत्त हतो, तोयपण पोप महा महिनानी अत्यंत ताढथी, (हिम पम-
वापी) अर्नतीवार मरण पाव्यो एटले आा क्षीव अनेक प्रकारना रसायण देवा के, ज्ञानु
हरिताल विंगेरे साइने शरीरने मळत्त तथा शुट करुं धारे ठे, तोयपण ते शरीर बोना डेवुं,
अथवा पाना डेवुं कदिपण थवुं नबी । तो पण ते शरीरने बोमानी तथा पानानी उपमा अ-
पाय ठे तेवा बोना विंगेरे तिर्यचोनां शरीर पण, अत्यंत ताढथी नाश पावे ठे ते नाश पा-
मवादिक दु ख ते अर्नतीवार सहन करथां तो आा भवमां भ्रमसाधन निमिचे अल्प एवो पण
शीत (ताढनो) परिपह तुं केम सहन नथी करतो ? ॥ ८० ॥

॥ ८० ॥ ८१ ॥ ८२ ॥ ८३ ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥
॥ ९१ ॥ ९२ ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥ ९६ ॥ ९७ ॥ ९८ ॥ ९९ ॥ १०० ॥

गिम्हायवसंततो । ऽरणे छुहिन पिवासिनुं बहुसो ॥

संपाप्त- तिर्यचमेवे । मरणदुःखं बहु पयातया निवृत्तमानः । १ १ १ १

॥ १०१ ॥ १०२ ॥ १०३ ॥ १०४ ॥ १०५ ॥ १०६ ॥ १०७ ॥ १०८ ॥ १०९ ॥ ११० ॥

संपत्तो तिरियभवे । मरणदुहं बहु विसुरंतो ॥ १११ ॥ ११२ ॥ ११३ ॥ ११४ ॥ ११५ ॥

अपनाइ कुटाइने पराणे प्राण त्याग करयो ठे 'ए सषळां कटने तुं आऊ केम विसरी
जाय ठे ? ॥ ८५ ॥

एवै शिर्कपयेपु

अजयन् सन्

दुःखवात्सल्ये

१

२

४

३

एवं तिरियजवेसु । कीसंतो दुस्समयसहस्सेहि ॥

इति अनन्तापन्

यति

योगमयारब्धे

८

९

५

६

वसियो अणंतखुत्तो । झीवो भीसणजवारणे ॥ ८३ ॥

अर्थ—(एवं के०) ए प्रकारे एटले पूर्वे कसुं ते प्रकारे (तिरियजवेसु के०) तिरियचना ज-
वोने विषे (दुस्समयसहस्सेहि के०) जास्को गमे दुःखे करीने (कीसंतो के०) कुश पायतो
एवो (झीवो के०) आ झीव ठे ते (भीसणजवारणे के०) जयानक एवो संसाररूप अ-
टवीने विषे (अणंतखुत्तो के०) अनन्तीवार (वसियो के०) निवास करी आव्यो ठे ॥ ८३ ॥

प्रावार्थ—हे आत्मन् ! तुं तिरियचना जवोने विषे पण अनन्तां दु ख जोगवी आव्यो ठे ८३ ॥

वासासु ऽरसामन्त्रे । गिरिनिष्प्रणोदगोहि वन्रतो ॥

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००

सीयानिलम्भविनुं । मनुसि तिरियत्तशे बहुसो ॥ ८५ ॥

अर्थ-३ जीव ! तू (तिरियत्तशे के ०) तिरियत्तशे विने (वासासु के ०) वषांशुमां ए-
 टले पोषासांमां (अरसामन्त्रे के ०) अटयानि विने रसो सतो (गिरिनिष्प्रणोदगोहि के ०)
 पर्यवर्तनां निर्जरण एका पाषाणिके (वन्रतो के ०) रहन सतो एष्टले तथातो, अर्थात् चारे पास
 पाणीमां अथनातो एवो, अने (सीयानिल के ०) अतिशे शीतल एवा पादुवने अर्थात् हि-
 मवने (न्यविर्जिके ०) दाज्जलो सतो (बहुसो के ०) पणीवार (यज्जिके ०) मरस वाम्यो हे ॥ ८५ ॥

आवार्थ-३ जीव ! तू तिरियत्तशे प्रवने विने, पोषासांमां श्चमां इह प्रयत्नने विने रात्री
 दिवस निर्गमन कर्ता वरसातनी चाराज्मां कट सहन करी आन्यो हे बली हिने पन्नापी
 बलीने यरस पण वाम्यो हे- ने गंदीपोषां तथातो अनेक प्रकारनी वेदना पानेवि

अथ भाइ बुटाइने पराणे प्राण त्याग करयो ठे ए सखलां कटने ठं आछा केन विसरी
हाय ठे ? ॥ ८२ ॥

एवै शिर्येस्येपु

किश्यन् सन्

दुष्यमानसहसि

१

२

३

४

५

एवं तिरियजवेसु । कीसंतो दुस्ससयसहस्सेहि ॥

६

अतिकः धनंतवापन्

सीकाः

योषयधारणे

७

८

९

वसियो अणंतखुत्तो । कीवो भीसणजवारसो ॥ ८३ ॥

अर्थ—(एवं के०) ए प्रकारे एटले पूर्वे कहुं ते प्रकारे (तिरियजवेसु के०) तिरियचना ज-
वोने विषे (दुस्ससयसहस्सेहि के०) लास्को गमे दु ते करीने (कीसंतो के०) छेस पामतो
एवो (कीवो के०) आ कीव छे ते (भीसणजवारसो के०) जपानक एवो संसाररूप अ-
टवीने विषे (अणंतखुत्तो के०) अनंतीवार (वसियो के०) निवास करी आव्यो ठे ॥ ८३ ॥

प्रावार्थ—हे आत्मन्' तुं तिरियचना प्रवोने विषे पण अनंतां दुःख प्रोगवी आव्यो ठे ८३ ॥

उच्छक्कम्मपलया । निलपरिउ, जीसणमि जवरणे ॥
 विवमानः नरेणुः यमि भनवण्डः हे सोय, मासोसि दुब्ब

हिंढंतो नरएसु वि । अणंतसो जीव पत्तोसि ॥ ८४ ॥
 अर्थ—(जीव के०) हे जीव ! तू (दुच्छक्कम्म के०) दुष्ट एवां हो आठ कर्म एटले दुष्ट
 फलने आपनारां ज्ञानावरणीयादिक आठ कर्म ते रूप (पलयानिल के०) प्रलय कालना
 वायु बदे (परिउ के०) प्रेरणा, करयो एवो, अने (जीसणमि के०) उपानक एवी (जवरणे
 के०) संसाररूप अटवीने विपे (हिंढंतो के०) चालतो सतो (नरएसु वि के०) नरकने विपे
 पण, पूर्वोक्त दुःख (अणंतसो के०) अनन्तवार (पत्तोसि के०) पाप्मो हे ॥ ८४ ॥

भावार्थ—हे आत्मान ! तै ज्ञानावरणीयादिक आठ कर्म करनि नरकादिक गतिने विपे,
 अनन्तवार दुःख जोगव्यामा, स्वामी राखी नपी तोषणवली पाळा तेनांतें हो दुःख प्राप्त प्राय,
 तैवां उपाय करे जाय ते "माटे हवे तैवां दुःखो जोगववां पडे नहि, तैवो उपाय करय ॥ ८४ ॥

१

२

३

सत्तसु नरयमहीसु । वज्जानलदाहसीयवियणासु ॥

उपि

अनंतकृत्य

विलपन्

कठमयाधिः

५

६

७

८

वसियो अणंतखुत्तो । विलवंतो करुणसदेहिं ॥ ८५ ॥

अर्थ—हे जीव ! तूं (वज्जानलदाह के०) वज्राग्निनो ठे दाह ते छेले विषे एटले अतिशे तीक्ष्ण ठे अग्नि ते छेले विषे, अने (सीयवियणासु के०) अतिशे शीतनी ठे वेदना ते छेले विषे, एवी (सत्तसु के०) सात (नरयमहीसु के०) नरक पृथ्वीज्जे, विषे (करुणसदेहिं के०) करुण शब्दवेदे (विलवंतो के०) विलाप करतो सतो (अणंतखुत्तो के०) अनतीवार (वसियो के०) वशी ठे ॥ ८५ ॥

भावार्थ—हे आत्मन् ! तूं साते नरक पृथ्वीयोमां निवास करी आव्यो ठे अने त्यां त्या नुष्ण वेदना तथा शीत वेदना, आ नीचे लक्ष्या प्रमाणे अनतीवार सहन करी आव्यो ठे

હેમ શ્રીમ્પશુના હેઠ્ઠા સમયમા આકાશની મધ્યે આવેલો, મેઘરહિત, ઘણા આકરા કિરણવાલો સૂર્ય, દેદીપ્યમાન સતે, હેના શરીરને વિષે પિત્રનો પ્રકોપ થયો હે, તેવા પુરુષને, ધ્યારે બાહ્યુ સ્વેરના અગારાનો અગ્નિ સલગાવીને તેની વચ્ચે રાસીષ, ને તેને હેઠ્ઠી ડુળાવેદના થાય, તે કરતા પણ અનંતગુણી ડુળાવેદના, નરકને વિષે નારકીના હીવો પ્રોગવે હે તે નારકીના હીવોને ત્યાંથી ડુળાવીને હો કદાપિ અહિંના ધગધગતા સ્વેરના અગારામા સુવાનીષ, તો હેમ શીતલ ચંદનનો લેપ કર્યો હોય, ને તેથી હેમ અત્યંત સુસુધી નિષા આવે, તેવી રીતનો નિષા તે નારકીના હીવોને આવે હે એવોડા રીતે પોપ મહિનાનો રાત્રીને વિષે મેઘરહિત આકાશ થઈ સતે, હૃદયાદિકમા કેપારાના રોગવાલા પુરુષને આવરણ રહિત, હિમાચલનો પૃથ્વીને વિષે રાસ્યો હોય, અને વલી ત્યા અત્યંત વાયરાના ઝપાટા ચાલતા હોય, તે વસ્તુ તે હીવોને હેઠ્ઠી શીતવેદના થાય, તેથી પણ અનંતગુણી શીતવેદના નરકને વિષે નારકીના હીવો પ્રોગવે હે તે નારકીના હીવોને પૂર્વે કહેલા, હિમાચલ પૃથ્વીના સ્થાનમા રાસ્યો હોય, તો હેમ વાયરા વિનાના સ્થાનમા શિયાલાને વિષે નિષા આવે, તેમ તે નારકીના હીવોને નિષા આવી જાય હે મોટે ઇલા ડુઃસ તું અનંતીવાર સહન કરી આવ્યો હે

मोटै तेपी आस पामीनि करीपी त्या न डाउं पेने, एवा धर्मकृत्यमा सावधान था । ॥८५॥

पितृमातृव्यजनैरहिम्

दुष्टाप्यादिभिः

पीडित

बहुधा

३

४

६

५

पियमायसयणरदिनु । दुरंतवाहिहिं पीडिनुं बहुसो ॥

मनुजभवे

निस्सारे

विरूपणिना

किं न भे स्मरसि

५

१

७

ए १० ८

११

मणुअभवै निस्सारे । विलाविनु किं न त सरसि ॥८६॥

अर्थ-हे लीव ! (निस्सारे के०) असार एवा (मणुअभवै के०) मनुष्यभवने विपे (पिय-
माय के०) पिता माता अने (सयण के०) स्वहान, तेंणे करीने (रहिनुं के०) रहित एवो,
अने (दुरतवाहिहिं के०) दु ते करीने ठे अत ते डोनो, एवा व्याधिपे करीने (बहुसो के०)
घणीवार (पीडिनुं के०) पीमा पाम्यो एवो एऊ कारण माटे (विलाविनुं के०) विलाप करतो
एवो, तुं छ ते (त के०) ते मनुष्यभवने (किं न सरसि के०) केम नपी सज्जस्तो ? ॥८६॥

भावार्थ-हे लीव ! तुं मनुष्य भवमा पण माता पिता स्वहानादिक प्रिय वस्तुनो वियोग

હોમ ગ્રીષ્મઋતુના હોદ્દા સમયમા આકાશની મધ્યે આવેલો, મેઘરહિત, ઘણા આકરા કિરણવાલો સૂર્ય, દેદીપ્યમાન સતે, હોના શરીરને વિષે પિત્તનો પ્રકોપ થયો હે, તેવા પુરુષને, ઘ્યારે વાહુ સ્તેરના અગારાનો અગ્નિ સલગર્વને તેની વચ્ચે રાક્ષી, ને તેને હોવી ગુણવેદના થાય, તે કરતા પણ અનંતગુણી ગુણવેદના, નરકને વિષે નારકીના હોવો ખોગવે હે તે નારકીના હોવોને ત્યાથી ગુણને હો કદાપિ અર્હિના ઘગધગતા સ્તેરના અગારામા સુવાની, તો હોમ શીતલ ષંદનનો લેપ કરયો હોય, ને તેથી હોમ અત્યંત સુસ્વથી નિઝા આવે, તેવી રીતની નિઝા તે નારકીના હોવને આવે હે. ઇવોહ રીતે પોપ મહિનાનો રાત્રીને વિષે મેઘરહિત આકાશ થઈ સતે, હૃદયાદિકમા કંપારાના રોગવાલા પુરુષને આવરણ રહિત, હિમાચલની પૃથ્વીને વિષે રાસ્યો હોય, અને વલી ત્યાં અત્યંત વાયરાના ઝપાટા ચાલતા હોય, તે વસ્તુ તે હોવને હોવી શીતવેદના થાય, તેથી પણ અનંતગુણી શીતવેદના નરકને વિષે નારકીના હોવો ખોગવે હે તે નારકીના હોવોને પૂર્વે કહેલા, હિમાચલ પૃથ્વીના સ્થાનમા રાસ્યો હોય, તો હોમ વાયરા વિનાના સ્થાનમા શિયાલાને વિષે નિઝા આવે, તેમ તે નારકીના હોવોને નિઝા આવી હોય હે. માટે ઇવાં ગુ સુ અનંતીવાર સહન કરી આવ્યો હે.

एवी रीते महा मेहेनत करीने अने समझीना पादमनो पन्थियो करीने ते वेदे रसकुपिकामाथी
 जेइने घणे काले घणा प्रयासथी ते रस तुंवरीमा जरी राख्यो हतो ते पेला दरिघो बाह्यणने
 देखाम्यो ने कहं के, आ सहस्रवेधी रस ठे एटले जावाना हळार पत्रा अग्निमां तपावीने
 उपरा उपरी समझीने स्त्रियां होप, तेमा आ रसन एक टीपु क्षुब्ध होय तो, ते सर्व पत्रामा रस
 वेधइ छाप एटले पहीची छाप अर्थात् तेछ वस्त ते सर्व पत्रा सुवर्णमय थइ छाप एवी
 रीते योगिण वारवार कहं त्यारे ते निर्मागी बाह्यणने जलदो कोष चम्यो, ने तेथी वे हाथे
 जालीने पेलु रसं तुंवई, सादमृदुहना पानमामा दोली दीपु त्यारे ते योगिये ते बाह्यणने
 वणोज अयोग्य जाणनि तेनो त्याग करयो अने ते बाह्यण पण पृथ्वीमा भ्रमण करतो क-
 रतो एटले पैसा पैसा एम पोकार करतो करतो मरण पाम्पो, पण ते मळया नही

आ कथानुं तात्पर्य ए ठे के, छेप्र निर्भाग्य जीवने षणु घन पामवानो अवसर आवे तो-
 पपण तेने ते घन जेवुं सके नही तेम आ जीवने पण मनुष्य जवमा जिनधर्मरूप घन ग्रहण
 करवानो अवसर आव्यो ठे, तोयपण बहुलकर्मिपणाथी जिनधर्मरूप सुवर्णसिद्धिने रस जे
 वानुं मन नथी यहुं, ए बहु आश्चर्यकारक ठे ! ॥ ८६ ॥

थवाथी तथा अनेक प्रकारना शरीरना व्याधिथी विलाप करी करीने मरण पाम्यो हतो, ते वातने तु केम विसरी जायते? मनुष्यभव आश्रीने अह ममत्व तथा मोहपणा सहित निर्जाग्यपणा विये एक सोमिल बाह्यणनी कथा टीकामां लखी ते ते नीचे प्रमाणे जाणवी

कथा ५

“कौशाची नगरीमां सोमिल नामे बाह्यण कान्थी दरिघी एवो रहतो हवो ने तेने श्री, पुत्र, पुत्री, इत्यादिक बाण कुटुंब हवं ते कुटुंबनी प्रेरणाथी एक दिवस घन कमाववाने अर्धे दशांतर गयो; त्यां तेंणे व्यापारादिके रहित एवो, पण दानभोगे सहित, एटले महोटा दाने-शरीर डेलो, एक योगी पुरुष दीडो ते योगिये डव्यनी चिंताथी आकुल व्याकुल बएला बाह्यणने पूढ्युं के, तहारे शी चिंता ते? त्यारे तेंणे कसुं के, दारिद्र्य एका महारे चिंता ते त्यारे योगी बोल्यो के, जो तु महार कसुं करे, तो तु तेने महोदो घनाढ्य करुं त्यारे ते वात ते बाह्यणे कडल करी पळी ते बे जाण पर्वतनी तहलाटीमां (गुप्त स्थानकमां) गया त्यां योगी बोल्यो के, आ सुवर्णसिद्धि थवानो रस ते एटले योगीए पूर्वे ताढ तडको नुस दवा-दिक बेटीने अने वणा काळ सवी सका एवा कंदपल कल इत्यादिकडु जोळन करिनि,

एवी रीते महा मेहेनत करिनि अने समझीना पादगानो पम्पियो करीने ते घेने रसकुपिकामांयी
 लेइने घणे काले घणा प्रयासथी ते रस तुंबवीमा जरी राख्यो हतो ते पेला दरिखी बाझणने
 देस्वाम्यो ने कह्युं के, आ सहस्रवेधो रस ठे एटले प्रावाना हळार पत्रा अग्निमा तपावीने
 उपरा उपरी स्वर्कीने भूक्या होय, तेमा आ रसनं एक टीपु मुखुं होय तो, ते सर्व पत्रामा रस
 वेधइ छाप एटले पहीची छाप अर्थात् तेछ वखत ते सर्व पत्रा सुवर्णमय थइ छाप एवी
 रीते योगिए वारवार कह्युं त्यारे ते निर्मागी बाझणने तुलटो कोध चम्यो, ने तेथी वे हाये
 जालीने पेसुं रसन तुंबळुं, सादभृदना पाननामा होली दीडुं त्यारे ते योगिये ते बाझणने
 वाणोछ अयोग्य छाणीने तेनो त्याग कर्यो अने ते बाझण पण पृथ्वीमा भ्रमण करतो क-
 रतो एटले पैसा पैसा एम पोकार करतो करतो मरण पाम्यो, पण ते मटया नही

आ कथातुं तात्पर्य ए ठे के, होम निर्भाग्य जीवने वाण घन पायवानो अवसर आवे तो-
 पपण तेने ते घन लेइ सुळे नही तेम आ जीवने पण मनुष्य जवमा जिनधर्मरूप घन ग्रहण
 करवानो अवसर आव्यो ठे, तोयपण बहुलकर्मिपणाथी जिनधर्मरूप सुवर्णसिद्धिनी रस ले
 वातुं मन नथी थतुं, ए बहु आश्चर्यकारक ठे ! ! ॥ ८६ ॥

पवणु व गयणमग्गे । अलसिक्खं नमइ नववणे जीवो ॥

स्याने स्थाने समुद्र

धनस्वस्वसंपागान्

३ ए

४

ठाणछाणमि ससु । त्रिज्जण धणसयणसघाए ॥ ८७ ॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (जीवो के०) आ छाव छे ते (नववणे के०) साररूप अटवनि विषे (ठाणछाणमि के०) स्थान स्थानने विषे (धणसयणसघाए के०) धन तथा स्वस्व तेना स-
मूहने (समुत्तिज्जण के०) त्याग करिने (गयणमग्गे के०) आकाश मार्गने विषे (पवणु व के०)
पवननी पंते (अलसिक्खं के०) अट्टशरूपे थयो सतो (नमइ के०) नरे छे ॥ ८७ ॥

भावार्थ-छेम आकाश मार्गमा वायु करे छे, तेम आ छाव पण नववणीमा अट्टश्यपणायी
पट्ले आ पूर्वे महारो कोण सगो हतो ? तेवा अछाणपणाथी अनेक स्थानने विषे भ्रमण करे
ते तेमा अनेक नवने विषे मलेला धन तथा स्वस्व इत्यादिकनो त्याग करिने पट्ले तेमनी
शो गति हशे ? एवी चिंता मूकीने वर्षमानकालनां स्वस्वनादिकने सुखी करवाने तथा धन

મેલવવાને અર્થે દેશોદેશ ખમે છે અર્થાત્ વાણવને પાનહુ હેમ્પ પરાધીન થઈને નુકે છે તેમ કે-
 ટનાણક પુરુષો ધનેને અર્થે શરીરનું ડુ સ્વ પણ ન ગણતા, કોઈ વિલાયત હાથે કોઈ
 ચીન હાથે કોઈ લકામા હાથે કોઈ મહોદેશમા હાથે કોઈ ઇત્યાદિક અનેક દેશમા
 હાથે તેવામા ત્યા અનેક પ્રકારના નિમિત્ત મલવાથી મરણ પામે છે એવી રીતે આ હોવ
 નહોરે દેસે છે, તો પણ કર્મ ઉપર વિશ્વાસ રાસીને સતોષ રાસી ધર્મસાધન કરતો નથી ॥૮૭॥

વિદ્યમાન્સ અસન્ન ચ પચપચરમ્યેવતીદ્યા કુપ્તાસી

૬ ૫

૪

વિચ્છિન્નતા અસય । જમ્મઝારામરણતિસ્કુતેહિ ॥

ડુલ્લ મનુસયંતિ ધારે સસારે સસરતાર્ભગ ચીવા

૮ ૯ ૭ ૧ ૭ ૩

ડુહમ ડણ્ણહર્વંતિ ધોર । સસારે સંસરત ઝિઆ ॥ ૮૮ ॥

સપાળિ સમયયિ કલપિ નિશ્ચયે મજ્ઞાનયેવમુષ્મગરેનરહા ચીવા

૧ ૭ ૫ ૬ ૩

તહવિ સ્વણપિ કયાવિ હુ । અન્નાણમુયંગરુકયા હીવા ॥

૪

पवन इव गगनमार्गे भलस्मि सन् क्षयति मयवने क्षीया
 ७ ८ ६ ए १० ७ १

पवणु व गयणमर्गे । अलस्मि नम इ प्रववणे जीवो ॥

स्थाने स्थाने समुद्य

धनस्वधनसंयासात्

३

५

४

गणघाणमि समु । प्रिऊण घणसयणसधाए ॥ ८७ ॥

अर्थ-हे आत्मन् ! (जीवो के०) आ जीव हो ते (प्रववणे के०) साररूप अटवीनि विपे (गणघाणमि के०) स्थान स्थानने विपे (घणसयणसधाए के०) धन तथा स्वहान तेना सहने (समुप्रिऊण के०) त्याग करीने (गयणमर्गे के०) आकाश मार्गने विपे (पवणु व के०) पवननी पेंठे (अलस्मि के०) अदृशरूपे ण्यो सतो (नम इ के०) प्रेरे ठे ॥ ८७ ॥

भावार्थ-हेम आकाश मार्गमां वायु फरे ठे, तेम आ जीव पण प्रवाटवीमा अदृश्यपणाथी एटले आ पूर्वे महारो वीणा समो हुतो ? तेवा अक्षाणपणाथी अनेक स्थानने विपे प्रमण करे तेमा अनेक प्रवने विपे मलेलां धन तथा स्वहान इत्यादिकनो त्याग करीने एटले तेमनी शो गति हरो ? एवी चिंता मर्कने वर्तमानकालनां स्वहानादिकने सुखी करवाने तथा धन

छान्म छा मरण इत्यादिक्रना घणा जयानक दु ख उपरा उपरि जोगवे ठे ॥८८॥ तीयपण
अज्ञानरूप सों म्हेला एवा म्हे छीव, ससाररूप बंधिखानापी कोइ वस्त पण कृणामात्र
तुम्हण पायता नथी आ केटलुं बधुं आश्रयं ठे ॥ ८९ ॥

कीदित्तसि कियेतिवेलापावन् शरीरयेववापीतस्यां यद्य प्रतिस्मयं

३ ८ १ ४ ५

कीलसि कियतवेला । सरीरवावीइ छत्त पइस्समय ॥

कालरहमत्पह नत्सपटीभि गोप्यसे कीर्तयेवाभिलक्षतस्यभोपभवाह

६

८

९

कालरहहुंघनीहि । सोसिजाइ जीवियंजोहं ॥९०॥

अर्थ—हे छीव । तू (सरीरवावीइ के०) शरीररूप वाच्यने विषे (कियतवेला के०) वे टला काल
सुधी (कीलसि के०) कीमा करीश १ (छत्त के०) छे शरीररूप वाच्यने विषे (पइस्समय के०)
समय समय प्रत्ये (कालरहहुंघनीहि के०) कालरूप रहैदनी घनीयो वने (जीवियंजोह के०)
जीवितरूप छज्जनो प्रवाह (सोसिजाइ के०) शोष पाये ठे अर्थात् सुकाइ जाय ठे ॥९०॥

७

ए १०

७

संसारचरित्रात् । नय नविक्रति मूढमणा ॥८॥ युग्मम् ॥

अर्थ—(संसार के ०) व्यापकस्वरूप संसारने विषे (संसार के ०) पर्यटन करता एवा (ह्रि
आ के ०) जीव है ते (ह्रिमहाराज के ०) काम द्वारा मरणरूप (तिरकड्डेहि के ०)
तीक्ष्ण जालाये करीने (असय के ०) वारंवार (विविक्तता के ०) विद्यता सता (घोर के ०)
रोच (आकरा) एवा (दुः के ०) दुःस्वने (अणुहवति के ०) अनुभव है ॥८॥ (तहवि के ०)
तोयपण पटले पूर्व कह्युं तेहुं दुःख जोगेवे ते तोयपण (मूढमणा के ०) मूढ है मन ते हैमनु
एवा अर्थात् मूढ एवा, अने (अज्ञानानुयंगदं किया के ०) अज्ञानरूप सर्पें मर्या एवा (जीना
के ०) जीव है ते (कयावि के ०) कोइ बसत पण (दु के ०) निश्चे (संसारचरित्रात् के ०)
संसाररूप वैधिसानाथी (स्वणपि के ०) क्लृप्तमान पण (नय नविक्रति के ०) उद्वेग नथी
पामता पटले वैराग्य नथी पामता ! आते केटलु बहु आश्रय ? ॥८॥

भावाय—होइ कोइ जालो मारे, ने तेनी वेदना थती होय, तेवाणें बली बीडो जालो
मारे एवी रीति उपरा उपरि वागवाथी केहुं दुःख जोगेवे, तेनी रीति आ संसारी जीव पण

हम द्वारा मरण इत्यादिक्रमा प्रणा प्रयानक दुःख उपरा उपरि प्रोगवे ने ॥८८॥ तोयपण
अज्ञानरूप सर्वे म्रशाला एवा मृदु ह्रीव, संसाररूप बंधिखानापी कोइ वस्तुत पण कृणामात्र
नुम्रिग पायता नथी आ केटलुं बधुं आश्रयं ने !!! ॥ ८९ ॥

कीदृष्यसि कियतविमर्षावन् शरीरेवेषापीतस्यां यच्च प्रतिसमयं

३ ८ १ ४ ५

कीलसि कियतवेला । सरीरवावीइ छत्त पइसमय ॥

कालएवभरपण तस्यचटोमि कोप्यसे कीवितमयभिगेहसंततस्यभोगाभवाह

६ ८ ९

कालरहइधमीहि । सोसिज्जइ कीवियंजोहं ॥९०॥

अर्थ—हे जीव ! तू (सरीरवावीइ के०) शरीररूप वाध्यने विषे (कियतवेला के०) बेटला काल
सुधी (कीलसि के०) कीमा करीश ? (छत्त के०) छे शरीररूप वाध्यने विषे (पइसमय के०)
समय समय प्रत्ये (कालरहइ धमीहि के०) कालरूप रहेदनी धमीधो वदे (कीवियंजोह के०)
जीवितरूप छल्लनो प्रवाह (सोसिज्जइ के०) शीघ्र पामे ने अर्थात् सुकाइ जाय ने ॥९०॥

ખાવાયું-હોમ રેઈટ ૬ ને વાઘ્યમાથી હોમ હોમ પાણી વાઢીળ, તેમ તેમ તે પાણી ડુંદું થતું
 જાય છે તેમ હે જીવ ! તે પણ હોટલું આયુષ્ય ચાધીને હાન્ય લીધો છે, ને તેમાથી હો હો સમય
 જાય છે, તેટલું આનસુ ડુંદું થતુ જાય છે વહેવત છે કે, માવાપ જાણે કે, મહારો દિકરો મ
 હોદો ચાય છે, પણ તે દિવસે દિવસે આનસું ષટ્વાથી નહાનો થતો જાય છે એ પ્રમાણે વિચા-
 રતા તો, આનસાનો થત આવતા વાર નહિ લાગે કેમકે, સમયે સમયે ષટ્વાપણું છે માટે
 હોમકે, કોઈને શૂલો દેવા લોડ જાય છે અને તે શૂલો સો મગલા બેઠી છે ત્યારે તે માણસ
 હોમ હોમ શૂલો સમુલ પગલાં ખરે છે, તેમ તેમ તેને ઘટ્યુ નહિક નહિક આવતુ જાય છે
 અને તે વસ્ત તેને જ્ઞાનપાનાતિક કાડપણ ગમતુ નથી કેમકે, એને ઘટ્યુ નક્કી હુકમું જાણ્યુ
 છે માટે તેમ હે ચેતન ! તહારા પણ હોમ હોમ વર્ષ જાય છે, તેમ તેમ તહારે પણ ઘટ્યુ સન્મુલ
 આવે જાય છે એટલે જો કદિ તહારું આયુષ્ય સો વર્ષનું હોય, અને તેમાથી હો હો વર્ષ ગયા,
 તેટલું આયુષ્ય સો વર્ષમાથી ડુંદું થયું જાણવું અર્થાત્ આ અલ્પ આયુષ્ય ઝપાટાંવંધ પુરુ થશે
 અને મનના મનસુવા મનમાં રહી જશે અને પાતલથી ઘણોહ પશ્ચાત્તાપ થશે ! માટે પ્રમાદ
 જોમીને પરલોકનું સાધન કરવામા સાવધાન થા ॥૧૫૫॥

एक वातने मल अथकार पण छाणावि ते के,

२ मोक्ष पुण्यस्य मायुष्य मा प्रयार्थये कुं रेणव
१ पुं रे ह पुं म

रेळीव बुध्र मासु । प्र मा पमाय करेसि रेपाव ॥

किं परलोके गुरुकृपाजनं मरति हे भवान् हे मूढ
११ ए १० १२

किं परलोए गुरुउ । स्कनायण होहिसि अयाण ॥९१॥

अर्थ-(रे ढीव के०) हे लोय । तूं (बुझ के०) धर्मेने विषे बोध पाव्य पण (मासुझ के०) मोह न पाव्य हे कारण माटे (रेपाव के०) हे पाप ढीव ! (पमायं के०) प्रमादने (मा करेसि के०) न करीश (अयाण के०) हे अजाण । एटले हे मूढ । प्रमाद करीने (परलोए के०) परलोकेने विषे (गुरुकृपायण के०) महोटा उ सने रेहवाना भाळनरूप (किं के०) केम (होहिसि के०) थाय ठे १ ॥ ९१ ॥

भावार्थ-हे आत्मन् ! तूं अदृष्टना वशथी दुर्लभ पवा मनुष्यजवने पापीने तेमा वली छैन-
धर्म पापीने धर्मेने विषे प्रमाद न करथ तेम ठता लो प्रमाद करीश, तो महा उ सने पापीश ए ?

पुत्रस्य रेजीव स्वं दायुष्यं विष्णवे
३ १ २ ५

बुधसु रेजीव तुर्म। मासुभ्रसि क्षिणमयमि नाऊणं ॥

यस्याम् पुनरपि एषा सामग्री दुलया हे जीव
७ ए १० ११ १२ ८

ऊम्हा पुणरवि एसा। सामग्री दुल्लहा जीव ॥ ए२ ॥

अर्थ-(रे जीव के०) हे जीव (तुम के०) तुं (बुज्जसु के०) धर्मेने विषे बोध पाम्य अने
(नाऊणं के०) धर्मेने छाणीने (क्षिणमयमि के०) क्षिणगासनने विषे (मासुज्जसि के०)
मोह न पाम्य एटले सम्पक् प्रकारे क्षिणयर्म अंगीकार करय (ऊम्हा के०) ऊं हेतु माटे
(जी० के०) हे जीव! (पुणरवि के०) फरीने पण (एसा के०) आ (सामग्री के०) धर्म सामग्री
ऊं ते (दुल्लहा के०) दुर्लभ जे एटले फरी फरीने धर्म सामग्री मलवी महा दुर्लभ जे ॥ ए२ ॥

भावार्थ-हे आत्मन्! धर्म साधन करवाना अग्ररूप एटले मनुष्यनो प्रब, शुद्ध श्रद्धा, सद्धाम,
अने तेने विषे वीर्यनु फोरवतुं, ते फरी फरीने चक्रवेधनी पेटे, मलवुं महा दुर्लभ जे एटले
काकतालीप पापशी एक वस्तु तने मट्युं जे, ते फरीषी मलवुं अर्पित दुर्लभ जे ॥ ए२ ॥

दुर्मयः पुनः धिनपर्य-एकशोऽस्य स प्रमारस्याकट्यानि मुस्योरेषिकमुज्ज्वलांका च

३ ५ १ ४ ५ ७ ६

दुलहो पुण जिणधम्मो । तुमं पमायायरो सुहेसी य ॥

दुलहे मल्लि ॥ नल्लदुल्ल कयं तं मयिज्जसिधत्तं आरणात् तन् न खानोम परल्लोके

१० ८ ए १४ १५ ११ १२ १३

दुसह च नरयदुस्क । कह होहिसि त न याणामो ॥ए३॥

अर्थ-हे जीव ! आ (जिणधम्मो के०) आ पामेलो जिनधर्म है ते, (पुण के०) वली
फरीधी पामवी (दुलहो के०) महा दुल्लभ है अने (तुमं के०) तुं (पमायायरो के०) प्रमादनी
स्वाण है अने (य के०) वली (सुहेसी के०) सुखनी बाढा करे है पटले प्रमाद करीने सुखनी
वान्ना राखे है, ते सुख तने क्याथी मल्लशे ? (च के०) अने (नरयदुस्क के०) नरकना दु स
है ते (दुसह के०) दु से करीने पण सहन करवा कठण है माटे (त के०) ते (न याणामो
के०) हुं नथी जाणतो के, (कह होहिसि के०) तुं किये प्रकारे थइश ? पटले तहारी शी गति
यशे ? ते हु नथी जाणतो ॥ए३॥

पुढपस्य रेजीर स्वं मायुष्य
३ १ ५ ६

चिप्पले

छात्ताम्यरूप

३०

बुधसु रेजीव तुर्म। मासुध्रसि जिणमयमि नाऊण ॥

धम्माल् पुनरपि एषा सामग्री तुल्यया वे छीय
७ ए १० ११ १२ ८

झम्हा पुणरवि एसा। सामग्री दुल्लहा जीव ॥ ए२ ॥

अर्थ-(रे जीव के०) हे छीव (तुर्म के०, तुं (बुज्जु के०) धर्मे विवे बोध पाम्य अने (नाऊण के०) धर्मे जाणीने (जिणमयमि के०) जि, शासनने विवे (मासुजसि के०) मोह न पाम्य एटले सम्यक् प्रकारे जिनधर्म अंगीकार करय (झम्हा के०) छे हेतु माटे (जी के०) हे छीव ! (पुणरवि के०) करिनि पण (एसा के०) आ (सामग्री के०) धर्म सामग्री छे ते (दुल्लहा के०) दुर्लभ छे एटले करी करिनि धर्म सामग्री मलवी महा दुर्लभ छे ॥ ए२ ॥

भावार्थ-हे आत्मन् ! धर्म साधन करवाना अग्ररूप एटले मनुष्यनो जव, शुच श्रचा, संकाम, अने तेने विवे वीर्यनुं फोरवुं, ते करी करिनि चक्रेवती पेटे, मलबुं महा दुर्लभ छे एटले काकतालीय यापथी एक वस्तुत तने मल्युं छे, ते करीथी मलबुं अत्यंत दुर्लभ छे ॥ ए२ ॥

३००

वे०

३००

દુઃખા પુનઃ જિનવર્ષ-વક્રયોસાધ્ય-તે પ્રમાણસ્યાકટખાનિ મુક્તેયોરેશિકમુખ્યાતિકા ન
 ૩ ૪ ૧ ૪ ૫ ૭ ૬

હુલહો પુણ જિણધમ્મો । તુમં પમાયાયરો સુહેસી ય ॥

દુઃસદ્ધાલિ વ નરકપુલ્લઃ કર્ય તે યથિવ્યસિચત્ત-કારણાન્ નન્ ન જાનીમ-પરત્વોકે

૧૦ ૬ ૯ ૧૪ ૧૫ ૧૧ ૧૭ ૧૩

હુસહ ચ નરયપુસ્ક । કહ હોહિસિ ત ન યાણામો ॥૯૩॥

અર્થ-હે જીવ ! આ (જિણધમ્મો કેળ) આ પમિલો જિનવર્ષ હે તે, (પુણ કેળ) વલી
 ફરીથી પામવો (હુલહો કેળ) મહા હુલ્લજ હે અને (તુમ કેળ) તું (પમાયાયરો કેળ) પ્રમાદની
 સ્થાણ હે અને (ય કેળ) વલી (સુહેસી કેળ) સુસ્તની ઘાઠા કરે હે પટલે પ્રમાદ કરીને સુસ્તની
 ઘાઠા રાસે હે, તે સુસ્ત તને ક્યાથી મલશે ? (વ કેળ) અને (નરયપુસ્ક કેળ) નરકના હુ સ
 હે તે (હુસહ કેળ) હુ સે કરીને પણ સહન કરવા કઠણ હે માટે (તં કેળ) તે (ન યાણામો
 કેળ) હું નથી જાણતો કે, (કહ હોહિસિ કેળ) તુ કિયે પ્રકારે થઈશ ? પટલે તહારી શી ગતિ
 થશે ? તે હું નથી જાણતો ॥૯૩॥

પ્રાવાર્ય-શ્રી આવશ્યક નિર્ધુક્તિમાં વળુ છે કે, આલસથી સાધુ પાસે હાડને ધર્મ સામ્રાજી શક્તો નથી તથા મોહથી ધરતી હાહાલને વિષે ઘટ થઈને રહ્યો છે અર્થાત્ સાધુ પાસે હાડ નિત્ય શુ સામ્રાજ્યું છે ? ઘણીવાર સામ્રાજ્યું છે એમ ધારીને ધર્મ સામ્રાજ્યની અવજા કરે છે તથા હાત્યાદિકના અજિમાનથી તથા ક્રોધથી તથા પ્રમાદથી પટલે મઘાદિક કુ-વ્યસન સેવવાથી તથા કુપણપણથી પટલે હોં ઉપાશ્રે હાડશું, તો કોઈ ધર્મમાર્ગની ટીપમા લોકલાજીથી કાઢ આપડું પમ્શે તથા ખયથી પટલે હોં ઉપાશ્રે હાડશું, તો નરકાદિકના ઉ સ સામ્રાજ્યું પમ્શે તથા શોકથી તથા અજ્ઞાનથી પટલે પાડવંધ દોસ્તદારના ના કહે-વાથી તથા વ્યાહોયથી પટલે જાણી હોઈને ઘણી હાહાલ ઝંખી કરવાથી તથા કુદૃહલથી પટલે ગીત નાટકાદિકના ભંદમા પમ્વાથી તથા રમણથી પટલે જાનાવરથી સાથે કીમા કર-વાથી રૂપાદિક અનેક કારણોથી પમ્મેલુ એવુ પણ મનુષ્યપણુ એલે ગમવે છે પટલે ખવ સમુ-દયો તારનાર અને સકલ સુષ્વેને આપનાર એવા જિનધર્મને કરતો નથી અને સાસારિક સુતની વાંઝા કરે છે પણ હે જીવ ! તું સામાન્ય હુઃસ્વ પણ સહન કરી શક્તો નથી, ત્યારે નરકના હુ સહ હુ સ તહારાથી કેમ સહન થજે ? અને પરલોકમા તહારી શી ગતિ થશે ? એમ ગુરુ મહારાજ ઉપદેશ કરે છે ॥ ૯૨ ॥

अथिरेण थिरो समले। ण निम्मलो परवसेण साहीणो ॥

देहेन यदि उपास्यते पर्यं तदा किं न पयसं किं न संपदम्

५ १ १० ११ १२ १३ १४

देहेन जाइ विट्ठप्पइ। धम्मो ता कि न पज्जत्त ॥९४॥

अर्थ-हे जीव ! (जाइ के०) जो (अथिरेण के०) अस्थिर एवा, तथा (समलेण के०) मलसहित एवा अने (परवसेण के०) परवश एवा (देहेण के०) देहवन् (थिरो के०) स्थिर एवो अने (निम्मलो के०) निर्मल एवो अन (साहीणो के०) पीताने स्वाधीन एवो (धम्मो के०) धर्म होते (विट्ठप्पइ के०) उपास्यत्त यइ शकं ते, तो (ता के०) त्वारे तहारे (किं न पज्जत्त के०) शुं न प्राप्त थयुं ? अर्थात् सर्वे प्राप्त थयु ॥९४॥

भावार्थ-हे जीव ! आ अशाश्वता देहवन् परलोकमां निरंतर सहायकारी एवो धर्म उपास्यत्त थयुं, तो शुं न परिपूर्ण थयु ? अर्थात् सर्वे परिपूर्ण थयु पटले वणो महोदो लाज मल्लो, एम काणवुं तेमका आ मलसत्त जरेला देहवन् निर्मल एवो छिनधम्म उपास्यत्त थयु तो, शुं

પ્રાવાર્ય-શ્રી આવશ્યક નિયુક્તિમા કમ્બુ છે કે, આલસથી સાધુ પાસે હાડને ધર્મ સાખલી શકતો નથી તથા મોહયત્રી ધરની હાજાલને વિષે મ્હુ થડને રહ્યો છે અર્થાત્ સાધુ પાસે હાડ નિત્ય શુ સાખલવું છે ? ઘણોવાર સાખલેલું છે એમ ધારીને ધર્મ સાખલવાનો શ્રવણા કરે છે તથા જ્ઞાત્યાદિકના અપ્રિમાનથી તથા ક્રોધથી તથા પ્રમાદથી એટલે મયાદિક કુ-વ્યસન સેવવાથી તથા કૃપણપણથી એટલે હોં તપાશ્રે હાડશું, તો કોઈ ધર્મમાર્ગની ટીપમા લોકલાહીથી કાઢ આપવું પમ્શે તથા ત્રયથી એટલે હોં તપાશ્રે હાડશું, તો નરકાદિકના હુ સ્વ સાખલવા પમ્શે તથા શોકથી તથા અજ્ઞાનથી એટલે ખાડવંચ દોસ્તદારના ના કહે-વાથી તથા વ્યાક્રોષથી એટલે જાણી હોંડને ઘણી હાજાલ ઝખી કરવાથી તથા હુતૂહનથી એટલે ગીત નાટકાદિકના ભંદમા પમ્વાથી તથા રમણથી એટલે જાનાવરથી સપિ કીમા કર-વાથી इत्यादिक અનેક કારણોથી પમિલુ એવું પણ મનુષ્યપણું એલે ગમવે છે એટલે ખવ સહુ-છયો તારનાર અને સકલ સુસને આપનાર એવા જિજ્ઞર્ષમને કરતો નથી અને સાસારિક સુસની વાંગા કરે છે પણ હે હોવ ! તું સામાન્ય હુ સ્વ પણ સહન કરી શકતો નથી, ત્યારે નરકના હુ સહ હુ સ્વ તહારાથી કેમ સહન થજો ? અને પરલોકમાં તહારી શી ગતિ થશે ? એમ ગુરુ મહારાજ ઉપદેશ કરે છે ॥ ૯૩ ॥

परिपूर्णं लाज न मलयो कहेवाय ? अर्थात् जगत्मा छोटला लाज कहेवाय ठे, ते सर्वे लाज मली चुक्याळा कहेवाय तेमळ रोगादिकने आधीन एवा देहवेगे ह्यो स्वाधीन एवो छिनधर्म मले, तो शुं एने काइपण मलवानी सामी रही कहेवाय ? अर्थात् नळा कहेवाय ते कणु ठे के,

चिन्तारब्धमर्त्य बोधप्यने काचसचये ॥

रेणुमा वेदिरण्यं बोधुषाब्धिभीरदिन्नुना ॥ १ ॥

गुणेन यदि साम्राज्य देखेन सुष्ठवं यदि ॥

प्रसया ह्य गह्वोपासत्तावत्स्वविचारकः ॥ २ ॥ पुग्गम्

अर्थ-तत्त्व अने अतत्त्वनो विचार करनार (बुद्धिमान) पुरुष ह्ये ते, काचना ककना सोटे, अमृत्य एवा चिंतामणि रत्नने कोण न ग्रहण करे ? तथा घुल आपीने सोनुं कोण न ग्रहण करे ? तथा पाणीनो बिंदु आपीने अभूतना समुधने कोण न ग्रहण करे ? तथा पोताने रहे-वांनुं कुंपडुं आपीने चक्रवर्तिनुं राज्य कोण न ग्रहण करे ? अर्थात् तत्त्वातत्त्वना विचारनार तो तरतळा ग्रहण करे ! तेवीळा रीते आ मलमूत्रादिके करीने नूरपूर एवा देहवेगे पूर्व क-हेला चिंतामणी रत्न समान छिनधर्मने कोण न ग्रहण करे ? अर्थात् ह्ये महामूर्ख होय तळा न ग्रहण करे ॥ १ ॥ २ ॥

एवी रीते विचारीने आ महामलिन एवा शरीर उपरथी मोह उत्तारिने, हेम बने तेम
 शुद्ध एवा धर्मेने ग्रहण करथ ॥ ९५ ॥

सुखमं न निश्चये भवति मुक्तव्यभवानां भयगुण्यानां

पथा विवायजिप्तेन

२ ३ ४ ५ ६ ७ १

ऊह चिंतामणिरयणं । सुलहं न ह्रु होइ तुल्लविहवाणं ॥

गुण विभववज्जिहवाणां

सोयानां

तथा

धर्मरत्नमणि

९ १० ८ ११

गुणविहववज्जियाणां । जियाण तह धम्मरयणपि ॥ ९५ ॥

अर्थ-हे जीव ! (तुल्लविहवाणं के०) तुल्ल विभव वालाने (ऊह के०) हेम (चिंतामणि-
 रयण के०) चिंतामणि रत्न के ते (सुलह के०) सुलभ एव (न ह्रु होइ के०) नऊ होय (तह
 के०) तेम (गुणविहववज्जियाण के०) गुण रूप वैभवे करीने रहित एवा (जियाण के०)
 जीवोने (धम्मरयणां पि के०) धर्मरत्न के ते पण, सुलभ न होय ॥ ९५ ॥

भावार्थ-तुल्ल विभववाला जीवोने पटले पशुपाल केवा स्वल्प पुण्यवाला प्राणियोने,
 हेम चिंतामणि रत्न सुखे पाववा लोभ्य न होय, अर्थात् पुण्यहीन जीवो, हेम चिंतामणि

परिपूर्णं लाभ न मलयो कहेवाय ? अर्थात् छागत्मा होटला लाभ कहेवाय ते, ते सर्वे लाभ मली चुक्याळा कहेवाय तेमळ रोगादिकने आधीन एवा देहवेदे होी स्वाधीन एवो छिनधर्म मले, तीं शुं एने काडपण मलवानी स्वामी रही कहेवाय ? अर्थात् नळ कहेवाय ते कळुं ते के,

विम्बारममर्ष वेग्याप्यते काचसर्पे ॥

रेणुना वेदिरण्य केमुधास्त्रिधीरविमुना ॥ १ ॥

गुणेन यदि साम्राज्यं देहेन सुखं यदि ॥

स्वाधस्वविकारक ॥ २ ॥ युग्मम्

नान) पुरुष हो ते, काचना ककना सोटे,

गलीने सोनुं कोण न ग्रहण

— मोताने रहे-

गाम, खाण, करबट, पत्तन, समुच्चतीर एटला स्थानकोने विषे ते चिंतामणीने खोलतो सतो
 घणा काल जम्यो परंतु क्याहि ते रत्न पाम्यो नही पत्ती उदास मनवालो यइने पोताना
 मनमा विचार करवा लाग्यो के, शु ! आ चिंतामणी रत्न साधु ठे ? के, झूठु ठे ? के माटे
 क्याहि पण देखवामा आवतु नथी !! अथवा शास्त्रमा कहलु ते मणिनु उतापणु फेरफार न
 होय माटे क्याहि पण हशे एवो निश्चय करेने पणी वणी मणिनी खाणो छोटो सतो
 ते रत्ननो वणी खोल करवा लाग्यो तयार पत्ती एक दहानो कोइक बुद्ध पुरुषे तेने कछु के, हे
 भद्र ! इहा एक मणीनी खाण ठे तेने विषे के पुण्यवंत प्राणो होय, ते चिंतामणी पामे पत्ती
 छायदेव तेना वचनयो त्या छइने चिंतामणी खोलवा लाग्यो ते अवसरें त्या एक मदबुद्धि-
 वाला पशुपालना हाथमा गोल आकारवालो पथरो देखीने ते पथरने शास्त्रमा कहला ल-
 क्कणयि करेने चिंतामणी छाणने, ते छायदेव ते पशुपालनी पासे माग्यो तयारे पशुपालि
 कछु तमारे आ पथरानु थुं काम ठे ? छायदेव कछु थुं महारे घेर छइने लोकराउनि रमवा
 आपीश पत्ती पशुपालि कछु इहा आवा वणा पथरा पम्या ठे ते तमे पोतछ केम लेता
 नथी ? छायदेव बोल्थो हमणां महारे घेर ज्वानी उतावल ठे माटे एका मने आप्य तु इहाथी
 चीको पामीश एवी रीते कछु, तोपण ते पशुपालि परने उपकार करवाना स्वभाव रहितपणे

रत्न पामी शकें नही, तेम सम्यक्त्वादि गुणरूप विभवे करीने रहित एवा प्राणियो, शुद्ध धर्म-
रूप रत्नेने पामी शकें नही । हे छापदेव कुमारनी पेठे घणा पुण्यरूप गुणोए करीने जरेला
होय, तेह प्राणियो, आ मनुष्य गतिने विषे चिंतामणि रत्नसमान सधर्म प्रत्ये पामि हे ॥ ९५ ॥

कथा ८

इहा पशुपाल अने छापदेवतुं वृचात आ नीचे प्रमाणे

हस्तिनापुर नगरने विषे नागदेव नामा शेतनी वसुंधरा जार्योनी कृन्वमा उत्पन्न थएलो
छापदेव नामे पुत्र हतो । तेणे चार वर्ष सुवी रत्ननी परीक्षानी अभ्यास करयो । त्यार पत्नी ते
शासना अनुसारे महा प्रजाववाळु चिंतामणि रत्न छाणीने बीडा मणियोने पथरा तुल्य ग-
णीने तेह्ना चिंतामणि रत्नेने मेलववा मोटे सव नगरने विषे हाट हाट अने घर घर प्रत्ये जमतो
हतो । परंतु ते रत्न कयाहि पण पाम्या नही । त्यारे स्वेद पामोने माता पिताने कहतो हवो के,
महारं चित्त चिंतामणी रत्नने विषे लाग्यु हे मोटे हुं तेने अर्थ बीडि ठेकाणे छाडश । त्यारे,
माता पिताए कस्य हे पुत्र ! आतो निश्चे कल्पनाळु हे परंतु परमार्थ थकी चिंतामणो नथी
ते कारण मोटे तु पोतानी खुशो प्रमाणे बीडा रत्नोथी व्यापार करय एधी रीते बट्ट कस्य,
परंतु छापदेव, चिंतामणो पामवानो निश्चय करीने हस्तिनापूरधी नीकलीने घणा पर्वत नगर

गम, खाण, करबट, पत्तन, समुज्जतीर पट्टला स्थानकीने विषे ते चिंतामणीने खोलतो सतो
 घणा काल जम्यो परंतु क्याहि ते रत्न पांम्यो नही पळी उदास मनवालो थडने पोताना
 मनमा विचार करचा लाग्यो के, शु ! आ चिंतामणी रत्न साचु ठे ? के, झुंठु ठे ? के माटे
 क्याहि पण देखवामो आवतु नयी !! अथवा शास्त्रमा कहलुं ते मणिनु उतापणु फेरफार न
 होय माटे क्याहि पण हशे एवो निश्चय करीने पण घणी मणिनी स्वाणो जोतो सतो
 ते रत्ननो घणी खोल करचा लाग्यो तयार पळी एक दहामो कीडक वृक्ष पुरुषे तेने कथु के, हे
 भ्रज ! इहा एक मणीनी स्वाण ठे तेने विषे के पुण्यवंत प्राणो होय, ते चिंतामणी पांमे पळी
 ज्ञानदेव तेना वचनयो त्या जाडने चिंतामणी खोलवा लाग्यो ते अवसरें त्या एक मदबुद्धि-
 वाला पशुपालना हाथमा गोल आकारवालो पयरो देखीने ते पयरीने शास्त्रमा कहला ल-
 क्तुणये करीने चिंतामणी जाणनि, ते ज्ञानदेवे ते पशुपालनी पांसे माग्यो तयारे पशुपालने
 कथुं तमारे आ पयरांनु शुं काम ठे ? ज्ञानदेवे कथुं हुं महारे घेर जाडने ओकरांनुनि रमवा
 आपीश पळी पशुपालने कथुं इहा आवा घणा पथरा पम्या ठे ते तमे पांतेऊ केम लेता
 नयी ? ज्ञानदेव बोळ्यो हमणा महारे घेर ज्ञानी उतावल ठे माटे एऊ मने आप्य तु इहाथी
 बीडो पांमीश एवी रति कथुं, तोपण ते पशुपालने परने उपकार करवाना स्वप्नावे रहितपणे

करीने तेने न आप्यो पत्नी छायदेवे उपकार बुद्धिये करीने तेने कहुं हे प्रह ! जो सु मने नथी
 आपतो, तो तुं पोतेऊ ए चिंतामणी रत्ननु आराधन करय छेथी आ चिंतामणी तने पण
 वाञ्छित फल आपे त्यारे पशुपाले कहु जो आ चिंतामणी साचुं ठे, तो महारु चित्वन क-
 बहु, बोरनीना फलनु चूरणादिक शोष आपो त्यारे लागरेक हसीने छायदेवे कहुं अहो !
 विचारीये अण उपवास करीने सध्या समये ए मणिने शुद्ध पाणोथो पसालीने शुद्ध
 उंचे स्नानके स्थापन करीने चदन, बरस, फूलादिक वंदे पूजांनि, अने वली नमस्कार
 पत्नी एनी आगल छे पोताने इष्ट होय, ते चित्वन करीए ते सर्व पण प्रात कालमा
 पामीये ए प्रकारे साजलाने ते पशुपाल पोतानो बोकम्पिना सम्हने लेइने गामना सन्मुख
 गयो त्यार पत्नी छायदेवे निश्चय करथो के, पुण्य रहित एवा आना हाथमां आ चिंतामणी
 रत्न नही रहे एम विचारीने छायदेव पण तेनी पूठे चाल्यो हवे पशुपाल मार्गने विषे चालतो
 सतो कहैवा लाग्यो के, हे मणे ! हमणा आ बोकम्पियो वेधीने बरस इत्यादिक लावीने त-
 हारी पूछा करीश तहारे पण महारो चिंतित अर्थ पूरवाने विषे नयम करवो वली हे मणे !
 हळी गाम पण ठेटे ठे माटे मार्गमां काडक कथा कहे अने जो तुं न छाणतो होय तो दु
 तेने कहु तुं साजल्य एक नगरने विषे एक हाथनुं देहेर अने तेमा अप्पार हाथना देव ठे ए

प्रकारे वारंवार मणिनी आगल कहुं, तो पण ते मणि बोलतो नथी तेटलामां ते मूर्ख, रोष
चढावीने ते मणिने कहेतो हवो अरे ! छो तु हुकारो पण आपतो नथी, तो वालित अर्थ
निष्पन्न करवाने विषे ताहारी शी आशा !! अथवा तहारुं नाम धितामणो ए सासु ठे कुट्टे
नथी केम के, तने पाम्यो त्याथी मानीने महारा मननी धिता छतो नथी !! बली छे हुं रात्र
अने बाश विना कृण मात्र पण रही न शकु, ते हुं तहारा मोटे करवा माम्या एवा जण उप
वासे करीनेछ मरण पासु ते मोटे हुं एम मानु हुं के, आ वाणिये मने मारवाने मोटे तहार
वर्णन करयुं छाणाय ठे । ते मोटे तुं त्या छा के, ज्या फरीने महारे देखवो न पेने एम कहनि
तेपो ते मणिने नटे नास्की दीवो ते अवसरे ऊपदेवे आनद पामीने तत्काल नमस्कार करीने
धितामणी ग्रहण करीने, संपूर्ण थयो ठे मनोरथ ते छेनो एवो सतो पोताना नगरने सन्मुख
चाळ्यो मार्गमा महापुर नगरने विषे मणिना प्रभावथी छेने वणु वण्य प्राप्त थयुं ठे एवो ते
कुमार सुबुद्धि शेठनी रत्नवती नामे पुत्री तेने परणीने बहु परिवार सहित हस्तिनापुर नगरे
आन्यो आधीने पोताना माता पिताने पगे लाग्यो ते अवसरे तेवी समृद्धि सहित तेने छो-
इने माता पिता आनद पाम्या अने तेनी प्रशसा करवा लाग्या अने कुटुंबी लोको तेनु स

करिनि तेने न आप्यो पत्नी छायदेवे उपकार बुद्धिने करिनि तेने कहुं हे प्रह ! जो तुं मने नथी आपतो, तो तुं पतिह ए चितामणी रत्ननु आराधन करय छापी आ चितामणी तने पण वाञ्छित फल आपे त्वारे पशुपाले कहु जो आ चितामणी साचुं ठे, तो महारं चित्वन क-
रेछु बहु, चोरनीना फलनु चुरणदिक शीघ्र आपो त्वारे लगारेक हसीने छायदेवे कहुं अहो !
एम न विचारीये ऋण उपवास करीने संध्या समये ए मणिने शुद्ध पाणीयो पसालीने शुद्ध
नूमिमे नुंचे स्नानके स्थापन करीने चदन, वरास, फूलादिक वंदे पूछीने अने वली नमस्कार
करिनि पत्नी एनी आगल छे पोताने इष्ट होय, ते चित्वन करोए ते सर्व पण प्रात कालमा
पामीये ए प्रकारे साजलाने ते पशुपाल पोतानी बोकसियोना सम्हने लेइने गामना सन्मुख
गयो त्वार पत्नी छायदेवे निश्चय करयो के, पुण्य रहित एवा आना हाथमा आ चितामणी
रत्न नही रहे एम विचारीने छायदेव पण तेनी पूठे वाल्यो हवे पशुपाल मार्गाने विषे चालतो
सतो कहेवा लाग्यो के, हे मणे ! हमणा आ बोकसियो वेचीने वरास इत्यादिक लावीने त-
हारी पूछा करीश तहारे पण महारो चितित अर्थ पूरवाने विषे उद्यम करवो वली हे मणे !
हछी गाम पण ठेटे ठे माटे मार्गमा काइक कथा कहे अने जो तुं न छाणतो होय तो छु
तेने कहु तुं साजल्य एक नगरने विषे एक हाथनुं देखेरु अने तेमा प्यार हाथना देव ठे ए

तिम मिथ्यात्वरूप कुत्रासनाये करीने विवेकरूप चक्षुये रहित थाला छीवोने पण, जिनशा-
 सनरूप सूर्य दीठामा आवती नथी एटले छिनशासननी प्राप्ति थती नथी ॥ए६॥

द्रष्टुं न च धर्मगुणे
 १ २ ३ ४ ५
 (अनेद्वयमेव न दोषमेवोपि)

पञ्चस्कम ऽणतगुणो । जिणिदधम्मं न दोसलेसोवि ॥

तथापि निश्चये भ्रष्टानेन प्रथा न रक्षते कदापि तस्मिन्निदमप्येव स्वीया
 ७ ए ७ १७ १३ ११ १० ८

तहवि हु अन्नाणया । न रमति कयावि तमि जिया ॥ए७॥

अर्थ--(पञ्चस्क के०) प्रत्यक्त प्रमाणे करीने सिद्ध एवो अने (अणतगुणे के०) अनता
 ने गुण ते छेने विषे एवो (जिणिदधम्म के०) छिनेछनो धर्म तेने विषे (दोसलेसोवि के०)
 अपयश प्रमुख दोषनो लेश पण (न के०) नथी (तहवि के०) तोयपण (अन्नाणया के०)
 अज्ञाने करीने आधला एवा (जिया के०) छीव छे ते (हु के०) निश्चये (तमि के०) ते छि-
 नेअप्रापित धर्मने विषे (कयावि के०) क्यारे पण एटले कोइ वखत पण (न रमति के०)
 नथी रमता एटले नथी छीमाता । ॥ए७॥

मान करवा लाग्या अने बीछा लोको पण तेनी स्तवना करवा लाग्या पोते छावळीव
सुखी थपो ए प्रकारे धर्मरूप रत्नानी प्राप्तिने विषे पशुपाल अने ऊपरदेवनो उपनय कसो

पया दृष्टिसंयोगः

न मयसि कास्यधानो

सीधानो

१

४

५ ६ ७

८

९

जह दिधीसंजोगो । न होइ जसंधयाण जीवाणं ॥

मया

चिन्मयसंयोगः

न मयसि यिष्यात्तेन भंधानो

सीधानो

९

ए

१० ११

८

तह जिणमयसंजोगो । न होइ मिह्वजजीवाण ॥९६॥

अर्थ—(जह के०) जेम (जसंधयाण के०) कान्माराथीछ अंध एवा (जीवाण के०) जीव
हे तेमने (दिधीसंजोगो के०) दृष्टिनो संयोग हे ते एटले आत्ते करीने देखवु (न होइ के०)
न होय (तह के०) तेम (मिह्वजजीवाण के०) यिष्यात्ते करीने आधला एवा जीवीने (छि
णमयसंजोगो के०) चिन्मयतनो संयोग हे ते एटले चिन्मयतनी प्राप्ति (न होइ के०) न होय ए
प्रावार्थ—हेन कान्माराथी अंध थएला पुरुषोने स्पूल पदार्थ पण देखवामा आवतो नथी

तेम मिथ्यात्वरूप कुवासनाये करीने विवेकरूप चक्षुये रहित थाला ङीवोने पण, ङिनशा-
सनरूप सूर्य दीवामा आवतो नथी एटले ङिनशासननी प्राप्ति थती नथी ॥ए६॥

प्र धं अन्तरंगने

(मनेद्वयमे) न दोषलेषोपि

१

२

३

४

५

पचस्कम ऽणतगुणे । जिणिदधम्मे न दोसलेसोवि ॥

तयापि निश्चये आत्तनेन बंधा न रम्ये कस्यापि वस्मिन्नङ्गिनस्येने ङीवा

७

ए

७

१२

१३

११

१०

८

तहवि हु अन्नाणधा । न रमति कयावि तंमि जिया ॥ए७॥

अर्थ-(पचरक के०) प्रत्यह प्रमाणे करीने सिद्ध एवो अने (अणतगुणे के०) अनता
हे गुण ते ङेने विये एवो (जिणिदधम्मे के०) ङिनचनो वर्ष तेने विषे (दोसलेसोवि के०)
अपयश प्रभुस दोपनो लेश पण (न के०) नथी (तहवि के०) तोयपण (अन्नाणधा के०)
अङ्गाने करीने आधला एवा (ङिया के०) ङीव ङे ते (हु के०) निश्च (तमि के०) ते ङि-
नेचआपित धर्मेने विये (कयावि के०) क्यारे पण एटले कोइ वखत पण (न रमति के०)
नथी रमता एटले नथी ङीमता ! ॥ए७॥

ત્રાવાદ-આ ત્રોતને વિષે યશ, અને પરલોકને વિષે સ્વર્ગ તથા મોક્ષનાં સુખ આપવા
 ની ગુણમાત્રા, અને હોને વિષે કાંઈપણ દોષ નથી એવા, શ્રી હિરેન્દ્રધર્મને પ્રત્યક્ષપણે દેસે
 ન, તોયપણ અજ્ઞાને કરીને આંધલા એવા હો પુરુષો, તે હોમ હો વસ્તુ હો, તેમ તે વસ્તુને હો
 યમાર એવા શ્રી હિરધર્મને અંગીકાર નથી કરતા ॥૯૭॥

મિષ્ટાન્ને અનંતરોષા પ્રકયાઃ દૃશ્યે ન અસિ ચ ગુણભેદાઃ

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬

મિથે અણંતદોસા । પયમા દીસંતિ ન વિ ય ગુણલેસો ॥

તથાપિ ઘ ષ યવ સીલા દીપ્તિ ચિત્સય મોહાંભા નિચેતે

૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪

તદવિય ત ચેવ જિયા । હી મોહંધા નિસેવતિ ॥૯૮॥

અર્થ-(મિથે કેળ) મિષ્ટાત્વને વિષે (પયમા કેળ) પ્રકટ એવા (અણંતદોસા કેળ) અ-
 નંત દોષ હો તે (દીસતિ કેળ) દેસાય હો (ય કેળ) ઘડી તેમાં (ગુણલેસો વિ કેળ) ગુ-
 ણનો લેશ માત્ર પણ (ન કેળ) નથી (તદવિય કેળ) તોયપણ (મોહંધા કેળ) મોહ કરીને

આધલા એવા (જિયા કેળ) હોવ હે તે (તેં ચેવ કેળ) તે મિધ્યાત્વનેહા (નિસેવતિ કેળ)
સેવે તે તે (હી કેળ) નિશ્ચે ઘણુહા આશ્રયે હે !!! ॥૯૬॥

પ્રાવાર્થ-કુગુરુ કુદેવ અને કુર્મ તેમનો અગીકાર કરવારૂપ અધ્યવસાયને વિષે પટલે
મિધ્યાત્વને વિષે નરકપાતાદિક અર્નત દોષ પ્રકટ દેસાય હે, પણ તેમા ગુણનોતો લવલેશ
પણ દેસાતો નથી તોયપણ મોહે કરીને અષ થયલા હોવો, તે મિધ્યાત્વનોહા આશ્રય કરે હે
પટલે તે મિધ્યાત્વનેહા અગીકાર કરે હે, પરંતુ જિનધર્મને અગીકાર નથી કરતા, તે ઘણુંહા
ત્વેદકારક હે !!! ॥૯૬॥

વિસ્તૃત્ત્વ ન્ત્ર તેયો નણ્ણો વિઘ્નનેચિન્ધે તયા ગુણેનુ કુષાસ્તંબપ્ત
૧૬ ૬ ૭ ૯ ૧૦ ૧૧

ધિધી તાણ નરાણં । વિઘ્નાણે તહ ગુણેસુ કુસલત્તં ॥

મુમઠ્ઠો સચ્ચયે ધર્મલ્લે મુપરીક્ષા યે ન ચાનંતિ
૧ ૨ ૪ ૫

મુહસચ્ચધમ્મરયણે । મુપરિક્ક જે ન જાણતિ ॥૯૭॥

प्रावार्थ-आ लोकने विषे यश, अने परलोकने विषे स्वर्ग तथा मोक्षना सुख आपवा
रूप गुणवाला, अने हेने विषे काइपण दोष नथी एवा, श्री छिनेधर्मने प्रत्यक्षपणे देखे
ठे, तोयपण अहानि करीने आपला एवा हे पुरुषो, ते होम हे वस्तु ठे, तेम ते वस्तुने हा-
णावनार एवा श्री छिनधर्मने अंगीकार नथी करता ॥ए५॥

विष्णुसत्ते अनेतोषा प्रकृताः इदमे न अपि च गुणनेष्टा

१ ३ ५ ७ ९ ५ ५ ६

मिठ्ठे अणंतदोसा। पयमा दीसंति न वि य गुणलेसो ॥

वयापि च न एव सीमा सीति त्रिस्तये मोक्षाया त्रिस्तये

ए १५ १३ ११ १५ १० १५

तहविय त चेंव जिया । ही मोहंध्या निसेवति ॥ए६॥

अर्थ-(मिठ्ठे के०) मिथ्यात्वने विषे (पयमा के०) प्रकट एवा (अणंतदोसा के०) अ-
नंत दोष हे ते (दीसंति के०) देखाय ठे (य के०) बली तेमां (गुणलेसो वि के०) गु-
णनो लेश मात्र पण (न के०) नथी (तहविय के०) तोयपण (मोहंध्या के०) मोह करीने

॥ अनुष्ठप् सत्तम् ॥

विनयर्म्यं धये सीधार्ना अपूर्णः कल्पपाशः

५

१ ३

५

जिणधम्मो ड्यं जीवाणं । अप्पुवो कप्पपायवो ॥

सर्गापवगसुक्काणां

फल्लनां शयकः अयं

७

८

९

सग्गापवगसुक्काणं । फल्लाणं दायगो इमो ॥ १०० ॥

अर्थ(अयं के०) आ (जिणधम्मो के०) जिनधर्मो हे ते (जीवाणं के०) जीवोने (अप्पुवो के०) अपूर्व एतले अप्रसिद्ध एवो (कप्पपायवो के०) कल्पवृक्ष हे केम के, (इमो के०) ए जिनधर्मरूप कल्पवृक्ष हे ते (सग्गापवगसुक्काणं के०) स्वर्ग एतले देवलोक अने अपवर्ग एतले मोक्ष तेना सुखरूप (फल्लाणं के०) फलने (दायगो के०) आपनारी हे ॥ १०० ॥

प्राचार्य-आ जिनधर्मरूप कल्पवृक्ष अपूर्व हे एतले प्रसिद्ध कल्पवृक्ष तो, फल आ लोकने विपे रहेलां पुजलिक सुखनेऊ आपनार हे परंतु आ धर्मरूप कल्पवृक्षो, स्वर्गा-

અર્થ-(મુદસદ્ધધર્મપણે કે૦) સુસ્વકારી અને સત્ય એવા ધર્મરૂપ રત્નને વિષે (હે કે૦) હે પુરુષો (સુપરિકં કે૦) ખૂબી રીતે પરીક્ષાને (ન જાણતિ કે૦) નથી જાણતા અર્થાત્ નથી જાણી શકતા, (તાણ કે૦) તે (નરાણ કે૦) પુરુષોના (વિદ્વાણે કે૦) વિદ્વાનને વિષે (તદ કે૦) તથા (ગુણેષુ કે૦) ગુણને વિષે, (કુસલર્થ કે૦) કુસલપણને (વિદ્વી કે૦) વિદ્વાર થાત! ચિત્કાર થાત! ॥૯૫॥

પ્રાવાર્થ-જ્ઞાતને વિષે હે પુરુષોનું શિલ્પચાર્ય, કલાકૌશલ્ય, ઔદાર્ય તથા શૌર્ય વૈ-
પદિકને વિષે કુસલપણુ ઘણુંજ વસણાય છે પટલે રત્નાદિકની પરીક્ષા કરવામા ઘણા માસા
કહેવાય છે, તે પુરુષો સુસ્વકારી અને સત્ય એવા ધર્મરૂપ રત્નની પરીક્ષા, જો ન કરી શક્યા,
તો તેમના સખલા મ્હાપણપણને અતિશે ચિત્કાર થાત!! ચિત્કાર થાત!! તે ઉપર શાસ્ત્રમાં
કહ્યું છે કે, વહેતેર કલામાં કુસલ એવા પંમિત પુરુષો હોય, તોપણ જો તેમણે સર્વ કલામાં
એક એવી હે ધર્મની કલા નથી જાણી, તો તે નિશ્ચે અપમિતજા જાણવા માટે સર્વ પરીક્ષા
કરતાં ધર્મરૂપ રત્નની પરીક્ષા કરવી, તેજા એક પરીક્ષા છે ॥ ૯૫ ॥

આ દ્વિનધર્મ પણ સહાયતા કરે છે, માટે જાઈ સમાન છે તથા સારો મિત્ર હોમ હિતકારી
 અર્થને મેળવી આપવાથી સુખ કરે છે, તેમ આ ધર્મરૂપ મિત્ર પણ મનોવાન્તિ સુખ મેળવી
 આપવાથી સુમિત્ર સમાન છે તથા ગુરુ હોમ અસત માર્ગથી પાળો વાલે છે, તેમ આ દ્વિનધર્મ
 પણ, નરક તિર્યચાદિક દુર્ગતિમા હતાથી પાળો વાલે છે માટે નુકુટા ગુરુસમાન છે તથા
 રથે કરીને હોમ માર્ગમા સુસે સુસે હતાય છે, તેમ ધર્મરૂપ રથે કરીને મોક્ત માર્ગમા સુસે સુસે
 હાઈ શકાય છે માટે ધર્મને પરમ રથ સમાન વચ્ચો છે એવું જ્ઞાણીને જ્ઞાવા દ્વિનધર્મને વિશે
 નુદ્યમ કરવો ॥ ૧૦૧ ॥

॥ આર્યાવૃત્તમ્ ॥

છત્રમુખાંગીનાંચાન્યનંમાનિદુઃશાન્નિભાવ્યેશાન્નમ્મસ્તાનપ્રતીતેષમ્બધનને મહામીમે

૧ ૧

ચત્રગણાતપુહાનલ । પલિતત્રવકાણે મહાજીમે ॥

સેવસ્ય રેજીય ત્વ દ્વિનયચને અમૃતકુંડસમ
 ૭ ૩ ૫ ૬ ૫

સેવસુ રેજીવ તુમ । જિણવયણ અમિયકુમ્મસમ ॥ ૧૦૨ ॥

દિક ફલને તથા મોક્ષ ફલને આપનાર છે માટે અર્પવ કલ્પવૃક્ષ કક્ષો પૃં હાણીને તેનો-
હા આશ્રય કરવો ॥૧૦૦॥

ધર્મઃ વધુ સુમિત્રે ન વધ વ પત્નઃ ગુરુ
૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ ૮

ધમ્મો વધુ સુમિત્તો ય । ધમ્મો ય પરમો ગુરુ ॥

મોક્ષમાર્ગપ્રવૃત્તાર્થે ધર્મઃ પત્નઃ સ્વેચ્છા રથઃ

૧૦ ૧૧ ૧૨

મુક્તમગ્નાપયટ્ટાણં । ધમ્મો પરમસદ્ગો ॥૧૦૩॥

અર્પ-રે જીવ ! (ધમ્મો કે ૦) આ જિનધર્મ છે તે (વધુ કે ૦) વધુ (ખાઈ) સમાન છે
(ય કે ૦) વલી (સુમિત્રો કે ૦) સારા મિત્ર સમાન છે (ય કે ૦) વલી (ધમ્મો કે ૦) ધર્મ છે તે
(પરમો ગુરુ કે ૦) નુત્કુટા ગુરુ સમાન છે વલી તે (ધમ્મો કે ૦) ધર્મ છે તે (મુક્તમગ્નાપયટ્ટાણં
કે ૦) મોક્ષ માર્ગને વિષે પ્રવર્તેલા પુરુષોને (પરમસદ્ગો કે ૦) નુત્કુટા રથ સમાન છે ॥૧૦૧॥
ખાવાઈ-હોમ આપદ કાલને વિષે ખાઈ સહાયતા કરે છે, તેમ સંસારરૂપ આપદકાલમા

अर्थ—(हीव के०) हे हीव ! (विसर्गे के०) विषम पटले चालनारने दु सकारी एवा,
 अने (अणंतदुहगिन्हतावसंतचे के०) अर्नता दु सरूप ग्रीष्मश्रुना तापवेने सारी पेठे त-
 पेला एवा (नवमरुदेसे के०) संसाररूप भारवान देशने विषे (सिवसुहर्द के०) मोह सुखने
 आपनार एवा (जिणधम्मकप्परुक के०) छिनधर्मरूप कल्पवृक्षने (तुम के०) तु (सरसु
 के०) आश्रय कर (आ डाग्याये टीकाकारे कल्पवृक्षनु स्मरण करय एवो अर्थ करयो ठे,
 ते विचारवा योग्य ठे ॥ १०३ ॥

भावार्थ—हे हीव ! संसारना अनेक दुःसरूप भारवान देशनी तपेली रेती, तेमा अमण
 करता प्राणिपेने मढोटा प्राण्ये प्राप्त थयेलो छिनधर्मरूप कल्पवृक्ष, तेजा आश्रय करवा
 योग्य ठे के, देखी सकल वाञ्छित सुखनी सिद्धि थाय ॥ १०३ ॥

किं	बहुना	सिन्धवे	पलित्थं	ययात्थस्मा	मयोदधिं	घोरं
१	५	३	४	५	५	७

किं बहुणा जिणधम्मं । जइयवं जह भवोदहिं घोर ॥

अर्थ-(महाजीमि के०) महा भयकर एवं (चतुर्गदर्शितपुहानल के०) च्यार गतिमा रहे ला एवा अनंता पु स्वरूप प्रहोटा अक्रिय करीने (पलिषप्रकाणणे के०) लागतु एवु के ससाररूप वन, तेने विये (रेखीव के०) हे छीव ! (तुम के०) तु (अभियकुम्भमे के०) अप्रतना कुम्भ समान (जिणवण के०) छिनराज्जा तवनने (सिवसु के०) सेवन करव एटले सिचातमा कबुला अनुष्ठानने विधिसहित अंगिकार करव ॥ १०७ ॥

भावार्थ-आ ससाररूप भयंकर दावानलधी दाजिलो एवो केहुं, ते छिनवचनरूप अप्रतना कुम्भामस या अर्थात् रूमा अनुष्ठानने ग्रहण करव छेथो तेने अपूर्व सुखशाति थशे ॥ १०७ ॥

निगमे मवणमहेणे

भर्तनुःभान्येवपीप्यवापसेनसतसे

७

४

३

विसमे भवमरुदेशे । अणंतपुहगिम्हतावसतत्ते ॥

विनयम्यवकम्भसुसल

स्मर म वेमिय

विममुब्बद

६

८

९

५

जिणधम्मकप्परुक्कं । सरसु तुमं जीव सिवसुहदं ॥ १०८ ॥

अर्थ-(ह्रीव के०) हे ह्रीव ! (विसर्ग के०) धियम एटले चालनारने दु सकारी एवा,
 अने (आगत दुह गिम्ह तावसतचे के०) अनता दु सरूप ग्रीमश्रुता ताववे सारी पेठे त-
 पेला एवा (नवमरुदेसे के०) ससाररूप भारवान देशने धिषे (सिवसुहद के०) मोह सुखने
 आपनार एवा (जिणधम्मकथरुके के०) जिनधर्मरूप कल्पवृक्षने (सुम के०) तु (सरसु
 के०) आश्रय कर (आ जगयाये टीकाकारे कल्पवृक्षनु स्मरण करय एवो अर्थ करयो ठे,
 ते विचारवा योग्य ठे ॥ १०३ ॥

भावार्थ-हे ह्रीव ! ससारनां अनेक दु सरूप भारवान देशनी तपेली रेती, तेमां प्रमण
 करता प्राणियोने मढोटा भाग्ये प्राप्त वयेली जिनधर्मरूप कल्पवृक्ष, तेका आश्रय करवा
 योग्य ठे के, जेथी सब ल वाञ्छित सुखनी सिद्धि पाय ॥ १०३ ॥

किं	श्रुता	विनयमे	यनिष्यं	ययास्यात्मा	भयोवधि	घोरं
१	५	३	४	५	५	५

किं बहुणा जिणधम्ममे । जडयव्वं जह भवोदहिं घोरं ॥

अर्थ—(महार्जिनि के०) महा प्रयकर एवं (चतुर्गणतदुहानल के०) चार गतिमा रहे ला एवा अर्नता दु स्वरूप महोदा अग्नि के० (पलिचप्रवकाणो के०) लागत एवु के० ससाररूप धन, तेने विषे (रेखीव के०) हे छीव ! (तुम के०) तु (अमियकुम्भसं के०) अमृतना कुम्भ समान (छिणवपणो के०) छिनराऊना नचने (सेवसु के०) सेवन करय एटले सिचातमा कहुला अनुष्ठानने विधिसहित अगीकार करय ॥ १०७ ॥

प्रावार्थ—आ ससाररूप प्रयकर दावानलपी दाज्जो एवो के० तु, ते छिनवचनरूप अमृतना कुम्भामय था अर्थात् रुना अनुष्ठानने ग्रहण करय छेयो तने अपूर्व सुखशान्ति थशे ॥ १०७ ॥

विद्ये भवएवमहेतो

भनेतदुःखान्येवमोप्यतापसेत्ततरे

७ ४

३

विसर्गमे प्रवमरुदेशे । अणंतदुहगिम्हतावसतत्ते ॥

विनयर्मएवकन्धुसस्त

स्मर तं हेसीय शिवमुन्द

६

८ ७ १

९

जिणधम्मकण्हक । सरसु तुमं जीव सिवसुहद ॥ १०८ ॥

अर्थ—(हीव के०) हे हीव । (विसमे के०) विषम एटले चालनारने दु स्वकारी एवा,
 अने (अणेत दुह गिम्हतावसतचे के०) अनता दु स्वरूप ग्रीम्हशुना तापवेने सारी पेठे त-
 पेला एवा (नवमरुदेसे के०) ससाररूप मारवान देशने विषे (सिवसुहदं के०) मोह सुखने
 आपनार एवा (छिणधम्मकप्परुके के०) छिनधर्मरूप कल्पवृक्षने (सुम के०) सु (सरसु
 के०) आश्रय कर (आ ऊग्यापे टीकाकारे कल्पवृक्षनु स्मरण करय एवो अर्थ करथो ठे,
 ते विचारवा योग्य ठे ॥ १०३ ॥

भावार्थ—हे हीव ! ससारना अनेक दु स्वरूप मारवान देशनी तपेली रेती, तेमा प्रमण
 करता प्राणियोने म्हाडा प्राण्ये प्राप्त थपेलो छिनधर्मरूप कल्पवृक्ष, तेका आश्रय करवा
 योग्य ठे के, छेथी सबल वान्ति सुखनी सिद्धि थाय ॥ १०३ ॥

कि	बहुना	विनयर्थे	यनिगण्ये	मयास्यात्मा	भवोदधि	पोर
१	२	३	४	५	६	७

किं बहुणा जिणधम्ममे । जडयव्वं जह भवोदहिं धोरं ॥

अर्थ-(महाप्रमि के०) महा प्रयकर एवं (चतुर्गणतदुहाल के०) च्यार गतिमा रहे-
ला एवा अनन्ता दु सरूप महोटा अग्रिय करिने (पलिचप्रवकाणो के०) लागतु एवु छे
ससारूप वन, तेने विये (रेखीव के०) हे डीव ! (तुम के०) तु (अभियकुम्भम के०)
अमृतना कुम्भ समान (छाणवपण के०) छिनराहना नचने (सेवसु के०) सेवन करय
एटले सिचातमा केहुला अनुष्ठानने विधिसहित अगीकार करय ॥ १०५ ॥

प्रावार्थ-आ ससारूप प्रयकर दावानलथी दाज्जिओ एवो छेतुं, ते छिनवचनरूप अमृतना
कुम्भामय भा अर्थात् रुम्हा अनुष्ठानने ग्रहण करय छेयो तेने अपूर्व सुसंज्ञाति थशे ॥ १०५ ॥

निम्ने भक्तवन्द्यो

भक्तसुखान्वेषीप्यताणलेनः

१ ४

६

विसर्मे प्रवमरुदेशे । अर्णतदुहगिम्हतावसतत्ते ॥

त्रिनयणः

स्मर त्वं देवीम विमनुजम्

६

७ ५

१

५

जिपाथम्मकप्परुक्कं । सरसु तुमं जीव सिवसुहद ॥ १०३ ॥

આ પ્રથના ૫૬ મા તથા ૬૭ મા પાનાની પુઠિમાં છાનાબ્દ્ય છે કે
સાગરોપમનુ તથા પુદ્ગલપરાવર્તનનુ સ્વરૂપ પ્રથને અતે જણાવીશુ તે
તે દહા જણાવીએ છીએ

અતિ સદ્મકાલને એક સમય કહે છે તેવા અસંસ્થાતા સમયે એક આવલી થાય, તેવી
(૧૬૭૭૭૭૧૬) એક કોના સન્સતલાસ ગિષેતિરહઙાર વેરેને સોલ આવલીયિ, એક, મુદ્ધરે
થાય છે તેવા ત્રીશ મુદ્ધરે એક અહોરાત્રીરૂપ દિવસ થાય છે તેવા પંદર અહોરાત્રીયે એક પ
સ્વાન્ધિયુ થાય છે તેવા વે પસવાન્ધિયે એક મહિનો થાય છે તેવા ચાર મહિને એક વર્ષ થાય છે
તેવા અસંસ્થાતા કોનાકોનિ વર્ષે એક પંડ્યોપમ થાય છે તેવા દશ કોનાકોનિ પંડ્યોપમે એક
અઘા સાગરોપમ થાય ॥ ૬૮૮ સાગરોપમ પ્રમાણમ્ ॥

પછા રીતે પટલે પૂર્વે કસા તેવા દશ કોનાકોનિ સાગરોપમે, નત્સર્ધિણી અને વીઙા દશ

ए

१०

११

१४

६

१७

१४

लहु तरियम ऽणंतसुहं । लहइ जिने सासयं ठाण ॥१०४॥

अर्थ-हे आत्मन ! (किं बहुणा के०) वणु कहेवे करीनि शुं ! ते प्रकारे (जिणधम्म के०)
जिनधर्मेने विपे (छाइयई के०) यत्न करवो (छाई के०) काम (जिन के०) जीव हो ते (वोरं
के०) जयानक एवा (जवोदहिं के०) ससाररूप समुज्जेने (लहु के०) शीघ्रपणे (तरियं के०)
तरीने (अणतसुहं के०) अनंतु ठे सुख ते होने विपे एवुं (सासय ठाण के०) शाश्वत स्थान
एट्ठे मोद्धतेने (लहइ के०) पामे ॥१०४॥

भावार्थ-हे जग्य जीवो ! आत्मा ग्रंथनो सारमा सार एट्ठोहा कहेवानो ठे के, जिन-
धर्मेने विपे प्रमाद रहितपणे प्रयत्न करो के, छापी तमने मोद्धतुं शाश्वत सुख प्राप्त पाय ते
सुखनु वर्णन थइ शके तेम नथो तेम उतां हो तेना स्वरूपने ज्ञाणवानी मरही होय तो श्री
आचारागकी सूत्रना पाचमा लोकसार नामा अध्ययनमां डोइ लेज्यो ॥ १०४ ॥

તે શાસનનો એકનો કંકડો સો સો વર્ષ કાઢીએ, તે કાઢનાકાઢનો ઝપારે તે કૂચો તમામ સાઠી થાય, ત્યારે
 એક અઢા ચાદર પલ્લોપમ થાય તેનાં સ્વભાવો કોઢાકોઢિ થય થાય આ દરમીયાન કયમ માત્ર છે કેમ કે,
 આ પ્રમાણ ગણધીમી આશરું વધો મગધીમી સો મુશ્મ અઢા પલ્લોપમ આવે છે તેમું સ્વરૂપ નીચે કહોએ છીએ

પૂર્વે કહ્યા પદા ગુપ્તિયાના એકા શાસનના, અર્થસ્થાના સંઘ કલ્પવા તે શાસનના સઢે કરી
 પૂર્વે કહ્યા પ્રમાણે, તે કૂચો ઠાંથી ઠાંશોને ધરીયે પછો તેમંથી પૂર્વની પટે એકનો શાસનો કંકડો સો સો વર્ષ
 કાઢીએ, પછો ઝપારે તે કૂચો તમામ સાઠી થાય, ત્યારે એક મુશ્મ અઢા પલ્લોપમ થાય તેનાં અસલ્પાવા
 કોઢાકોઢો થય થાય તેવા થય કોઢાકોઢિ શાસનોપમે એક અઢા સામરોપમ થાય એવી રીતના સામરોપ
 મનું પ્રમાણ આ ગણવા જાણવું આ શાસનો વિશેષ નિસ્વાર થી અગુપ્તોગદાર મુશ્મનાં તથા વંધિમા કર્મ જે
 થર્મા છે ત્યાંથી નિસ્વારના અર્થિયે જોડેટું

આ ગ્રંથનો બાલાક્રમોષ કરનાર કહે છે કે,—

॥ ઉપજાતિ હત્તમ્ ॥

પ્રવન્ધચિન્તામણિ, ધર્મચિન્ડુ । શ્રીશરિખજાટકસપદ્મા ॥

પ્રાપાન્તેરેણાપ્રિયુતા યત સુ । સોય પ્રજાવો મયિ સવદેદે ॥ ૧ ॥

कोमाकोदि सागरोपमे, अथसर्षिणी थाय ए वे मलीनि वीश कोमाकोदि सागरोपमे, एक को-
लचक्र थाय एवा अन्तता कालचक्रे एक पुञ्जलपरावर्चन थाय ॥ इतिपुञ्जलपरावर्चनप्रमाणम्

१ इही पन्थोपम प्रम प्रकारना छे ते कहे छे १ उदार पन्थोपम २ अदा पन्थोपम ३ क्षेत्र पन्थो-
पम सेमा हवी एकेकना बादर अने मूकम एवा वे वे भेद छे तेमना अदा पन्थोपमनु स्वरूप जणाबीप
छीए केम के, आ बादर अदा पन्थोपमे करीनेज जीवोना आउसा, कापस्थिति, कर्मस्थिति, पुत्रउत्पत्ति
आदिक्नु नमाण गणाय छे मोटे, ते अदा पन्थोपमना पण मूकम अने बादर एवा वे भेद छे, वेमा प्रथम
बादर अदा पन्थोपमनु स्वरूप करीए छीए

देवदूत उचरदूक क्षेत्रमा जम्मेछा जुमछिपाना बात वे एवा के, जे जुगतने जन्मे एक वे पाबत् साव
दिस यपा होय, तेवा जुगतिपाना केश (बात) छेइने तेना एवा ककडा करवा के, वे ककडानो बीओ क
कडो यइ शक नही तेना बाछाघने छ्यार गाउनो छबिओ, छ्यार गाउनो पडोछो अने छ्यार गाउनो उछो।
एवाकूबामा ते बाछाघने एवा ठोशीठोशीन मरीये के सेना उपर थइने बकवसिनु सेन्य बाते, सो एण ते
बाछाघ हावी शक नही तथा अग्रिय पछी शक नही, तथा पाणीए करी धीजाय नही पछे तेनो अंदर
पानो उतरी शक नही तथा बापरे करी ते बाछाघ उही शक नही, एवा ठोशी ठोशीने प्ररपा होय, पछी

आ ग्रथनुं टिप्पण तथा भाषांतर करी छपावी प्रसिद्ध करनार

“शास्त्री रामचन्द्र दीनानाथ ”

ठेकाणु साकडी शेरी जानिनी पोळ मु० अमदावाद्

सन् १९५४ ॥ उत्तरायन दिवसे

मुंबई मध्ये रा रा गणपत कृष्णाजीना छापखाने

छपायो छे

‘ आ ग्रन्थ अभद्राष्टा मध्ये १-५२५५ “रापाठ्ठण लेन्ढ को

ए नावनी इजातेथी मळये

रथा नासुथारती पोळमा रा रा शा कचराधारं गोवाठने र्गाथी एण मळगे

॥ अनुष्टुप् छत्तम् ॥

मागधी संस्कृतेऽकारिरम्भामखरी नाटिका ॥

छापतिद्विषयस्तोत्रे ज्ञानसारे तु गौर्द्धी ॥ ५ ॥

॥ इति श्री कैनीय अध्यापक शास्त्री रामचद्र दीनानाथ विरचित
श्री वैराग्यशतकनो दंडान्वय सहित बालावबोध समाप्त

॥ इति श्री वैराग्यशतकनो दंडान्वय सहित बालावबोध समाप्त

॥ जैनीय-वैराग्यशतकं भाषान्तरसहित ॥ समाप्तम् ॥

